

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ÖĞRENCİLERİN CİNSEL İSTİSMARA UĞRAMA DURUMUNDA İLK VE
ORTAOKULLARDA ÇALIŞAN ÖĞRETMEN VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN
TUTUM VE DAVRANIŞLARI**

Yüksek Lisans Tezi

DİLEK ÖZGÜL

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ BİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI: Prof. Dr. Uğur TEKİN

MAYIS, 2015

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ÖĞRENCİLERİN CİNSEL İSTİSMARA UĞRAMA DURUMUNDA İLK VE
ORTAOKULLARDA ÇALIŞAN ÖĞRETMEN VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN
TUTUM VE DAVRANIŞLARI**

Yüksek Lisans Tezi

DİLEK ÖZGÜL

(Y1112.040282)

İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ BİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI: Prof. Dr. Uğur TEKİN

MAYIS, 2015

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Y1112.040282 numaralı öğrencisi **Dilek ÖZGÜL**'ün "ÖĞRENCİLERİN CİNSEL İSTİSMARA UĞRAMA DURUMUNDA İLK VE ORTAOKULLARDA ÇALIŞAN ÖĞRETMEN VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 11.05.2015 tarih ve 2015/10 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından *a.y. belgesi* ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak *tekrar* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :27/05/2015

1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Uğur TEKİN

Uğur Tekin

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Hamide ERTEPINAR

Hamide Ertepinar

3) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Nesrin KALE

Nesrin Kale

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Öğrencilerin Cinsel İstismara Uğrama Durumunda İlk Ve Ortaokullarda Çalışan Öğretmen Ve Okul Yöneticilerinin Tutum Ve Davranışları” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneğe aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (... / 05 / 2015)

Dilek ÖZGÜL

“Çocuklar her türlü ihmâl ve istismardan korunmalı ve onlar her koşulda yetişkinlerden daha özel olarak ele alınmalıdır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

ÖNSÖZ

Çocuk Koruma Alanı, birçok disiplinin yan yana çalışmasını gerektiren özel bir alan olmasına rağmen, biz eğitimcilerin, yazık ki içinde kayboldukları bir labirentten farksızdır. Özellikle de çocuğun yaşadığı herhangi bir olumsuzlukta kendini hatırlatan bu alan, bileşenleriyle belki de en çok eğitimcilerin kafasını karıştırmakta ve onları en az çocuklar kadar gafil avlamaktadır.

Bu alanda çalışmanın mesleğime ve kişisel olarak bana kattıkları için öncelikle yüksek lisans tez danışmanım Sevgili Prof. Dr. Uğur Tekin'e Evren'deki yıldızların sayısı kadar teşekkür ediyorum. Zira kendisinin yediveren gibi cömertçe önüme serdiği o binlerce ışıklı yol olmasaydı, sadece okuduklarınızın bile sizi hırpalamayan yettiği böyle bir alanda çalışmak, benim için büyük bir hazineye dönüşemeyecekti.

Bu süreçte bana gösterdikleri o büyük sabır için Sevgili ailem Kıymet Özgül, Özcan Özgül ve Volkan Özgül'e, hepsi birer inci olmaya aday olan denizdeki kum taneleri kadar teşekkür ediyorum. Zira çoğu zaman birlikte geçirebileceğimiz vakitlerden cömertçe vazgeçmemiş olsalardı, belki de bu çalışma tam da gönlüme göre var olamayacaktı.

Çalışmama verdikleri röportajlarla destek veren 44 meslektaşına, dünyadaki tüm çocukların gülüşleri kadar teşekkür ediyorum. Kimi zaman soruların değil ama cevapların ağırlığından bunalmalarına rağmen görüşlerini, samimiyetle paylaşmaya devam etmemiş olsalardı, biz alandakilerin bildikleriyle araştırmacıların ellerini güçlendiremeyebilirdik.

Ayrıca öğrendiklerimle ruhumun iyice daraldığı zamanlarda yaptığımız sohbetlerle sisleri dağıtan, samimiyetle süreci takip ederek bitirmemi bekleyen ve her zaman desteğiyle var oldukları için minnettar olduğum Sevgili Akgün Akova'ya, Gülден Akıncı'ya, Necdet Neydim'e, Gülin Sevi Genç'e, Yeşim Mertkil'e, Canan Keskin'e, Seray Kırsoy'a, İlke Özgen Köleli'ye, Melike Cömert'e, Zerrin Sarıgül'e, Mehmet Gültekin'e ve Gülhanım Çelik'e yeryüzünde şifa veren tüm kelimelerin sıcaklığı kadar teşekkür ediyorum. Sizlerin desteği olmasaydı, bu yola bahar, belki de hiç gelemeyecekti.

Dilerim ki bu naçizane çalışma, denize atılmış denizyıldızlarından biri olarak hem çocukların hem de eğitimcilerin *“yüzlerine gülüşleri, gözlerine kemanları ve günlerine geleceği”* getirsin.

Mayıs 2015

Dilek ÖZGÜL

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR.....	IX
ÇİZELGE LİSTESİ.....	XI
ŞEKİL LİSTESİ.....	XIII
ÖZET.....	XIV
ABSTRACT.....	XVII
1.GİRİŞ.....	
1	
1.1.Araştırmanın Amacı.....	2
1.2.Araştırmanın Önemi.....	3
1.2.1. Problem Cümlesi	5
1.2.2. Alt Problemler.....	5
1.2.3. Yöntem.....	6
1.2.4. Araştırmanın Deseni.....	6
1.2.5. Çalışma Grubu.....	7
1.2.6. Veri Toplama Aracı, Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	8
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	9
2.1. Araştırmanın Evreni.....	9
2.2.Verileri Toplama Tekniği.....	9
2.4. Verilerin Değerlendirilmesi.....	11
3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	12
3.1.Çocuk Kavramı ve Çocukluğun Tarihsel Gelişimi.....	12
3.2.Çocuk Hakları Kavramı ve Tarihçesi.....	15
3.3.Çocuk Cinsel İstismarı Kavramı ve Temel Tanımlar.....	20
3.3.1. Temas İçermeyen Cinsel İstismar Türleri.....	23
3.3.2. Temas İçeren Cinsel İstismar Türleri.....	24
3.3.3. Başka İstismar Türlerini de İçeren Cinsel İstismar	27
3.3.3.1.Ensest.....	27
3.3.3.2.Pedofili.....	31
3.4. Çocuk Cinsel İstismarının İstismar Mağduru Çocuklardaki Etkileri.....	33
3.4.1. Cinsellik Üzerine Etkileri.....	34
3.4.2. Duygusal (Emosyonel) Etkileri.....	34
3.4.3. Anksiyete (Kaygı) Bozukluğu Şeklindeki Etkileri.....	35
3.4.4. Davranışsal Etkileri.....	36
3.4.5. Kişilik Gelişimi Üzerine Etkileri.....	36

3.5. Çocuk	Cinsel	İstismarında	Failin	Özellikleri	37
3.6. Çocuk	Cinsel	İstismarı	Konusundaki	Hukuki	38
3.7. Çocuk		Adalet	Sistemiyle	İlgili	47
3.8. Çocuk	Cinsel	İstismarının	Dünya	ve	Türkiye'deki
Durumu					49
3.9. Öğretmen	Yetiştirme	Politikaları	ve	Eğitim	55
Fakülteleri					
3.10. Milli Eğitim Bakanlığı					67
3.10.1. Milli	Eğitim	Bakanlığı		Projeleri	67
3.10.2. Okullar					69
3.10.3. Rehber Öğretmenler					70
4. ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR VE ÇALIŞMA YAPAN KURUM / KURULUŞLAR					76
4.1. Çocuk Cinsel İstismarı Kavramının Ele Alındığı / Alınabileceği Yayınlar ve Yapımlar					76
4.1.1. Çocuk		ve		Gençlik	76
Dergileri					
4.1.2. Çocuklar İçin Hazırlanan Kitaplarda, Çocuk Cinsel İstismarı Kavramının Ele Alınışı					80
4.1.3. Zorunlu Yayınlar ve Kamu Spotları					85
4.1.4. Afiş ve Posterler					89
4.1.5. Kampanyalar	ve	Projeler	Çerçevesinde	Hazırlanan	94
Ürünler					
4.1.6. Animasyonlar				ve	101
Videolar					
4.2. Çocuk	Cinsel	İstismarı	Üzerine	Çalışan	Kurum ve
Kuruluşlar					102
4.2.1. Çocuk		İstismarı	ve	İhmalini	Önleme
Derneği					103
4.2.2. Ankara					Çocuk
Platformu					104
4.2.3. Çocuk Hakları Merkezi					104
4.2.4. Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürüyle Mücadele Ağı					105
4.2.5. Uluslararası		Af	Örgütü	Türkiye	105
Şubesi					
4.2.6. Çocuk		Bilgi		Güvenliği	106
Derneği					
4.2.7. Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM)					106
4.2.8. Çocuk Koruma Merkezlerini Destekleme Derneği (ÇOKMED)					108
4.2.9. Uluslararası Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği					108
4.2.10. İhbar Hatları ve İletişim Bilgileri					109
5. BULGULAR					111
5.1. Alana İlişkin Bulgular					111

5.1.1.	Çalışma Yapılan Bölgenin Özellikleri.....	111
5.1.2.	Çalışma Yapılan Okulun Özellikleri.....	111
5.1.3.	Araştırmaya Katılan Eğitimcilerin Genel Özellikleri.....	112
5.2.	Çalışmaya Dair Bulgular.....	113
5.2.1.	Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve Çocuk Cinsel İstismarı Üzerine Bilgisi ...	113
5.2.2.	Eğitimcilerin Fail ve Mağdur Üzerine Bilgisi.....	127
5.2.3.	Eğitimcilerin Bu Konudaki Tecrübesi.....	142
5.2.4.	Eğitimcilerin Cinsel İstismar Durumundaki Müdahalesi.....	162
5.2.5.	Eğitimcilerin Farklı İstismar Durumlarına Yönelik Müdahalesi.....	177
5.2.6.	Eğitimcilerin Olayların Hukuki Arka Planına İlişkin Görüşleri.....	191
5.2.7.	Eğitimcilerin, Bu Durumda Bilgi ve Destek Almayı Tercih Edecekleri Kişi ve Kurum.....	214
6.	TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	232
6.1.	Tartışma ve Sonuç.....	232
6.2.	Öneriler.....	237
	KAYNAKLAR.....	243
	ÖZGEÇMİŞ.....	249

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
ADEY	:	Aşamalı Devamsızlık Yönetimi
Akt	:	Aktaran
ANAR	:	Risk Altındaki Çocuklara ve Ergenlere Yardım <i>Vakfi</i>
NCCAN	:	Amerika Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Merkezi
BSRM	:	Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi
BYKP	:	Beş Yıllık Kalkınma Planı
Çev.	:	Çeviren
ÇHB	:	Çocuk Hakları Beyanamesi
ÇHS	:	Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

ÇİM	:	Çocuk İzlem Merkezi
ÇKK	:	Çocuk Koruma Kanunu
ÇOĞEM	:	Çocuk ve Gençlik Merkezi
DPT	:	Devlet Planlama Teşkilatı
EBA	:	Eğitim Bilişim Ağı
Edt.	:	Editör
EGM	:	Emniyet Genel Müdürlüğü
İL MEM	:	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
KBRM	:	Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
KMÇ :		Korunmaya Muhtaç Çocuk
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
RAM	:	Rehberlik Araştırma Merkezi
RİDEF	:	Risk ve İhtiyaç Değerlendirme Formu
s.	:	Sayfa Numarası
SHÇEK	:	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SSYB	:	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
TÇEK	:	Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu
TMK	:	Türk Medeni Kanunu
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
t.y.	:	Tarih Yok
UNİCEF	:	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

ÇİZELGE LİSTESİ

							<u>Sayfa</u>
Çizelge 1.1:	Mezun olduğu alan dışında derse giren eğitimcilerin	branşları					
.....9							
Çizelge 2.1:	X İlkokulu İle İlgili	Sayısal	Bilgiler				
.....10							
Çizelge 2.2:	Y Ortaokulu İle İlgili	Sayısal	Bilgiler				
.....10							

Çizelge 3.1. Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı Zorunlu Dersleri	61
Çizelge 3.2. Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı Seçmeli Dersleri	62
Çizelge 4.1. Türkiye'deki Çocuk ve Gençlik Dergilerinden seçmeler ile yayımcıları	76
Çizelge 4.2. Türkiye'deki çocuk dergilerinin konu alanları	78
Çizelge 4.3. RTÜK'ün web sayfasından erişilebilen kamu spotların hangi bakanlıklar adına yapıldığı	86
Çizelge 4.4. RTÜK'ün web sayfasından erişilebilen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na ait kamu spotlarının dağılımı	86
Çizelge 4.5. RTÜK'ün web sayfasından erişilebilen kamu spotları	87
Çizelge 5.1. Eğitimcilerimizin çocuk istismarı tanımlarına göre dağılımı	125
Çizelge 5.2. Eğitimcilere sorulan çocuk istismarı nedir sorusuna verilen yanıtların diğer 2 araştırmaya göre kıyaslaması	132
Çizelge 5.3. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı tanımına göre dağılımı	138
Çizelge 5.4. Eğitimcilerimizin fail üzerine bilgisi düzeyine göre dağılımı	145
Çizelge 5.5. Eğitimcilerimizin mağdur olan çocuğun genel özellikleriyle ilgi verdikleri yanıtlara göre dağılımı	152
Çizelge 5.6. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarına dair tecrübesine göre dağılımı	171
Çizelge 5.7. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı durumundaki ilk müdahalesine göre dağılımı	173
Çizelge 5.8. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı durumunda, uygulanması gereken prosedürle ilgili görüşlerine göre dağılımı	175
Çizelge 5.9. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı durumunda rehber öğretmenin neler yapacağına dair görüşlerinin dağılımı	177
Çizelge 5.10. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarının okulda veya çocuğun ailesi içinde gerçekleşmesi durumundaki ilk müdahalesine göre dağılımı	191
Çizelge 5.11. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarına uğramış mağdur çocuğu korumaya dayalı kanun, yönetmelik, sözleşme olup olmadığına dair bilgisine göre dağılımı	201
Çizelge 5.12. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarını öğrenme durumlarında şikâyet etme konusunda tereddüt yaşayıp yaşamama duygusuna göre dağılımı	207
Çizelge 5.13. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı durumunda, failin şikâyet edilmesi halinde mağdurun korunacağına inanıp inanmamasına göre dağılımı	214

Çizelge 5.14. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarıyla karşılaştıklarında kimlerden yardım alabileceklerine göre dağılımı	220
Çizelge 5.15. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı konusunda nerelerden bilgi edinebileceklerine göre dağılımı	222

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1. Yüksek Öğretim Kurumunca Eğitim Fakülteleri'nde verilen derslerin ağırlıkları	60
Şekil 3.2. Yüksek Öğretim Kurumunca belirlenen Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Lisans Programı'nda verilen dersler	63
Şekil 3.3. Yüksek Öğretim Kurumunca belirlenen Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı'nda verilen dersler	64
Şekil 3.4. Yüksek Öğretim Kurumunca belirlenen Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı'nda verilen dersler	66
Şekil 4.1. Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği'nce Çocuk Cinsel İstismarına yönelik hazırlanmış afiş	91
Şekil 4.2. Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği'nce Çocuk Cinsel İstismarına yönelik hazırlanmış afiş	92
Şekil 4.3. Doctus Bilgi Güvenliği Platformu ile Ankara Çocuk Koruma Birimi Çocuk İstismarına yönelik hazırlanmış afiş	93
Şekil 4.4. Bir Avuç Tohumdur Çocuklar Geleceğimizde Projesi için hazırlanmış el broşürü	95
Şekil 4.5. http://www.onlineanne.com/ isimli site tarafından hazırlanmış olan kitapçık görseli	96
Şekil 4.6. “Çocuğunuza İç Çamaşırını Kuralını Öğretin” isimli projenin afişi	97
Şekil 4.7. ANAR tarafından hazırlanan billboardun özelliklerini anlatan görsel	99
Şekil 4.8. ANAR tarafından hazırlanan billboardun özelliklerini anlatan görsel	100
Şekil 4.9. ANAR tarafından hazırlanan billboardun önden görünüşü	101

**ÖĞRENCİLERİN CİNSEL İSTİSMARA UĞRAMA DURUMUNDA İLK VE
ORTAOKULLARDA ÇALIŞAN ÖĞRETMEN VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN
TUTUM VE DAVRANIŞLARI**

ÖZET

Çocuk istismarı karmaşık nedenleri ve trajik sonuçları olan, tıbbi, hukuki, gelişimsel ve psikososyal kapsamlı, ciddi bir sorundur (Ziyalar 1999 ve Polat 2002, Aktaran: Kara ve diğerleri 2004). Çocuk istismarı türleri içinde özellikle de cinsel istismar, en zor fark edilenidir. Çocuğun kendinden yaşça büyük biri tarafından cinsel tatmin amacıyla kullanılması olarak ifade edilebilen cinsel istismara, çocukta derin izler bırakabildiği için erken müdahale etmek, hayatidir.

Cinsel istismar vakalarıyla karşılaşan, pek çok meslek mensubu vardır. Tıp hekimleri, adli tıp uzmanları, psikologlar, emniyet mensupları, hukukçular ve sosyal hizmet uzmanları, bu konuda donanımlı olmasına önem ve öncelik verilen uzmanlardır.

Yapılan araştırmalara bakıldığında, genel manada çocukların cinsel istismara uğrama yaşının 7-12 yaş arasını (Polat 2007) kapsadığını görmekteyiz. Yaş sınırının 6-10 ve 12-14 yaşları arası olduğunu ifade eden uzmanlar da vardır. Kesin olan şey şudur ki, bu yaş aralığı çocuğun ailesinden ilk kez ayrıldığı zamanlardır. Çocuk, özellikle de okul çağında onu koruyan 2 temel yapının etkisini hissetmektedir; ailesi ve öğretmeni.

Günümüzde özellikle de çocuklara yönelik cinsel şiddet suçlarının arttığını ortaya koyan hem ulusal hem de uluslararası sonuçlar vardır. UNICEF, 190 ülkeden verileri araştırarak

hazırladığı raporunda, 2012'de 120 milyondan fazla genç kızın fuhşa zorlandığını ve cinayet kurbanlarının beşte birinin 20 yaş altı genç ve çocuklardan oluştuğunu (AA, 2014) açıklayarak kitleleri sarsmıştır.

Türkiye'de ise genel manada veriler üzerinden konuşmak halen çok zordur. Az sayıdaki verilerden biri Adalet Bakanlığı'na aittir. Buna göre göre, Türkiye'de çocuğa karşı işlenen cinsel taciz, saldırı ve istismar suçlarının 2008'de 7 bin 500, 2009'da 13 bin 812 iken; 2011'de 18 bin 334, 2012'de ise 33 bin 992 olduğuna dikkat (Cumhuriyet, 2013) çekilmiştir. Görünen o ki çocuk cinsel istismarı, eğitim sistemi içinde erken müdahale edilmesi gereken güncel bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmamızın amacı, çocuğun cinsel istismara maruz kalması durumunda, çocuğa sadece eğitim vermek değil onu aynı zamanda korumaktan da sorumlu olan eğitimcilerimizin bu konudaki bilgi düzeyleriyle, olası durumdaki tutum ve davranışlarını ortaya koyabilmektir.

Araştırmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemi olup, yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan görüşme formu kullanılarak yaklaşık 17 saat görüşme yapılmıştır. Örneklem olarak seçilen okulların biri ilkokul diğeri ortaokuldur. Okul yöneticisi ve öğretmenlerden oluşan gönüllü 44 eğitimciden veri toplanmıştır.

Araştırma sonucunda eğitimcilerimizin neredeyse tamamının böyle bir duruma erken müdahale edebilecek bilgiye sahip olmadıklarını ve kimlerden yardım alınabileceğiyle ilgili kafa karışıklığı yaşadıkları görülmüştür. Bu konuda eğitim almaya ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Eğitimcilerimizin önemli bir kısmının, böyle bir durumla karşılaştığında okulun içindeki sistemlerin yetmediği düşüncesiyle farklı yapılara başvurmayı tercih edecekleri görülmüştür. Eğitimcilerimizin suçu bildirme yükümlülüklerinden habersiz oldukları, kimi eğitimcilerimizin ise bazı durumlarda suçu görmezden gelebilecekleri görülmüştür. Ayrıca çocuk cinsel istismarı konusunda eğitim sistemimizde hem önleyici hem de erken müdahaleye yönelik olarak özellikle de okullarda uygulanan, ulusal düzeyde bir çalışma bulunmamaktadır. 2011 yılında Aşamalı Devamsızlık Yönetimi (ADEY) isimli proje Milli Eğitim Bakanlığı'na uygulanmaya konmuş, lakin birkaç ay sonra mahkeme kararıyla kaldırılmıştır. Böylelikle risk altındaki çocukların korunması konusu halen yeri doldurulamamış alanlardan biridir.

Önerilerimiz ise tüm eğitimcilerimize bu konuda nitelikli eğitim verilmesidir. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığının diğer bakanlıklarla ortak çalışmalar yürütmesi çok büyük önem

taşımaktadır. Okullarda rehber öğretmenlerin yanında sosyal hizmet uzmanlarının da bulunması, bu tür durumlarda okulun erken müdahale etmesini kolaylaştırarak, çocuk mağduriyetlerini azaltacaktır. Müfredata bu konunun yerleştirilmesi çocuğa kendini koruma ve gerektiğinde kimlerden yardım alabileceği bilgisini kazandıracaktır. Ayrıca çocuk kitapları ve dergilerinde bu konuya yer verilmesi, çocukları bu konuda güçlendirecektir. Kamu spotları, başta olmak üzere görsel ürünlerle kitlesel farkındalığın artırılması çok büyük değer taşır. Alandaki öğretmene Hizmet İçi Eğitimlerle bu konu hakkında bilgi verilmelidir. Ayrıca hem Eğitim Fakültelerinde hem de Pedagojik Formasyon eğitimlerine bu konuyla ilgili bir ders konulması öğretmen adaylarının bilgi ve farkındalık düzeylerini artıracığı için son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Cinsel İstismarı, Eğitimci, Erken Müdahale.

**BEHAVIORS AND ATTITUDES OF TEACHERS AND SCHOOL MANAGERS WHO
WORK IN PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS IN THE SITUATION OF
STUDENTS BEING SUBJECTED TO SEXUAL ABUSE**

ABSTRACT

Child abuse which has complicated reasons and tragic results is a medical, legal, developmental and psychosocial, serious problem. (Ziyalar 1999 and Polat 2002, Quoter: Kara and the others 2004.) Especially sexual abuse in the types of child abuse is the most difficult one to be noticed. Sexual abuse is being used a child for sexual satisfaction by somebody older. Early intervention is important because this can leave deep impact on a child.

There are many members of professions who come across sexual abuse. Medical doctors, forensic science experts, psychologists, constables, legists and social service experts are prioritized to be accoutered about this subject.

According to researches generally the age of the children who are abused is between 7-12. There are also some researchers who express the age limit is 6-10 and 12-14. It's certain that the age range is the time when the child leaves his/ her family for the first time. The child especially at school age feels being of two fundamental structures who protect him / her ; family and teacher.

At the present time there are both national and international results which reveal the augmentation of sexual violence especially targets children. UNICEF researched the data from 190 countries and prepared a report. This report revealed that in 2012 more than 120 million

young girls were forced to make sex and one fifth of victims of murder consist of the young and children who are under 20 (AA 2014).

But in Turkey it is still difficult to talk about the data. One of the few data belongs to the Ministry of Justice. According to this in Turkey the crime of sexual assault, attack and abuse against children was 7500 in 2008, 13812 in 2009, 18334 in 2012 (Cumhuriyet 2013). It is seemed that child abuse is a current problem which need to be intervened.

The target of our research is not only educating this child but also the educators who are responsible for saving the child in case of sexual abuse.

The method of our research is qualitative. The semi-structured interview form was used and interviewed nearly for 17 hours. One of the sample schools was primary school and the other was secondary school. The data was collected from 44 volunteers who were composed of school directors and teachers. At the end of research, it was revealed that nearly all of the educators didn't have the knowledge of intervention in this situation. And they were confused about from whom they could get help. It was understood that they need to be educated about this subject. Most of the educators think that because of the lack of the systems at school, they prefer applying to different authorities. The educators are not aware of the responsibility of reporting. And some of the educators may ignore the crime in some situations. Also there is no national research on the subject of child abuse, especially being carried out in schools, in both preventive and early intervention. A project, named as; Gradual Absence

Management(ADEY), was transferred into practice by The Ministry of Education but it was revoked by verdict in 2011. As a result, the subject of protection of the child under risk is another unfulfilled area.

Our suggestion is being given more qualified education to our educators. For this reason, Ministry of Education's cooperating with other ministries is holding great importance. Being a social service specialist with consultant in the school will reduce child's victimization by helping the school early intervening. Adding this subject to curriculum will gain the information of how children protect themselves and from whom they can get help. In addition, adding this subject to child magazines and books will make stronger the child against this subject. Increasing the public awareness with the help of visual products as public service announcements has great importance. Information should be given to the teachers who work

in the field by in-service education. Adding lesson on this subject to education faculties and pedagogic formation education is very important because they will increase the awareness level.

Key words: Child Sexual Abuse, Educators, Early Intervention.

1.GİRİŞ

Çocuk istismarının tarihi, çok eskilere dayanmakla birlikte özellikle de son yıllarda medyaya yansıyan ve çoğu olumsuz örnek teşkil eden haberlerle, halk arasındaki bilinirliğinin günden güne artmıştır.

Çocuk istismar türleri içinde fark edilmesinin kimi zaman yıllar alabildiği çocuk cinsel istismarı ise, karmaşık nedenleriyle birlikte trajik sonuçlar doğurabilen, uzun ve kısa vadeli etkileri olan, çoğunlukla kişinin yaşamında iz bırakan bir olgudur. Bu nedendir ki çok disiplinli olarak incelenip çözümün de bu şekilde bulunarak uygulanması bir zorunluluktur.

Pek çok uzman tarafından tanımı yapılan, ortak noktanınsa çocuğun cinsel yönden kullanılması diye ifade edilebilecek olan çocuk cinsel istismarında, özne, çocuktur. Çocuklarsa, hemen hemen tüm toplumlarda korunup kendilerine özenle davranılması gereken bireylerdir. Günümüzde, bu olgunun kabul edilebildiği bir toplum olmadığı söylenebilir. Lakin hem insanlığın hem de çocukluğun doğasına aykırı olan bu istismar türü, mağdur olan çocukta değersizlik duygusu yaratmasının yanında onun hayatındaki dengeleri alt üst eden bir sarsıntı sebebidir. Cinsel istismara uğrayan kişilerin yaşadığı derin utanç, suçluluk duygusu, kimi zaman aile birliğinin bozulması endişesi kimi zamansa istismarcının tehditleri nedeniyle itiraf edilmesinin çok zor olduğu görülür. İstismarcının yaşına bağlı olarak değişen, bir ceza sistemi mevcuttur. İstismarcının yetişkin olması durumunda ise cezaevinde yatan bir mahpus olarak bile örseleneceğine neredeyse kesin gözüyle bakılmaktadır. Çünkü adi suçlar arasında başı çeken ve suç işleyen insanların bile tahammül edemedikleri suçların başında cinsel istismar suçu gelmektedir.

Çocuk cinsel istismarında mağdur olan kesimin ağırlıklı olarak kız çocukları olduğu ifade edilse de, erkek çocuklarının da mağdur olma oranı, yadsınamayacak kadar fazladır. Yapılan araştırmalar ve uzmanların görüşmelerine göre çocuklarda görülen çocuk cinsel istismarının en sık karşılaşıldığı dönemin 6-12 yaş arası olduğu, bu dönemin ise çocuğun okula gittiği ilk ve ortaokul dönemlerine denk düştüğü görülmektedir. Bu durumda özellikle de okuldaki

öğretmenlerin, çocuğun böyle bir durumdan korunması ve mağdur olması durumunda ise fark ederek, durumu yetkililere vakit kaybetmeden iletmesi gereklidir. Bu gereklilik yasalarla desteklenmiş olup, bildiği halde ihbar yapmayan kamu görevlisine 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilebilmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı:

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 25.08.2011 tarihli 2011/47 sayılı genelgede, Aşamalı Devamsızlık Yönetimi (ADEY) isimli bir projeyle çocuğun okula devamsızlık yapıp yapmadığı, yapıyorsa nedenlerinin belirlenmesi üzerine bir erken uyarı sistemi geliştirilmiştir. Elektronik ortamda kayıt altına alınacak bu veriler sayesinde, risk altında olabilecek çocukların sistemin uyarısı ile fark edilerek gerekli tedbirlerin önceden alınması amaçlanmıştır. Çünkü devamsızlık ADEY için hazırlanan kılavuzda da ifade dildiği gibi, tek bir nedene bağlanamayacak kadar karmaşık bir durum olabilir. Bu nedenle ilgili birimlerin bir araya gelerek, ortaklaşa çalışmaları çok önemlidir. Çalışmayı hazırlayıp Milli Eğitim Bakanlığı’na (MEB) sunan kişi, risk altındaki çocuklarla ilgili çalışmalarıyla tanınan Prof. Dr. Kültegin Ögel’dir.

Alanda ilk kez 2011 yılında uygulanıp sonrasında da rafa kaldırılan bu proje, hem eğitimcilerden hem de velilerden ciddi tepki toplamıştır. Bunun nedenleri arasında özel hayatın gizliliğinin ihlali, öğretmenlere ek yük getirdiği, çocukların fişlendiği ve çocukta cinsel istismar bulgularının olup olmadığının sorgulandığı soruya hem velilerin hem de öğretmenlerin de fişlendiği gerekçesiyle projeyle sadece 1 eğitim öğretim yılında veri alınabilmiştir. Bu sayede ADEY ile çocuğun hem sağlığını hem de okula devamını tehdit eden risk durumlarından birinin de cinsel istismar olabileceği ve bununla ilgili önlem alınmasının gerekliliği, MEB kanalı ile ilk kez bu kadar net olarak kabul görmüştür.

Sınıf rehber öğretmenin kendi gözlemlerinden yola çıkarak doldurması beklenen “Risk ve İhtiyaç Değerlendirme Formu” (RİDEF) adı verilen bu anketlerin, saha eğitimleri henüz bitmeden öğretmenlerce doldurmasının MEB tarafından istenmesi, büyük bir keşmekeşe neden

olmuş ve bu durum da projenin daha başlayamadan büyük tepkiyle karşılanmasına neden olmuştur. Sadece sınıf rehber öğretmenince doldurulması gereken bu anketlerin öncesinde, proje için hazırlanan kılavuzun alandaki uygulayıcılar tarafından okunmaması ve bu nedenle de projenin gerekçelerinin kavranamaması, özellikle de uygulamada pek çok sorunla karşılaşılmasına neden olmuştur. Bu nedenle sadece sınıf rehber öğretmenlerin varsayılan bu anketlerin kimi zaman öğrencilere kimi zaman ise velilere doldurtulması için dağıtılması, alanda yaşanan tepkinin boyutlarını artırmıştır. Bu durum da projeye duyulan önyargıyı güçlenmiştir.

Proje Danıştay Sekizinci Dairesince verilen 09/04/2012 günlü, E:2011/9529 sayılı yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kararın kaldırılmasına, 2577 sayılı Yasa'nın 27.maddesinde öngörülen koşullar gerçekleştiğinden dava konusu işlemlerin yürütülmesinin durdurulmasına, 13/02/2013 gününde oy çokluğu ile karar verilmiş (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, Yd İtiraz No:2012/617) olup, böylelikle projenin uygulanmasına son verilmiştir.

Doldurulan bu anketler içinde, çok tepki çeken 3 sorudan biri ise çocukta cinsel istismarla ilgili bulgulara rastlanıp rastlanılmadığı sorusudur. Dilek Özgül, ADEY isimli projenin hem MEB tarafından gerçekleşen son çalıştayında hem bakanlık eğitici eğitiminde hem de İstanbul İl Formatörlerinden biri olarak sahada görev yapmıştır. İstanbul İli'ndeki 6 ilçede görevlendirilmiş ilçe kurul üyeleri için düzenlenen bilgilendirme toplantılarını yürütmüştür. Ayrıca, bu toplantılardan birine katılan bir şube müdürünün daveti üzerine bir ilçede, alanda bu formları doldurmaktan sorumlu öğretmenlerin bir araya getirildiği bir toplantıya da katılarak proje ile ilgili soruları yanıtlamış, problemleri ise bakanlık yetkililerine raporla sunmuştur. Bu toplantıdaki eğitimcilerin, özellikle de çocukta cinsel istismar bulgusunun olup olmadığının dair soruya tepki gösterdiklerine, bu soruyu bakanlığın dayattığı bir proje olması nedeniyle oradaki eğitimcilerin soruları yanıtladıklarını ama cevabı "olsa bile yok dedik" şeklinde ifade ettiklerine şahit olmuştur. Oradaki eğitimcilerin ise nedenini, "bunun ihbar sayıldığı" ve "başlarının belaya girmesini istemedikleri" şeklinde cevaplar verdiklerine de şahit olmuştur.

Bu nedenle bu çalışmada, cinsel istismar durumlarında ilk ve ortaokullardaki öğretmen ve okul yöneticilerinin konuya nasıl yaklaştığını, bu konudaki bilgi, tutum ve davranış düzeylerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu sayede hem bu konuda karşılaşılabilen sorunların neler olduğunu

tespit etmek, hem eğitimcilerin bilgi ve bilinç düzeylerini ortaya koymak hem de MEB bünyesindeki öğretmen ve okul yöneticilerini bu konuda güçlendirebilmek için nelerin yapılması gerekenlerle ilgili önerilerin sunulması amaçlanmıştır.

1.2.Araştırmanın Önemi:

Alanının uzmanlarının, çocuk cinsel istismarı ile ilişkilendirdikleri mesleklerin genel olarak tabipler, hukukçular, psikologlar, psikiyatristler, sosyal hizmet uzmanları ve emniyet güçleri mensuplarından oluştuğu görülmektedir. Öğretmenlerin de bu halkada listede önemli olduğu vurgulansa da genel olarak akla ilk gelen kesim değildir. Öğretmenler içinde ise neredeyse akla ilk gelen grubun, sadece rehber öğretmenler olduğu söylenebilir.

Bu alanda yapılan çalışmaların nispeten yeni, özellikle de sağlıklı veri elde etmenin çok zor olması nedeniyle dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de cinsel istismarın toplumdaki görülme sıklığı üzerine net sayıya ulaşılamamıştır. Öte yandan uzmanlar bu konuda elde edilen verilerin gerçeği yansıtmadığını, gizlenenlerin ise açığa çıkanların çok üzerinde olduğu ifade edilmektedir. Ancak buna karşın, yaş aralığı üzerine daha net bilgiye sahip olduğu söylenebilir. Bu yaşların 7-12 yaş arası (Polat 2007) kapsadığı düşünüldüğünde ise çocuğun okula başladığı ilkokul çağı ile ortaokul öğrenim döneminin, çok kritik olduğu görülmektedir. Bu nedenle de çocukta cinsel istismar konusuyla ilgili risk teşkil eden bir durum ortaya çıktığında, bunu fark etmeye en yakın kişi çocuğun ailesinden çok, çocuğun dersine giren öğretmeni veya öğretmenleri olduğu söylenebilir. Çocuklarla her gün bir arada olup onları sürekli olarak gözlemlene olanağına sahip olan öğretmenler, çocukların davranışları ya da görünümündeki en ufak değişikliği bile fark edip nedenini anlama konusunda özel bir öneme sahiptirler (O’Toole ve diğerleri, ss. 1083-1101, 1999). Öğretmenler; çocukları yaşlarıyla bir arada gördükleri için aradaki farkı daha iyi algılayabilirler. Örneğin; deneyimli ve çocuk istismarı konusunda bilgili bir öğretmen, öğrencisinin yüzünde ya da vücudunda gördüğü yara, bere ile ilgilenip başına ne geldiğini araştırabilir; davranışlarındaki içe kapanma, mutsuz, keyifsiz görünme, dikkatini toplayamama, okul başarısında düşme, hırçınlık, saldırganlık vb. değişiklikleri gözleyebilir. Herhangi bir sorunla karşılaşan öğretmen, öğrencisinin kendisiyle konuşması için uygun ortamı yaratabilir. Böylece öğrenciye yararlı olabilecek çözümler üretilmesine katkıda bulunabilir (Şahin ve Beyazova, 2001 akt:Erol 2007).

Rehber öğretmenlerin ise görev tanımlarının genişliği, sorumluluk alanlarının fazlalığı ve kadrolara yerleştirilmelerinin yönetmeliğe uygun şekilde yapılmaması nedeniyle sorumlu oldukları çocuk sayısı genel olarak yönetmelikte belirtilenlerden çok daha fazladır. Bu durumda rehber öğretmenlerin kimi zaman sınıfa giremedikleri için, okuldaki öğrencilerin hepsini tanıyabilme imkânları da olamamaktadır. Yakından tanıma fırsatı bulabildikleri çocuklar ise çoğunlukla derse giren öğretmenlerin dikkatini çekerek yönlendirdikleri öğrencilerdir.

MEB'in mevzuatına göre okuldaki rehber öğretmen norm sayısı hesaplanırken 500 öğrenciye 1 rehber öğretmen gelecek şekilde hesaplanmış olmasına rağmen uygulamada hatta örneklem olarak seçmiş olduğumuz ortalama 2000 öğrencilik iki okulda da sadece 1 rehber öğretmen görev yapmaktadır. Öte yandan rehber öğretmenler kimi zaman müdür yardımcılarında biri gibi de çalıştırılmaktadırlar. Okulun içindeki pek çok komisyonda görev almakta, onları koordine etmekle görevlidirler. Ayrıca ilçe milli eğitim müdürlüklerinin sık sık düzenlediği çok sayıda toplantıya, seminerlere katılıp projelere de katkı sunmak durumunda oldukları için kimi zaman okullarından ayrı kaldıkları zamanlar günleri değil, ayları bulmaktadır. İşini büyük özveriyle yapan rehber öğretmenlerin önemli bir kısmının, mesai saatlerinin çok üzerinde çalışmak zorunda kalmalarına rağmen, iş yoğunluğunu azaltamadıkları da görülmektedir. Acil olarak müdahale etmeleri gereken durumlara bile zamanında yetişememekten mustarip olan çok rehber öğretmen de bulunmaktadır. Hal böyle iken ders öğretmenlerinin sadece öğretim ve eğitim çalışmalarını nasıl yürüteceğini değil, çocuğun karşılaştığı veya karşılaşılabileceği sorunları fark ederek, yapılması gerekenlerle de ilgili yeteri derecede donanıma sahip olması, son derece önemlidir. Zira okullarda rehber öğretmenlerin yoğun çalışma tempoları nedeniyle her sınıfa 1 kez bile girebilmesi mümkün olamamaktadır. Bu nedenle de rehber öğretmenlerin okullarındaki her çocuğu tanıma ve onlardaki olası değişikliği gözleyebilecek fırsatları bulunamamaktadır. Bu durumda da derse giren bir öğretmenin çocukla ilgili önemli bir değişikliği gözden kaçırmaması, çocuğu tanımıyor ve takip etmiyor ise rehber öğretmenin bile fark edebilmesi, çocuk kendi söylemedikçe ya da yakınlarından duyulmadıkça, neredeyse imkânsızdır. Oysaki ülkemizdeki çocuk koruma sistemi, okulların tespit yaparak yetkililere bildirmesini beklemekte ve bu konudaki en etkili kişi olarak rehber öğretmeni göstermektedir. Lakin şartlar, bu beklentiyi rehber öğretmenlerin tek başına karşılamasına her zaman imkân verememektedir. Bu nedenle de var olan yapının, okula giden çocuğun, yani öğrencinin mağduriyetini azaltmaktan uzak olduğu söylenebilir. Özellikle de derse giren öğretmenlerin

istismarı önleme ve saptama çalışmalarında yer almalarını beklemek kaçınılmazdır. Toplumsal etki ve güçleri, eğitimci kimlikleri, yasal sorumlulukları, mesleki sorumlulukları ve kişisel sorumlulukları onlara bu sorunda önemli roller yüklemektedir (Tower, ss.9-12, 2003, akt:Erol 2007).

Bu araştırma, Shelgold'un tabiriyle "ruhun ölümü" olarak tanımlanabilecek olan çocuk cinsel istismarı konusunda, bir grup öğretmen ve okul yöneticilerinin farkındalık düzeyleri ile bu konudaki tutum ve algılarını ortaya koyacaktır. Hem eğitimcileri hem de çocukları bu alanda güçlendirmek için yapılması gerekenlerle ilgili önerilerde de bulunulacağından, literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2.1. Problem Cümlesi

Cinsel İstismar Durumlarında İlk ve Orta Okullarda Çalışan Öğretmen ve Okul

Yöneticilerinin, Tutum ve Davranışları Nelerdir?

1.2.2. Alt Problemler

1. Çocuk istismarı kavramının tanımında, okul yöneticisi ve öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Çocuk cinsel istismar kavramının tanımında, okul yöneticisi ve öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Çocuk cinsel istismar durumlarında sınıf öğretmenlerinin kişisel değişkenlerine (cinsiyetleri, kıdemleri, branşları, sınıf mevcutları, üniversiteden mezun oldukları bölümleri) göre tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Çocuk cinsel istismar durumlarında sınıf öğretmenlerinin kişisel değişkenlerine (cinsiyetleri, kıdemleri, branşları, sınıf mevcutları, üniversiteden mezun oldukları bölümleri) göre davranışları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

5. Çocuk cinsel istismar durumlarında branş öğretmenlerinin kişisel değişkenlerine (cinsiyetleri, kıdemleri, branşları, sınıf mevcutları, üniversiteden mezun oldukları bölümleri) göre tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

6. Çocuk cinsel istismar durumlarında branş öğretmenlerinin kişisel değişkenlerine (cinsiyetleri, kıdemleri, branşları, sınıf mevcutları, üniversiteden mezun oldukları bölümleri) göre davranışları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

7. Çocuk cinsel istismar durumlarında okul yöneticilerinin kişisel değişkenlerine (cinsiyetleri, kıdemleri, branşları, üniversiteden mezun oldukları bölümleri) göre tutumların arasında anlamlı farklılık var mıdır?

8. Çocuk cinsel istismar durumlarında okul yöneticilerinin kişisel değişkenlerine (cinsiyetleri, kıdemleri, branşları, üniversiteden mezun oldukları bölümleri) göre davranış arasında anlamlı farklılık var mıdır?

9. Çocuk cinsel istismar durumlarını değerlendirme biçimlerinin öğretmen ve okul yöneticilerinin kişisel değişkenlerine (cinsiyetleri, kıdemleri, branşları, sınıf mevcutları, üniversiteden mezun oldukları bölümleri) göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.2.3. YÖNTEM

Bu araştırma, ilk ve orta okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri, branş öğretmenleri ve okul yöneticilerinin, çocuk cinsel istismarı durumundaki tutum ve davranışlarıyla ilgili görüşlerini değerlendirilmek amacıyla yapılan nitel bir çalışmadır.

Yapılan araştırmanın amacı, cinsel istismar durumlarında ilk ve ortaokullardaki öğretmen ve okul yöneticilerinin konuya nasıl yaklaştığını, bu konudaki bilgi, tutum ve davranış düzeylerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu sayede hem konunun önemini vurgulamak hem bu konuda eğitimcilerin durumunu ortaya koymak hem MEB bünyesindeki öğretmen ve okul yöneticilerini çocuk cinsel istismarı konusunda güçlendirmek için yapılabileceklerle ilgili öneriler geliştirilecektir.

1.2.4. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Görüşme için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

1.2.5. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini İstanbul Bahçelievler İlçesi'nde bulunan biri ilk diğeri ortaokul olarak hizmet veren iki okulda görev yapan, öğretmen ve okul yöneticileri oluşturmuştur.

X okulunda görev yapan 15 öğretmen ve 2 okul yöneticisi

Y okulunda görev yapan 23 öğretmen ve 4 okul yöneticisi olmak üzere toplamda 44 eğitimci ile görüşülmüştür.

X okulundan başlayarak görüşme yapılan eğitimcilere E1'den itibaren, Y okulunda ise E2'den başlayarak, numaralar verilmiştir.

Araştırmaya katılan eğitimcilerimizin görev yaptıkları alanlar ise şöyledir:

- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
- Fen ve Teknoloji
- Görsel Sanatlar
- İngilizce
- Matematik
- Müzik
- Okul Öncesi Eğitimi
- Özel Eğitim
- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğretmenliği
- Sınıf Öğretmenliği
- Sosyal Bilgiler

- Teknoloji ve Tasarım
- Türkçe
- Halk Oyunları

Bu eğitimcilerimiz arasından 7 tanesi, mezun oldukları alanın dışındaki bir alandan derse girmektedirler.

Çizelge 1.1: Mezun olduğu alan dışında derse giren eğitimcilerin branşları

Mezun Olduğu Alan	Çalıştığı Branş
Konservatuar – Müzik	Müzik Öğretmeni
Konservatuar – Resim	Görsel Sanatlar Öğretmeni
Sosyoloji	Teknoloji Tasarım Öğretmeni
Felsefe	Sınıf Öğretmeni
Çocuk Gelişimi	Okul Öncesi Eğitimi Öğretmeni
Fen ve Teknoloji	Özel Eğitim Öğretmeni
Sınıf Öğretmenliği	Özel Eğitim Öğretmeni

1.2.6. Veri Toplama Aracı, Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada toplanan verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz tekniği uygulanmıştır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, görüşme sorularının belirlenmesinden önce kaynak taraması yapılmıştır. Görüşme soruları toplamda 19 sorudan oluşmaktadır. İlk 3 soru, cinsiyet, mezun olunan alan ve mesleki kıdemle ilgili sorulardır. Diğer sorular ise genel anlamda çocuk cinsel istismar kavramından başlayarak eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarına bakış açılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Görüşme için öğretmenler ve okul yöneticilerinden randevu alınmıştır.

Görüşmeler okulda, öğretmenlerin boş saatlerinde, öğretmenler odası, okul yöneticileri tarafından kullanılmayan odalarda ya da boş dersliklerde yapılmıştır.

Görüşmeler, öğretmen ve okul yöneticilerinden izin alındıktan sonra ses kayıt cihazı kullanılarak yapılmıştır. Görüşmelerden yalnızca bir tanesi, görüşme yaptığımız eğitimcimizin ses kaydı yapılmasını istememesi nedeniyle not tutularak gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler ortalama 20-30 dakika sürmüştür.

Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen sorular öğretmenler ve okul yöneticilerine araştırmacı tarafından yöneltilmiştir. Görüşme sırasında araştırmacı, görüşülenlerin gereken bilgileri vermeleri ve rahat konuşabilmeleri için uygun ortam yaratmaya, sessizliği sağlamaya, öğretmenleri yönlendirmeye ve konuşmaları için teşvik etmeye özen göstermiştir.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1 Araştırmanın Evreni:

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılı boyunca İstanbul İli Bahçelievler İlçesi içinde bulunan bir ilkokul ile bir ortaokulda görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerini kapsamaktadır. İki okulu kapsayan evrende, mezun oldukları alana göre öğretmen sayısı, aşağıda gösterilmiştir. Araştırma, 198 eğitimci içinden, görüşme yapmayı kabul eden 44 eğitimci ile gerçekleşmiştir.

Çizelge 2.1 : X İlkokulu İle İlgili Sayısal Bilgiler

Okul Müdürü	1
Okul Müdür Yardımcısı	4
Okulun Rehber Öğretmeni	1
Sınıf Öğretmeni	113
Branş Öğretmeni	5
Okuldaki Öğrenci Sayısı	2400

Çizelge 2.2 : Y Ortaokulu İle İlgili Sayısal Bilgiler

Okul Müdürü	1
Okul Müdür Yardımcısı	4
Okulun Rehber Öğretmeni	2
Öğretmen Sayısı	68
Okuldaki Öğrenci Sayısı	1980

2.2 Verilerin Toplama Tekniği:

Görüşme, bireylerin, çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılmagelmiştir. Görüşmede, söylenenlerin, yüzeysel anlamları yanında gerçek ve derinliğine anlamlar da çıkartılabilir. Yapmacık cevapların ayıklanabilme ve gerçeklerin ortaya çıkartılabilme olasılığı yüksektir. Araştırmacı, karşılaştığı her karanlık noktayı, anında soracağı sorularla aydınlatma olanağına sahiptir. Görüşmede ses tonu, mimikler ve soruları cevaplamada gösterilen istek, söylenenlerin değerlendirilmesinde önemli ipuçları niteliğindedir. (Karasar, 2007)

Ayrıca yüz yüze iletişimin yarattığı insan sıcaklığının, yazılı veri toplama yöntemlerine kıyasla bu araştırma tekniğinin gücünü artırmaktadır. Öte yandan bu sayede araştırmacının görüşmenin belirlenen odak çerçevesinde kalması da sağlanır. Ve görüşülen kişinin gerektiği durumda cesaretlendirilmesi sayesinde araştırmacının detaylı veri elde edilme ihtimali artar.Özellikle de bu tür nedenlerden ötürü sosyal bilimler alanında çalışanların görüşme tekniğini daha çok tercih ettikleri görölmektedir. Öte yandan yaptığımız çalışmayı hem tespitlerin yapılması hem beklentin ortaya çıkartılması hem de önerilerin daha geniş ölçekli olarak oluşturulması açısından çok daha fazla besleyeceği düşünöldüğü için, çalışmamızın veri toplama aracı görüşmedir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin, çocukluk çağı cinsel istismar durumlarıyla karşılaşmaları durumundaki bilgi ve tutumlarını ifade edebilmeleri için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Eğitimcilerin kişisel bilgi formunda kendilerine sorulan kişisel değişkenleri (cinsiyet, kıdem ve mezun oldukları alanları) bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Bu değişkenlere göre öğretmen ve okul yöneticilerinin çocukluk çağı cinsel istismarına yönelik düşünce ve tutumları, bağımlı değişkenleri oluşturmuştur.

Görüşme soruları, ilgili yayınlardan ve eğitimcilerin konuya ilişkin görüşlerinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. 19 açık uçlu soru, 44 eğitimci ile röportaj tekniğı ile kaydedilmiştir. Alınan

yanıtlar, yeniden gruplandırılarak 7 başlık çerçevesinde toparlanmış ve bulgular bölümünde değerlendirilmiştir.

2.3. Verilerin Değerlendirilmesi:

Verilerin değerlendirilmesinde, sorulan sorular çerçevesinde öncelikle, her soru için eğitimcilerimizin cevaplarını kapsayan bir anahtar oluşturulmuştur. Bu anahtarda, eğitimcilerimizin yanıtları önce temalara ayrılmış, ardından da yanıtlar gruplandırılmıştır. Birbirine benzeyen söylemler, bir arada değerlendirilerek yorumlar da bu doğrultuda yapılmıştır. Eğitimcilerimizin kimi sonuçlar için farklı nedenler öne sürdükleri görülmüş. Bu farklılıklar da bulgular kısmında yan yana sunulmuştur.

Eğitimcilerimizden toplanan veriler, ses kaydına alınmış ve aynen metne dökülmüştür. Bu nedendir ki röportajlardan aldığımız kesitlerin bir kısmında cümle düşüklüklerine ve anlatım bozukluklarına rastlanmaktadır.

Bulgulardan elde edilen sonuçlar, bu kez hem literatürdeki karşılıklarıyla hem de görüşme yapma teklifimizi kabul ederek çalışmamıza uzman olarak destek veren Prof. Dr. Figen Şahin'in söyledikleriyle de karşılaştırılarak, eğitimcilerimizin konu ile ilgili bilgisi ve olası durumlar karşısındaki tutumları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Elde edilen bilgiler ışığında konu genel manada tartışılarak, eğitimcilerimizin de tespit ettiği eksiklikler üzerinden öneriler geliştirilmiştir.

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE:

3.1. Çocuk Kavramı ve Çocukluğun Tarihsel Gelişimi:

Tüm canlı organizmalarda olduğu gibi toplumlarında varlığını sürdürebilmesi, pek çok dinamiğe bağlıdır. Bu dinamikler içindeki en kıymetli özneye çocuk dediğimizde, çocuğun sağlıklı ve güçlü olması, içinde yer aldığı toplumun da dayanıklılığını artırarak onun geleceğe kalma umudunu perçinleyecektir. Çünkü tüm canlı organizmalar gibi toplumlar da kültürlerini yaşatmak ve varlıklarını sürdürmek gayretindedir.

Günümüzde çocuk kavramını gerek hukuk, gerek tıp, gerek psikoloji gerek edebiyat, gerek antropoloji, gerek sosyoloji, gerek felsefe gerekse tarih gibi pek çok disiplinle açıklamak mümkündür. Bu nedenledir ki her disiplinin çocuğu ele alış biçimi farklılık göstermektedir. Ancak hangi pencereden bakılırsa bakılsın çocuk, geleceği simgelediği için hassasiyet gösterilmesi gereken, neşeli, masum, yaratıcı, uyumlu, muzip yapısıyla sonunda kendini, gerçek kimliğini, bulabilmesi hedeflenen bir yetişkin adaydır. Bu nedenle de her anlamda sağlıklı olarak büyüebilmesi, toplumsal bir mesele olarak görülmekte ve bu konuda her ülke yaşam standartları nezdinde elinden gayreti göstermektedir.

Çocuk ve çocuğun toplumsal konumuna baktığımızda, bunun günümüze kadar sürekli olarak yükselen bir değer ivmesi ile algılanmadığı görülmektedir.

Arkeolojik kazılara bakıldığında, antik çağda çocukların oyuncakla olan ilişkisinin, günümüz çocuklarından pek de farklı olduğu söylenemez(Yaraş ve Yaraş, 2010). İnsanlık tarihinin en eski oyuncaklarının çamurdan yapılmış toplar ve kartopları olduğunu iddia eden araştırmacılar vardır. Ancak Mısır'da bulunan tahta at, topaç ve misket, İskoçya'da bulunan ve 4 bin yıldan

daha eski taşlarla yapılmış olan toplar, Anadolu'da bulunan çocuk çingırağı gibi oyuncakların varlığı, çocuğun oyun ile ilişkisinin çok eskilerden beri bilindiğini göstermektedir. Lakin bunun bilirliliğinin, çocuğa ve çocukluğun algılanışına çok da olumlu katkılar sunduğu söylemek zordur.

Antik Yunan'ın en önde gelen düşünürlerinden olan ve MÖ 384 – 7 Mart MÖ 322 arasında yaşamış olan Aristoteles ya da kısaca Aristo'ya göre çocukluk, bir tür felakettir. O, çocuğun davranışlarında bir yetişkinde olduğu gibi belli bir bilinç olmadığı için, erdemli insan olamayacağı fikrindeydi. Bu nedenle çocukluk kendi halinde bırakılacak olursa, mutsuzluk ve huzursuzluktan ibaretti (Bumin, 1983 akt: Yapıcı, 2004). Batı düşüncesinin etkili düşünürlerinden olan Aziz Augustinus (Augustin) hem filozof hem de tanrıbilimci olarak tanınır. 354 - 430 yılları arasında yaşamış olan bu ünlü Hristiyan düşünürüne göre insan, doğduğu andan itibaren günahkârdır. Nedeni ise tüm dinlerce bilinen ve insanlığın atası olarak kabul edilen Hz Adem'in yasak elmayı yiyerek cennetten kovulmasıdır. Pavlus'a göre her doğan fert, Adem'in yediği yasak meyvenin suçuyla dünyaya gelmektedir. Böylece günahın dünyaya girmesinin nedeninin Adem olduğu kabul edilmiştir (Tümer ve Küçük,1997; akt: Yeşilyaprak, 2004). Hristiyanlıktaki bu inanç nedeniyle çocuklar vaftiz edilerek günahlarından arındırılmaktadır. Augustinus'a göre günah bütün beşeriyete sirayet etmiştir. Bundan dolayı sadece bir günlük çocuk bile günahkârdır (Harman; akt: Yeşilyaprak, 2004). Augustin, çocuğun iyiliğe yatkınlığını da onun zayıflığına bağlamaktadır (Bumin, 1983; akt: Yapıcı ve Yapıcı 2004).

Philippe Aries'e göre, Ortaçağ'da bir bebek kundaktan çıkar çıkmaz yetişkin yaşamının bir parçası olur, aynı oyunları oynar, toplumsal yaşamı ve giyimini paylaşırdı. Çocuklar ne ayrı tutuluyor ne de özel bir kategori olarak tanımlanıyordu (Aktaran; Spring, 1991, aktaran Yapıcı ve Yapıcı, 2004)12. yüzyıla kadar hiç resmedilmeyen çocuğun, 15. ve 16. Yüzyıldaki resimlerde ise çocuklara yetişkin kıyafetleri içinde rastlanılması da, bu bakış açısının günümüzde de halen yaşayan kanıtları gibidir. Zira günümüzde de çocuk kıyafetlerinin, yetişkin kıyafetlerinden pek bir farkı kalmadığı da söylenebilir.

Ortaçağ bilimleri uzmanı James A. Shultz'a göre, bakış açısındaki bu değişiklik kolaylıkla açıklanabilir. Ona göre, antik çağdan 18.yüzyıla kadar olan yaklaşık 2000 yıl boyunca, Batı'da çocuklar eksik yetişkinler olarak görüldüler ve "yetersiz", yetişkinlere bağımlı oldukları düşünüldüğünden, yaşamları ortaçağ yazarlarınca önemsenmedi. (Shultz, akt: Heywood, 2003)Yukarıda ifade edilen savlara, ortaçağdaki çocuklukla ilgili çalışmalar yapan farklı araştırmacıların da farklı katkıları yaptıkları görülmektedir. 1960'larda yazan Pierre Riche, 6. ve 8. yüzyıllar arasında manastır sisteminin "çocukluğun doğasını ve bütün zenginliğini yeniden keşfettiğini" ileri sürdü. (Holyes, akt:Heywood, 2003) Öte yandan 6.yy'da Aziz Columban ve 8.yyda Bede'nin çocukların eğitime elverişli bireyler olduğunu ifade ettiler. Bu durumun, çocukluğun yetersizlikle her yerde bir görülmediği ve onu anlamaya dair adımlar atıldığına birer örnek teşkil ettiği söylenebilir. 13.yüzyılda çocukluğun belki de sadece bir süreliğine ortaya çıktığını (Holmes, akt: Heywood, 2003) söyleyen Roland Carron gibi kişilere rastlamaktayız. Bazı tarihçiler 16. ve 17.yy da çocukluk kavramının yeniden gün yüzüne çıktığını ifade etmişlerdi. Kimi çocuklara yönelik yeniden oluşan ilgiyi kültürel bağlamda açıklarken, diğerleri de ekonomik değişimin etkisini vurguluyorlardı. (Heywood, 2003)

Avrupa'daki aydınlanma ve Akıl Çağı'nın gerçek kurucusu olarak kabul edilen ve 17. yüzyılın en önemli düşünürlerinden biri olan John Locke insan zihnini doğuştan boş bir levha olarak tasvir etmektedir. Bu anlayış Locke'un çocuk kavramını da farklı bir yorum katmasına neden olmuştur. Tarihçi Margaret Ezell, 18. yüzyılda çocuklukla ilgili davranışların değişmesinde John Locke'nin *Some Thoughts Concerning Education* (Eğitim Üzerine Bazı Düşünceler, 1693) adlı kitabının önemli bir etken olduğunu belirtir.(Spellman 1997, akt:Heywood, 2003) Bu sayede çocukluk imgesine olumlu bir katkı sağlayan Locke, çocukluğun istenilen şekle sokularak işlenebilir bir yapıya sahip olduğunu belirtilmiş, onlara şefkatle yaklaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin ise çocukların karakterlerindeki değişimleri dikkatlice gözlemlemesi, ayrıca yetişkinlerden beklendiği gibi davranış ve tutum sergilemelerini beklememeleri gerektiği belirtilmiştir. Bu fikirler yoluyla Hristiyanlık inancından gelen çocukların doğuştan günahkâr olduğuna dair genel kanıyı önemli ölçüde sarstığı görülmektedir. 18. yüzyılda J.J. Rousseau, kaleme almış olduğu *Emile* isimli eserle çocuk eğitimi üzerine düşüncelerini açıklayarak çocuğun yetişkinlerden farklı başka bir varlık olduğunu ifade etmiştir. Çocuğun yaşamını yetişkinler dünyası tarafından saygı gösterilmesi gerektiğini ifade ederek bunu içgüdü, duygular ve düşünceler dönemi olarak açıklamıştır. Çocuk eğitimi üzerine

söyledikleri günümüzde bile hala tartışılan Rousseau, kendisinden sonra eğitim üzerine ifade edilen pek çok düşüncenin bir nevi habercisi gibi de düşünülebilir. Böylelikle hem ailenin hem de devletin çocuğa bakış açısını değiştirmesinde önemli bir rol üstlenmiştir.

Rousseau'nun ardından Romantik sanatçılara bakıldığında çocuğun masumiyetine çok fazla önem verdikleri görülür. Çünkü Romantik şairler çocukluğun masumiyetinin keşfedilmesinde önemli rol almışlardır. Victor Hugo “Kristof Kolomb sadece Amerika’yı keşfetti. Bense çocukluğu keşfettim” açıklamasını yapmıştır. (Salleron 1954, akt: Heywood, 2003)

19. yüzyıl aydınlanma çağı filozoflarının çocuk eğitimi konusundaki görüşlerini öyle önemlidir ki bunun 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarında artık modern anlamda çocukluk anlayışının oluştuğu görülmektedir. 20. yüzyılda ise çocukluk, toplumun geleceğini belirleyen en önemli insan kaynağı olarak değerlendirilmiştir (Akyüz, 2001).

Ancak son zamanlarda çocukların, farklı ve özel olmaları nedeniyle, ayrı bir araştırma alanı olarak çalışılmaya değer olduğu düşüncesi (Shultz, akt: Heywood, 2003) oluşmuştur. Çocuklukta yaşamın ilk on sekiz yılının belirleyici olduğu, daha sonraki gelişimin ve işleyişin temelini oluşturduğu (Onur,2001;23), öncesinde düşünmemiştir.

Yaşanan tüm bu gelişmelere rağmen, Çin’de, 20. Yüzyıla kadar fazla görülen kız çocuklarını öldürmek olağan kabul edilmiştir. Afrika’da bugün bile istenmeyen çocuklar ormana bırakılabilmektedir (Yörükoğlu, 1984 akt: Yapıcı ve Yapıcı, 2004). Öte yandan günümüzde ekonomik nedenlerle evinin bir nevi gelir kapısı gibi kullanılarak çalıştırılan, başlık parası adı altında başka insanlara satılan ya da seks işçiliği yoluyla yaşından beklenmeyen bir sektörde çocukluğunu unutan pek çok çocuğun olduğu da bilinen bir gerçektir.

Özetle çocuk kavramına bakışın, günümüze değin, yetişkinlerin beklentileri ölçüsünde değiştiği söylenebilir. Halen bile çocukluğun özel yapısını evrensel anlamda anlayıp ona hak ettiği şekilde davranıldığını söyleyebilmek mümkün değildir.

3.2. Çocuk Hakları Kavramı ve Tarihçesi:

Çocuğun eski çağlardaki değeri ile günümüzdeki değeri karşılaştırıldığında çocuk haklarının tarihi gelişimi; çocuğun üzerinde serbestçe tasarruf edilebilir, devir ve terk edilebilir, hatta öldürülebilir bir “nesne” olmaktan çıkarılıp, haklara ehil, kişilik sahibi bir “özneye” dönüştürülmesinin serüveni olarak özetlenebilir. (Yörükoğlu, 1992, s:21, akt:Çelik, 2005)

Yörükoğlu’na göre eski çağlarda çocuk, anne ile birlikte kaderleri sıkı sıkıya bağlı olan, kölelerden biraz daha iyi durumda sayılmalarına karşın, para ile rahatlıkla alınıp satılabilen varlıklardı. Eski Yunan ve Roma’da babalara verilen sınırsız haklar nedeniyle dövülebilmeleri bir yana kurban edilebildiklerine dahi rastlanmaktaydı. Güzel sanatlar ve spor alanında yetiştirilen çocuklar, kimi zaman ise erişkin erkeklere sunulabilen birer obje olarak da görülmüştü. Aristo gibi zamanının en önemli düşünürlerinden birinin bile, babalara verilen bu sınırsız hakları haklı gördüğünü bilmek, şaşırtıcı olarak değerlendirilebilir. Sokrates’in öğrencisi ve Aristo’nun hocası olan Platon, çocuklara cesaret ile bilginin sembolü olan erdem kavramlarının öğretilebileceğini savunmuş, bu eğitim sürecinde otoriteye itaat etmeyen çocukların sopa ile korkutulabileceğini vurgulamıştır.

Roma dönemine bakıldığında ise Akıncı (1999) , baba otoritesinin devam ettiğini, babanın çocuğu sokağa bırakma, öldürme ve başkalarına devretme gibi haklara sahip olduğunu söyler. Evlilik içi çocuğun durumu bu denli kötü iken, evlilik dışı bir çocuğun durumunun çok daha kötü olduğunu söyleyen Serozan (2000) ise, babanın onu tanımayarak aile içine sokmadığını ifade etmiştir. Özetlenecek olursa Eski Roma, hatta ve hatta Klasik Roma hukukunda bile çocuğun ergen oluncaya kadarki kaderinin tamamıyla baba hâkimiyeti altında olduğu söylenebilir. Ayrıca çocuğun güvenliği, her şeyden önce baba hâkimiyetinin kullanılma biçimine bağlıydı. Eski Roma hukukunda çocuğun güvenliğinin korunmasını sağlayan hukuk kurallarına rastlanmamaktadır (Akyüz,2000,s.45, akt:Çelik 2005).

Akyüz (2000), Cermenlerde çocuk haklarını açıklarken yine evin reisi baba kavramına değinerek Roma Hukuku’na kısmen de olsa benzeyen yönlerinin olduğunu ifade ederken, Munt adı verilen bir baba hâkimiyetinden bahseder. Esasen çocuğun yararı için babaya tanınmış olan bir tür hak olarak ifade edilebilecek bu sistem, babanın çocuğun köle olarak para karşılığı başkasına da satılabildiğini hatta öldürülebildiğini ifade etmiştir. Ancak yaşama yeni başlamış bir çocuğu öldürme yetkisini tamamen elinden almakta ve Roma Hukuk yapısına kıyasla bunu kasten adam öldürme olarak cezalandırmaktaydı. Bu nedenle Cermen Hukuku’nda çocuğun güvenliği

kavramından bahsedildiğini ifade etmekteydi. Ancak yine de çocuğun yaşama hakkı, babasının onu tanıyarak koruma altına almasıyla başlamaktaydı. Evlilik dışı çocuklar için de durum benzerdi. Bu görüş evlilik nedeniyle veya değil o babadan olan çocuğun, diğer çocuklarıyla eşit haklara sahip olması sonucunu doğurduğunu ifade eden Akyüz, kilisenin etkisiyle zamanla zayıflayan bu hakların, sonrasında tamamen ortadan kalktığını ifade etmiştir.

İslamiyet öncesi Araplarda çocukların durumuna bakıldığında ise Arap medeniyetinin kabileler halinde yaşayan ve ataerkil bir yapıya sahip olmaları nedeniyle erkek otoritesinin devam ettiğini, çocuklar içinde özellikle de kız çocuklarının diri diri toprağa gömülmek suretiyle öldürüldüğü, dönemi anlatan uzmanlarca dile getirilmiştir. Akyüz (2000) ise, İslamiyet'in kabulünden sonra babaya o güne kadar tanınan bu hakkın, Kur'an-ı Kerim tarafından kaldırıldığını söylemiştir. İslam Dini'nin diğer birçok dine kıyasla çocuklara çok daha hoşgörülü yaklaştığını söyleyen Yörükoğlu, bu konudaki örnekleri yetimlere kardeş gibi davranmak ve mallarına el sürmemek şeklinde ifade etmektedir. İslam Hukuku'nda velayet hakkı babaya aitti. Baba, velayet hakkına istinaden çocuklarını yetiştirmek ve onlara bakmakla yükümlüydü. Bu görevini yerine getiremediği zaman kadı, babayı tazir ise cezalandırabilirdi (Üçok, 1966 ; akt:Çelik 2005).

Akyüz (2000)'e göre 15.yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise, çocuğun korunması gerektiğini söyleyen İspanyol filozof Vives karşımıza çıkmaktadır. Çocukların korunmasının ve bunun nasıl yapılması gerektiğiyle ilgili göstermiş olduğu ilkelerin hukuki manadan çok eğitim alanıyla ilgili bir karşılığının olduğu söylenebilir. Yani Vives'in esas vurgusu çocuğun eğitim hakkına yöneliktir. Ama yine de Vives'in bu düşüncelerinin 20 Kasım 1959 yılında kabul edilen Çocuk Hakları Bildirgesi'nin hazırlanmasında etkili olduğu söylenebilir. 18. yüzyılda ise çocukların yaşam şartlarının elverişsizliğini ve bu nedenle de eğitim alanında yaşadıkları sorunları ele alan kişi ise, İsviçreli eğitimci Pestalozzi'dir. Sefalet ve eğitimsizliğin anne ve babalarca çocukların, aile içinde eğitilmesi suretiyle çözümlenebileceğinin üzerinde durmuştur. Pestalozzi'nin bu fikirleri, ülkesi İsviçre'nin Medeni Kanunu'na önemli ölçüde yansıdığı görülmüştür. 19. yüzyılda Shaftesbury, işçi çocuklar konusuna değinerek onların çalışmaları ve emeklerinin kötüye kullanıldığını vurgulamıştır. Yine 19. yüzyılda bu kez de yine çocuk koruma konusuna vurgu yaparak annelik ve çocukluk kavramlarını, korunması gerektiğini, ifade etmiştir.

Çocuk haklarının korunması konusu önce 1900’lü yılların başlarında çocuklara parayla fuhuş yaptırılması ve bunun çok yaygın bir pazar haline gelmesinden oluşan rahatsızlıktan dolayı, bu duruma önlem almak amacıyla ortaya çıkmıştır. Çocukların madenlerde ve fabrikalarda ucuz sanayi işçisi olarak çalıştırılması ve ticaretin birçok alanında köleleştirmeye yöneltmesi de aynı döneme rastlamaktadır (Serozan s.23,akt: Ersöz, 2013). Yörükoğlu (1992), ABD’de yasaların anne ve babalara verdiği haklar neticesinde, 20.yy’ın başlarına kadar çocuğa ana ve babasından başka kimsenin karışmadığını, anne ve babasına karşı gelen çocukların uslanıncaya dek hapis cezası alabileceğini belirtir. 1880 yılında İngiliz parlamentosunda şimdilerde rahatlıkla çocuk ihmal ve istismarına girebilen aç bırakılmak, eziyet edilmesi, sokağa bırakılmak gibi durumlara mazur kalan çocukların durumuyla ilgili önlem alınması istendiğinde “aile içinde olup bitenler yalnız aileyi ilgilendirir” gerekçesiyle önerinin geri çevrildiği yine Yörükoğlu tarafından ifade edilmiştir. Maden ocaklarında ve dokuma fabrikalarında çalıştırılan küçük çocukların durumunun gündeme getirildiği ancak “ana ve babanın haklarına ters düşeceği” için önlem alınmasının uygun bulunmadığı da Yörükoğlu’nun ifade ettiği bir başka ayrıntı olmuştur. Kısaca yasalar nezdinde, insanın insan, ama çocuğun insan sayılmadığı pek çok dava ve dava sonucundan söz etmek mümkündür.

Bir yanda çocukların kimi zaman yasalar önünde kimi zaman aileleri içinde kimi zamansa çalıştırılmaları suretiyle yaşadığı haksızlıkların, çocuğun farkında olan kişilerce sorun olarak görülmesi, eleştirilmesi ve çözüm yoluna dair yapılan önerilerin yavaş yavaş taraftar bulmaya başladığı görülür. Bu nedenle İnan (1968), ilk kez 1894 Jules de Jeune tarafından uluslararası alanda çocukların korunmasına dair bir örgütün kurulması gerektiğini ifade ettiğini söyler. Akyüz(2000), Dobler’in, 1911 yılında, çocuğun korunması gereken özel bir varlık olduğu fikrine sahip çıkan bazı Avrupa ülkelerinin delegelerinin Paris’te bir toplantı yaptıklarını ifade etmiştir. Ayrıca 1912 yılı çocuk koruma alanında gözlerin İsviçre’ye çevrildiği bir yıl olduğunu söyleyen Akyüz (2000), gerçek manada ilk kez uluslararası ölçekte bir merkezin kurulduğunu söyler. Merkezin çalışma alanı gençlik sorunları ile çocuklarla birlikte anneleri de korumak üzerinedir. Görevleri ise o zamana değin Dünya devletlerinin çocukların korunmasına dair yayınlanmış olan kanun, tüzük ve önemli eserleri ile bu konuda yapılmış olan reformları bir yıllıkta yayınlayarak, gençlere de özen göstererek çocukların korunması amacıyla uluslararası anlaşmalar yapmaktır.1913 yılında bu kez de Brüksel’de bir kongre düzenlendiği yine Akyüz tarafından ifade edilir ki amacı Uluslararası Çocukların Korunması Bürosu’nun kurulmasıdır.

Kongrenin tartışma konularının ise evlilik dışında hayata gelen çocukların vesayetleri, çocuk mahkemeleri, günümüzde de halen çözümlenememiş çocuk ölümleri ile gençlerin gözetiminin ve denetiminin yapılacağı bir örgütün kurulması gibi konuların tartışıldığı ifade edilir.

Birinci Dünya Savaşı'nın, hayatın akışını değiştirmesi nedeniyle, bu alandaki resmi çalışmalara ara verilmiştir. Lakin savaşın bitmesi ve yaraların sarılmaya başlanmasıyla birlikte çocuk hakları konusu yeniden gündeme gelmiştir. Akyüz, 1. Dünya Savaşı'nın ardından özellikle de Avrupa'da çocuk koruma kavramının iyice dert edinildiğini ve 1920'li yılların başında gerek İsviçre gerek Belçika gibi ülkelerde uluslararası düzeyde girişimlerin olduğunu ifade etmiştir. 1920'de Cenevre'de "Uluslararası Çocuklara Yardım Birliği" kurulmuş ve bu örgüt sayesinde ise "Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi" yayınlanarak "dünyadaki bütün çocuklara asgari bir özen gösterilmelidir" ilkesinin benimsendiğini, 1921 yılında ise Brüksel'de ikinci bir kongre toplanarak Uluslararası Çocukları Koruma Birliği'nin kurulduğunu belirtmiştir. Uluslararası Çocuklara Yardım Birliği, 1923 yılında Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'ni yayınladı. 1924 yılında ise Milletler Cemiyeti, bir önsöz ve beş temel ilkedен oluşan Cenevre Çocuk Hakları Bildirisi'ni kabul etmiştir. Genel manada çocukların hemen her şartta hem yaşatılması hem gelişimini devam ettirebilmesi hem de korunmasına dair ilk kez uluslararası anlamda köklü bir çalışma yapıldığı görülmektedir. Bildirgeyi, Türkiye Cumhuriyeti adına 1931 yılında bizzat imzalayan kişi, ileri görüşlülüğüyle takdir toplayan dönemin Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'tür. Kısaca çocuğun gelişmesi korunması eğitilmesi, kardeşlik ve barış ruhu içinde yetiştirilmesi ilkelerini içeren beş maddeden (Akyüz, 2000 s. 13, akt: Ersöz, 2013) oluşan bu metin, çocuğun her türlü sömürüye ve istismara karşı korunması gerektiğine de 4. Maddesinde değinmiştir. Akyüz, hem bu yönüyle hem de Türkiye'nin katıldığı ilk uluslararası çalışma olması nedeniyle bu bildirgenin, evrensel çalışmalara öncü olduğunu ifade etmiştir.

Müftü (2001), 1939'da 2. Dünya Savaşı'nın çıkmasının ardından dünyadaki dengeler ve önceliklerin yeniden değişerek, bu değişimin Milletler Cemiyeti'nin meşruluğunun ortadan kaldırdığını ifade eder. Tahminlerin 66 milyon kişinin öldüğünü ifade ettiği dünyanın bu en kanlı savaşının ardından, Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur. Müftü, bu teşkilatın 1946 yılında 22 yıl önce kabul edilen Cenevre Bildirgesi'nin yeniden canlandırılması isteğini, BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi'ne önerdiğini söyler. 1948 yılında ise BM Genel Kurulu'na kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'yle birlikte, temel insan hakları kavramının irdelendiği ve bu haklara zarar veren her türlü uygulamayı yapanları yasalar karşısında

sorumlu tutulduğunun altı çizilir. Çocukların insanlar nezdinde özel bir öneme sahip varlıklar olması nedeniyle hazırlanan 10 maddelik Çocuk Hakları Bildirgesi, 1959 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. Yeni adıyla BM Çocuk Hakları Bildirgesi'nde çocuk koruma konusu için 2 maddenin olduğu, 8. Maddede çocuğun her türlü durumda ilk olarak korunup yardım gören kişi olması gerektiğini 9. Maddede ise çocuğun her türlü ihmal, zulüm ve istismara karşı korunması gerektiği, ifade edilmişti.

Bildirgeler, kabul edilen devletlerce uyulmadığında yasal bir yaptırımı bulunmayan ilkelerdir. Sözleşmeler ise kabul eden devletleri bağlar ve yasal yükümlülükler sunan bir özelliğe sahiptir. Çocuk konusunun önemi nedeniyle 1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi ve 1959 BM Çocuk Hakları Bildirgesinde kabul edilen ilkelerin yasal bir zemine oturturulması bir zorunluluk haline gelmiştir. Bundan yola çıkan BM İnsan Hakları Komisyonu, Çocuk Hakları Sözleşmesinin taslağını 1979 yılında hazırlamıştır. 20 Kasım 1989 yılında ise BM Genel Kurulu'nda Çocuk Hakları Sözleşmesi kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Türkiye ise sözleşmeyi Eylül 1990'da imzalayarak kabul etmiştir. Dünya çocuklarının uluslararası ölçekli insan hakları yasası olarak kabul edilen bu sözleşme temelde çocukların temelde yaşama, korunma, gelişim ve katılım hakkını güvence altına almayı hedeflemektedir. Çocukların haklarının uygulanmasını desteklemek amacıyla uzmanlaşmış bir Birleşmiş Milletler Kurumu olan Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ise, 3 kısım ve 54 maddeden oluşan Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeyi, Uygulama El Kitabı haline getirmiştir. 19. Madde, taraf olan devletlerin çocukların her türlü istismar, ihmal, sömürü ve şiddetten korumak için önlem alması gerektiğini vurgular. Çocuğun maruz kalabileceği olumsuz her durumda yetkililerin işe el koyarak, çocuğun mağduriyetini giderici her türlü eylemi alması ile çocuğun tedavisi başta olmak üzere bakımının sağlanarak, sosyal yaşama dönebilmesini sağlayacak tüm usulleri içermektedir.

3.3. Çocuk Cinsel İstismarı Kavramı ve Temel Tanımlar:

İstismar kelimesi, Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğünde sömürmek, iyi niyeti kötüye kullanmak olarak ifade edilmektedir. Çocuk istismarı ise çocuğa yönelik olarak uygulanan

şiddetlerin tüm boyutlarını ele alan bir kavramdır. Dünyada her ülkede olduğu gibi, ülkemizde de çok sık görülmekte ve başlangıcının çok eskilere dayandığı görülmektedir. (Polat,2007;13)

Çocuk istismarı ve ihmali konusu, dünya gündeminin uzun zamandır gündeminde olmasına karşın, ülkemizde son yıllarda daha fazla dikkat çeken bir olgu olmuştur. Bunda medya aracılığıyla basına yansıyan haberlerin ve bu haberler neticesinde farklı disiplinlerden gelen uzmanların konuyu bu disiplinler açısından ele alarak açıklamaya çalışmalarının etkisi büyüktür. Bu sayede farklı ülkelerdeki çocuk koruma sistemleri üzerinden ülkemizdeki eksiklikler son birkaç yıldır pek çok bilimsel toplantıda ve medyada daha çok dillendirilerek çözüm arayışlarına gidildiği söylenebilir.

Özellikle de Orta Avrupa ülkelerine baktığımızda, çocuk istismarı ve ihmali konularında hayli yol kat edildiği açıkça görülmektedir. Çoğu Avrupa ülkesinde bu alandaki araştırmalar uzun yıllar önce başlanmıştır. Hukuksal sistem çocuğu korumayı birinci öncelik olarak seçmiştir. Alanın uzmanları bu hassasiyete göre yetiştirilmiş ve çocuğun elini uzatsa yakalayabileceği kadar yakınına konumlandırılmıştır. Pek çok kurum ve kuruluş bu konudaki farkındalığı artırmaya yönelik çalışmalar yürütmüştür. Uzun yıllardır yapılan ulusal ve uluslararası ölçekli kongre ve konferanslarla gerek uzmanların gerekse yayınlanan raporlarla çok daha geniş kitlelerin farkındalığının artırılması hedeflenerek çocuğun gelişimine katkı sunulmaya çalışılmıştır.

Ülkemizin bu alandaki yeri, Avrupa ülkelerinin kat ettiği yola kıyasla hala emekleme döneminde olsa bile, bu konuda atılan her adımın çok kıymetli olduğu ve geçmişe bakılarak gelişim gösterdiği, su götürmez bir gerçektir. Özellikle de son yıllarda, bu alana ürün veren araştırmacıların artmasıyla birlikte yapılan araştırmaların sayıları artmış, bu araştırmaların gerek ulusal gerekse uluslararası ölçekteki konferans ve kongrelerde paylaşılabilir olmasıyla konunun önemi, ülkemizdeki pek çok kitle tarafından fark edilir hale gelmiştir. Ayrıca ulusal ölçekli projelerin yanı sıra Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve UNICEF'in teknik desteği ile Türkiye Cumhuriyeti hükümeti tarafından uygulanan “Çocuklar İçin Adalet Projesi” gibi uluslararası destekle yürütülen projelerle, alanının sorunları multidisipliner olarak ele alınmaya ve çözüm yolları sunulmaya başlanmıştır. Öte yandan kamuoyu

oluşturmaya çalışılarak konuya dikkat çekmeyi amaçlayan derneklerinin sayısı artmış, farkındalık yaratmak için yapılan çalışmaların önemli bir kısmı ise kitlelere sosyal medya aracılığıyla duyurulmuş ve duyurulmaya da devam etmektedir.

Çocukluk çağında en çok karşılaşılan şiddet türünün çocuk istismarı, istismar türleri içinde ise en zor fark edilenin cinsel istismar, çocuğun cinsel istismara en sık maruz kaldığı yaş aralığının ise okul çağı olduğu hem bu alanda yazılmış pek çok kaynakta hem de alanda çalışan pek çok uzman tarafından ifade edilmektedir. Bu nedenle de çocuk cinsel istismarı, çocuk için çok daha örseleyici olduğu bilinen lakin çoğu zaman gizli tutulduğu için tespiti hepsinden daha da zor olan, etkisi ise kısa ve uzun vadeli olarak sınıflandırılabilen önemli bir olgudur. Literatürde bu konunun yüzyıllardır bilindiği ifade edilirken, bunun izlerini hem arkeolojik bulgularda, hem edebiyatta hem de sanatın pek çok alanında sürmek mümkündür. Alanın uzmanlarınca sık tekrar edilen şey, son yıllarda çocuk cinsel istismarında önemli bir artış olduğu yönündedir. Bunun nedeni üzerine yapılan yorumların bir kısmı, zaten var olanın görünürlüğünün arttığı iken, bir kısmı ise bilginin kısa süre içinde dünyanın hemen yerine ulaşabiliyor olması nedeniyle çıkan haberlerin bunu tetikleyerek artışa neden olduğu yönündedir.

Çocuk cinsel istismarının, istismara uğrayanın ifadeleri, fiziksel muayenelerden elde edilen bulgular veya resmi kayıtlara dayanarak yapılmış değişik tanımları bulunmaktadır. Bu durum yasal uygulamalarda karşılaşılan karışıklıkların yanında, konu ile ilgili yapılan araştırmalardan farklı sonuçlarla karşılaşılabilmesi nedeniyle, yeni açıklamalara gidilmesinin de nedenidir. Ayrıca hangi davranış ve filin cinsel istismar kapsamına girdiği, bu alanda çalışanların ve aynı zamanda hukukçuların bile tam olarak karar veremedikleri ve tanım güclüğü çektikleri, tartışmalı bir konudur (Topçu,1997, s:2). Bu nedenle çocuk cinsel istismarı oluşturulmuş olan kaynakçada pek çok terimin ve tanımın bulunduğu görülmektedir.

H.Kempe cinsel istismarı 1978’de “Olgunlaşmamış çocukların anlamadan ve kendileri istemeden cinsel ilişkide kullanılmasıdır” şeklinde tanımlamıştır. Margolin (1991) tanımında “psikoseksüel gelişimi tamamlanmış ve yaşı küçük olan bir çocuğun, bir yetişkin tarafından cinsel uyarım ve doyum için kullanılması” denmiştir. Russel (1986) da yakın yaştaki

çocuklar arasındaki baskı, sıkıntı ve acı vermeyen cinsel oyunların masum kimlik arayışları olduğunu ve doğal merakın bu yolla tatmininin doğal ve sağlıklı olduğunu belirtmektedir. O yüzden bu gruba giren olguların dikkatli bir şekilde sınıflandırılması gerektiğini söylemiştir. (Burt, M. R. Ve Estep, R. E. , 1983, akt:Polat,2011,s:94)

Kutchinsky (1991), çocuk cinsel istismarını: “çocuğun bir yetişkin veya yaşça oldukça büyük bir kişi tarafından cinsel doyum elde etmek amacıyla istismar edilmesi” olarak tanımlamaktadır. Bifulco ve Arkadaşları (1991) yaptıkları çalışmada çocuk cinsel istismarını: “gelişimini henüz tamamlayamamış bağımlı durumdaki çocukların ve ergenlerin tam olarak kavrayamadıkları veya bilerek kabul etmelerinin düşünülmemeyeceği cinsel ilişkilere veya aile rollerine ilişkin sosyal tabulara zıt cinsel faaliyetlere karıştırılmaları” olarak tanımlamışlardır. Sheldrick’in (1991) tanıma göre çocuk cinsel istismarı: “Bağımlı ve gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocukların ve ergenlerin tam olarak kavrayamadıkları, bilerek onay verme durumunda olmadıkları ve aile rollerine ait sosyal tabuları ihlal eden cinsel faaliyetlere karışmasıdır”. Bu tanımlara başka örnekler de katılabilir fakat tüm cinsel istismar tanımlarında temel öge, çocuğun yaşça daha büyük birisinin cinsel tatmin amacıyla çocuğu kullanmasıdır. (Topçu,1997 s:1-2)

Olguların sınıflandırılmasında bazen karışıklıklar olmaktadır. Örneğin iki çocuk arasında yaşanan bazı cinsel eylemler, cinsel istismar sınıfına girmemekte, sadece cinsel deneyim olarak kabul edilmektedir. (Polat,2011, s:93) Konunun bir örümcek ağı gibi iç içe geçen pek çok disiplinden beslenerek ifade ediliyor oluşu, pek çok tanımın oluşmasına neden olmuştur. Bu tutarsızlığı ve karışıklığı önlemek amacıyla NCCAN’nın (Amerika Ulusal Çocuk İstismarı ve İhlali Merkezi) 1991’de yayınladığı aşağıdaki tanımı benimsemiştir.

“Çocuk ve yetişkin, arasındaki temas ve ilişki, o yetişkinin veya başka birinin cinsel stimülasyonu için kullanılmışsa, çocuğun cinsel olarak istismarı olarak kabul edilir. Cinsel istismar diğer bir çocuk tarafından eğer bu çocuğun diğeri üzerinde belirgin bir gücü veya kontrolü söz konusuysa veya bariz bir yaş farkı varsa da gerçekleştirilebilir.” (American Academy of Pediatrics Committee on Child Abuse and Neglect, akt:Polat,2011, s:93)

Ayrıca Polat(2011), cinsel istismar kavramının çok geniş bir yelpazede incelenebileceğini ifade etmiştir. Buna göre çocuk cinsel istismarı, yetişkinin cinsel organını çocuğa göstererek teşhir etmesinden başlayarak çocuğu kucağa oturtmaya, ırza geçmekten sodomiye kadar uzanan geniş bir alandan bahsedilmektedir. Ayrıca çocuğa pornografik içerikli sözler söylenmesinden bu konuda görsel gösterilmesinden çocuğun bu alanda bir ticaret ürünü gibi kullanılmasına kadar varan durumlar da çocuk cinsel istismarı sayılmaktadır.

Literatürde cinsel istismar türleri ile ilgili çok sayıda ayrıma gidildiği görülmektedir. Bu konudaki en kapsamlı listelemeyi Polat'ın (2011), Coulborn Foller tarafından yapıldığını söylediği şu başlıklarla ifade etmeyi tercih ettik:

3.3.1. Temas İçermeyen Cinsel İstismar Türleri:

a) Seksi Konuşma:

İstismarcının, kimi zaman çocuğun cinsel özelliklerini kimi zaman çocukla yaşamak istediği cinsel fantezilerini sözlü olarak ifade ettiği kimi zamansa çocuğa cinsel öneri veya yorumda bulunduğu bir konuşma türüdür.

b) Teşhir:

İstismarcının kurbanına penis, vajina, göğüs vb. gibi özel bölgelerini göstermeyi seçtiği, kimi zaman kurbanın önünde masturbasyon dahi yapabildiği bir istismar türü olarak ifade edilir.

c) Voyerizm (Röntgencilik):

İstismarcının kimi zaman gizlice kimi zamansa açıkça kurbanını soyunukken gözlemesidir. Bu sırada kurban, istismarcıyı cinsel manada tatmin edecek aktiviteler içinde de bulunabileceği gibi, bu durumun tamamen dışında olduğu halde istismar eden kişinin etkilendiği durumlar da olabilir. Polat, bir olguda istismarcının henüz altı değiştirilen yaşta

olan bir bebeğin, bezinin değiştirildiği anda istismarcının uyarıldığını ifade etmiştir. Polat ayrıca bazı durumlarda istismar eden kişinin kurbanından sadece soyunmasını isteyebileceğini de belirtmiştir.

3.3.2. Temas İçeren Cinsel İstismar Türleri:

a) Cinsel Dokunma:

Vücudun cinsel olarak hassasiyet taşıyan bölgelerine dokunulması, ifade edilmektedir. Bu kavram istismarcının mağdurun özel bölgelerine dokunması yanında, mağdurun istismarcının özel bölgelerine dokunmasının da sağlanabildiği her türlü durumu ifade etmektedir.

b) Oral-genital seks:

İstismarcının kurbanı olan çocuğun genital organlarını ağız yoluyla uyarmaya çalıştığı bir türdür. Polat, bu davranışın *analingus*(ağız-anüs) yoluyla, *cunnilingus* (ağız-vagina) yoluyla ya da fellatio(ağız-penis) yoluyla olabildiğini ve bu türler içinde en sık rastlanılanın ise fellotio olduğunu ifade etmektedir.

c) Interfemoral ilişki:

İstismarcının genel olarak mağdur olan çocuğun bacaklarını kendi bacakları arasına alarak penisini kurbanının bacakları arasına yerleştirdiği bir ilişki türüdür. Polat, kurbanın küçük olduğu durumlarda vajinal girişinin yetişkine kıyasla çok küçük olmasından ötürü ya da istismarcının kurbanını yaralamaktan ve bekâretini bozmaktan korktuğu durumlarda bu türden ilişkilere sık rastlanıldığını ifade etmiştir

d)Seksüel penetrasyon:

Polat, istismarcının kurbanın orifice açıklığına girişi şeklinde açıkladığı cinsel organa yapılan müdahalenin 4 tipi olduğunu söylemiştir.

Dijital Penetrasyon: Parmakların vajinaya, anüse veya ikisine birden yerleştirilmesidir. Duruma göre parmakların kurbanın ağzına sokulması da cinsel istismar olabilir. Genel olarak istismarcının kurbanı penetrasyonu söz konusudur, fakat kurbanın istismarcıya penetrasyonunun sağlandığı örnekler de vardır. Küçük kurbanlarla sık gerçekleştirilen bir cinsel istismar türüdür. Genital veya anal ilişkinin başlangıcı da olabilir. İstismarcı vajinal veya anal girişi parmaklarıyla esnetir ve daha sonraki bir zamandan genital veya anal ilişkiye girebilir.

Objelerle Penetrasyon: Daha az rastlanan bir cinsel istismar türüdür. İstismarcı kurbanın vajina, anüs veya duruma göre ağzına bir enstrüman yerleştirir. En sık görüleni vajinal penetrasyondur. Objeler çok çeşitli olabilir. Elektrikli vibratörleri ve dildolar, cetvel, makas, boya kalemi, havuç, salatalık rastlanan objelerdir.

Genital İlişki: Penisin vajinaya penetrasyonudur. Bazen kurbanın vajinasının küçüklüğü nedeniyle penetrasyon tamamıyla gerçekleşmez. Çoğunlukla erkek bir istismarcı, kız bir kurban söz konusudur, tam tersinin örnekleri de vardır. Bu tersi durumda kurban genellikle adolesan dönemdedir. Yapılan çalışmalarda genital ilişki yaşamış kurban-istismarcı çiftlerinin çoğu kurbanın vajinasının içine olmak üzere hemen hemen yarısına yakınında ejakülasyon olduğu görülmektedir.

Anal İlişki: İstismarcının penisinin, kurbanın anüsüne penetrasyonudur. Sıklıkla erkek kurbanların olduğu istismar türünde rastlanır ama bazen kız kurbanlarda da görülür. Kurbanın kız olduğu durumlarda istismarcı hamilelikten sakınıyor olabilir. Genelde görülen anal ilişkiye diğer cinsel istismar türlerinin eşlik ettiği veya istismarcının kurbanı çok kızgın olduğu durumlarda acı duygusu yaratmak için bunu ceza olarak algılamasıdır. (Polat,2007)

e) Cinsel Sömürü:

Polat, bu kavramı çocukla direkt cinsel kontakta girmeyen ama çocuğun kurban olarak sömürülmesinden maddi kazanç sağlanması olarak açıklar. İki türlü karşımıza çıkmaktadır:

1. Çocuk Pornografisi: Çocukların fotoğraf ya da filme alınması suretiyle görüntülediği eylemler olarak ifade edilebilir. Bu görüntüler, kimi zaman sadece istismarcının kendi koleksiyonunda saklanabildiği gibi pornografik bir pazara malzeme olarak da kullanılabilir. Bu görüntülerin kimi zaman çocukları baştan çıkartıcı pozlarda olduğunu kimi zaman ise sadece banyo yapmak gibi sıradan görüntülerden de oluşturabileceğini söyleyen Polat, fotoğrafların etkisinin artırılması için kimi zaman ise bunların küçük hikâyeler eşliğinde porno magazinlere de malzeme olabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca Polat, evden kaçmış olan çocukların cinsel sömürde daha çok kullanıldığını ve çekilen pornografik filmlerle işin ticaretinde kullanıldığını da belirtmiştir.

2. Çocuk Fuhuşu: Polat, çocukların cinsiyetinin hiç fark etmediği bu sektör için hem kız hem de erkek çocukların fuhuş sektöründe kullanıldığı ama müşteri olan istismarcının her zaman erkek olduğunu ifade etmiştir. Bu sektörde kullanılan çocukların çoğunun evden kaçtığı için sahipsiz ve korumasız kalan çocuklar olduğu söylenmektedir. Çocuk genellikle bir yetişkin tarafından bu işe girer, pazarlanır ve bu yolun para kazanmak için iyi bir yol olduğuna ikna edilir.

3. Çocuk Fahişeliği: Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin çocuk satışı, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi hakkındaki protokolünde çocuk fahişeliğinin tanımı "bir bedel veya herhangi formdaki kazanç için çocuğun cinsel olarak kullanımıdır" (Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1990: akt:Polat, 2007) Ayrıca Polat, yapılan araştırmalar sonucu bu çocukların kimi zaman giyecek kimi zaman yiyecek kimi zaman ilaç kimi zamansa güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bu yaşantıyı sürdürdüklerini ifade etmiştir.

4. Çocuk Evliliği: 18 yaşının altındaki her insanın kanunlar nezdinde çocuk sayıldığı düşünüldüğünde, çocuğun 18 yaşın altında evlenmesine çocuk evliliği denmektedir. Bu

kavram ülkemizde genel manada ‘Çocuk Gelin’ kavramıyla açıklanıp çocuk yaşta evlendirilen kızlardan bahsediliyorsa da ‘Çocuk Damat’ların da olduğu bilinmektedir. Çocuk evlilikleri, farklı yollarla hazırlanmakta ve hem kızları hem de oğlanları içermektedir. Genellikle genç kızlar kendilerinden büyük yaşta olan genç veya yaşlı erkeklerle evlendirilirken, genç erkekler genellikle aynı yaştaki genç kızlarla evlendirilmektedir. (Polat, 2007) Erken yaşta yaşanan cinsel ilişki ve sonucunda gerçekleşen hamilelik nedeniyle bu çocuklar eğitimlerini tamamlayamamakta, ekonomik bağımsızlıklarını sağlayabilmeleri çok güç olmaktadır. Polat, kimi zaman eşlerinden terk edilme veya boşanma nedeniyle ayrılan bu genç kadınların kimi zaman ise ekonomik sıkıntılarını giderebilmek için bedenlerini cinsel bir obje olarak kullanırdıkları zorunda kaldıklarını ifade etmiştir.

3.3.3. Başka istismar türlerini de içeren cinsel istismar:

Polat, yukarıda ifade edilen istismar çeşitlerine çocuğun üzerine idrar yapma gibi farklı türden aşağılama davranışlarının da eşlik edebileceğini belirtmiştir. Öte yandan istismarcıyla kurbanın yakınlık derecesinin, istismarcının sahiplendiği rol ile istismarcının akıl ve ruh sağlığı bozukluğa göre de sınıflandırmaların yapılacağı belirtmiştir.

3.3.3.1. Ensest:

Her insan, güven duygusunu önce içinde yetiştiği aile ortamında öğrenir. Güvendiği insanlarca ihanete uğramak ise hangi yaşta olursa olsun her insan için son derece sarsıcıdır. Çocuğa yönelik cinsel şiddet türleri içinde en sarsıcı olup da en derin izler bırakanın, ensest olduğu muhakkaktır.

Ensest, kanunen evlenmesine izin verilmeyen iki kişi arasındaki cinsel ilişki olarak tanımlanarak aile ilişkileri çerçevesi içindeki uygunsuz cinsel davranışı tarif eder. Ensest ilişki çoğunlukla toplumda tabu kabul edilen, gizli kalan, süregelen bir olaydır; tanınması ve takibi zordur (Şahin ve Taşar, 2012). Aralarındaki kan bağı nedeniyle yakın veya uzak akraba olan kişiler yanında aralarında üveylik ilişkisi bulunan ve çoğunlukla çocuğun bakımından sorumlu olan kişilerin istismarcı olabildiği görülmektedir.

Yapılan araştırmalar, her iki cinsiyetin de ensest mağduru olabildiğini, genel olarak kız çocuklarının cinsel istismara uğrama oranlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu belirtmektedir (Finkelhor ve Russell, 1984 akt: Bozbeyoğlu UNFPA, 2009 s:14).

Ensestin yaşanma sıklığıyla ilgili net sayılara ulaşmanın zor olduğu, uzmanların en sık dile getirdiği tespitlerden biridir.

Ensest, diğer istismar tiplerine göre iki nedenle daha önemlidir: Birincisi, cinsel istismarın aile içinde yaşanması, toplum tarafından kabul edilemezliği ve ailenin parçalanma korkusu gibi etmenler ensestin diğer cinsel istismar tiplerine göre açığa çıkmasını zorlaştırmaktadır. İkincisi, kurbanlarda diğer tiplere göre daha ağır ve uzun süreli hasar meydana gelir (akt: Şahin ve Taşar, 2012). Kimi zaman çocuk, o birey tarafından gördüğü sevgi ile bu yöndeki ihtiyacının karşılandığına inanabilir. Bu nedenle bu tür bir sevme biçimini normalleştirdiğinden, kullanıldığının farkına varamayabilir. Bu da durumun uzun süre gizli kalmasına hizmet edebilir. Veya saldırgan genellikle mağdurun direncini ortadan kaldırmak için ödüllendirme ya da tehdit yollarını kullanmaktadır. Ensestin devam etmesi için verilen ödüller çocuğa sevgi göstermek ve küçük hediyeler almaktan, evi onun üzerine yapmaya kadar varan farklı biçimlerde olmaktadır. Korkutmak için kullanılan yollar ise fiziksel şiddet kullanmaktan, kendisini ya da sevdiklerini öldürme tehdidine kadar varabilmektedir (Bozbeyoğlu UNFPA, 2009 s:40). Verilen ödüller, çocuğun durumu normalleştirmesine ciddi katkı sağlamaktadır. Ayrıca bunun oyun gibi lanse edilmesi de ensestin uzun süre açığa çıkmamasının nedenleri arasındadır. Kurbanın korkularından biri de ailesinin parçalanmasıdır. Bu da uzun süre gizlenmesinde bir etkidir.

Yapılan araştırmalardan çıkan sonuçlara bakıldığında, ensest ilişkinin yaşandığı aileler içindeki ilişkiye bakıldığında etken arasında baba otoritesinin baskın, annenin ise pasif olması nedeniyle, olayları kimi zaman anlayamadığı, kimi zaman anlasa da durdurmadığı görülmektedir. Kadının çalışıyor olması nedeniyle evden uzakta kalması ya da eşinin cinsel isteklerine yeterince yanıt verememesi de sebepler arasında görüldüğü, genel olarak ifade edilmektedir. Kimi ailelerde sosyal çevreyle olan ilişkilerinin dar bir çerçevede sürdüğü ya da izole bir yaşamı tercih ettikleri görülmektedir. Polat'a (2006) göre, ensest için risk etmeni taşıyan pek çok durum vardır. Alkolik bir baba figürünün olması, aile bireylerinde psikiyatrik

bozuklukların olması birer etkidir. Annenin hasta olması veya evi terk etmesi yine bir etmendir. Çocuklarla yetişkinlerin aynı odayı ya da aynı yatağı paylaşıyor olması bir başka etmendir. Kız çocuklarıyla babaların ayrı yaşamaları ve sonrasında yeniden bir araya gelmesi bir başka etmendir. Annenin gece çalışmak zorunda olması nedeniyle öz/üvey babanın çocuklara bakıyor olması da karşılaşılan bir başka etmendir. Evdeki çocuğun kız çocuk olması ya da çocuğun 6-8 yaşlarında olması durumunda da ensest ilişkinin görülebildiği ifade edilmiştir. Annenin, babanın ya da her iki aile üyesinin de geçmişinde ensest ilişki yaşanmış olması da bir başka etmendir.

Polat, ensestin, öncesinde herhangi bir şikâyet olmadıysa, genel olarak ortaya çıkma biçiminin gebelik olduğunu ifade etmektedir. Kız çocuklarda saklanamayan gebelik veya bekâretin bozulması gibi belirteçlerin erkek çocuklarında görülüyor olması, şikâyet edilmediği durumda enseste maruz kalan erkek çocukların fark edilmesini zorlaştırmaktadır.

Ensest suçlarının diğer cinsel istismarcılara göre daha içe kapalı, edilgen, bağımlı kişilikler oldukları, eş duyuş sahibi olmadıkları, daha fazla tekrarlayıcı düşüncelere sahip ve daha az ebeveyn bakımı verilmiş kişiler olduğu bildirilmektedir (Topçu 2009, akt: Şahin ve Taşar, 2012).

Ensestin görülme sıklığıyla ilgili net sayılara ulaşmak, toplumsal bir tabu olması ve bu yüzden de uzun yıllar boyunca açığa çıkamaması nedeniyle çok zordur. ABD ve diğer batı ülkelerinde yapılan araştırmalarda çocuklara yönelik cinsel taciz olaylarının azımsanamayacak bir kısmının aile içinde meydana geldiği bildirilmiştir (Sadock 1996, Sariola ve ark 1996, akt: Öztürk ve ark 2000). Batı ülkelerinde yapılan bazı araştırmalarda ensestin tüm cinsel istismarın %10 - %32 arasında bir oran oluşturduğunu belirtilmektedir (Tezcan, 2012 s.76). Kentucky Çocuk İhmalini Önleme Projesi'ne göre Amerika'da her 10 evden birinde ensest yaşanmaktadır. Yaşanan istismarın %50-80'i bildirilmemektedir (akt: Bozbeyoğlu UNFPA, 2009 s:20). Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de bu konuda net sayılara ulaşmak imkânsızdır. Ama araştırmalarla ilgili veriler çocuk cinsel istismarının da ensestin de görülen veya gösterilen üstünde olduğunu söylemektedir. Yapılan araştırmalarda cinsel şiddete uğrayan 185 kişinin 48'i aile içi cinsel şiddete maruz kaldığını, yani %26'sı ensest mağduru olduklarını belirtmiştir. Sezgin'in 1993'te yaptığı çalışmada

ensest olgularında cinsel saldırıların; %58'i baba, %17'si ağabey, %8'i amca-day, %6'sı üvey baba, %6'sı kuzen, %4'ü üvey ağabey tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (Sezgin 1993, akt: Polat 2007).

Ensest İçin Risk Faktörleri şöyle sıralanabilir;

- Alkolik baba,
- Annenin hasta olması veya evi terk etmesi,
- Yetişkinlerin çocukla aynı odayı ya da yatağı paylaşmaları,
- Kız çocuklarının babalarından ayrı yaşamaları,
- Aile bireylerinde görülen psikiyatrik bozukluklar,
- Annenin gece çalışmak zorunda olması nedeni ile çocuklara baba ya da üvey

babanın bakması ,

- 6 - 8 yaşlarında ve kız çocuk olmak,
- Küçük kızda aniden gelişen baştan çıkarıcı tavırların varlığı,
- Anne veya babanın ya da her ikisinin ailesinde daha önce ensest ilişkinin varlığı,
- İktidarsızlık ve psikopatidir (Polat, 2000; Karan, 2001; Polat, 2006; akt: Ovayolu, Uçan ve Serindağ 2007).

Bu nedenlerle sağlık ve sosyal hizmet sistemi ile kolluk güçlerinin ve adalet sisteminin işbirliği yanında, alanda çalışanların mezuniyet öncesi ve sonrası eğitimlerinin güçlü bir şekilde yapılandırılması; yazılı ve görsel basının sorumlu ve duyarlı bir yaklaşımla

bilgilendirici ve eğitici yayınlar yapması ensesti önlemede yararlı olabilir. (Şahin ve Taşar, 2012)

3.3.3.2.Pedofili:

Pedofili kısaca küçük çocuklara cinsel ilgi duyma, onlardan haz alma ve onlarla cinsel ilişkiye girme şeklinde tanımlanabilir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, pedofili eylemleri temel olarak erkekler olmak üzere, bir yetişkin (18 yaş üzeri) tarafından ergenlik yaşı öncesindeki (12 yaş altı) bir çocuğa yönlendirilmiş cinsel davranışlardır (Arves ve ark 1998, akt: Polat 2007). Pedofillerde kimi zaman fiziksel temasla doyuma ulaşma davranışının da sergilenebildiğini söyleyen Polat (2007), kimi zaman ise tensel temas olmaksızın teşhircilik gibi durumlarla karşılaşılabilirliğini ifade etmektedir. Burada pornografinin de bir araç olarak kullanılabileceğini ifade eden Polat, bu durumda kalıplaşmış bir davranış modelinden bahsedilemeyeceğini söylemektedir.

Alana dair yazılmış kaynaklarda pedofilinin genel olarak durumsal pedofili ve tercihe bağlı pedofili şeklinde 2 ana grupta incelendiği görülmektedir.

Polat, durumsal pedofilide, bazı yetişkinlerin çocukları karşı cinsel bir çekicilik hissetmediği halde pedofili davranışları sergileyebildiklerini söyler. Bu kişilerin patolojik kişilik yapısına sahip oldukları, ya kimseye güvenemedikleri ya gerçekliğe yabancılaşmış düşünce ve inançta oldukları ya da başkalarının haklarına saldırmakta bir sakınca görmediklerini ifade etmektedir. Ayrıca benlik algısı ve duygulanımda tutarsızlıkla, belirgin şekilde dürtüsel davranışlarda bulunma gibi belirtiler de görülmektedir. Polat, pedofillerin davranışlarının birbirine pek benzemediğini ve de denetlenmesininse çok zor olduğunu da söylemektedir.

Tercihe bağlı pedofilide ise Polat, risk altında bulunan kesimin ergenlik öncesi çocuklar olduğunu söyler. Kurbanların 13 yaşının altında olduğu görülür. Pedofilin hemen hemen tüm sosyal çevrelere mensup kişiler arasından çıkabileceği ve bu istismar biçiminin tüm sosyal sınıflarda meydana gelebileceğini söyler. Genel olarak pedofil olan kişinin toplumda şüphe uyandırmayan biri olabileceği ifade edilmekle birlikte, bu kişilerin sürekli olarak

oluşabilecek risk durumlarını hesapladıklarını ve kendilerini tamamen güvende hissedip çocuğun güvenini de yeterince kazandıktan sonra eyleme geçtikleri, Polat tarafından ifade edilen bir başka detaydır.

ABD verilerinde 12 yaş altı çocuklara yapılan cinsel istismarların %40'ının ergenler tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Abel ve Harlow çalışmalarında daha sonra pedofili tanısı alan kişilerin %40'ının ergenlik yıllarında çocuklara cinsel istismarda bulunma öyküsü olduğunu göstermişlerdir. Çocuklara cinsel istismarda bulunan kişilerin yaklaşık %88'inin hâlihazırda ya da gelecekte pedofili tanısı alacağı bildirilmektedir. (Abel ve Harlow 2001, Vandiver 2004. Akt: Erdoğan 2010)

Pedofili kavramının Türkiye'de bir başka karşılığı daha vardır ki bunu da “Çocuk Gelin” denilmektedir. Çocuk gelin kavramı ülkemizde eski bir kavram olup, kanayan bir yara olarak görülmektedir. Kız çocuğunun bir tür gelir kapısı gibi görüldüğü bu duruma, çocuk için ödenen “başlık parası” neden olmaktadır. Genelde ataerkil aile yapısının baskın olduğu, kadının töreler nedeniyle konuşmaya dahi hakkının olmadığı, bu nedenle de itiraz edemediği, kız çocuklarının kurbanlık koyunlar gibi parasını ödeyen eşlerinin malı sayılarak evlendirildikleri görülmektedir. Çocuğun satıldığı bu ailelerin genel itibarıyla geniş aile yapısında olduğu, çocuğun sadece kocaya eş değil, evdeki kayınvalideye hizmetçi de olduğu çocukken gelin olmuş olan kadınlar tarafından sıkça dile getirilmektedir. Son yıllarda “Çocuk Gelin Değil, Pedofili Deyin!” cümlesinin özellikle de sosyal medya üzerinde sıkça yer bulduğu söylenebilir. Hatta bu konuyla ilgili geçmiş dönemlerde bazı gazetecilerin, bu durumu kimi zaman köşe yazılarına kimi zaman ise yazı dizisi olarak okurlarına sunduklarına rastlanmıştır. Son olarak gazeteci Sultan Arınır'ın CNNTürk televizyonu için hazırladığı ve mağdur olan kadınlarla yaptığı görüşmelerden derlediği “Çocuk Gelinler” isimli belgeselin, medyada geniş yankı bulduğu, bu duruma maruz kalan kadınların yaşadıklarını çarpıcı bir şekilde ifade ettiği söylenebilir. Arınır bu sayede, konuya görsel malzeme anlamında en çok katkı sunan isimlerden biri olmuştur.

Son 1 yıl içinde Türkiye'de çocuk gelinlerle ilgili durumu körükleyen açıklamaların da geldiği görülmektedir. Kimi zaman, yasalar nezdinde çocuk yaşta evliliği haklı gösterilmesi yolunda görüş bildiren kişilere rastlanıldığı gibi kimi zaman ise İslam Dini gerekçe

gösterilerek 6 yaşındaki çocuklarla evlenilebileceğini ifade eden kişilerin de yer aldığı görülmektedir.

Pedofili üzerine 7,650 adet sansürlenmiş site olduğu ve sanal pedofili piyasasının 5 milyar dolar civarında olduğu da bildirilmektedir (Şahin 2007, akt: Kahraman ve Bolışık 2014). İnternet güvenliği konusunda Türkiye’de de yapılan bir takım girişimler olup, bu konuda medyada sık sık dönen bir de kamu spotu bulunmaktadır.

3.4 Çocuk Cinsel İstismarının İstismar Mağduru Çocuklardaki Etkileri:

Cinsel istismar, bir insana yapılabilecek en kötü işkence yöntemlerinden biri sayılması nedeniyle savaş suçları içinde çok sık görülen uygulamalardan biridir. Bir yetişkinin bile hafızasından kolay kolay silemeyeceği etkiye sahip olan bu eylemin, hele ki mağdur çocuk için ne denli yıkıcı etkisi olabildiği pek çok uzman tarafından ifade edilmektedir.

Cinsel istismar, günümüzde toplumsal sağlık açısından ele alınmakta olup çocuk cinsel istismarı denildiğinde, çocuğun hem cinsel gelişiminin yetersiz hem de bu konudaki bilgilenmesinin tamamlanamadığı bir süreçte, yaşına uygun olmayan bir eyleme maruz kalması kastedilmektedir. Her cinsiyetten, her sosyal tabakadan ve meslek grubundan kişiler cinsel istismara uğrayabilmektedirler, ancak genel olarak kadınların ve çocukların cinsel istismara daha çok maruz kaldıkları söylenebilir. İstismar eden kişilerin yakınlık derecesine göre yıkıcı etkisinin artış gösterdiği bu şiddet türünün kısa ve uzun dönemli etkileri vardır. Özellikle kaygı bozuklukları cinsel istismara uğrayan çocukluklarda kısa süre içinde ortaya çıkabilmektedir (Taner ve Bahar, 2004). Yapılan bir araştırma, kadınlarda uyuşturucu bağımlılığının daha yüksek oranda çocukluğunda cinsel istismara uğrayan kişilerde ortaya çıktığını, daha sıklıkla frigide, çok eşlilik ve depresyon görüldüğünü ortaya koymuştur (Kurtay, 2004,akt: Ovayolu ve diğerleri 2007).

Yapılan araştırmalar ve özellikle de vaka analizleri sonucunda yapılan değerlendirmeler sonucunda cinsel istismarın olası sonuçlarıyla ilgili pek çok bulgu elde edilmiştir. Bu sonuçlar aşağıdaki başlıklar altında incelenebilir.

3.3.4. Cinsellik Üzerine Etkileri

Çocuklar genelde gördüklerini tekrarlarlar. Tekrarlanan davranışlar iseçocukta öğrenme eyleminin gerçekteştiğini bize düşündürür. Çocuğun yaşından beklenmeyecek düzeyde cinsel içerikli davranışlar sergilemesi veya cümleler sarf etmesine uzmanlar, genel olarak çocukta cinsel istismar şüphesiyle yaklaşırlar.

Çocuğun oyunlarında cinsel içeriğin görölmesi, çocuğun yaşına uygun olmayan biçimde cinsel içerikli davranışları sergilemesi veya buna dair cümleler kurması, bu tür konulara aşırı ilgi göstermesi ya da tamamen ilgisiz kalması uzmanların çocuktan şüphe etmek en sık ifade ettiği belirteçlerdendir. Owayolu ve ark (2007) çocukken cinsel tacize uğrayarak bu eylemin mağduru olan bir kişinin, yetişkinlik döneminde istismarcı rolüne bürünebileceğini ifade etmiştir. Bu konuda karşılaşılan bir başka durum ise mağdurların yetişkinliklerinde para kazanmak için cinselliklerini(Kara ve ark., 2004; Ekşi, 1999; Kurtay, 2004; Hancı, 2002, akt: Owayolu ve ark 2007) kullanmasıdır. Tüm bu durumlar, mağdur kişinin cinsellik algısının ne denli zedelendiğinin açıkça ortaya koymaktadır.

3.4.2 Duygusal (Emosyonel) Etkileri

Çocuğun cinsel istismarının onda yarattığı travmatik etkileri açmak hayli zordur. Çünkü bu durum duygusal örselenmeyi de beraberinde getirmektedir. Yaşanan duyguların karmaşıklığı, yoğunluğu ve ağırlığı, çocuğun ait olduğu topluluğa kısa sürede uyum sağlayabilmesini önemli ölçüde zorlaştırır. Bunun en önemli nedeni çocuğun geçirmiş olduğu yaşantı sonrasında kendi benlik algısındaki sarsıcı ve olumsuz değişimdir. Benlik algısında adeta bir yana savrulan ve yıkılan benlik algısı, başlangıçta çocuğun her şeye ve herkese karşı güvensizleşmesine neden olur. Kendisini yoğun bir değersizlik duygusunun içinde bulan çocuk çaresiz hissederek kendine acır. Zira çocuğun, cinsel istismara uzun süreli maruz kalması herşeyin kendi suçu olduğuna önemli ölçüde inanmasına neden olmaktadır. Eşlik eden kötölük, utanç, suçluluk gibi kavramlar zamanla çocuğun benlik algısına karışır ve

kendini böyle algılamaya başlar (Polat, 2000; Davis ve Petretic-Jackson, 2000, akt: Ovalı ve ark 2007).Bu algıyı değiştirmek uzun zaman alabildiği için mağdurun en çok ihtiyaç duyacağı şey, profesyonel yardımdır. Ayrıca çocuğun paramparça olan güven duygusunu onarmaya çalışmak, ona yapılabilecek en büyük iyilik olup yaşama yeniden tutunabilme becerisinin sağlanabilmesine katkıda bulunur. Bu nedenle Polat, depresyon, kendine zarar verme davranışı, düşük benlik algısı nedeniyle çocuğun kendini değersiz hissetmesi, cinsellikle ilgili kafasında oluşan tuhaf düşüncelerin verdiği rahatsızlıklarla mücadele edilebileceğini ifade etmektedir. Onarıcı nitelik taşıyan profesyonel yardım yapılmadığında ise bazı çocuklarda intihara teşebbüs bile olabilir (Kurtay, 2004). Yapılan bir çalışmada erişkin yaşta başlayan majör depresyonun, çocuklukta cinsel istismarla ilişkili olabileceği belirtilmiştir (Taner ve Bahar, 2004, akt: Ovayolu ve ark, 2007).

Cinsel istismara uğrayan çocuklarda tekrarlayıcı, rahatsız edici düşünceler, olayla ilgili kabuslar, uykuya dalma ve konsantrasyon güçlüğü (karanlık olayı çağrıştırabilir ya da kabus göreceğini düşündüğü için uyumak istemez), öfke patlamaları görülebilir. Olayı anımsatan nesnelere karşı yoğun psikolojik sıkıntı ya da olayı anımsatan kişiler, görüntüler ve konuşmalardan kaçınmayla da karşılaşılabilir (Kılıç, 2004, akt:Ovayolu ve ark, 2007).

3.4.3 Anksiyete (Kaygı) Bozukluğu Şeklindeki Etkileri

Kaygı, bir problemle karşılaşıldığında her insanın yaşayabileceği normal bir durumdur. Yeter derecedeki kaygı, o sorunun çözümünü sağlarken kaygı kontrol edilemeyecek kadar arttığında anksiyete veya kaygı bozukluğu denilen ve genel olarak yardım alınarak çözümlenen durumlara neden olmakta, kısa sürede ortaya çıkmaktadır. Kara ve ark (2004), özellikle de küçüklüğünde kötüye kullanılma gibi tek başına üstesinden gelinmesinin zor olduğu bir durumla karşılaşan kişilerin yetişkin olduklarında, yüksek derecede anksiyete bozukluğu yaşadığını ifade etmiştir. Bu durumda kişinin, agresiflik, yoğun korku, aşırı kızgınlık ve düşmanlık duyguları beslemeyerek kabuslar görmekte olduğunu belirtmiştir. Çocuk olayı canlı bir şekilde yeniden yaşamakta, gerginlik ve çabuk tepki verme gibi belirtiler göstermektedir (Kara ve ark., 2004; Kurtay, 2004, akt:Ovayolu ve ark,2007).

Yaşı itibarıyla anlamlandıramadığı ama yoğun rahatsızlık hissettiği bir durumla yüz yüze kalan bir çocuğun bu durumu, yaşına uygun başka bir problemi çözmeye çalışma sürecinde yaşayabileceği kaygı ile kıyaslamak bile imkânsızdır(Taner ve Bahar, 2004, akt:Ovayolu ve ark 2007). Sık karşılaşılan problemler için kaynaklar daha çok, uyku bozukluklarından, ortaya çıkan fobilerden, çocuğun bedeniyle ilgili fiziksel yakınmalarda bulunduğunu, öfke dolu tepkilerde bulunduğu, dürtü kontrolünün zayıflayabilmesi, çocuğun yardım aramaya bile çekinmesi, derin bir umutsuzluk içinde olması, insanlara dair umudunu yitirme gibi durumlar olduğu dile getirilmektedir.

3.4.4 Davranışsal Etkileri

Çocuklara uygulanan cinsel istismarın her zaman fiziksel belirti vermeyebileceğini söyleyen uzmanlar, çocuğun kaçınılmaz bir şekilde psikolojik durumundaki dalgalanma yoluyla sorunu yansıttığını ifade etmektedirler. Çocuğun verdiği ipuçlarının çevresindekilerce doğru değerlendirilmesi, olayların çözümü için çok önemlidir.

Cinsel tacize uğrayan çocuk mutsuzdur, davranışları uçarıdır, ya çok titizya da dağınıktır. Yabancılara karşı alışılmadık biçimde davranır, ya çok yakın ya da çok utangaç ve korkaktır, ya çok uslu ya da provoke edicidir (Ekşi,1999). Cinsel kötüye kullanıma uğramış erkek çocuklarda en sık görülen davranış tepkisi, saldırgan davranışların gelişimidir. Ayrıca dışa vurucu davranışlar, uyku bozuklukları ve uzaklaşma davranışlarını da gösterebilirler. Kızlarda gözlenen en sık davranış tepkisi ise, aşağılık duygusu ve kendine zarar verme davranışlarıdır. Kendine zarar verici davranışlar genellikle vücudunda sigara söndürme ve bileğini kesme şeklindedir (Polat, 2000, akt:Ovalı ve ark, 2007).

3.4.5 Kişilik Gelişimi Üzerine Etkileri

Borderline kişilik bozukluğu saptanan kişilerin %70-80'inde, çoğul kişilik bozukluğu saptananların %85-90'inde çocukluk çağı cinsel istismar öyküsü pozitif bulunmuştur. Yine cinsel istismarda bulunan kişilerin %60-95'inde öykü pozitifdir. Çok küçük çocuklar bile

yaşadıkları önemli olayları, aradan uzun süre geçmesine karşın doğru hatırlayabilmektedir (Görker ve ark., 2000).Kişiler arası ilişki kurma ve sosyal ilişkileri sürdürebilme becerisi, cinsel istismardan olumsuz olarak etkilenmektedir (Taner ve Bahar, 2004, akt: Ovalı ve ark, 2007).

Çocuğun yaşı, uğranılan cinsel istismarı çocuğun kendisi kimi zaman tam olarak anlayamadığı için kimi zaman utandığı veya korktuğu için saklamaya çalıştığı için olsun, ifade etme veya belirti verme biçimini etkileyecektir. Çocuğa veya çocuklara yakın olan kişilerin bu belirtileri gözden kaçırmayarak uyanık davranması, belki de bir çocuğun yaşamının kurtulmasına hizmet edeceği için çok önemlidir.

Sonuç olarak, eksik veya yanlış bilgilere sahip olmak, çocuk saklamaya çalışsa bile davranışlarıyla saklamasının mümkün olmadığı belirtileri iyi okuyamamak, kültürel değerlerin yanında geleneklerin baskınlığının önüne geçilememesi, çocuk cinsel istismarının kimi zaman bilerek kimi zaman ise farkında bile olmadan göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Yaşanan travmatik durum çocukta gebeliğin oluşması, intihar eyleminin gerçekleşmesi, adam öldürmeye veya bedende fiziksel iz bırakan durumların pek çok kişi tarafından fark edilebilir boyutlara ulaşması gibi sonuçlarla karşılaşıldığında akla cinsel istismar gelebilmektedir. Çocuğu o çıkmazdan kurtarmak için kaybedilen her saniye çocuğun toplumsal yaşamına dönüşünü geciktirmektedir. Bu nedenle, çocuk cinsel istismarının tanı ve tedavisinde hem hukuki hem ahlaki hem de etik manada, çocuk için çalışan tüm kamu çalışanları, eşit şekilde sorumluluğa sahiptir. Sağlık çalışanlarının yanı sıra eğitimcilerin de hem belirtileri hem de yasal olarak uygulanması gereken basamakları çok iyi bilmeleri ve zamanı geldiğinde de uygulayabilmeleri gereklidir.

3.5 Çocuk Cinsel İstismarında Failin Özellikleri:

Çocuğa cinsel taciz; anne, baba, üvey anne-baba, kardeş (Putnam, 2003), akraba, öğretmen, komşu veya herhangi bir yabancı kişi tarafından yapılabilir. Tacize uğradığında çocukta çoğu zaman rahatsız edici duygular, düşünceler veya davranışlar gelişebilir (Hancı, 2002).

İstismarcı; çocuğa yabancı biri olabileceği gibi genellikle çocuğun bildiği çevrede yaşayan kişi ya da toplumda saygın ve sevilen birisi de olabilir. Dış görünüşünün ardında çekingen, kendine güveni ve saygısı olmayan bir kişilik yatar. Erişkinlerle ilişki kurmakta zorlanır. Başkalarının üstünde güç gösterilerine ihtiyaç duyduğu için kurbanlarını çocuklardan seçer. Her zaman yaralamak ve zarar vermek amacını taşıyorsa da, çocuğu incittiğini ve zarar verdiğini kabul etmez (Polat, 2006, akt: Ovayolu ve ark, 2007).

3.6. Çocuk Cinsel İstismarı Konusundaki Hukuki Düzenlemeler: Çocuk cinsel istismarı kavramı, çocuk haklarının korunmasıyla ilişkili yasal düzenlemeler içinde yer aldığından hem Ulusal hukuk sisteminde hem de Uluslararası belge ve sözleşmelerde bulunmaktadır.

Çocukların korunmasına ilişkin kurallar başta Anayasa’da yer alan temel ilkelerle düzenlenmiştir. Çocuğun bir kişi olarak toplum içindeki statüsü ise Medeni Kanunla belirlenmiştir. Çocuk haklarının ihlali hallerinde müeyyideler Türk Ceza Kanununda yer almaktadır. İhlalin önlenmesi ve olumsuz sonuçların ortadan kaldırılmasına ilişkin düzenlemeler ise Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun, İş Kanunu, Basın Kanunu, Çocukları Muzır Neşriyattan Koruma Yasası, İcra İflas Yasası, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu ve daha pek çok yasa ve yönetmelikte yer almaktadır (Yaşar,2007). Yaşar’a göre ayrıca, Anayasa’nın 90. Maddesinde yapılan ek düzenleme ile “(...) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası). Çocuk haklarına ilişkin uluslararası sözleşmeler, çocuğun yüksek yararını sağlayabilmek için ulusal hukuk sisteminin bir parçası haline getirilmiştir.

Şimdi bu uluslararası ve ulusal düzenlemelere bir göz atalım.

3.6.1. Uluslararası Hukuki Düzenlemeler:

3.6.1.1. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme:

Yaşar (2007), Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin uluslararası mecrada Çocuk Anayasası sayılabileceğini söyleyerek Türkiye'nin bu sözleşmeyi 1990'da Çocuklar İçin Dünya Zirvesi'nde imzaladığını ve ülkemizde 1995 yılında yürürlüğe girerek Anayasa'nın 90. Maddesinde yer aldığını ifade etmiştir. Bu sözleşmenin amacı, çocukların her türlü istismardan ve kötü muameleden korunmasıdır.

3.6.1.2. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek, Çocukların Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol:

Yaşar (2007) ayrıca, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin yanı sıra, Türkiye'nin ek protokolleri de imzalandığını söylemiştir. Özellikle de çocuk cinsel istismarı ve bunun önlenmesini amaçlayan bu ek protokol, çocuk satışı, fuhuşu ve pornografisinin önlenmesi amacıyla hazırlanmış olup, Türkiye tarafından 2002 yılında imzalanmış, 4755 sayılı kanunla da kabul edilmiştir. Çocuk mağdurların haklarının ve çıkarlarının korunması için çocuğun bilgilendirilmesi, özel ihtiyaçlarının karşılanması, destek hizmetlerinden faydalanabilmesi, kimliklerinin korunması, mağdur ve tanıkların güvenliğinin sağlanması ile yasal süreç boyunca gereksiz ertelemelerin yapılmaması sağlanılmaya çalışılmış; mağdur çocuğun tez zamanda sosyal yaşantısına dönerek topluma kazandırılması amaçlanmıştır.

3.6.1.3. Avrupa Konseyi Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Uygulanmasına Dair Avrupa Sözleşmesi. Avrupa Konseyinin hazırladığı bu sözleşme, 1996 yılında Stroausborg'da imzalanmıştır. Yaşar (2007), sözleşmenin amacını çocuğun aile hukukunun alanına giren davalarda hakkının hem korunması hem de kullanılması olduğunu söyler. Türkiye'de Aile Mahkemeleri 2003 yılında 4787 sayılı kanunla kurulmuş olup, aile hukukuyla ilgili davalar ve olası durumları çözümlenmeyi amaçlamaktadır. Bu pencereden bakıldığında Yaşar'a göre (2007), çocuğun aile hukuku davalarında, ebeveynlerince istismar edilmesini önlemekte ve gerektiği durumda çocuğun temsil edilebilmesine imkan vermektedir.

3.6.2. Ulusal Hukuki Düzenlemeler:

Yaşar (2007), çocuk istismarı ve ihmali konusunun özel ve ceza hukuk kurallarımız açısından farklı sonuçları olduğundan bu konudaki hukuki düzenlemeleri Özel Hukuk ve Ceza Hukuk kuralları açısından sınıflandırabileceğimizi söyler.

3.6.2.1. Özel Hukuk (Medeni Kanun):

Türk Medeni Kanunu, TBMM’de 22 Kasım 2001’de kabul edilip 1 Ocak 2002’de yürürlüğe giren 4721 sayılı kanundur. Türkiye’deki medeni hukuk kuralları alanını düzenleyen başlıca kanundur. Toplamda 4 bölüm ve 1030 maddeden oluşmaktadır.

Türk Medeni Kanununa göre 18 yaşını bitirmemiş kişiler reşit değildir. Bu durum hakları kullanma ehliyetinin sınırlandırılmasını ifade eder (Yaşar, 2007). Anne ve baba, çocuğun haklarını koruyarak onu temsil eden kişiler olduğu için, çocuk reşit olana dek, bu yükümlülüklerini sürdürmek durumundadırlar. Ailenin bu yükümlülüklerini sürdürememesi durumunda hâkim, Medeni Kanun gereğince çocuğun refahı için uygun koşulları sağlayacak kararları alma hakkına sahip olur. Buna göre Türk Medeni Kanununun 346. maddesi, “Çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır.” der (Türk Medeni Kanunu). Bu önlemleri Yaşar (2007), aileye rehberlik hizmeti verilmesi, ailenin denetime tabi tutulması, çocuğun korunması için aileye destek verilmesi şeklinde açıklamaktadır.

Türk Medeni Kanununun 347. Maddesi, “Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa, hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir. Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare de kalmamışsa, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine hâkim aynı önlemleri alabilir. (...)” diyerek çocuğun sonuna kadar ailesi içinde kalması için ailenin her türlü şekilde desteklenmesini ancak çocuğun yaşadığı zorluğun alınan tüm önlemlere rağmen

giderilemediği durumda ise çocuğun ya bir aile yanına ya da kuruma yerleştirilebileceğini söylemektedir.

Türk Medeni Kanununun 348. Maddesi ise, çocuğun korunması amacıyla alınan önlemlerin yetmemesi ve buna rağmen ailenin çocuğa olan yükümlülüklerini ihmal etmesi halinde, velayetin kaldırılabilirliğini ifade etmektedir. Bu durumda Yaşar (2007), Türk Medeni Kanununun, çocuğu istismar eden kişinin velayetinin kaldırılmasını, çocuk hakkında koruma tedbirinin alınmasını ve istismar eden kişinin tazminat ödeme sorumluluğu olacağını söylemiştir.

Alınacak olan Koruma Tedbirinin, hukuki yapımız içinde çeşitli kanunlarda bulunduğu ancak dağınık halde bulunmakta ama uygulama biçimleri de farklılık göstermektedir.

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 3.07.2005 yılında kabul edilerek, 15.07.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki temel ilkeleri 4. madde kapsamında düzenlenmiştir. (Yaşar,2007) Kanunun amacı hem suça sürüklenen hem de mağdur olan çocuğu korumayı amaçlamaktadır. Bu çocukların haklarının güvence altında olmasıyla ilgili usul ve esasları düzenleyen bu kanun, 18 yaşın altındaki kişiyi, ergin dahi olsa çocuk olarak kabul etmektedir.

Çocuk Koruma Kanununun (ÇKK) temel ilkelerine, 4. maddede yer verilmiştir.

Madde 4- (1) Bu Kanunun uygulanmasında, çocuğun haklarının korunması amacıyla;

- a) Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,
- b) Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,
- c) Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması,
- d) Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,

- e) ocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları,
- f) İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve sūratlı bir usūl izlenmesi,
- g) Soruřturma ve kovuřturma sūrecinde çocuęun durumuna uygun özel ihtimam gōsterilmesi,
- h) Kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimini ve ōęrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi,
- i) ocuklar hakkında ōzgūrlūęu kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak bařvurulması,
- j) Tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak gōrūlmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması,
- k) ocukların bakılıp gōzetildięi, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları,
- l) ocuklar hakkında yūrutūlen iřlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimlięinin bařkaları tarafından belirlenememesine yōnelik ōnlemler alınması, İlkeleri gōzetilir. (KK, 4.madde)

KK'daki koruyucu ve destekleyici tedbirler ise 5.maddede dūzenlenmiřtir.

Madde 5- (1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun ōncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yōnelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

- a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,
- b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,
- c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,
- d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,
- e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya, Yönelik tedbirdir.

(2) Hakkında, birinci fıkranın (e) bendinde tanımlanan barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.

(3) Tehlike altında bulunmadığının tespiti ya da tehlike altında bulunmakla birlikte veli veya vasisinin ya da bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin desteklenmesi suretiyle tehlikenin bertaraf edileceğinin anlaşılması hâlinde; çocuk, bu kişilere teslim edilir. Bu fıkranın uygulanmasında, çocuk hakkında birinci fıkrada belirtilen tedbirlerden birisine de karar verilebilir. (ÇKK, madde 5)

ÇKK, 6.maddesi ise, çocuğun hakkında kuruma kimlerin başvurabileceğini ifade etmektedir. Buna göre adli ve idari merciler, sağlık ve eğitim kurumları, kolluk kuvvetleri ile sivil toplum örgütlerinin, korunmaya ihtiyacı olan çocuğu zaman kaybetmeden Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) bildirme yükümlülüğü vardır. Diğer yandan çocuğun

bakımından sorumlu kişilerin, çocuğun koruma altına alınabilmesi amacıyla yine SHÇEK'e başvuru yapması gerekmektedir.

ÇKK, 7. maddesi, koruyucu ve destekleyici tedbir kararların alınmasıyla ilgilidir. Buna göre, koruyucu ve destekleyici tedbir kararı çocuğun ebeveynlerinden biri alınması

Madde 7- (1) Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuk hâkimi tarafından alınabilir.

(2) Tedbir kararı verilmeden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılabilir.

(3) Tedbirin türü kararda gösterilir. Bir veya birden fazla tedbire karar verilebilir.

(4) Hâkim, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbire karar verdiği çocuğun denetim altına alınmasına da karar verebilir.

(5) Hâkim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir. Bu karar acele hâllerde, çocuğun bulunduğu yer hâkimi tarafından da verilebilir. Ancak bu durumda karar, önceki kararı alan hâkim veya mahkemeye bildirilir.

(6) Tedbirin uygulanması, on sekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.

(7) Mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar vermeye yetkilidir. (ÇKK, madde 7)

ÇKK madde 8, korunma ihtiyacı olan çocukla ilgili koruyucu ve destekli tedbirlerin çocuğun kendisinin, ebeveynlerinin, ona bakmaktan sorumlu olan vasisinin veya birlikte yaşadığı kimsenin bulunduğu yerdeki bir çocuk hâkimi tarafından alınmakta olup, bu kararların uygulanıp uygulanmadığı, kararı veren mahkeme veya hâkimce en geç 3 aylık periyotlar halinde incelenmektedir.

ÇKK madde 9, alınan acil koruma kararıyla ilgilidir.

Madde 9- (1) Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının alınması için kurum tarafından, çocuğun kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir.

(2) Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri, hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir.

(3) Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder. (ÇKK, madde 9)

ÇKK madde 10'a göre SHÇEK, kendisine bildirilen olaylarla ilgili gerekli incelemeyi başlatıp önlemler alarak, çocuğun resmi veya özel bir kuruluşa yerleştirilmesine çalışır. ÇKK madde 14 ise, çocuk hakimi tarafında alınan tedbir kararlarının itiraz yolunun açık olduğunu, itirazın, en yakın çocuk hakimine yapılabileceğini söylemektedir.

3.6.2.2. Ceza Hukuku (Türk Ceza Kanunu):

12.10.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) amacı, kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir. (TCK, madde 1)

2 kitap ve 9 bölümden oluşan TCK için Yaşar (2007), birinci olarak kişilerin, ikinci olarak toplumun, üçüncü olarak ise devletin yararını korumayı esas alan bir yapısı olduğunu söyler. Yaşar aynı zamanda, insan hakları üzerine pek çok düzenleme yapıldığını söyleyerek TCK'nın demokrasi ilkeleriyle uyumlu olduğunu ifade etmiştir. Ancak buna rağmen yasada çocukların lehine olduğu gibi aleyhine olan düzenlemelerin de bulunduğunu ekleyerek, 'Yaş Küçüklüğü' başlığındaki 31. madde ile çocuğu ceza adalet sistemine soktuğunu ancak, uluslararası hükümlere göre çocukların kendilerine uygun makamlarda, kendilerine uygun yasa ve usullerle yargılanmaları gerektiğini söyler. Mağdur çocuk açısından ise cinsel istismar konusunun ayrı bir başlık altında düzenlendiğini ve çocuklara karşı işlenen suçların bir kısmının, ağırlaştırıcı neden olarak değerlendirildiğini ifade etmiştir.

Çocuk cinsel istismarı konusuyla ilgili Türk Ceza Kanunu'nda yer bulan maddeler şu şekildedir.

- **Madde 80/3 - İnsan (çocuk) Ticareti:** 18 yaşını doldurmamış olan kişilerin kaçırılmaları, bir yerden başka bir yere götürülmeleri ve barındırılmaları halinde bu kişiler cezalandırılacağı belirtilmiştir.
- **Madde 102 – Cinsel Saldırı:** Cinsel saldırı suçu, vücut dokunulmazlığına aykırı olarak işlenen bir suçtur. 102 maddeye göre, bu suç bir çocuğa karşı işlendiğinde ceza yarı oranda, mağdur olan çocuğun ruh ve beden sağlığının bozulması, hatta ölümü halinde ise ceza artırımının söz konusu olduğu ifade edilmiştir.
- **Madde 103 – Çocukların Cinsel İstismarı:** Son olarak 18.06.2014 tarihinde değişiklik yapılan bu maddede basit ve nitelikli cinsel istismar suçu düzenlenmiştir.

Basit cinsel istismar çocuğun cinsel yönden istismar edilmesi olarak (Kartal, 2014) ifade edilirken nitelikli cinsel istismar vücuda organ veya sair bir cisim sokulması ile suçun meydana geleceği (Kartal,2014) ifade edilmiştir.

- **Madde 104 – Reşit Olmayanla Cinsel İlişki:** Reşit olmayan, 15 yaşını bitirmiş bir çocukla cinsel ilişkide bulunmaya dair cezaların belirtildiği bu maddede, filli işleyen kişinin çocuğa yakınlık derecesine göre de düzenlenmiştir. Kanun maddesinde son olarak 18.06.2014 tarihinde değişiklik yapılmıştır.
- **Madde 226 – Müstehcenlik:** Genel ahlaka karşı suçlar başlığı altında hem yetişkini hem de çocuğu kapsayan bu maddeye göre, bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya söz içeren herhangi bir şey dinleten kişilere yönelik olarak cezaları belirlemiştir.
- **Madde 227 – Fuhuş:** Çocuğu fuhuşa teşvik eden veya ister tedarikçi, ister aracılık olsun, bu yolu kolaylaştıran her kimsenin cezalandırılacağını ifade etmektedir.

Ayrıca görevleri gereği bir suçu öğrenen devlet memurlarının bunu yetkililere bildirmeleri gerektiğiyle ilgili Türk Ceza Kanunu'nda 2 madde bulunmaktadır.

- **Madde 279 – Kamu Görevlisinin Suçu Bildirilmemesi:** Bu maddede, bir suçun işlendiğini görevi icabı öğrendiği halde bunu yetkili makamlara bildirmeyen, ihmal eden veya geciktiren kamu görevlisinin 6 aydan 2 yıla kadar ceza alacağı söylenmektedir.
- **Madde 280 – Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirilmemesi :** Görevi gereği bir suçun işlendiğine dair bir belirtiyeye rastlamasına karşın, bunu yetkililere bildirmeyen veya geciktiren kişinin bir yıla kadar hapis cezası alacağı ifade edilmiştir.

3.7. Çocuk Adalet Sistemiyle İlgili Eleştiriler:

Ülkemiz Çocuk Adalet Sistemi'nin bugününe bakıldığında geçmişe kıyasla pek çok düzenleme yapıldığı ve iyileştirmelerin olduğunu söylenmedir. Lakin sistemin verimli bir

şekilde işlemlerini engelleyen pek çok durum ve sorun da mevcuttur. Bunlardan birkaçını şöyle sıralamak mümkündür.

1) Ülkemiz hukuk sisteminde çocuğun korunmasıyla ilgili çok sayıda yasal düzenleme yapılmış olmasına rağmen bunların tek bir çatı altında toplanmadığı görülmektedir. Bu dağınıklık kimi zaman karışıklığa da neden olmakta olup, özellikle de uygulayıcıları zorlamaktadır.

2) Ankara 2.Çocuk Mahkemesi Hakimi Gökten Koçoğlu, 5. Uluslararası Risk Altında ve Korunmaya Muhtaç Çocuklar Sempozyumu'nda çocuk hakimlerinin görev yaptıkları alanda uzmanlaşmasına fırsat verecek kadar aynı görevi yürütemediklerini ifade etmiş olup, kendisi 2005 yılında Türkiye'de Çocuk Mahkemeleri'nin açılmasından bu yana Çocuk Hakimi olarak görevini halen sürdüren az sayıdaki hakimden biri olduğunu söyleyerek, benzer durumdaki bir başka meslek grubunun çocuk polisleri olduğunu ifade etmiştir.

3) Bir başka sorun ise tedbir kararlarının izlenmesi ile ilgilidir. Bu kararların izlenmesinin hâkimlere verildiğini ifade eden Tekin (2012), hâkimlerin, vermiş oldukları tedbir kararlarını, çocukların gönderdikleri kurumlardan üç ayda bir gelen raporlarla denetleyerek süreci izlediklerini ve bunun olumlu bir adım olduğunu ifade etmiştir. Lakin bununla birlikte oluşan olumsuzluğu şöyle dile getirmektedir: “Düşünce olarak önemli çünkü süreci izleyen en önemli makam, mahkeme ve çocuk mahkemesidir ve süreci izleyebilir ise eğer tedbir kararlarını değiştirebilir, uygun tedbir kararları verebilir. Ancak Türkiye'deki sisteme baktığımızda yani çok acıdır ki, verilen tedbir kararları sonrasında gönderilen kurumlara Sosyal İnceleme Raporları gitmemektedir. Zaman zaman da bazı arkadaşların, alanda çalışan arkadaşların belirttikleri gibi sosyal inceleme raporları karar verildikten sonra yazılmaktadır. Yani sisteminin işleyişinde çok olumlu olarak düşünülen bir yapı yürümektedir şu anda” Tekin (2012).

4) Tekin'e (2012) göre, 5 bakanlığın, birbiriyle koordineli olarak çalışması çok olumlu bir adım olsa da kurumlar arasında yaşanan iletişimsizlik, birlikte çalışan bu kurumları zorlanmaktadır. Çocuk Hakları Alanında Çalışan Avukatlar Ağı ÇAÇAv.'ın (2015) yayınladığı raporda bu koordinasyonsuzluk çocuklara ikincil mağduriyetler

yaşatmakta ve bu mağduriyetler en çok da koruyucu ve destekleyici hizmetlerde görülmektedir.

5) Çocuk Hakları Alanında Çalışan Avukatlar Ağı ÇAÇAv.'ın (2015) yayınlamış olduğu raporda çocuklar, uzun yargılama süresinden olumsuz olarak etkilenmekte, özel hayatın gizliliği başta olmak üzere pek çok hak ihlali yaşamaktadır. Çünkü çocuklarla ilgili hükümler, mevzuatta dağınık halde bulunmaktadır. Var olan yapı nedeniyle sadece uluslararası insan haklarına ilişkin mevzuatla değil, Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu'nun çocuğa ilişkin hükümleri arasında da uyumsuzluklar bulunmaktadır.

6) Diğer yandan Tekin (2012), yasal çerçevenin netleşmediğini söyleyerek ister suça sürüklenen isterse mağdur çocuklara yönelik olsun, alınacak olan tedbir kararlarının veya hangi mahkemenin, hangi kanundan sorumlu olduğuna dair yapılacak bir görev dağılımının, uygulamada büyük kolaylık sağlayacağı ifade etmiştir.

7) Çocuk Hakları Alanında Çalışan Avukatlar Ağı ÇAÇAv.'ın (2015) yayınlamış olduğu raporda önleyici çalışmalar için stratejilerin sunulabilmesi adına çocuk adalet sistemi içindeki çocuklarla ilgili verilerin toplanması son derece gerekli olduğunun altı çizilmiştir. Verilerin toplanmasının yanında içinde etkin bir izleme sisteminin de olduğu yaşayan ve yaşatan bir sistemin de kurulmasının önemli olduğu ifade edilmiştir.

3.8. Çocuk Cinsel İstismarının Dünya'daki ve Türkiye'deki Durumu

Çocuk istismarı karmaşık nedenleri ve trajik sonuçları olan, tıbbi, hukuki, gelişimsel ve psikososyal kapsamlı, ciddi bir sorundur (Ziyalar 1999 ve Polat 2002, akt: Kara ve diğerleri 2004). Dünya Sağlık Örgütü bir yetişkin tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışları, çocuk istismarı olarak tanımlamaktadır (1.İstanbul Çocuk Kurultayı İstanbul Çocuk Raporu.2000 ve Dubowitz 2002; Akt: Kara ve diğerleri 2004).

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme'ye imza atan devletlerin de kabul ettiği üzere, çocukların fiziksel ve duygusal şiddet ya da istismara, ihmale, cinsel taciz dâhil her türlü kötü muameleye karşı korunması şart koşulmaktadır. (Oral 2010) Türkiye bu sözleşmeye 14 Eylül 1990'da imza atmış ve bu karar 11 Aralık 1994'te Resmi Gazete ' de yayınlanarak yürürlüğe konmuştur.

Çocuk istismar ve ihmali konusu, yüzyıllardan beri var olan bir konu olmakla birlikte konuyla ilgili çalışmaların yapılmaya başlanması oldukça yenidir. Özellikle cinsel istismarın konuşulmaya başlaması, son zamanlarda ortaya çıkan bir konudur. (Polat 2007) Alanda yapılan araştırmaların yeterli olmadığı ve elde edilen bulguların önemli bir kısmının vaka analizleri sonucu ortaya çıkmış olduğu, bu alandaki kaynakların hemen hepsinde vurgulanmaktadır. Konunun hassasiyeti nedeniyle tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de durumun rastlanma sıklığıyla ilgili uzmanların net sayılara ulaşamadığı, bunun nedeninin ise bir veri havuzunun olmaması olduğu sık sık ifade edilmektedir. Öte yandan konunun halk arasındaki bilinirliğinin, daha çok basına yansıyan haberler ve özellikle de mağdurların mağduriyetine merhem olamayan dava kararları vesilesiyle arttığını söylemek, yanlış olmayacaktır.

Çocuk ve erişkin arasındaki temas ve ilişki, o erişkinin veya başka birinin cinsel stimülasyonu (uyarımı) için kullanılmışsa, bu çocuğun cinsel olarak istismarı şeklinde kabul edilir. Cinsel istismar diğer bir çocuk tarafından eğer bu çocuğun diğeri üzerinde belirgin bir gücü veya kontrolü söz konusuysa veya arada bariz bir yaş farkı varsa da gerçekleşebilir (NCCAN 1991, akt: Polat 2007)

Cinsel istismar her türlü cinsel içerikli konuşma, şakalaşma, teşhir ve röntgencilik gibi temas içermeyen istismar türlerinden, çocuğun cinsel organlarına dokunma, oral-genital seks, ensest, tecavüz, çocuğu fuhuş ve pornografik materyallerin üretiminde kullanma ve sodomi gibi tüm davranışları ve eylemleri kapsamaktadır. (İHD 2008) Pek çok çeşidi bulunan ve literatürde farklı kategorilerde de incelenen cinsel istismarın fark edilmesinde daha çok hekimlerin, adli tıp uzmanlarının, psikologların, emniyet mensuplarının, hukukçuların ve sosyal hizmet uzmanlarının belli bir yeterliliğe sahip olmasına önem ve öncelik verildiği göze çarpmaktadır.

Çocuk cinsel istismarının yaygınlığı ve düzeyinin tespit edilmesinde karşılaşılan en önemli sorunlardan birisi birçok ülkenin bu konuda merkezi bir veri havuzu oluşturulmaması, böyle çalışmaları gerçekleştiren ülkelerin kullandığı ölçütlerin de birbirinden farklı olmasıdır (Gilbert 1997:232). Bu önemli soruna rağmen çocuk cinsel istismarı konusunda en aktif yasal ve örgütsel düzenlemelere sahip olan ABD'ye ilişkin resmi ulusal veriler dahi tek başına çocuk cinsel istismarının yaygınlığını açık biçimde ortaya koymaktadır. Örneğin 1990 ile 2009 yılları arasında kalan yıllar boyunca kötü muamele kurbanı olan çocukların sayısı 772.000'in altına inmemiş ve her çocuktan en az 1.58'i kötü muamele neticesinde hayatını kaybetmiştir. Buna ek olarak ABD'deki çocuk kurbanların 1999-2009 döneminde yıllara göre sırasıyla

1999 - %11,3,

2000 - %10,1,

2001 - %9,6, 2002 - %9,9,

2003 - %9,9,

2004 - %9,7,

2005 - %9,3,

2006 - %8,8,

2007 - %7,6,

2008 - %9,1,

2009 - %9,5'inin cinsel istismara uğramıştır.

1991 ile 1996 yılları arasında Bangladeş'te rapor edilmiş tecavüz vakalarının %17, 1997 yılında Hindistan'da rapor edilmiş tecavüz vakalarının ise %28,8'inde kurbanların çocuk olması ve gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda erkeklerin %5-10'unda çocukluklarında cinsel istismara maruz kaldıklarının ortaya çıkması çocuk cinsel istismarının nadir olarak değerlendirilemeyecek düzeyde olduğunu göstermektedir. (Child Maltreatment, 19992009;WHO,2002:154 akt: Keser:20) .

Hunter'ın 1985'te yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre her yaş grubundan çocuk, istismarın kurbanı olabilirse de ortalama olarak bildirilen yaş 8-11 yaştır. Diğer araştırmacılar 4-9 yaş arası çocukların cinsel istismar için daha büyük risk oluşturduğunu söylemektedirler. Rapor edilen olguların bilinen tüm olguların sadece bir bölümünü oluşturduğu bilinmektedir. NCCAN (Ulusal Çocuk İstismar ve İhmal Merkezi) çocuk kurban sayısını yılda 200.000'den fazla olarak tahmin etmektedir. İngiltere'de bu konuda yapılmış bir istatistik yoktur. NSPCC tarafından bazı olgular bildirilmiştir. Bu kuruluş 1989 yılında 621 çocukta cinsel istismar olgusu ve 14 çocukta ihmal, fiziksel ve cinsel istismar olgusu bildirilmiştir. Bu rakamlar 12 bölgeden alınmış olup bu bölgeler toplam çocuk nüfusunun %10'unu kapsamaktadır. Yukarıdaki bilgilerden yola çıkarak yılda 6700 çocukta cinsel istismar olgusu saptanmıştır. Bu olguda rapor edilme zamanına göre cinsel istismara uğramış çocukların ortalama yaşı 10 yıl 2 aydır. Cinsel istismara uğrayan çocukların %18'i 5 yaşından küçük ve %80'i kızdır. (Polat 2011)

2002 yılı tarihine kadar yapılan çeşitli araştırmalar sonucunda dünyada çocukların cinsel istismar oranları sonuçları şöyledir:

- Norveç % 37
- Yeni Zelanda % 36
- Kanada % 32
- İrlanda % 34
- Avustralya % 24
- İngiltere, % 21
- Amerika % 16. (İHD 2008)

Türkiye'de çocuklara ilişkin düzenlemelerin oldukça yakın tarihli olması yanında çocuğa yönelik kötü muamele ve çocuk cinsel istismarına ilişkin gerek kamusal gerekse akademik ilgi de oldukça yenidir. Genel olarak çocuk istismarı, özel olarak ise çocuk cinsel istismarına ilişkin akademik çalışmalar, nadiren gerçekleştirilen çalışmaların, var olanlar da ağırlıklı

olarak alan araştırmasına dayanmayan konu ile ilgili akademik bilgi veren çalışmalardır (Keser,2011). Keser, bu çalışmaları

- a) Türkiye’de çocuk cinsel istismarı konusunda ansiklopedik bilgi veren çalışmalara örnek olarak bkz. Cinsel İstismar Egemen (1993), Canat (1994), Yalın ve diğerleri (1995), Polat (1999), Günay ve Eşiyok (2000), Sözen ve diğerleri (2000), Koçkar (2002), Yılmaz (2002), Akdoğan (2005), Alikashifoğlu (2007), Ovayolu ve diğerleri (2007); Akbaş ve Sanberk (2010)
- b) Türkiye’de çocuk cinsel istismarına ilişkin alan araştırmasına dayalı çalışmalara örnek olarak bk. Atamer (1988), Oral ve diğerleri (2001), Güler ve diğerleri (2002), Durmuş (2004), Alikashifoğlu ve diğerleri (2006), Özer ve diğerleri (2007), Ceylan ve diğerleri (2009) şeklinde sıralamıştır.

Ayrıca Türkiye’de çocuk cinsel istismarı konusunda nadiren araştırma gerçekleştirilmesi ve devletin bu konuda ulusal düzeyde resmi istatistikler yayınlamaması, çocuk cinsel istismarının yaygınlık ve düzeyine ilişkin bir tahminde bulunmayı bile zorlaştırmaktadır. Ancak, İstanbul’da lise öğrenimi gören 1955 kız çocuğunun katılımıyla yürütülen bir çalışmada katılımcıların %13,4’ünün cinsel istismara, yine İstanbul’da yürütülen bir başka araştırmada katılımcıların %44,5’inin on sekiz yaşından önce en az bir kere cinsel istismara maruz kaldıklarını bildirmiş olmalarından da anlaşılacağı üzere çocuk cinsel istismarı Türkiye’de yaygın bir fenomen olarak değerlendirilebilir (Atamer, 1988; Alikashifoğlu ve diğerleri 2006; Alikashifoğlu, 2007:184, akt: Keser 2011:22).

Bu konuda yapılmış az sayıdaki araştırmalardan biri de UNİCEF destekli olup 2010 yılında raporu yayımlanan Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması’dır. Bu araştırmaya göre Türkiye’de yaşayan 7-18 yaşlar arasındaki çocukların yüzde 56’sının fiziksel istismara, yüzde 49’unun duygusal istismara ve yüzde 10’unun cinsel istismara tanık olduğunu, maruz kalınan istismar tiplerinin ise %25 oranında ihmal, %51 oranında duygusal istismar, %43 oranında fiziksel istismar, %3 oranında ise cinsel istismar olduğu belirtilmiştir.

Özellikle de cinsel istismar vakalarının daha az belirti vermesi ve diğer istismar türlerine kıyasla daha zor anlaşıldığı ve genel olarak kimse duymasın düşüncesiyle bu tür vakaların çoğunlukla saklandığı düşünüldüğünde %3 olarak belirtilenen oranın gerçeği pek

yansıtmadığı söylenebilir. Polat'a (2001) göre, kimi cinsel istismar vakaları, başka istismar türleriyle öyle iç içe geçmiştir ki, bu durum hekimlerin bile cinsel istismar vakalarını ayırt edip rapor etmeleri önündeki önemli bir engeldir. Yapılan araştırmaların önemli bir kısmı, çocuğun cinsel istismara daha çok maruz kaldığı yaşların, çocuğun okul çağlarına denk geldiği söylemektedir. Ailenin çoğunlukla saklamayı tercih ettiği, hekimlerin bile kimi zaman fark edemedikleri çocuk cinsel istismar durumunda çocuğun belki de tek kurtarıcısı öğretmeni veya öğretmenleri olacaktır. Bu nedenle öğretmenin, hem çocuğun ailesi kadar hem koruyucusu hem de onun ifade etmeye çekindiği bazen de korktuğu her şeyde onun dili olabilmesi gerekebilir.

Eğitimcilerin çocuk istismarı konusuna bakış açılarını ortaya koyan araştırmaların sayısı çok azken onların cinsel istismar konusuna bakışı üzerine özel olarak, neredeyse hiç çalışma yapılmamıştır. Bu konuda en çok referans alınan çalışma, Sözdüyar'a aittir. Sözdüyar (1989) araştırmasında öğretmenlerin çocuk istismarı ile ilgili tutum ve yaklaşımlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Öğretmenlerin çocuk istismarı olarak kabul ettikleri davranışlar ve yüzdeleri şöyledir. Duygusal istismar %86, Fiziksel istismar %55, Küçük yaşta çalıştırmak %26, Eğitimsel istismar %22, Fiziksel ihmal %7, Cinsel istismar %7 ve Suça teşvik %7 oranındadır. (Polat 2001)

Sözdüyar'ın araştırmasından bir yıl önce Zeytinoğlu (1988), çocuk ve çocuk istismarı kavramına yakın olduğu düşünülen bir grup meslek uzmanına ne tür bir davranışın çocuk istismarı sayılabileceğini sormuştur. Sorduğu grup içinde hem psikolog hem doktor hem hukukçu hem hem sosyal hizmet uzmanı hem de 27'si eğitimci olan 120 kişi ile görüşülmüştür. Bu uzmanlara Türkiye'de çocukların karşılaştıkları hangi davranış ve durumları çocuk istismarı olarak değerlendirdikleri sorulduğunda büyük bir çoğunluğun ilk sırada duygusal istismar kategorisine giren çeşitli davranışlara yer verdikleri görülmüştür.

Uzmanların verdiği yanıtlarda ikinci sırayı % 57 ile fiziksel istismar, üçüncü sırayı ise % 52 ile ekonomik istismar almıştır. Dördüncü sırada eğitimsel ihmal, sonra sırasıyla suça teşvik, fiziksel ihmal ve cinsel istismar yer almıştır. (Zeytinoğlu, 1988; akt: Erol 2007) Sözdüyar ile Zeytinoğlu'nun sonuçları arasındaki benzerlik dikkat çekici olup, yaklaşık aynı döneme ait iki araştırmanın benzer sonuçlara ulaştığı söylenebilir.

Dereobalı ve arkadaşlarının (2013) yapmış olduğu çalışma ise daha yakın tarihli bir başka araştırmadır. Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı, ihmali, şiddet ve eğitimcilerin rolüyle ilgili görüşlerini ifade eden bu araştırmanın bizi ilgilendiren tespitleri şöyledir. Eğitimciler en yüksek oranda (%32.85) cinsel istismar içeren, en düşük olarak da %8.57 oranında ihmal ifadeleri içeren tanımlamalar kullanmışlardır. En çok kullanılan tanımlamalar incelendiğinde, 20 eğitimci “kötü davranma” ifadesini kullanmıştır. Sonrasında sırasıyla 19 eğitimci “ cinsel taciz”, 19 eğitimci “çocukların fiziksel ve ruhsal olarak acıtılması” ifadelerini kullanmışlardır. Sadece 10 eğitimci istismarın tüm alanlarını içeren bir tanımlama yapmıştır. (Dereobalı ve ark,2013)

Öte yandan Dereobalı ve arkadaşlarına (2013) göre eğitimciler genel manada şiddet türü davranışlarla karşılaştıklarında nereye başvurmaları gerektiği sorusunu %23,19 ile en çok miktarda Rehberlik Araştırma Merkezleri, %22,83 ile ikinci olarak Adli makamlar, üçüncü olarak ise %12,11 oranında SosyalHizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvuracaklarını söylemiş. Eğitimcilerin sadece %7,96’sı, böyle bir olayla karşılaştığında aileye başvuracağını ifade ederek %2,42’si ise nereye başvurabileceği konusunda görüşünün olmadığını ifade etmiştir. Eğitimciler önce aile ile görüşüp, sonucuna göre okul müdürlüğü kanalıyla ilçe/il milli eğitim müdürlüklerine, il sosyal hizmetler müdürlüğüne veya adli birimlere bildirebilir ve onlardan yardım alabilirler (Değirmenci, 2006, akt:Dereobalı ve ark, 2013) denilmektedir. Şimdilerde bildirim yapılması açısından Çocuk İzlem Merkezleri’ne başvurulduğu ve bunun hem yaygınlaşmasına hem de bu sistemin yerleşmesine çalışıldığı söylenebilir.

Ayrıca, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu çocuk istismarına ilişkin pek çok düzenleme içermesine rağmen sosyal bilimler literatüründe çocuk cinsel istismarı olarak tanımlanan birçok fiil Kanun’da farklı başlıklar altında ele alınmıştır. (Keser 2011: 16) Ki bu durum çocukla ilgili çalışmalar yapanlarda kafa karışıklığı neden olmaktadır.

Bu çalışma, okul yöneticileri ile mesleği gereği aktif olarak derse giren ve bu sayede çocuklarla uzun vakit geçiren öğretmenlerle yapılmıştır. Bu eğitimcilerimizin, yaşanabilecek olası bir cinsel istismar durumunu nasıl fark edebildiklerini, uygulanması gereken yasal zorunluluklar konusunda bilgi sahibi olma durumlarını, bu soruna nasıl baktıklarını ve mücadele etmek için nasıl yollar tercih ettiklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

3.9. Öğretmen Yetiştirme Politikaları:

Ülkemizin eğitim tarihi arşivlerine bakıldığında, öğretmen yetiştirme uygulamalarının ilk kez 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'yle başladığı görülmektedir. Akyüz (2002), Tanzimat Fermanı'nın yayınlanmasının ardından Sadullah Paşa tarafından yazılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'yle ilköğretimin ilk kez zorunlu hale getirildiğini, kadın ve erkek öğretmen okullarının açılmasının hedeflendiğini söylemektedir. Böylelikle eğitimin düzenlenmesi ve geliştirilmesi çalışmalarına başlanıldığı görülmektedir.

19.yüzyılın sonu ise 20. Yüzyılın başlarında Anadolu topraklarında yaşanan siyasi dalgalanmalardan hem eğitim hem de öğretmen politikaları da etkilenmiştir. Sultan II. Abdülhamit parlamento, 13 Şubat 1878-23 Temmuz 1908 tarihleri arasındaki yaklaşık 30 yıl boyunca tatil etmiştir. Mutlakiyet Dönemi denilen bu dönemin eğitim alanı içinde kan kaybının yaşandığı yıllar olduğu söylenebilir. Akyüz (2002), bu dönemde öğretmenliğin artık bir meslek haline gelebilmesi için hukuki düzenlemelere ihtiyaç olduğunu fark edildiğini, bunun gerçekleşmesi için atılan adımların fayda vermediğini ifade etmiştir. Aksine adım atılmaya çalışıldıkça okulların, öğretmenlerin, eğitim programının, basılan kitapların ve medyanın denetim altına alınmaya çalışıldığını ve yeni düşüncelerin sadece yayılması değil, filizlenmesine bile imkân verilmeyen bir duruma sürüklendiği ifade edilmiştir.

II. Meşrutiyet ile başlayan dönemde öğretmenliğin meslekten sayılabilmesi adına ilk kez bir meslek örgütünün kurulduğu görülmüştür. Bu sayede, bu mesleğin mensubu olmak isteyen kişilerin sayısal olarak artışı sağlayabilmiştir. Öztürk (1996), II. Abdülhamit Devri'nden başlayan ve II. Meşrutiyet'in ilanından sonra da devam eden öğretmen niteliklerinin geliştirilmesi konusunun temel ilke olarak kabul edildiğini söylemiştir. Akyüz ise bu dönemde öğretmenlerin, idealist bir anlayışla kendilerini, Balkan Savaşları'nın ardından çökmekte olan toplumu tekrar ayağa kaldıracak kahramanlar olarak gördükleri şeklindeki görüşü benimsediklerini ifade ederken, zamanla bu görüşün bir slogandan öteye götürülemediğini de söylemiştir.

Öztürk (1996), 1914 yılına gelindiğinde İdare-i Hususiye-i Vilayet Kanunu'na göre öğretmen okullarının giderlerinin il özel idareleri tarafından karşılandığını söylemiştir. Bu giderleri karşılamak için Hisse-i Maaarif adlı vergiyi savaş nedeniyle toplayamadığı için maddi sıkıntıya düşen il özel idareleri, öğretmen okullarını kapatmak zorunda kaldığı görülmüştür.

Bundan sadece Ankara gibi illerdeki öğretmen okulları değil, taşradaki öğretmen okulları da nasibini aldığı görülmüştür.1921 yılının sonlarına gelindiğinde öğretmen okullarının sayısı 14, öğrenim gören öğrenci sayısı ise 900 idi ve okullarda nitelik sorunu mevcuttur. 1923'te ise öğretmen okullarının mali sıkıntılardan kurtarılması için il özel idarelerinden alınarak Maarif Vekaleti'ne bağlanması ile az sayıda büyük ve modern öğretmen okullarının açılması yolundaki fikirler uygulama alanına girmiş, bu okulların nitelik sorununun aşılması konusu tartışılmaya başlanmıştır.

Cumhuriyet Dönemine bakıldığında ise Atatürk'ün, büyük bir savaş atlatmış olan yorgun bir devleti topyekünayağa kaldırırken öğretmenlere çok güvendiği görülmektedir. 3 Mart 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulü ile eğitim sistemindeki parçalı yapıyı birleştirmek ve halkın çok büyük bir kısmının okuma yazma bilmediği bir ülkede okur yazar oranını artırmak için 1928'de Harf İnkılabını yapmış ve kendisi “başöğretmen” sıfatıyla kara tahta başına geçerek ders anlatmıştır. “Öğretmenler yeni nesil sizlerin eseri olacaktır!” , “Unutmayınız ki, cumhurbaşkanı bile sınıfta öğretmenden sonra gelir” gibi mesleğe verdiği önemi vurgulayan söylemlerinin yanı sıra, öğretmen yetiştirmek ve öğretmen okullarının niteliğinin artırılmasını öncelik haline gelmiştir. Bunun 2 temel nedeni vardır. İlki padişahlıktan Cumhuriyet rejimiyle birlikte demokratik bir yaşam biçimine geçen Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kökleşip gelişmesi için, halkın okuryazar oranının artırılmasının ülkeyi güçlendirecek olmasıdır. İkincisi ise genç Türkiye Cumhuriyeti'nde atılan ve atılacak olan adımların kökleşerek ülkenin siyasi, ekonomik, kültürel açıdan kalkınmasında eğitimcilerin halk aydınlatılmasında verilen görevdir. Özellikle de ilköğretim öğretmeni yetiştiren bu kurumların hem köylere hem de şehir ve kasabalara öğretmen yetiştirme yoluyla ulaşılmaya çalışıldığını söyleyen Öztürk (1996), Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey'in hem niteliği hem de niceliğin geliştirilmesi için önemli katkıları olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Öztürk (1996), bu dönemde kurulan Köy Muallim Mekteplerinin köy öğretmeni yetiştirmek amacıyla yola çıktığını ancak sonrasında masraflı olduğu gerekçesiyle kapatıldığını söyler. Köyleri öğretmene kavuşturmak için Necati Bey'in zamanında büyük çaba sarf edildiğini, akabinde Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan ve İlk Öğretim Genel Müdür Vekili İsmail Hakkı Tonguç'un Atatürk'ün desteğini alarak hummalı bir köy öğretmeni yetiştirme faaliyetine girişildiğini bunun yanında Atatürk Devri'nde genel orta öğretim öğretmeni yetiştirme konusunun da önemli eğitim sorunlarından biri olduğunu da ifade

etmiştir. Öztürk (1996), bu dönemde en çok gelişme gösteren eğitim kurumlarından birinin “Gazi Orta Muallim Mektebi” olduğunu söylemektedir. 1926 yılında kurulan bu kurum, gerek öğretim kadrosu, gerek bina, kütüphane ve sahip olunan laboratuvarlar açısından ülkenin önde gelen eğitim kurumlarından biri haline gelmiş, 1929 yılında "Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü", 1976 yılında ise “Gazi Eğitim Enstitüsü”, 1982 yılında ise 2809 sayılı kanunla “Gazi Üniversitesi” kimliğine kavuşmuştur.

Atatürk’ün vefatından çok kısa bir süre sonra Milli Eğitim Bakanlığı görevini Saffet Arkan’dan devralan Hasan Ali Yücel’in zamanında İsmail Hakkı Tonguç’la birlikte ülkenin en önemli öğretmen yetiştirme projesi olan Köy Enstitülerini kurarak, Atatürk’ün hayal ettiği eğitim seferberliğinin o büyük adımını atmışlardır.

Ünlü eğitim teorisyeni John Dewey, ülkemize 2 kez ziyarete gelmiştir. 1924 yılındaki ilk ziyaretinde İstanbul, Ankara ve Bursa’da gözlemler yapıp bir rapor hazırlamış ve ülkenin eğitim politikalarına ışık tutmuş, Köy Enstitülerinin temellerinin atılmasına vesile olmuştur. 1945 yılındaki ikinci ziyaretinde ise Hasanoğlan Köy Enstitüsü’nü inceledikten sonra söylediği, İngiltere ve Amerika’daki konuşmalarında da aynen tekrarladığı “Benim düşlediğim okullar Türkiye’de Köy Enstitüsü olarak kurulmuştur. Tüm Dünyanın bu okulları görüp eğitim sistemini, Türklerin kurduğu bu okulları göz önünde bulundurarak yeniden yapılandırması isabet olacaktır” şeklinde batı basınında yayınlanan sözleri tarihe geçmiştir. Bu sözleriyle, kurulan bu okullara dünyanın ilgisini çekmiştir. Türk Eğitim Sisteminin felsefi temellerinin yeniden oluşturulduğu ve eğitime yeni bir anlayış kazandırıldığı bir dönemde hazırlanan raporlar ve raporlar sonucunda kurulan söz konusu okullar, bir süre sonra bir daha açılmamak üzere kapatılmıştır. (Ata, 2001, akt: Efendioğlu ve ark, 2010)

Kuruluşu 1848 yılına kadar uzanan, o zamanki adı Dârümuallimîn, 1934 yılında değişen adı ile Yüksek Öğretmen Okullarının lise öğretmeni yetiştiren tek kurum olduğunu söyleyen Eşme (2003), 1950’li yılların sonlarına kadar gelişim eğrisi sürekli olarak değişen, kimi zaman kapalı kalan ve bu vesile ile prestij kaybı yaşayan bu okulları ayakta tutmaya çabalayanların, öğrenci bulmakta yaşadığı zorluk nedeniyle başka arayışlara yöneldiğini söylemektedir. Böylelikle Köy Enstitülerinin ardından köy çocuklarına üniversite kapısı Yüksek Öğretmen Okulları sayesinde açılmış. Bu kararı Eşme (2003), şu sözlerle ifade etmektedir: “Tarihin cilvesi, köy çocuklarına üniversitenin kapısını aralayan bu köprüünün

kurulma kararının altındaki imza ile Köy Enstitülerinin kapatılma kararı altındaki imza aynı kişiye, dönemin Millî Eğitim Bakanlığı görevini yürüten Tefvik İleri'ye aittir.”

Lise öğretmeni yetiştirmeyi amaçlayan Yüksek Öğretmen Okulları, yetiştirdikleri öğrencilerin kalitesiyle üniversite hocalarını bile şaşırtmaya başlayınca mezunların önemli bir kısmı liselere öğretmen olarak gitmektense üniversitelerde asistan olarak istihdam edilmeye başladığını söyleyen Eşme (2003), zamanla sayısı 3'e çıkan Yüksek Öğretmen Okulları'nın 1978'de siyasi nedenlerle yıpratılarak kapatıldığını ifade etmiştir.

Kimi Yüksek Öğretmen Okulları'nın ise zamanla fakültelere dönüştüğü görülmektedir. Tüm lisans ve lisansüstü eğitimleri bünyesinde toplayan Yüksek Öğretim Kurulu'nun 1982 yılında yapmış olduğu yasal düzenlemeyle Atatürk Yüksek Öğretmen Okulu'nun Atatürk Eğitim Fakültesi ismi ile o dönem yeni kurulan Marmara Üniversitesi'nin birimlerinden biri haline geldiği görülmüştür. Böylelikle bu tarihten sonra öğretmen yetiştirme işlevi üniversitelere bırakılmıştır. İlk öğretmen okullarının adı “Eğitim Yüksek Okulu olarak değiştirilerek, eğitim süreleri 2 yıl olarak belirlenmiştir. 1989 yılında yapılan değişiklik ile 2 yıl eğitim veren “Eğitim Yüksek Okulları” 4 yıl eğitim vermeye başlamıştır. 1992 yılında, Eğitim Yüksek Okulları, Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği bölümlerine dönüştürülmüşlerdir (Karlı ve Güven,2011; akt: İdin,ty.).

1982'ye kadar öğretmen yetiştirme alanı Milli Eğitim Bakanlığı'nca yönetilirken 1981 yılında ve 2547 sayılı kanunla Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)'ün kurulmasıyla birlikte öğretmen yetiştirmekle ilgili sorumluluğun üniversitelere bırakıldığı görülmektedir. YÖK'ün görevi bu sürecin denetimini yapmaktır. Öğretmen yetiştirme işlevini, eğitim enstitüleri 1992 yılına kadar çeşitli değişimler geçirerek üstlenmişlerdir. 1992 yılında eğitim fakültelerinin kurulması ile öğretmen yetiştirme işlevini üniversiteler sağlamaktadır. (İdin,ty.)

1994 ve 1997 yılları arasında yapılan bir çalışma ile YÖK, yapılandırılmaya gidildi. Bunun sonucu olarak da YÖK'ün 4 Kasım 1997 tarihli bir kararıyla eğitim fakülteleri yeniden yapılandırıldı, öğretmen eğitimi yeniden düzenlendi. Bu düzenleme, Milli Eğitim Bakanlığı-YÖK ve Dünya Bankasının işbirliği sonucu gerçekleşti. (Kavcar,ty.)

Eğitim Fakülteleri bir yandan nitelikli ğretmen yetiştirirken diğer yandan da alanda araştırmalar yaparak lkemizin eğitim sisteminin geliştirilmesine katkı sunmaya çalışmaktadır. Özellikle de her ikisi de günümüzde tartışma konusu olup, ğretmen yeterliliklerinin nasıl geliştirilebileceğiyle ilgili arayışların gerek eğitim şuraları gerekse kongre ve konferanslar gibi pek çok bilimsel toplantılarla devam ettiği görülmektedir.

1968 yılında Mithat Sertoğlu tarafından kaleme alınan “Türkiye’nin Sorunları” isimli kitapta, Türkiye’de eğitim seferberliği denildiğinde önceliğin ilkokul seferberliğine verildiği, oysaki esas ihtiyaç duyulanın ise üniversitelerin niteliğini artırmak olduğu, üniversitelerin vazifesinin ilmi araştırma olduğu ifade edilmiştir.

Günümüzde gerek MEB bünyesindeki devlet okullarında gerekse özel eğitim kurumlarında ders verme yeterliliğine sahip olan öğretmenlerin, eğitim fakültelerinden mezun olma şartı aranmaktadır. Eğitim fakültelerinden mezun olmayanlar ise, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın (TTKB) 80 numaralı kararına göre denkliği TTKB tarafından onaylanan ve belirtilen şartların tamamını taşına adayların Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda çalışabilmeleri için Yükseköğretim Kurumlarında açılan Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programına katılarak Pedagojik Formasyon diploması almaları gerekmektedir. Bu sayede eğitim fakültelerinden mezun olan kişilerle girecekleri Kamu Personeli Yerleştirme Sınavı’ndan (KPSS) başarılı olmaları halinde ğretmen olarak atabilecek veyahut Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda talep olduğu halde kendi alanlarından olmadığı koşulda ise yakın bir alanda, ğretmen çalışabileceklerdir.

Yükseköğretim Kurulu tarafından eğitim fakültelerinde 2006 -2007 Eğitim-ğretim yılından itibaren uygulanmak üzere ğretim programında değişikliğe gidilmiştir. Buna göre derslerin oransal değerleri yaklaşık olarak şöyle belirlenmiştir.

% 50’sialan bilgisiyle ilgili bilgi ve becerileri derslerine,

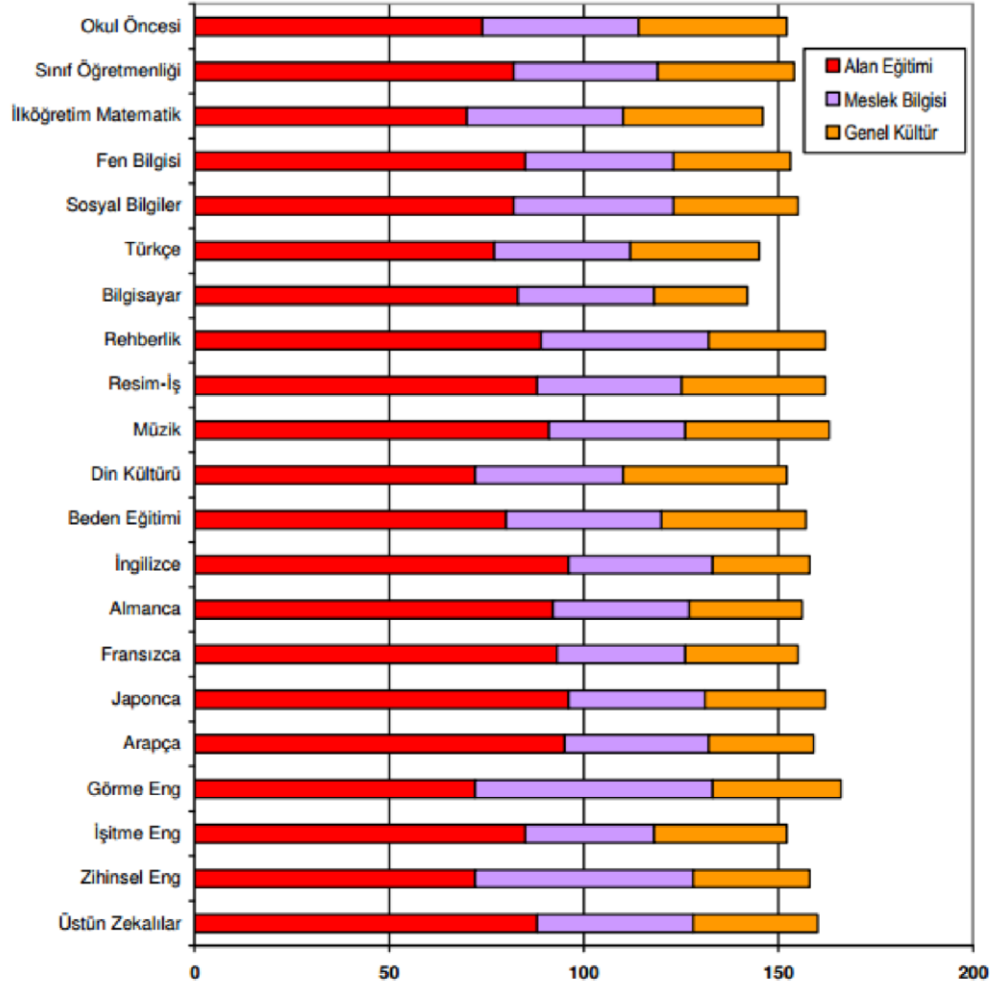
%30’u öğretmenlik mesleğine yönelik bilgi ve becerileri derslerine,

% 20’si genel kültür içerikli derslere yer verilmiştir.

Bu oranların ve ders saatlerinin, öğretmenlik dallarına göre farklılık göstereceği ifade edilmiştir. Ayrıca eğitim fakültelerinin öğretim programlarında yer verecekleri dersleri yaklaşık olarak %25'ine varan oranda belirleme yetkisi verilerek seçmeli derslerin sayısında artışa gidilmiştir. Derslerin okutulacağı yarıyıl dilimlerinde de değişikliğe gidilebilmesine müsaade edilmiştir. Böylelikle çakılı ders uygulaması adı verilen yapıda esnekliğe gidilebilmiştir. Bazı öğretmenlik branşlarının programlarında bulunan temel dersleri sayıca fazladır. Bu bölümler için belirlenecek olan seçmeli derslerin sayısının az tutulması uygun görülmüştür. Ayrıca tüm eğitim fakültelerinin müfredatına "Topluma Hizmet Uygulamaları" ismini taşıyan yeni bir ders de konulmuştur. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersini kimi zaman birleştirilmiş sınıfta kimi zaman köy okullarında kimi zaman ise yatılı bölge okullarında işlemesine imkân verilmiştir.

Yeni programda, öğretmen adaylarının niteliğini geliştirebilmek ve çağdaş eğitimin gereklerini daha iyi bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için genel kültür derslerinin oranlarında artış yapılmıştır. Etkili İletişim, Felsefeye Giriş, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Türk Eğitim Tarihi ve Bilim Tarihi gibi dersler müfredata girmiştir. Programın esnek yapısı sayesinde fakültelerin uygun görecekları başka dersleri de ekleyebilmeleri veya zamana ve şartlara bağlı olarak değişikliğe gidebilmesine karar verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda branşların öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür derslerinin toplam kredi oranları topluca görülmektedir.

Şekil 3.1 : Yüksek Öğretim Kurumunca Eğitim Fakülteleri’nde verilen derslerin ağırlıkları

“Topluma Hizmet Uygulamaları” adındaki bu zorunlu dersin bir yarıyıl okutulmasına karar verilmiştir. Bu derste öğrencilerin toplumun güncel sorunlarına eğilebilmelerine ve bu sorunların çözümüne yönelik projeler hazırlamaları istenecektir. Öte yandan öğrencilerin seçmiş oldukları sorunlara dair kongre, konferans, sempozyum ve panel gibi bilimsel toplantılara gerek izleyici gerek konuşmacı gerekse düzenleyici olarak katılabilmesi için teşvik edilecek, öğrencinin yapacağı bu çalışmalar bu dersten alacağı geçme notunu etkileyecektir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma branşının ders programı, MEB’in programları, alana yönelik olarak çalışan sivil toplum kuruluşlarının önerileri ve konuyla ilgili akademisyenlerin

görüşlerinden yola çıkılarak hazırlanmış, ayrıca Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin öğretmen yetiştirme programlarının çeşitli açılardan büyük ölçüde örtüşmesi sağlanmıştır.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programları, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullara öğretmen olarak atanacak kişilerin, öğretmen olabilmeleri için almaları gereken eğitimidir. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından izin verilen üniversitelerde açılan bu program, lisans öğretimini tamamlamış mezunlar ile lisans öğretimini sürdüren öğrenciler içindir. YÖK tarafından açılan bu öğretim programlarında pedagojik formasyon verilecek alanlar belirtilmektedir.

Talim ve terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 20 Şubat 2014 tarihli ve 9 sayılı kararın ekinde Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programlarında okutulacak olan dersler, aşağıda belirtilmektedir.

Çizelge 3.1 : Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı Zorunlu Dersleri

Teorik Dersler	Teori	Uygulama	Kredi
Eğitim Bilimine Giriş	2	0	2
Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2
Eğitim Psikolojisi	2	0	2
Sınıf Yönetimi	2	0	2
Seçmeli Ders I	2	0	2
Seçmeli Ders II	2	0	2
Dönem Toplamı	14	0	14

Uygulamalı Dersler			
Özel Öğretim	2	2	3
Yöntemleri			
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
Dönem Toplamı	6	10	11
Genel Toplam	20	14	25

(yok.gov.tr)

Çizelge 3.2 : Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı Seçmeli Dersleri

Seçmeli Ders I		Seçmeli Ders II	
Grubu		Grubu	
Eğitimde Eylem (Aksiyon) Araştırması	2-0-2	Rehberlik	2-0-2
Eğitimde Program Geliştirme	2-0-2	Eğitimde Teknoloji Kullanımı	2-0-2
Eğitim Tarihi	2-0-2	Eğitim Felsefesi	2-0-2
Eğitim Sosyolojisi	2-0-2	Türk Eğitim Tarihi	2-0-2
Gelişim Psikolojisi	2-0-2	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2-0-2
Öğretmenlik Meslek Etigi	2-0-2	Karakter ve Değerler Eğitimi	2-0-2
Yaşam Boyu Öğrenme	2-0-2	Özel Eğitim	2-0-2
Bireyselleştirilmiş Öğretim	2-0-2	Bilgisayar Destekli Öğretim	2-0-2

(yok.gov.tr)

Öğretmenlik branşları arasından, çocukla ders saatleri içinde en çok vakit geçiren branşların sınıf öğretmenleri ve okul öncesi öğretmenleri olduğu söylenebilir. YÖK tarafından Haziran 2007’de yayınlanmış olan “Eğitim Fakültesi Öğretmen

Yetiştirme Lisans Programları” içeriğine göre bu branşları okuyacak olan öğretmen adayları aşağıdaki dersleri göreceklerdir.

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

I. YARIYIL				II. YARIYIL			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
A Okul Öncesi Eğitime Giriş	3	0	3	A Anne-Çocuk Sağlığı ve İkyardım	3	0	3
A İnsan Anatomisi ve Fizyolojisi	3	0	3	GK Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2
A Psikoloji	2	0	2	GK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
GK Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2	GK Bilgisayar II	2	2	3
GK Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	GK Yabancı Dil II	3	0	3
GK Bilgisayar I	2	2	3	GK Eğitim Felsefesi*	2	0	2
GK Yabancı Dil I	3	0	3	MB Eğitim Psikolojisi	3	0	3
MB Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3				
TOPLAM	20	2	21	TOPLAM	17	2	18
III. YARIYIL				IV. YARIYIL			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
A Anne-Çocuk Beslenmesi	2	0	2	A Erken Çocukluk Döneminde Gelişim II	3	0	3
A Erken Çocukluk Döneminde Gelişim I	3	0	3	A Çocuk Edebiyatı	2	0	2
A Yaratıcılık ve Geliştirilmesi	2	2	3	A Matematik Eğitimi	3	0	3
A Çocukta Oyun Gelişimi	2	0	2	A Çocuk Ruh Sağlığı	3	0	3
A Seçmeli I	3	0	3	A Drama	2	2	3
GK Eğitim Sosyolojisi*	2	0	2	GK Türk Eğitim Tarihi*	2	0	2
MB Öğretim İske ve Yöntemleri	3	0	3	MB Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3
TOPLAM	17	2	18	TOPLAM	17	4	19
V. YARIYIL				VI. YARIYIL			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
A Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi	2	2	3	A Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3
A Müzik Eğitimi I	1	2	2	A Müzik Eğitimi II	2	2	3
A Fen Eğitimi	2	2	3	A Materyal Geliştirme	2	2	3
A Görsel Sanatlar Eğitimi	2	2	3	GK Etik ve İletişim	3	0	3
GK İstatistik*	2	0	2	GK Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2
MB Sınıf Yönetimi	2	0	2	GK Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2
MB Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3	MB Özel Eğitim*	2	0	2
MB Okul Deneyimi	1	4	3	MB Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3
TOPLAM	14	14	21	TOPLAM	17	8	21
VII. YARIYIL				VIII. YARIYIL			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
A Anne-Baba Eğitimi	2	0	2	A İlköğretim Hazırlık ve İlköğretim Programları	2	0	2
A Araştırma Projesi I	1	2	2	A Araştırma Projesi II	1	2	2
A Seçmeli II	2	0	2	A Seçmeli III	3	0	3
GK Seçmeli	3	0	3	A Seçmeli IV	2	0	2
MB Rehberlik	3	0	3	MB Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
MB Öğretmenlik Uygulaması I	2	6	5	MB Öğretmenlik Uygulaması II	2	6	5
TOPLAM	13	8	17	TOPLAM	12	8	16

GENEL TOPLAM	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
	127	48	151	175

Şekil 3.2 : Yüksek Öğretim Kurumunca belirlenen Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği

Lisans Programı’nda verilen dersler

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

I. YARIYIL					II. YARIYIL				
	DERSİN ADI	T	U	K		DERSİN ADI	T	U	K
A	Temel Matematik I	2	0	2	A	Temel Matematik II	2	0	2
A	Genel Biyoloji	2	0	2	A	Genel Kimya	2	0	2
A	Uygarlık Tarihi	2	0	2	A	Türk Tarihi ve Kültürü	2	0	2
GK	Türkiye I: Yazılı Anlatım	2	0	2	A	Genel Coğrafya	2	0	2
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	GK	Bilgisayar II	2	2	3
GK	Yabancı Dil I	3	0	3	GK	Türkiye II: Sözlü Anlatım	2	0	2
GK	Bilgisayar I	2	2	3	GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
MB	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	GK	Yabancı Dil II	3	0	3
					MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3
TOPLAM		18	2	19	TOPLAM		20	2	21
III. YARIYIL					IV. YARIYIL				
	DERSİN ADI	T	U	K		DERSİN ADI	T	U	K
A	Türk Dili I: Ses ve Yapı Bilgisi	2	0	2	A	Türk Dili II: Cümle ve Metin Bilgisi	2	0	2
A	Genel Fizik	2	0	2	A	Çocuk Edebiyatı	2	0	2
A	Müzik	1	2	2	A	Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiki	3	0	3
A	Beden Eğitimi ve Spor Kültürü	1	2	2	A	Sanat Eğitimi	1	2	2
A	Fen ve Teknoloji Lab. Uygulamaları I	0	2	1	A	Fen ve Teknoloji Lab. Uygulamaları II	0	2	1
A	Çevre Eğitimi*	2	0	2	A	Müzik Öğretimi	1	2	2
GK	Felsefe*	2	0	2	A	Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi	1	2	2
GK	Sosyoloji*	2	0	2	A	Güzel Yazar Teknikleri*	1	2	2
MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	GK	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2
					MB	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarım	2	2	3
TOPLAM		15	6	18	TOPLAM		15	12	21
V. YARIYIL					VI. YARIYIL				
	DERSİN ADI	T	U	K		DERSİN ADI	T	U	K
A	Fen ve Teknoloji Öğretimi I	3	0	3	A	Fen ve Teknoloji Öğretimi II	3	0	3
A	İlkokuma ve Yazma Öğretimi	3	0	3	A	Türkiye Öğretimi	3	0	3
A	Hayat Bilgisi Öğretimi	3	0	3	A	Sosyal Bilgiler Öğretimi	3	0	3
A	Matematik Öğretimi I	3	0	3	A	Matematik Öğretimi II	3	0	3
A	Drama	2	2	3	A	Erken Çocukluk Eğitimi	2	0	2
MB	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	GK	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2
MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2	MB	Okul Deneyimi	1	4	3
TOPLAM		19	2	20	TOPLAM		16	6	19
VII. YARIYIL					VIII. YARIYIL				
	DERSİN ADI	T	U	K		DERSİN ADI	T	U	K
A	Görsel Sanatlar Öğretimi	1	2	2	A	Bireşimlilik Sınıflarında Öğretim	2	0	2
A	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi	2	0	2	A	Segmenli	2	0	2
A	Trafik ve İkyardım	2	0	2	GK	Türk Eğitim Tarihi*	2	0	2
A	Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*	2	0	2	GK	İlköğretimde Kaynaştırma	2	0	2
GK	Etkil İletişim	3	0	3	MB	Segmenli	2	0	2
MB	Öğretmenlik Uygulaması I	2	6	5	MB	Öğretmenlik Uygulaması II	2	6	5
MB	Rahberlik	3	0	3	MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
MB	Özel Eğitim*	2	0	2					
TOPLAM		17	8	21	TOPLAM		14	6	17
GENEL TOPLAM		134	44	156	178				

Şekil 3.3 : Yüksek Öğretim Kurumunca belirlenen Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı'nda verilen dersler

YÖK'ün çizmiş olduğu standartlar çerçevesinde sınıf öğretmenliği ve okul öncesi eğitim öğretmenliği okuyacak bir öğretmenin “çocuk istismarı”, “çocuk koruma” veya “çocuk hukuku” konusunda ders almadıkları görölmektedir. YÖK'ün üniversitelere verdiği esnekliğe rağmen, Türkiye'deki hiçbir sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği bölümünün bu derslerin okutulması yönünde bir tercihte bulunmadığı görölmemektedir. Bunun alanın ihtiyacı olduğu düşünöldüğünde büyük bir eksiklik olduğu söylenebilir.

YÖK tarafından hazırlanan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nün Programlarının çerçevesinde “Çocuk İstismarı” gibi bir derse yer verilmediği görölmektedir. Ama buna karşın YÖK'ün, öğretim programlarında esnek davranılabileceğine dair kararı nedeniyle Çocuk İhmal ve İstismarı isimli ders aracılığıyla, çocuk cinsel istismarı konusuyla ilgili bilgi sahibi olarak mezun olan öğretmen ve öğretmen adayları da bulunmaktadır. Bu durumda YÖK'ün ön gördüğü esneklikten faydalanan tek kesimin Rehberlik Öğretmenleri olduğu söylenebilir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programının YÖK tarafından hazırlanan çerçeve programı yanda görölmektedir.

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK LİSANS PROGRAMI

I. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	K
Psikolojiye Giriş	3	0	3
Fizyolojik Psikoloji	3	0	3
Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2
Yabancı Dil I	3	0	3
Bilgisayar I	2	2	3
Sosyolojiye Giriş	2	0	2
Felsefeye Giriş	3	0	3
Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3
TOPLAM	23	2	24

II. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	K
Sosyal Antropoloji	3	0	3
Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
Yabancı Dil II	3	0	3
Bilgisayar II	2	2	3
Gelişim Psikolojisi I	3	0	3
Kaynak Tarama ve Rapor Yazma	1	2	2
Eğitim Felsefesi*	2	0	2
Türk Eğitim Tarihi*	2	0	2
TOPLAM	20	4	22

III. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	K
Rehberlik ve Psikolojik Danışma	3	0	3
İstatistik I	3	0	3
Bilim Tarihi*	3	0	3
Özel Eğitim	3	0	3
Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3
Gelişim Psikolojisi II	3	0	3
Okullarda Gözlem	2	2	3
TOPLAM	20	2	21

IV. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	K
Test Değerlendirme Teknikleri	3	0	3
İnsan İlişkileri ve İletişim	2	2	3
İstatistik II	3	0	3
Sosyal Psikoloji	3	0	3
Öğrenme Psikolojisi	3	0	3
Öğretim İlişkileri ve Yöntemleri*	3	0	3
Sınıf Yönetimi*	2	0	2
TOPLAM	19	2	20

V. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	K
Psikolojik Danışma İlişkileri ve Teknikleri	3	0	3
Yaşam Dönemleri ve Uyum Problemleri	3	0	3
Kişilik Kuramları	3	0	3
Mesleki Rehberlik ve Danışma	3	0	3
Seçmeli I	3	0	3
Seçmeli	3	0	3
TOPLAM	18	0	18

VI. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	K
Mesleki Rehberlik ve Danışma Uygulaması	1	4	3
Rehberlikte Program Geliştirme	3	0	3
Davranış Bozuklukları	3	0	3
Psikolojik Danışma Kuramları	3	0	3
Grupla Psikolojik Danışma	3	0	3
Seçmeli II	3	0	3
Seçmeli	3	0	3
TOPLAM	19	4	21

VII. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	K
Psikolojik Testler	2	4	3
Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması	1	4	3
Öğrenme Güçlükleri	3	0	3
Seçmeli III	3	0	3
Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2
Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2
Eğitim Yönetimi*	3	0	3
TOPLAM	15	10	19

VIII. YARIYIL

DERSİN ADI	T	U	K
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Semineri	2	2	3
Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Alan Çalışması	1	4	3
Meslek Etiği ve Yasal Konular	2	0	2
Kurum Deneyimi	1	4	3
Seçmeli IV	3	0	3
Seçmeli V	3	0	3
TOPLAM	12	10	17

GENEL TOPLAM	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
	146	34	162	180

Şekil 3.4 : Yüksek Öğretim Kurumunca belirlenen Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı'nda verilen dersler

Eğitim fakülteleri dışında ocuk istismarı, ocuk hukuku gibi konuların sadece Psikoloji Bölümü, Sosyal Hizmetler ve Tıp Fakültesi mezunlarına okutulduğu görülmektedir.

Alanda alışan öğretmenlerin bir kısmı, mezun oldukları alanlarda istihdam edilirken bir kısmı da yakın sayılabilecek branşlardan atanarak görev yapmaktadır. Özellikle de Felsefe Grubu yani Felsefe veya Sosyoloji lisans programından mezun olan kişilerin, okullara Rehber ğretmen olarak geçmiş yıllarda atanmış olması da, ocuk koruma sisteminin okullardaki boyutu açısından çok önemli bir kayıptır.

3.10. Milli Eğitim Bakanlığı

3.10.1. Milli Eğitim Bakanlığı Projeleri:

MEB, düzenlemiş olduğu projelerle, en direkt cinsel istismar konusuna olmasa da, risk altındaki çocuklara yönelik olarak az sayıda da olsa projeler gerçekleştirilmiştir. Bu projelerin en büyüğü ve ulusal ölçekli si ADEY ismindeki, bu araştırmanın da gerekçesi olan, projedir. Ekim 2011’de başlayan proje, doğruluğu tartışma konusu olsa da ğretmen eli ile toplanan veriler, henüz değerlendirilmeye fırsat bulunamadan alanda artan tepkilerin mahkemeye taşınmasıyla birlikte 2012 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. O tarihten günümüze kadar da, MEB eliyle, bu kadar geniş kapsamlı olup da ocuk istismarı ve özellikle de ocuk cinsel istismarı alanıyla ilgili özel bir proje yürütülmediği görülmektedir. Eylül 2009’da "ocuklara Yönelik Cinsel İstismara Karşı Eylem Planı” isminde bir çalışma yapıldığı, bu çalışmanın eğitim amaçlı taslak planında cinsel istismarın ilk, orta ve liselerde ders olarak okutulacağı, pilot çalışmanın Ankara’da başladığı ifade edilmiştir (Sabah Gazetesi, 01.09.2009) Lakin bu projenin uygulandığına dair herhangi bir belge ve çıktıya ulaşılamamıştır.

2011 yılında İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü’nün desteğiyle “Risk Altındaki ocukların Saptanmasında ğretmenlerin Rolü” isimli proje sebebiyle ğretmen eğitimleri düzenlenmiştir. Lakin projenin bu eğitimleri alan ğretmen sayısı dışında ne tür çıktılarının olduğu da bilinmemektedir.

Yine İstanbul ölçeğinde düşündüğümüzde ise, yer yer ilçedeki öğretmenlerin yer yer ise sadece okuldaki velilere yönelik olarak cinsel istismar konusuyla ilgili bilgilendirici seminerler düzenlenmiş olmasına rağmen, bu seminerlere katılan eğitimci sayısının hala çok sınırlı olduğu söylenebilir. Bu eğitimcilere verilen eğitimler de sadece farkındalık odaklı olarak kurgulanmış, bu eğitimi alan eğitimcilerin, kendi okullarına bu bilgiyi taşımadıkları da görülmüştür.

3.10.2. Okullar:

Okul, çocuğun aileden sonra toplumun bir parçası olduğunu hissettiği, kendini tanıdığı ve denetlemeye başladığı, ailesinden başka insanları da model olarak alabildiği yerdir. Ayrıca çocuğun eğitim hakkı nedeniyle okul, çocuğun dünyaya açılan kapısıdır. Bu sayede de onun kimi zaman farkında bile olmadığı, kimi zaman farkında olsa bile kimden ve nasıl yardım isteyeceğini bilmediği herhangi bir olumsuzluğun belki de ilk fark edilerek çare aranacağı yegâne yerdir. Bu bakımdan da okullar, sadece eğitim öğretimle ilgili çalışmalarda değil, çocuk ve kimi zaman ise ailesi için yaşamsal önem taşıyan başka sorunların çözümünde de etkin rol oynar.

Özellikle de çocuk istismarı ve ihmali durumunda, okullarda, akranları ve dersine giren öğretmeni/öğretmenleri sayesinde çocuktaki farklılığın çoğunlukla ailesinden de önce, fark edilebilir konumda olduğu görülmektedir. Çocukla kurulan samimi ilişki, onun her türlü sorununu paylaşabilmesi için onu yüreklendirecektir. Okul öncesi eğitim almakta olan bir öğrencinin yaşının küçüklüğü, problemini ifade etme şeklinde kimi zaman bir dezavantaj olabilse de ilkökul çağlarına gelen bir çocuk için öğretmenine güvendikten sonra derdini sıkıntısını paylaşabilmesi, çok daha kolay olabilmektedir. Ancak bu yakınlığın her öğretmen ve öğrenci arasında kurulamadığı da bir gerçektir. Samimi ilişkinin ortaokul ve lisede kurulmaya çalışmasının önünde başka engellerde vardır.

Son 1 yıl içinde eğitimin pek çok kademesinde sınıf sayılarında azalma sağlayan çalışmalar yapılmıştır. Bunun olumlu etkileri olacağı muhakkaktır. Böylelikle 60 kişilik bir sınıf içinde fark edilemeyen bir öğrenci, sınıf mevcudu 30'a düştüğünde daha görünür hale gelebilecektir. Öte yandan öğrencilerin girdiği pek çok merkezi sınav nedeniyle okullarda

sınava yönelik olarak çalışma ve müfredatı yetiştirme çok fazla önemsenmektedir. Daha 1.sınıftan itibaren test çözmek ve doğru cevabı şıklar arasından seçmeyi öğrenmek zorunda kalan öğrencileri yetiştirmek, kimi öğretmenlerin öncelikli hedefi haline gelmiştir. İlkokulda bile bu kadar önemsenen bu durum, ortaokul ve lisede tek amaç haline gelmeye başlamaktadır. Hal böyle iken kimi zaman öğretmenler de tüm ilgisini çocuğun akademik başarısı üzerine yöneltmekte, bu durum, çocukla ilgili problemleri ve nedenlerini, hele çocuk parlak bir öğrenci değilse, rahatlıkla gözden kaçırabilmektedir. Bu durumda öğretmenin niteliğinin, amacının ve önceliğinin ne olduğuna bağlı olarak, çocuk ve olası sorunlarına ilgi gösterme biçiminin farklılık göstereceği, söylenebilir.

3.10.3. Rehber Öğretmenler:

Ülkemizdeki çocuk koruma sistemine bakıldığında, okullarda çocuk cinsel istismarı gibi kritik öneme sahip olan bu konuda müdahale etmesi beklenen yegâne kişi rehber öğretmenlerdir. 18.06.2014 Tarihli ve 29034 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmeliğin 6. Maddesi, rehber öğretmenlerin sorumluluk alanı olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin amacı açıklar. Buna göre, Türk Eğitim Sistemi'nin genel amaçlarına göre, öğrencilerin potansiyellerini geliştirmek ve eğitim sürecinden var olan potansiyellerini en üst noktada kullanabilmelerini sağlayarak onların gelişimine katkıda bulunmaktır.

Eğitim sistemi içinde büyük amaçlara hizmet etmeye çalışan rehber öğretmenlerin kadroları ise 29034 Sayılı yönetmeliğin "Rehberlik Alan Öğretmeni Norm Kadrosu" başlıklı 21.

Maddesine göre şu şekilde belirlenmektedir:

- a) “Özel eğitim kurumlarında (aynı bina veya bahçede farklı kademelerde eğitim veren özel eğitim okulları dahil) toplam öğrenci sayısı 25 ve daha fazlası için 1,
- b) İlkokullarda öğrenci sayısı 300, ortaokul ve imam hatip ortaokullarında öğrenci sayısı 150 ve daha fazla olanların her birine 1,

c) Ortaöğretim kurumlarından öğrenci sayısı 150 ve daha fazla olanların her birine 1,

ç) Yatılı veya pansiyonlu eğitim kurumlarının öğrenci sayılarına bakılmaksızın her birine 1,

e) İlçe merkezindeki ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenci sayısının yetersiz olması nedeniyle norm kadro verilememesi halinde öğrenci sayısı en fazla olan eğitim kurumuna 1,

Ayrıca, her derece ve türdeki eğitim kurumlarına, öğrenci sayısının 500 ve 500'ün katlarına ulaşması halinde her defasında ilave olarak 1 rehberlik alan öğretmeni norm kadrosu daha verilir” denilmektedir.

Tebliğler Dergisi’nde Mayıs 2001 yılı ve 2524 sayılı MEB Rehberlik ve Psikolojik

Danışmanlık Hizmetleri Yönetmeliği’ne göre rehber öğretmenin görevleri şöyledir:

- a) İl veya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü’nün göndermiş olduğu çerçeve programından yola çıkarak, okulda yürütülecek olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri programını okulun türüne, sınıfların seviyelerine ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlayarak uygulanmasını sağlar.
- b) Sene başında hazırlanan rehberlik programının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik eder.
- c) Okulunun türü ve özellikleri dikkate alınarak eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini plânlayıp uygulanmasına rehberlik eder.
- d) Okuldaki bireysel rehberlik hizmetlerini yürütür.
- e) Hem eğitsel hem meslekî hem de bireysel rehberlik çalışmaları için okuldaki öğrencilere yönelik bireyi tanıma etkinliklerini planlayarak yürütür.
- f) Bireysel rehberlik hizmetleri kapsamında şayet almış eğitim de uygunsa, psikolojik danışma yapar.
- g) Sınıflarda yürütülmesi için hazırladığı eğitsel ve meslekî rehberlik etkinlikleri içinden, kendi alanına has uygulamaları yürütür.
- h) Okul içinde alanıyla ilgili konularda araştırmalar yaparak, bunlardan özellikle de öğrencilerin yararlanmasını sağlar.

- i) Öğrencinin bir üst eğitim kurumuna devam ederken, okuldaki eğitim öğretim sürecini, yönlendirilmesi açısından mutlak bilinmesi gerek özelliklerini ve önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin katkısıyla hazırlar. Raporun 1 nüshasını öğrenci gelişim dosyasına koyarken diğer nüshasını ise öğrenciye veya velisine verir.
- j) O Eğitim-öğretim kurumunda okutulması planlanan seçmeli derslerin okulun çevre şartları, olanaklarını, öğretmen sayısını ve öğretmenlerin mezun oldukları alanları da gözeterik, ders önerisinde bulunur. Program çalışmalarıyla ilgili görüşlerini bildirir.
- k) Okuldaki özel eğitim gerektiren veya kaynaştırma eğitimi süren çocuklar varsa öğrencilere ve ailelerine destek verir. Rehberlik araştırma merkeziyle iş birliği yapar.
- l) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin öğrenci gelişim dosyalarını ve diğer gerekli kayıtları tutar, ilgili yazışmaları hazırlar ve istenen raporları düzenler.
- m) Okula ister bir alt öğrenim kademesinden olsun isterse nakil yoluyla öğrenci gelsin, gelişim dosyasını inceleyerek, sınıf rehber öğretmeniyle birlikte değerlendirir.
- n) Gereğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde kullanılacak olan ölçme araçları, dokümanlar ve kaynakları hazırlama veya geliştirme çalışmalarına katılır.
- o) Öğrencilerin eğitsel kollara yöneltilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmene bilgi verir.
- p) Kimi zaman ailelere, kimi zaman öğrencilere, kimi zaman derse giren öğretmenlere kimi zaman ise okulun personeline yönelik olarak toplantılar düzenler.
- q) Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin komisyonlarda görev alır, bu doğrultudaki toplantılara katılarak bilgi verip görüş bildirir.
- r) Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğine göre okullarda kurulan kurullarda görev yapar.
- s) Ders yılı sonunda okulda alanına yönelik olarak olan çalışmaları değerlendirip bunları rapor haline getirir.

2524 sayılı MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre rehber öğretmenin yapmayacağı görevler ise aşağıda sıralanmıştır:

Rehber Öğretmene,

- Büro işleri verilemez.
- Alanı dışında derse girmesi beklenemez
- Nöbet tutamaz.
- Sınav görevi verilemez.

Yukarıdaki durumlardan sadece nöbet görevinin verilmemesi gibi resmi olarak görünür olan görevlerin dışındaki tüm görevlerin, gayri resmi olsa da uygulamada rehber öğretmenler tarafından yürütüldüğü söylenebilir. Bunun pek çok nedeni vardır.

- a) Rehber öğretmenler, okulla ilgili hemen hemen her türlü veriyi toplayıp rapora döken kişidir. Dolayısıyla kimi zaman müdür yardımcılarında çok daha iyi dosya tuttukları için, ellerindeki verilere çok daha hızlı ulaşıp rahatlıkla güvenilebilir.
- b) Okulda bulunan komisyonların neredeyse %50'sinden fazlasının doğal üyesi olması nedeniyle kimi zaman bu toplantılara müdür yardımcısının yerine de başkanlık ederek okul müdürüne rapor verir. Böylelikle okulda alınan hemen hemen tüm kararlardan haberdardır.
- c) Özellikle Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından gönderilen acele ve günlük yazılara okul müdürünün yönlendirmesiyle okul memurunun yerine de cevap vermek durumunda kalabilmektedir. Çünkü okuldaki işleyiş pek çok idareci, öğretmen ve memurdan çok daha fazla hakimdir.
- d) Kimi zaman mesleki rehberlik yaptıkları öğrencilerin bir kısmına, girecekleri sınavlara hazırlamak için branşı olan rehberlik dışındaki derslerde, olur da birikimi müsait ise, ders de verebildiği görülmektedir. Bunu özellikle de alanıyla ilgili ders vermeye gönüllü öğretmen bulunamayan okullarda rastlanabildiği söylenebilir.
- e) Kimi zaman ise okuma yazma öğrenemediği halde sınıfta bırakılmayan ve özel olarak ilgilenilmeyen çocuklara okuma yazma öğretmek üzerine çalışmalar yaptıkları bile görülmektedir.
- f) Okullarda kimi öğretmenlerin hazırladıkları ortak sınavlarda da gözetmen olarak rehber öğretmenlere iş düştüğü görülmektedir.

g) Rehber öğretmenim kimi zaman okul yönetimi tarafından kendinden istenen ve yaptığında kısa sürede halledilebilen pek çok işin kendisinden beklenmeye devam ettiği de görülebilmektedir. Müdür yardımcılarının bazı konulardaki yetersizliği ise kısa zamanda çok iş yapmaya alışmak zorunda kalan rehber öğretmenlerin de okulun idare kanadının bir üyesi olarak çalışmasına sebep olmaktadır. Bu durum ise rehber öğretmenin kendi çizdiği günlük programının okul yönetimi nedeniyle sıklıkla ihlal edilebildiği görülmektedir. Kimi rehber öğretmenler ise bu durumda fazla mesai yapmak suretiyle işlerini yetiştirmeye çalışmaktadırlar.

MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışmalık Yönetmeliğine göre rehber öğretmenlerin görevlerine baktığımızda ise karşımıza şöyle durumlar çıkmaktadır.

- Eğer formasyonu uygunsa rehber öğretmenin okuldaki asli görevi, bireysel psikolojik danışmanlık yapmaktır. Ancak çoğu okulda yönetmeliğin çok üzerindeki sayıda öğrenciyle ilgilenmek zorunda oldukları için sadece bu görüşmeleri yapıp rapora dökmek bile rehber öğretmenin neredeyse tüm zamanını alabilmektedir.
- Yine eğer formasyonu uygunsa, rehber öğretmenin, gruplara da psikolojik danışma hizmeti vermesi, onun asli görevlerinden biridir.
- Rehber öğretmenin yürüttüğü bireysel ve grupla rehberlik hizmetleri sırasında ilgili kişilerin bilgilendirilmesi bir yana çoğu zaman yapılan aile görüşmeleri sonucunda, rehber öğretmenin istek doğrultusunda ebeveynlere de psikolojik destek vermek durumunda kalabildiği görülmektedir.
- Okul türüne ve ihtiyacına göre, mesleki rehberlik hizmetleri yürütmektedir. Ortaokul ve liselerde öğrencileri kimi zaman üniversitelere kimi zaman ise o mesleğin erbaplarıyla buluşturacak faaliyetler yürütmek çok öncelikli iken, ilkokullardaki iş yükü nedeniyle bu tür çalışmalara hiç sıra gelememektedir.
- Rehber öğretmenlerin öğrenme problemleri ve verimli ders çalışma konusunda çalışmalarını kimi zaman kişi bazlı kimi zaman ise grup bazlı olarak

yürütmektedirler. Bu konuda, rehber öğretmenlerin yapması beklenen işlerden biri olduğu için, yüzlerce öğrenciye kimi zaman tek bir rehber öğretmen yetiştirmeye çalışır.

- Meslekî ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere dair bireyi tanıma etkinliklerini yürütür ki bunlarla ilgili test ve anketlerin bir envantere dökülüp detaylı bir şekilde değerlendirir. Lakin buna uygun olarak adımlar atmak için okul yönetiminin desteğine ihtiyaç vardır ki çoğu okulda da bu desteğin verilemediği görüldüğünden, bunun gibi zahmetlerle yapılan pek çok çalışma sonucu alınamadan sadece kağıt üzerinde kaldığı da görülmektedir.
- Öğrencilerin problemlerini araştırarak tespit edilen problemlere yönelik çalışmalar planlamak yine bu öğretmenlerin görevleri arasındadır. Ama bu öğrenciler çoğunlukla rehber öğretmen tarafından fark edilmekten öte diğer öğretmenler tarafından yönlendirilen öğrenciler olabilmektedir. Sınıf rehber öğretmeni tarafından fark edilemeyen bir öğrencinin ise rehber öğretmen tarafından fark edilebilmesi iyice güçleşmektedir. Ya çocuğun kendinin öğretmene başvurması, ya arkadaşlarından en az birinin başvurması ya da çocuğun ailesinin başvurusu ile öğretmeni tarafından fark edilemeyen bir öğrenci, rehber öğretmene ulaşabilmektedir.
- Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) tarafından istenen rehberlik raporlarını hazırlamak.
- Disiplin problemi çıkaran öğrencilerle görüşerek, sorunun çözümünü, öğrencinin disiplin kuruluna gönderilmeden önce sorununu çözmeye çalışmak. Öğrencinin disiplin kurullarına gönderildiği durumda ise bu kurullardaki görevlerini yürütür.
- Öte yandan kimi zaman ilçe kimi zaman ise il milli eğitim müdürlüklerince düzenlenen çok sayıdaki toplantı ve projeye katılan rehber öğretmenlerin kimi zaman değil saatlerce kimi zaman haftalarca okullarına uğrayamadıkları da görülen bir başka gerçektir.

Tüm bunların yanında çocuk koruma sistemine bakıldığında, okullarda bu konuda farkındalık geliştirmesi ve eğitilmesi gereken kesim sadece Rehber Öğretmenler olarak ifade edilmekte, iş yüklerinin ağırlığı neredeyse hiç dikkate alınmamaktadır. Risk altında olan çocukların fark

edilmesi, hele hele herhangi bir şüphe veya ihbar olmadığı durumunda cinsel istismara uğramış herhangi bir öğrencinin rehber öğretmen tarafından anında fark edilmesi büyük ölçüde şansa bağlıdır. Görev tanımları dışında, okulda oldukları zamanlarda kimi zaman branş öğretmeni, kimi zaman psikolojik danışman, kimi zaman müdür yardımcısı, kimi zaman ise okulun memuru gibi odasından çıkmadan sürekli işlerini yetiştirmeye çalışan rehber öğretmenlerin de okul içindeki yüklerinin hafifletecek bir sistemin geliştirilmesi, hem alanlarına yönelik işleri çok daha verimli bir şekilde yapabilmelerini sağlarken öte yandan öğrencilerin olası sorun ve sıkıntılarını işler büyümeden fark edebilmelerini sağlayabilecektir. Aksi takdirde bunca iş yükü arasında rehber öğretmenlerin, cinsel istismar gibi son derece nazik ve kolay kolay belirti vermeyen bir olguyu kendisine gelinmediği veya özel olarak bilgilendirilmediği sürece fark edebilmelerini beklemek, çocuk koruma sistemi açısından hiç de insani bir beklenti değildir.

4. ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR VE ÇALIŞMA YAPAN KURUM / KURULUŞLAR:

4.1. Çocuk Cinsel İstismarı Kavramının Ele Alındığı / Alınabileceği Yayınlar ve Yapımlar:

4.1.1. Çocuk ve Gençlik Dergileri:

Şimşek (2001), çocuk dergiciliğinin, basın tarihçesinin içinde yer alabileceğini söyler. 17.yüzyıl dünyada basın kavramının ortaya çıktığını, Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk girişimlerin başladığı zaman olarak 19. Yüzyılları bulduğunu söyleyen Şimşek (2001),

Tanzimat Döneminde hem günlük gazetelerin hem de süreli dergilerin doğduğunu söyler. İlk çocuk dergilerinin Almanya'nın Leipzig Kenti'nde 1722, Osmanlı'da ise 1869 yılında ortaya çıkmasıyla birlikte, çocuklara başlangıçta ahlaki değerlerin verilmeye çalışıldığı çocuk dergilerinde, zamanla, çocuk terbiyesinin yanında bilim, fabl, hikâye gibi edebiyat ürünleri, tabiat bilgisi gibi konuların da yer almaya başladığını ifade eder.

Günlük gazetelerin ekleri olarak ortaya çıkan ilk çocuk dergileri, günümüzde bağımsız olarak çıkan düzenli veya düzensiz süreli yayınlara dönüşmüştür. Geçmişte bu dergilerin kimi zaman bankalar, kimi zaman gazeteler kimi zaman ise kamu kurum ve kuruluşları ile bağımsız yayın organlarınca çıkarıldığı görülmektedir. Aşağıda piyasada bulunabilen çocuk dergilerinin bir kısmı görülmektedir.

Çizelge 4.1 :Türkiye’deki Çocuk ve Gençlik Dergilerinden seçmeler ile yayımcıları

Dergilerin İsimleri	Kimler Tarafından Çıkartıldığı
Bilim ve Çocuk	Tübitak
Meraklı Minik	Tübitak
Atlas Çocuk	Atlas Dergisi
Mobidik	Atlas Dergisi
Dünyalı	Tudem Yayınları ve Bir Dolap Kitap
Araştırmacı Çocuk	Araştırmacı Çocuk Merkezi
Keçi Edebiyat	Günışığı Yayınları
Süper Penguen	Penguen Dergisi
NationalGeographicKids	NationalGeographic
Kağıt vs.	Punto
Can Kardeş	Yeni Asya Dergi Grubu
Oyun Çocuk	Türkiye Zeka Vakfı
Ana Okulu	Boyut Yayın Grubu
Bizim Bahçe	Ufuk Eğitim ve Danışmanlık
Beyaz Bulut	Paraf Yayın Grubu
Gonca	Işık Yayınları
İnzar Çocuk	İnzar Dergisi
İyilik Postası	İHH – İnsani Yardım Vakfı

Logilife Kids	Mars Logistics
Öncü Çocuk Dergisi	Türk Standartları Enstitüsü
Rüzgargülü	Fazilet Neşriyat
Sincap	Orman Genel Müdürlüğü
Şirin Kalem	Süeda
Somuncu Baba Çocuk	Musa Tektaş - Editör
Birdirbir	EDAM Araştırma Hizmetleri
Tolga Abi	Konsensus
Adak Çocuk	Kaynak Yayıncılık
Semer kand	Semer kand Basım Yayım Dağıtım
Radyo Vatan Çocuk Dergisi	Sivil Savunma Teşkilatı
Somuncu Baba	Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı
Diyanet Çocuk Dergisi	Diyanet İşleri Başkanlığı
Türkiye Çocuk	Türkiye Gazetesi
TRT Çocuk	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Yayını
Sincap Orman Çocuk Dergisi	Orman Genel Müdürlüğü
Elma Şekeri	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Pepee	Düşyeri Dergisi
Leliko	Düşyeri Dergisi
RGG Ayas	Düşyeri Dergisi
Barbie	Doğan Egmont
Go Girl	Doğan Egmont
Star Wars Kids	Star Wars
Hannah Montana	Monster High
Jetix	Jetix
Sizinkiler Limon ile Zeytin	Doğan Egmont

Ben 10 Ultimate Alien	Doğan Egmont
DreamYou	Çiğdem Yakar
Arabalar	Disney Pixar

Kimi çocuk dergileri çocukların formal eğitim sürecine girmeden kimileri de formal eğitimleri başladıktan sonra faydalanılabilecek yapıya sahiptir. Günümüzdeki çocuk dergilerin içeriklerin de ağırlıklı olarak şu kategoriler ve başlıklar göze çarpmaktadır.

Çizelge 4.2 : Türkiye'deki çocuk dergilerinin konu alanları

Bilim	Hayvanlar âlemi Buluşlar Astronomi Bilim İnsanları
Teknoloji	Buluşlar Uzay araştırmaları
Oyun ve Eğlence	Boyama Karikatür Bulmaca Oyuncak Yapımı Etkinlikler Mizah Çizgi Roman
	Hobi Faaliyetleri Bilgisayar Oyunları

	Magazin
Edebiyat	Çocuk şiirleri Belirli gün ve haftalarla ilgili metinler Yeni çıkan çocuk kitapları Hikâye Röportaj – Söyleşi
Dini Bilgiler	İslamiyet Dualar Hadis-i Şerifler Hikâyeler Dini Bilgiler Ahlaki Gelişim
Tarih	Türkiye Tarihi Dünya Tarihi
Kültür Tarihi	Genel Kültür Türkiye ve Dünyadaki Kültür Varlıkları Seyahat
Spor	Spor türleri
Eğitim	Katılınabilecek eğitim faaliyetleri Deneyler

	Derslere katkı yapan yöntemler
Doğa	Hayvanları Koruma Çevreyi Koruma Doğa Dostu Enerjiler
Sinema	Vizyona Giren Çocuk Filmleri
Sağlık	Beslenme Hastalıklar

Yukarıdaki listeden de anlaşılacağı üzere, çocuk dergilerinin genel olarak çocuklara hoşça vakit geçirtmek ve onların bilgi birikimini artırmayı hedef aldıkları görülmektedir. Son 1 yılda çıkan ve bu çalışma için incelenen çocuk dergilerine kabaca bakıldığında, çocuk hakları kavramına genel olarak yetişkinlere yönelik dergilerde yer verildiği gözlenirken, çocuklara yönelik dergilerin küçük bir kısmında ve genel olarak 20 Kasım Çocuk Hakları Günü'ne denk gelen Kasım ayı sayılarında az da olsa yer verildiği söylenebilir. Lakin çocuk istismarı hele hele çocuk cinsel istismarı kavramına dair hiçbir veriye hiçbir çocuk dergisinde ulaşamamıştır. Bu açıdan yapılacak bir başka araştırmanın, bu saptama üzerine çok daha fazla şey söyleyeceği muhakkaktır.

4.1.2. Çocuklar İçin Hazırlanan Kitaplarda, Çocuk Cinsel İstismarı Kavramının Ele Alınışı:

Ülkemizde çocuklar için satışa sunulmuş kitapların geneline bakıldığında, mahremiyet eğitimi ile cinsel eğitim üzerine çok az sayıda kitap olduğu göze çarpmaktadır. Bu kitaplar arasından çok azının çocuk cinsel istismar kavramına değindiği görülmektedir. Bu kavram çerçevesinde yer verilen konuların, çocuğun bu konudaki farkındalık düzeyini geliştirerek ihtiyaç duyabileceği bilgilerin hiç değilse bir kısmını, kendisini nasıl koruyabileceği ve kimlerden nasıl yardım alabileceğini, anlatmaktadır. Ayrıca var olan kitapların önemli bir

kısımının, yabancı yazarlar tarafından yazılmış çeviri kitaplar olduğu ve bu yazarlarının ise çoğunlukla psikologlar olduğu görülmektedir.

Bu alanda yazılmış ve yazılacak olan çocuk kitaplarındaki en önemli değişken yaş ile ilgilidir. Zira amaç, çocukların bu konudaki farkındalığını artırmak olduğundan, özellikle de mesajın hedef kitleye doğru bir şekilde ulaşabilmesi için hangi yaş grubunda, ne tür görsellerle konunun hangi boyutunun ifade edileceği son derece önemlidir. Oysaki bu alana hizmet etmesi için hazırlanan kitapların bazılarında, yaş grubuyla ilgili herhangi bir vurguya rastlanmamıştır. Bu kitaplardaki bazı görsellerin, çocuğu aydınlatmak bir yana kafasında yeni soru işaretleri yaratarak konunun özünü bile kaybetmesine neden olacağını söylemek mümkündür. Çocuğun bu türden bir kitabı, bir yetişkinle birlikte okumayabileceği de düşünülerek, kitapların bu detay düşünülerek kaleme alınması son derece elzemdir.

Aşağıda göreceğiniz listede bu konuda piyasada satışı bulunan 5 kitabın cinsel istismar konusuna yer verilme biçimi, kullanılan dil, hitap ettiği yaş için uygunluk düzeyi ve görselleri açısından kabaca incelenip değerlendirilmiştir. Kitapların isim listesi aşağıda görülmektedir.

- a) **Bedenim Bana Ait!** - ProFamilia
- b) **Sır Versem Saklar Mısınız?** –Redhause Kids Yayınları
- c) **Nelere Hayır Demeliyiz? / Cinsel Tacize Hayır!** – TimaşYayınları
- d) **10-13 Yaş Çocuklar İçin Cinsel Bilgiler**– Epsilon Yayınları
- e) **Cinsellikle İlgili Merak Ettikleriniz, Sorular ve Yanıtlar** – Sistem Yayınları

Yukarıda görülen 5 kitapla ilgili değerlendirmeler ise aşağıda yer almaktadır.

a) Bedenim Bana Ait!

Yayın Evi: ProFamilia

Yazarı: ProFamilia Alman Aile Planlaması, Cinsiyet Pedagojisi ve Danışmanlık Cemiyeti

Yayın Yılı: 2014

İçeriği: Çocukları cinsel istismardan korumayı hedefleyen bu kitap, beden mahremiyeti kavramını açıklamaya çalışır. Bedene o kişinin izni olmadan dokunulmaması gerektiğini, izinsiz dokunulması durumunda ise hayır denilerek karşılık verilmesi ve bu tür bir durumla karşılaşıldığında, güvenilen birine bunun anlatılması gerektiği ifade eder.

Yaş Grubu: 5 yaş üstü

Kitapta Kullanılan Üslup: Kitap, 5 yaşındaki bir çocuğun okuma yazma bilmiyor olması nedeniyle elbette ki bir yetişkinin desteği ile çocuğa okunmalıdır. Kitaptaki cümleler çocuğun anlayabileceği kadar kısadır. İfadelerin sade olduğu da söylenebilir.

Kullanılan Görseller: Görseller arasında rahatsız edici ve teşhir sayılabilecek nitelikte herhangi bir görsel bulunmamaktadır.

b) Sır Versem Saklar Mısın?

Yayın Evi: Redhause Kids Yayınları

Yazarı: Psikolog Jennifer MooreMallinos

Yayın Yılı: 2008

İçeriği: Çocuklara iyi sır ve kötü sırlar kavramını anlatan bu kitap, hangi sırların saklanıp hangisinin saklanmaması gerektiğini, kötü sırların ise güvenilen biriyle mutlaka paylaşılması gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Yaş Grubu: 5 yaş ve üstü

Kitapta Kullanılan Üslup: Dili 5 yaşındaki bir çocuktan başlayarak özellikle de ilkökul çağındaki çocuklar için son derece yalın, net ve anlaşılırdır.

Kitapta Kullanılan Görseller: Görselleri çocuklar için ilgi çekici, özellikle de cinsel istismar konusunun anlatıldığı bölüm çocukları rahatsız etmeyecek düzeyde olup yaş grubu için uygundur.

c) Nelere Hayır Demeliyiz? – Cinsel Tacize Hayır!

Yayın Evi: Timaş Yayınları

Yazarı: DelphineSaulière

Yayın Yılı: 2011

İçeriği: Kitap, çocuklara pek çok yerde karşılaşılabilecekleri cinsel taciz tehlikeleri hakkında farkındalık kazandırmak, böyle bir durumla karşılaşıldığında nelerin yapılması nelerin yapılmaması gerektiğini örnekler ve alternatif yollar üzerinden anlatmaktadır. 5 çocuğun yaşadığı 5 örnek olay üzerinden, onlara ne yapıp ne yapmamaları gerektiğini, farklı senaryolar üzerinden ifade etmekte, onlara uyarılarda bulunarak alternatif çözüm yolları sunmaktadır.

Yaş Grubu: 9 yaş ve üzeri

Kitapta Kullanılan Üslup: Kitap, çocuğun bir yetişkinle birlikte okumasını salık vermesine rağmen 9 yaş ve üstündeki çocukların tek başlarına okuyabilecekleri kadar da net ve sade bir anlatıma sahiptir. Kullanılan dil çocuk için yer yer eğlencelidir de. Bu bakımdan bu kitabın emsalleri arasında fark yaratan bir yönü olduğu söylenebilir.

Kitapta Kullanılan Görseller: Görseller çocukların yaşına uygun olup rahatsız edici değil.

Hemen her sayfa renkli ve dikkat çekici şekilde tasarlanmıştır.

d) 10-13 Yaş Çocuklar İçin Cinsel Bilgiler

Yayın Evi: Epsilon Yayınları

Yazarları: Dr. JacquelineKahn-Nathan (Kadın hastalıkları uzmanı)

Dr. Jean Cohen (Kadın hastalıkları uzmanı)

Dr. GilbertTordjman (Pediatri ve Kadın hastalıkları uzmanı)

Dr. ChristianeVerdoux (Kadın hastalıkları uzmanı)

Yayın Yılı: Nisan 2009

İçeriği: Kitapta ergenlik, cinsel ilişki, çocuk yapmak, korunma yöntemleri, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, bebeğin oluşumu ve bebeğin yaşamı gibi ergenlikten yetişkinliğe kadar olabilen adımlara detaylı bir şekilde yer verildiği görülmektedir. Çocuk cinsel istismarı konusu da, kitabın içinde yer verilen bölümlerden biridir. Kitapta çocuk cinsel istismarı türlerinden teşhircilik, pedofili ve ensest kavramlarının ne olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır.

Yaş Grubu: 10-13 yaş grubu

Kitapta Kullanılan Üslup: Kitap bir cinsel sağlık kitabıdır. Kitabın genelinde kullanılan dilin, çocuk cinsel istismarı konusuna gelindiğinde birden bire ağırlaştığı görülmektedir. Bu nedenle kitabın bu bölümü, bilimsel bir makaleden koparılarak revize edilmeden yerleştirilmiş bir parça gibi durmaktadır.

Kitapta Kullanılan Görseller: Kitapta kullanılan görsellerin genel olarak 10-13 yaş grubu çocukları için teşhircilik sayılabilecek nitelikte olduğu söylenebilir. Lakin sadece çocuk cinsel istismarının anlatıldığı bölüm değerlendirildiğinde ise, kullanılan görselin teşhirciliğe girmeyen ve çocuğun bu konuda dikkatini çekmeye yetecek düzeyde olduğu ifade edilebilir.

e) Cinsellikle İlgili Merak Ettikleriniz, Sorular ve Yanıtlar

Yayın Evi: Sistem Yayınları

Yazarı: Johanna Cole

Basım Yılı: 1.Basım Ocak 1998, yeni basım Nisan 2012

Yaş Grubu: Belirtilmemiş

Kitabın İçeriği: Kitap çocuklara cinsellikle ilgili hemen her türlü konuda bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır. Kitabın içinde, çocuk cinsel istismarına değinilen “Cinsel Tacizden Korunma” başlığındaki bölümde, bir çocuk ve bakıcısı örneği üzerinden bir örnek olay anlatılmıştır. Kötü dokunma kavramına atıfta bulunularak çocuğun nasıl hayır demesi

gerektiği ve yaşadığını annesiyle paylaştığı bir senaryoyla bölüm tamamlanmamıştır. Ayrıca çocuk cinsel istismar türlerinden cinsel taciz, tecavüz ve ensest kavramlarına da değinilmiştir. Çocuklar tacize uğrarlarsa eğer, bunun onların suçu olmadığı da bölümde belirtilen bir başka ayrıntıdır. Bu anlamda, birkaç sayfada pek çok kavrama ve duruma değinilmeye çalışılmıştır. **Kitapta Kullanılan Üslup:** Kitabın üslubunda çocuğa göre veya çocuk için değil, yetişkine anlatılıyormuş gibi bir dil kullanıldığı söylenebilir.

Kitapta Kullanılan Görseller: Kitabın geneli için kitap kapağı hariç tüm görsellerin kara kalemle çizilmiş ve renklendirilmemiş resimlerden oluştuğu görölmektedir. Günümüzün görselliği çok önemseyen çocukları için bu tasarım, pek çekici görünmemektedir. Ancak cinsel istismarla ilgili bölüm için kullanılan görsel, rahatsızlık vermeyen sıradan bir dokunma gibi gösterilmesine rağmen bunun çocuk için rahatsız edici olduğu, çizilen çocuğun jest ve mimikleriyle ifade edilmiştir.

Özellikle de bu konuda var olan çeviri kitaplarının, çocuğun gerçeği ve ölkemizin kültürel yapısıyla ne denli örtüştüğu konusu, bir başka araştırmanın konusu olarak mutlaka ki tartışılmalıdır. Öte yandan bu alandaki kitapların tamamının hekimler, psikologlar ve psikiyatristler tarafından yazıldığı düşünöldüğünde bu alanda çocuk edebiyatı yazarlarının da ürün vermesi, alandaki ürünlerin niteliğini artıracaktır. Böylelikle bu konuda yazılmış olan çocuk kitapları, klasik manada çocuğa bilgi vermek amacıyla yazılan metinler olmaktan çıkacaktır. Çocuklar için yazılan her eserde, çocuğun ne anlayacağı, çocuğa ne anlatıldığından çok daha değerlidir. Bu nedenle çocuklar için yazmayı hayat biçimi haline getiren usta yazarlarımızın çocuk cinsel istismarı konusuna da eğilerek bu yönde ürünler vermesi, alanın ihtiyacı olan o taze kana kavuşulmasını sağlayacaktır. Böylelikle çocuk koruma sistemi de, bu sistemin yegâne öznesi olan çocuklar da, onları korumak için çareler arayan hem ebeveynlere hem eğitimcilere hem de alanın diğer uzmanları için önemli bir ihtiyaca cevap verilebilecektir.

4.1.3. Zorunlu Yayınlar ve Kamu Spotları:

Zorunlu Yayınlar ve Kamu spotları, özellikle de kamu kurum ve kuruluşlar ile STK'ların farkındalık yaratmaya çalıştıkları konularda kamunun bilgilenmesi amacıyla hazırlanmış eğitimci nitelikteki film, sesler ile alt bantlarıdır. 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve

Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanununun 10 uncu maddesinin beşinci fıkrası gereğince Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından tavsiye edilecek kamu spotlarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemiştir. RTÜK, bu yapımları, televizyon ve/veya radyo yayın hizmeti veren medya hizmet sağlayıcılar aracılığıyla ücretsiz olarak yayınlanarak yayımlandıkları sürenin reklam sürelerine dâhil edilmeyeceğini ifade etmiştir. Kamu spotu olarak tavsiye edilen yayınların reklamlar için ayrılan süreden yani ticari yayından sayılmaması nedeniyle, kamu spotu ibaresi taşıyan yayınların ya ücretsiz ya da düşük ücretle yayınlanması RTÜK tarafından teşvik edilmektedir.

Eğitim, sağlık, çevre, kadın hakları, fiziksel ve zihinsel engelliler gibi çeşitli alanlarda çalışan STK'lar proje ve kampanyalarını daha geniş kitlelere duyurarak farkındalık yaratma ve kaynak geliştirme çalışmaları yapabilmek için RTÜK'e kamu spotu başvuruları yapabilmektedir.

RTÜK'ün web sayfasından 27.01.2015 tarihinde erişilebilen zorunlu yayınların bakanlıklar nezdinde türleri ve sayıları aşağıda görülmektedir.

Çizelge 4.3 : RTÜK'ün web sayfasından erişilebilen kamu spotların hangi bakanlıklar adına yapıldığı

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	17 Video
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	21 Video + 1 Ses
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	26 Video
Sağlık Bakanlığı	15 Video
4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü	7

Çalışma konumuzun birinci dereceden sorumlu sayıldığı bakanlığın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olması nedeniyle, RTÜK tarafından medyada yayınlanması uygun görülen bu zorunlu yayınların içerikleri aşağıda sıralanmıştır.

Çizelge 4.4 : RTÜK’ün web sayfasından erişilebilen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na ait kamu spotlarının dağılımı

Aile	6 Video
Kadına Şiddet	5 Video
183 Aile, Kadın, Çocuk, Yaşlı ve Engelli Sosyal Destek Hattı	5 Video
Koruyucu Aile	4 Video
Koruma ve Bakım Altındaki Çocuklar – Çocuk Evleri	3 Video
Eğitime Hizmet	2 Video
Çocuk Evliliği	1 Video
Kadın ve Demokrasi	1 Video
Kadına Destek	1 Video

RTÜK’ün web sayfasından 27.01.2015 tarihinden erişilebilen kamu spotlarının sayıları şöyle sıralanabilir.

Çizelge 4.5 : RTÜK’ün web sayfasından erişilebilen kamu spotları

Türkiye Ziraat Odaları Birliği	2014-0429
Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği	2014-0436
Yüksek Seçim Kurulu	2014-0441
Türk Kızılayı Genel Müdürlüğü	2014-0442
Türkiye Ziraat Odaları Birliği	2014-0446
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	2014-0463

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü	2014-0464
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	2014-0477
Zihinsel Yetersiz Çocukları Yetiştirme ve Koruma Vakfı (ZİÇEV)	2014-0479
Kanserli Çocuklara Umut Vakfı	2014-0481
Gençlik ve Spor Bakanlığı	2014-0483
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	2014-0497
Gençlik ve Spor Bakanlığı	2014-0509
Deniz Kuvvetleri Komutanlığı	2014-0522
Türk Kızılayı Genel Müdürlüğü	2014-0526
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	2014-0527
LÖSEV	2014-0532
Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	2014-0565
Milli Eğitim Bakanlığı	2014-0567
Hazine Müsteşarlığı	2014-0586
Radyo Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği	2014-0587
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	2014-0589
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı – Radyo	2014-0591
Emniyet Genel Müdürlüğü	2014-0600
Deniz Temiz Derneği	2014-0608
Kara Kuvvetleri Komutanlığı	2014-0619
İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı	2014-0622

Avrupa Birliği Bakanlığı	2014-0624
Türk Kanser Derneği	2014-0625
Kamu Denetçileri Kurumu	2014-0636
Türk Nöroloji Derneği	2014-0637
Türk Kızılayı Genel Müdürlüğü	2014-0642
Emniyet Genel Müdürlüğü	2014-0652
Türk Psikologlar Derneği	2014-0653
Mehmetcik Vakfı	2014-0660
Gençlik ve Spor Bakanlığı	2014-0661
Bilim, Sanayii ve Teknoloji Bakanlığı	2014-0663
TEDAŞ	2014-0664
LÖSEV	2014-0668
Rekabet Kurumu	2014-0687
Kamu Denetçiliği Kurumu	2014-0673
Milli Eğitim Bakanlığı	2014-0676
Türkiye Organ Nakli Vakfı	2014-0708
Sağlık Bakanlığı	2014-0709
ÖSYM	2014-0722
Altı Nokta Körler Hizmet Vakfı	2014-0723
İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü	2014-0724
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu	2014-0731
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Darülaceze)	2015-0738
Yüksek Seçim Kurulu	2015-0005

Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği (TOHAD)	2015-0021
---	-----------

Çocuk cinsel istismarı konusunda Türkiye için hazırlanıp da RTÜK'ün web sayfasından erişilebilen tek kamu spotu, çocuk evlilikleri üzerine hazırlanmış olandır. Bu filmde de çocuk evliliklerinin suç olduğunun vurgulandığını görmekteyiz. Bunun dışında herhangi bir kamu spotu mevcut değildir. Lakin 2012 yılında yapılmış olan Uluslararası Risk Altındaki Çocuklar Sempozyumu'nu gerçekleştirmiş olan Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) tarafından hazırlanmış olan Çocuklar İçin Güvenli İnternet isimli kamu spotunda, internet güvenliği konusu içinde çocuk cinsel istismarı çeşitlerinden çocuk pornografisine değinildiği göze çarpmaktadır.

RTÜK'ün sayfasında bulunmasa da Avrupa Kampanyası Konseyi'nin desteğiyle 5'te 1 Projesi çerçevesinde İç Çamaşırı Kuralını Öğretin Projesi için hazırlanmış olan bir kamu spotu bulunmaktadır. Bu videoya hem proje sayfasından hem sosyal medyadan hem de video yayınlayan sitelerden olup sitesinden erişilebilir.

http://www.underwearrule.org/Source/Book_tr.pdf

Pek çok Avrupa ülkesinde çocukları bilinçlendirmeyi hedefleyen çok sayıda kamu spotu bulunmakta olup, bu yapımların varlığı çocuk cinsel istismarının önlenmesi için ne kadar gayret gösterildiğinin de bir göstergesidir. Ülkemiz şartları düşünüldüğünde, çocuk cinsel istismarı alanındaki kamu spotlarının yetersizliği gün gibi açıktır. Eksik bir an önce tamamlanması çocuk koruma sistemimizi güçlendirecektir.

4.1.4. Afiş ve Posterler:

Türk Dil Kurumu'nun (TDK) Türkçe Sözlüğü'ne göre Fransızcası *affiche olan* afiş kelimesi, Bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış, genellikle resimli duvar ilanı, ası olarak tanımlanmıştır. Poster kelimesi ise afiş kelimesine çok yakın anlamda kullanılan, TDK Sözlüğü'ne göre duvara asılan büyük boy resim veya bilimsel toplantılarda panolara asılan kısa bildiri olarak tanımlanan yine Fransızca bir kelimedir.

Afiş veya poster, eğitimin de önemli bir parçası olarak da hemen hemen her okulda kullanıldığını gördüğümüz bir tür duyuru ve farkındalık sistemidir. Bu görsellerin kimi zaman başka kurum ve/veya kuruluşların, çalıştıkları konu veya yürüttükleri kampanyalarla ilgili hazırladıkları ve okullara çoğu zaman Milli Eğitim Bakanlığı/İl Müdürlüklerince gönderilmektedir.

Tüm kurum ve kuruluşların, MEB'e veya İl Milli Eğitim Müdürlüklerine (İl MEM) hazırlamış oldukları poster ve afişleri gönderme hakkı bulunmaktadır. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun genel ve özel amaçlarına uygun olan, MEB veya İl MEM'ler tarafından onaylanan, tavsiye edilen tüm poster ve afişler, okullarda asılabilmektedir.

“MEB'in Temel Amaçlarına Uygundur” onayı alınan poster ve afişlerin okullarda sergilenmesi işi ise kimi zaman okul yöneticilerinin kendi tercihine bırakılmaktadır. Okullarda genel olarak sergilenen poster ve afişlerin genel olarak trafik eğitimi, okuma kültürünün geliştirilmesi, çevre, değerler eğitimi, çeşitli yarışmalar gibi konulara odaklanıldığı söylenebilir.

Çocuk istismarı ve özel olarak çocuk cinsel istismarı alanı için tasarlanmış 2 afiş, az sayıda hazırlanmış afiş vardır. Bunlardan biri Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği tarafından hazırlanmıştır. İnternette erişiminin mümkün olduğu bu afişler, aşağıda görülmektedir.

VÜCUDUN SENİNDİR, ONU KORU

"Vücudumuz bize aittir. Vücudumuzu korumak hem sorumluluğumuz hem de hakkımızdır."

VÜCUDUMUZU KORUMANIN BİR ÇOK YOLU VARDIR

BİSEKLETE BİNERKEN KASK TAKMAK

DİŞLERİNİ FIRÇALAMAK

UYGUN ELBİSELER GİYMEK

BESLEYİCİ GIDALAR YEMEK

AŞILANMAK

AZARLAMAYA, İTİLMEME KARŞI KENDİMİZİ KORUMAK

GEREKTİĞİNDE İLAÇ ALMAK

DOKUNMAK

Dokunmak birbirimizle iletişim kurmanın önemli bir yoludur.

Dokunmanın "iyi dokunma" ve "kötü dokunma" olmak üzere iki şekli vardır.

Vücudumuzun özel yerleri nelerdir?

Bir başkasının görmesini ve dokunmasını istemediğimiz yerlerimizdir"

İYİ VE KÖTÜ DOKUNMALAR

İYİ DOKUNMALAR **KÖTÜ DOKUNMALAR**

İYİ DOKUNMALAR

Ailemizin, arkadaşlarımızın ve diğer tanıdıklarımızın bizi önemseydiğini anlatır

İyi dokunmalar kendimizi iyi ve emniyette hissetmemizi sağlar.

KÖTÜ DOKUNMALAR : Kendimizi kötü dokunmalardan korumak zorundayız. Kötü dokunmalar kendimizi öfkeli ve kirlili hissetmemize neden olur.

Yakın arkadaşlar, güvendiğin kişiler, komşular, okul veya spor aktivitelerinden tanıdığın kişiler veya herhangi bir yabancı sana kötü dokunabilir.

Sana "bu bir sır, aramızda kalsın, sakla" diyebilirler.

Hediyeler verebilirler.

Ya da seni korkutabilir veya şantaj yapabilirler.

Biri sana kötü dokunduğunda kendini şöyle hissedebilirsin:

Suçlu

Şaşkın

Değersiz

Ölülerin sorumlusu sen olmadığın için kendini suçlu veya değersiz hissetme Asil sorumlu sana dokunan kişidir

Vücudunu korumak için neler yapabilirsin?

Ailen, öğretmenin veya arkadaşın gibi sana yardım edebilecek, seni dinleyecek birine anlat

"Hayır", "Yapma", "Dur" de

Karşı koy ve sertçe it

Saldıran kişiden kaç, uzaklaş

Bağır, çığlık at, yardım iste

Eğer biliyorsan savunma tekniklerini kullan

GELECEKTE SAĞLIKLI OLMAK İÇİN BEDENİNİ VE AKLINI KORU

Grafikler: Jayamini de Silva
Sri Lanka, National Child Protection Authority'nin izni ile adapte edilmiştir.

Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çocuk Koruma Birimi (AÇOK)
e-posta: bilgi@cbgd.org
web: cbgd.org
tel. 0312 595 72 90

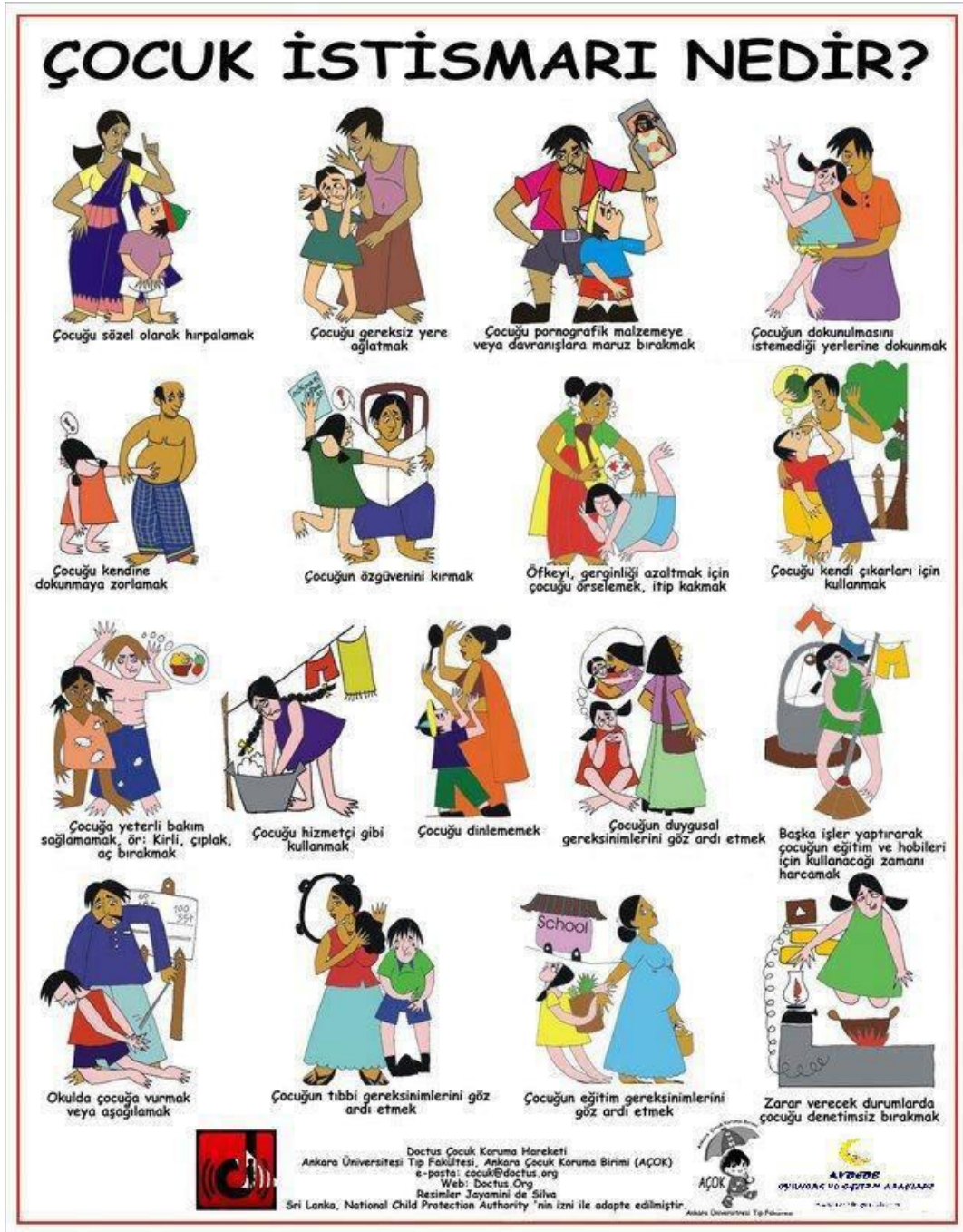

Şekil 4.1 : Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği'nce Çocuk Cinsel İstismarına yönelik hazırlanmış afiş

Şekil 4.2 : Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği'nce Çocuk Cinsel İstismarına yönelik hazırlanmış afiş

2005 yılında, ev kullanıcılarına bilgi güvenliği bilincini benimsetmek amacıyla kurulan Doctus Bilgi Güvenliği Platformu ile Ankara Çocuk Koruma Birimi tarafından hazırlanan Çocuk İstismarı afişi.

Şekil 4.3 : Doctus Bilgi Güvenliği Platformu ile Ankara Çocuk Koruma Birimi Çocuk İstismarına yönelik hazırlanmış afiş

4.1.5. Kampanyalar ve Projeler Çerçevesinde Hazırlanan Ürünler:

Bu alana katkı sunan ürünlerin ortaya çıkması kimi zaman çeşitli projeler vesilesiyle kimi zamansa örnek olaylar üzerinden yapılan araştırmaların derlenmesiyle ortaya çıkmaktadır. Alanda farkındalık yaratmayı hedefleyen az sayıdaki örnekten, çalışmamız için ülkemizde yürütülen 5, 1 tane de yurtdışından olmak üzere toplamda 6 farklı örnek seçtik. Seçtiğimiz projelerin isimleri aşağıda listelenmiştir.

- a) Bir Avuç Tohumdur Çocuklar Geleceğimizde Projesi
- b) Ola İle 15 Dakika Kitapçığı
- c) Çocuğunuza İç Çamaşırını Kuralını Öğretin Projesi
- d) Çocuk Gelinler Projesi
- e) “TwoLittleGirls” Kampanyası
- f) ANAR Vakfı Bilbord Projesi

a)İlk örneğimiz “Bir Avuç Tohumdur Çocuklar Geleceğimizde” Projesidir. Denizli Soroptimist Kulübü AB Hibe Projesi desteğiyle hayata geçen bu çalışma 5 Temmuz 2010’da hazırlanmıştır. Proje Ortaklarınının Sokaktan Umuda Çocuklar Geleceğimizdir Derneği ve

Pamukkale Rotary Kulübü olduğu projede, iştirakçi olarak İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, İl

Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Tavas İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Denizli Koruyucu Aile Derneği, Girişimci Kadınların Desteklenmesi Derneği’ni görmekteyiz. Projeyi ayrıca Denizli Belediyesi, Denizli Barosu ve Pamukkale Üniversitesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı da desteklenmektedir.

Proje için 2 afiş, içinde çocuk cinsel istismarı kavramına da değinilen ve bu konuda farkındalık yaratmayı hedefleyen bir de el broşürü hazırlanmıştır. El broşürü aşağıda görülmektedir.

ÇOCUK İSTİSMAR VE İHMALI

Bir eylem, sadece o eylemi gerçekleştirenini niyetine göre değil, çocuk üzerinde yarattığı etkiye göre istismar olarak kabul edilir.

Çocuğun sağlığı, fizik ve psikolojik gelişimini etkileyen her türlü fiziksel ve /veya toplumsal zararlı davranış ya da ihmaliyle yapılan hareket ya da davranışlar "Çocuk İstismarı" denmektedir. Çocuğun sağlığı, fiziksel veya psikolojik gelişimi için gerekli ihtiyaçları karşılamaması ise "Çocuk İhmali" olarak tanımlanmaktadır. İhmali ve istismarı birbirinden ayıran en temel nokta istismarın ekle, ihmalin ise pasif bir eylem olmasıdır.

İstatistik verilerde, istismara marul kalan çocukları yaşa göre dağılımlarına bakıldığında, %30'unun 2-5, %42'sinin 6-10, %30'unun 11-17 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Dünya'da çocuk istismarı %1 ile %10, Türkiye'de bu oran %10 ile %15 arasında. Bir başka deyişle istismarın %70'inin küçük yaş grubu sınırlanmıştır. Duygusal istismar %78, fiziksel istismar %24, cinsel istismar ise %9 oranında olduğu belirtilmiştir. İstismara marul kalan çocukların %70'i 2-10 yaş arasıdır. Günümüzde çocuk istismarı ve ihmali kavramı üç boyutlu incelenmektedir.

FİZİKSEL İSTİSMAR: Fiziksel istismar, çocuğun anne babası ya da bakımından sorumlu başka kişi tarafından sağlığına zarar verecek biçimde fiziksel zorlanmasına ya da yaralanma riski bağlamadır. Genel olarak fiziksel istismar, çocuğun dokan altına, yakma, zorlama, zorlama gibi şiddetli sorunlarında kaza dşr nedenlerle yaralanması olarak tanımlanır. Çocuğa baskı yetirmeye yönelik kişiler tarafından gerçekleştirilir. Çocuğa tehdit etme amaçıyla ya da öfke ile yetkilinin kontrolünü kaybetmesi sonucunda gerçekleştirilir. Aile içi şiddetle karşılanan çocuklarda davranış bozuklukları ve gelişimsel gecikme sıklıkla görülmektedir. Ayrıca bu çocukların gelecekte çocukları istismar etme olasılığı artmaktadır.

CİNSEL İSTİSMAR: Çocukların cinsel istismarıyla karşı konulması ve ilgili kelimeleri, cinsel gelişime gereken önem verilmesi cinsel ihmali olarak ifade edilmektedir. Cinsel istismar ise cinsel dokunma için uygula kullanan ya da bir bakımdan çocuğa bu amaçla kullananlara denir. Çocuğun yaşına uygun olmayan cinsel içerikli söz, görüntü ve davranışları maruz kalmasıdır. Çocuğa istismar eden kişi yağıncı kız çocuğun güvenini kazanabilir, tehdit bir kişi, halka yakın olabilir.

DUYGUSAL İSTİSMAR: DUYGUSAL istismar ve ihmali, çocuğun ihtiyaç, kapasite ve arzularının sınırlı kalmasını, sosyal ilişki ve kayıplarına uğradığında sürekli yasaklanmasını, çocuğun sınırlı sosyal ilişkisine güvensiz, sosyal aptalanma yaşama ve ya da ilişkilerde başarısız olmasını, çocuğun yaşına ve gelişime uygun olmayan taleplerde bulunulmasını çocuğun, topluma aykırı davranışlar bakımından yetersizliği ile yetkililerini olarak tanımlanır. Duygusal istismar çok sık gerçekleştirilmesine rağmen fiziksel ve cinsel istismara göre sınırlı bulguları olmadığı için en zor tanımlanan ve tanıyan yaşlarda kendisini göstermektedir.

Anne ve babası tarafından sürekli eleştirilen, aşağılanan, sevdiği ve ilgiyi istiyorsa yeterince karşılanmayan çocuklar, pasif ve sürekli tepkisizlikten dolayı kendine güveni olmayan ve aile sosyal davranışları gösteren kişiler olarak tanımlanmaktadır. Bu çocuklarda normal düzeyde istismal kapasite olmaması dağınık öğrenme güçlüğü ve dikkat dağınıklığı gibi sorunlar görülmektedir. İhtiyaçlarının ve beklentilerinin en zor anlaşılması sonucu-

Çocuğun davranışları, bilgileri, duyguları veya fikirleri diğerleri tarafından ya da gruplarca zarar veren aktif duygusal istismar. Çocuğa yönelik yapılan aşağılama, küçük görme gibi davranışlar. Sözel saldırı baskı davranışları, bağlama, tehdit etme, suçlama, aşağılama gibi. Beklenmedik bakışlar gösterilme. Çocuğa karşı sınırlı sınırları tanıyan kişilerle sınırlı ilişki ve ilişki sınırları tanıyan kişilerle sınırlı ilişki.

Psizl duygusal istismar: Olumsuz iletişim, istismarın bir türü. Çocuğun duyguları istismarın karşılığı verilmeyen davranışlar. Çocuğun duygularına, korkularına, ihtiyaçlarına, beklentilerine, beklentilerine, beklentilerine karşı davranışlar. Çocuğun duygularına, korkularına, ihtiyaçlarına, beklentilerine, beklentilerine karşı davranışlar. Çocuğun duygularına, korkularına, ihtiyaçlarına, beklentilerine, beklentilerine karşı davranışlar.

Duygusal istismar: Diğer türden istismarın bir türü. Çocuğun duygularına, korkularına, ihtiyaçlarına, beklentilerine, beklentilerine karşı davranışlar. Çocuğun duygularına, korkularına, ihtiyaçlarına, beklentilerine, beklentilerine karşı davranışlar. Çocuğun duygularına, korkularına, ihtiyaçlarına, beklentilerine, beklentilerine karşı davranışlar.

Tüm bunların birer göstergesi olarak ortaya çıkan çocuklar, etkinlik sağırlarında kendileri de başka çocukları istismar eden etkilenen davranışlarını, böylece istismar olmaları kaçınılmaz şekilde sonuç alır.

RG: Denizli Soruşturma Kurulu (İç ve Meslek Kadrları Demeği)

Ortakları: Sokaktan Ümitsiz Çocuklar Geleceğimizde Demeği ve Pamukkale Rotary Kulübü.

İstisna: Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Tavus İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü, Denizli Kurumları Aile Demeği, Geleceğin Kadrlarını Destekleme-zi Demeği

Destekleyenler: Denizli Belediyesi, Denizli Barosu

Finans Uygulanması: Avrupa Birliği Hibe Programları kapsamında TC, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Menkul Finans ve İhtilal İşleri Sivil Toplum Örgütleri Akademi Dayanılan Geliştirilme-si (CÇU/TR0621 08-02) Hibe programının açılması için çağrısına dayandırılarak Denizli Sosyoloji Kulübü olarak çocuk istismarı ve ihmaliyle yönelik bu projeyi yazarak üzere kullanılmaktadır. Çünkü kadın ve çocuk, kültürümüz için her zaman önceliklidir. Çocukları istismar ve ihmalden koruyabilmek ise ancak çok katlı bir çalışma ile olabilmektedir. Kuru Sivil Toplum Örgütleri Akademi Dayanılan Geliştirilmesini sağlayacak hasta zorunlu olacak özellikler bakımından, Çocuklarımızın sağlığı ve mutlu büyütülebilir için tüm taraflar aynı hedefe doğru yola çıkmalıdır.

PROBLEMİN GENEL HEDEFLERİ: STÖ ve kamu kurumları ile işbirliği sağlayarak toplumdaki çocuğa yönelik şiddetli ve boyutlarını bakı etkililiği ve azaltılması.

ÖZEL HEDEFLER:

- Denizli ilinde STÖlerin işbirliği ile çocuğa istismarı ve ihmalinin önlenmesi, öneminin ve sonuçlarının bakı edilmesi ve bilinçlendirme yoluyla önlenmesi.
- Yapılabilecek eğitim toplantıları ve medya aracılığı ile toplumda çocuk istismarı ve ihmali konusunda özerklikte duygusal istismar ve ihmali öneminin dar birinci kademe sağlık kurumları çalışmalarında, sosyal hizmet uzmanlarında, öğretmenlerde, ailelerde, toplumdaki farkındalığın artırılması ve çocuğa yönelik şiddetli azaltılması.
- Denizli'de çocuk hakları alanında çalışan STÖ sayısının ve etkinliğinin artırılması.

HEDEF GRUPLARI: İl merkezi ve Tavus ilçesinde, üç farklı sosyoekonomik düzeyde altı anaokulu, altı ilköğretim okulu seçilen bu okullardaki anaokulu ve ilköğretim birinci kademe velileri, öğretmenleri (anaokulu-sınıf-öğretmeni) ile bu bölgelerdeki aile hekimleri, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü bünyesinde çalışan sosyal hizmet uzmanları ve çocukları çalışan meslek elemanları.

İHMAL FİYDALANICILARI: Proje faaliyetleri ile bilinçlendirilen öğretmenler, aileler, çocukları çalışan meslek elemanları, aile hekimleri, sosyal hizmet uzmanları, çalışan ekle ve medya aracılığı ile tüm toplum.

BEKLENİLEN SONUÇLAR:

- Denizli'de çocuk hedefli Sivil Toplum Örgütleri arasında ağı oluşturulması. Çocuğa yönelik çalışan resmi kurum ve kuruluşlarla işbirliği sağlanması.
- Ekle edilen sonuçlara göre bilinçlendirilme çalışmalarının artırılması ile çocuğa yönelik istismar ve ihmali önlenmesi, farkına varılarak önlem alınması.
- Duygusal istismar ve ihmaliin çocuğa yönelik şiddet türleri içerisinde en az tanınan ama en çok uygulanan şiddet türü olduğu konusunda farkındalığın artırılması.
- Çocuğa yönelik şiddet konusunda bilinçlenmenin artmasıyla şiddetten korunarak çocuğun daha güvenli ve mutlu bir ortama sahip olması.

BİR PROJENİN NEDEN YAPILIR? Hepimiz, toplumda bir çocuğun korunmasını, sağlığını ve mutluluğunu sağlamakla yükümlü olan yetkilileriz. Ancakız; mutlu çocukları büyütme ve psikolojik sağlığını olan, sağlığı ve mutlu yetkililer olmalarına katkıda bulunabilmek için bu nedenlerle bu projeye bir araya geldik. Çimidi herkesten projemize destek olmalarını istiyoruz.

Pağ Şenem DAL ÜZÜMEZ
Proje Koordinatörü

Bu belge Avrupa Birliği'nin mali katkısı ile hazırlanmıştır. Bu bilgilerin yayılması sadece Denizli Soruşturma Kurulu sorumluluğunda ve bu belge herhangi bir şekilde Avrupa Birliği'nin politikasıyla tutulmaz.

Şekil 4.4. Bir Avuç Tohumdur Çocuklar Geleceğimizde Projesi için hazırlanmış el broşürü

b)Online anne isimli web sitesi, çocuklarının gelişiminde teknoloji kullanımı konusunda temkinli ama teknolojiden uzak kalma istemeyen, teknolojiyi çocuklarının gelişimi için verimli kullanabilmek amacıyla olan ailelerin araştırmalarına yardımcı olmak için 2 anne tarafından kurulmuş olan bir sitedir. Bu site aracılığıyla çocuk cinsel istismarından çocukların korunabilmesi için, onlara nelerin öğretilmesi gerektiği üzerine hazırlanan bir kitapçık yayımlanmaktadır. Hazırlanan kitapçık, çocuklarla birlikte okunup, yapılacak etkinliklerden oluşmakta olup, çocuğa iyi dokunuş - kötü dokunuş, özel yerlerimiz, özel dokunuşlar, hayır demeyi öğretmek konularında yapılacak etkinliklerin yanında güvenlik üzerine hazırlanan oyun kartları ile boyama sayfalarından da oluşmaktadır.

Şekil 4.5. <http://www.onlineanne.com/> isimli site tarafından hazırlanmış olan kitapçık görseli

c) Avrupa Konseyi'nin desteklediği 5'tel Projesi'nin "Çocuğunuza İç Çamaşırını Kuralını Öğretin" isimli çalışması neticesinde 1 adet kamu spotu hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra 3-7 yaş çocukları için bir çocuk kitabı, konuya dikkat çekmek için poster ve afişler hazırlanmıştır.

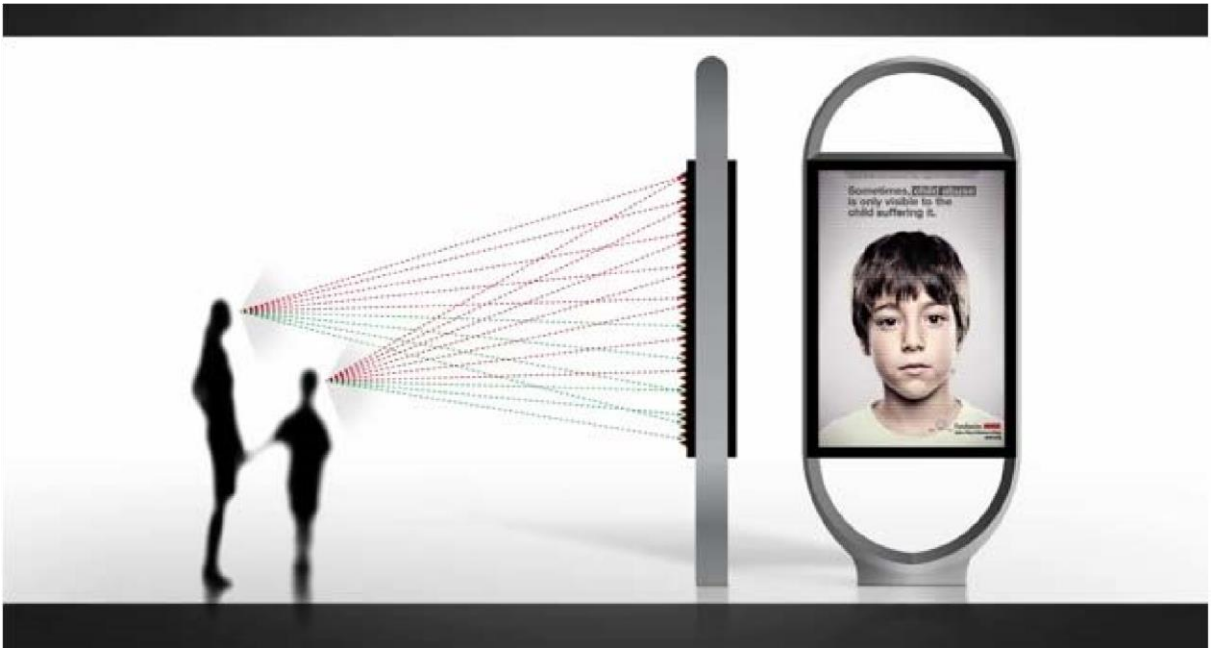

Şekil 4.6. “Çocuğunuza İç Çamaşırı Kuralını Öğretin” isimli projenin afişi

d)Çocuk gelin kavramı üzerine hazırlanmış bir dizi çalışmayı içeren bu proje, Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği tarafından yürütülen Çocuk Gelinler Projesi, Sabancı Vakfı Toplumsal Gelişme Hibe Programı kapsamında desteklenmiştir. Alınan hibe ile 54 ilde yürütülen bu çalışma ile 54 bin imza toplanılması ve imzalarla TBMM'ne başvurularak çocuk evliliklerine yasal düzenlemelerin yapılması, reşit olmayanların evliliğine izin verilmemesi ve toplumsal olarak çözüm için adım atılması hedeflenmiştir. Fark Yaratıcılar isimli projeye dâhil edilerek televizyon ekranlarında ses getiren bu projeye ayrıca 10 ilde Erken Evlilik Haritası'nın çıkarılması da hedeflenmiştir. Proje çerçevesinde Uçan Süpürge Kadın Derneği'nin desteğiyle ile gazeteci Sultan ARINIR hem hazırlayıp hem de sunmuş olduğu belgesel 2012 yılında izleyicilerle buluşmuştur. Belgesel, internet üzerinden video yayınlayan sitelerden erişilebilir.

e)Uluslararası ayağı olan ve ülkemizde de yürütülen bir projede Çocuklara Yönelik Ticari ve Cinsel Sömürü ile Mücadele Ağı tarafından hazırlanan "Two Little Girls" Kampanyası için bir çizgi animasyon hazırlanmıştır. Animasyonun amacı, cinsel amaçlı çocuk ticaretini önlemeye dikkat çekmektir. Videoya, bu kurumun web sayfasından erişilebilmektedir.

f)Son örneğimiz İspanya'daki Risk Altındaki Çocuklara ve Ergenlere Yardım Vakfı ANAR için geliştirilmiş bir billboard kampanyasıdır. Bir sosyal sorumluluk projesi olarak tasarlanan bu billboard, iki farklı kitleye, iki farklı mesajı tek billboard ile sunma fırsatı sunmuştur. Bakan kişinin yetişkin veya 135 cm'den kısa 10 yaş ve altındaki çocuk olmasına göre farklı bir yüzden görülebilmektedir. Yani billboardlara yüklenen filtreleme özelliği sayesinde, tek billboarddan çift görüntü elde etme fırsatı sağlanmış, tek billboarda çift fonksiyon yüklenerek işlevselliği artırılmıştır.

Şekil 4.7. ANAR tarafından hazırlanan billboardun özelliklerini anlatan görsel

Yetişkin insanların boy seviyelerinden bakıldığında billboard üzerinde “Bazen çocuk istismarı sadece onu yaşayan çocuğun gözüne görünür” ifadesini okunurken, 135 cm ve altından, yani ortalama olarak 10 yaş ve altındaki bir çocuğun gözünden, bakıldığında ise “Eğer birileri canını yakıyorsa bizi ara, sana yardım edeceğiz” mesajını okunmaktadır. Ekranda ayrıca çocuğun yardım isteyeceği telefon numarası da görülmektedir.

Böylelikle hem ebeveynlerin hem de çocukların taciz ve şiddete karşı dikkatlerini çekmek istenmiş hem şiddete maruz kalan çocuklara yalnız olmadıkları mesajı verilmiş hem de gerektiğinden kimden yardım alabilecekleri belirtilerek çocuklar cesaretlendirilmeye çalışılmıştır.

Şekil 4.8. ANAR tarafından hazırlanan billboardun özelliklerini anlatan görsel

Şekil 4.9. ANAR tarafından hazırlanan billboardın, yetişkin ve çocuk baktığında önden görünen yüzü

Tüm dünyada kısa süre içinde dikkat çeken ve çoğunlukla da olumlu eleştiriler alan bu yaklaşım, çocuk koruma sistemlerinin sokaktan geçen herhangi bir çocuğa ulaştırılabilmesi adına son derece önemli bir örnek olup, özellikle de korumaya dayalı farklı ve etkin bakış açılarına ne kadar ihtiyaç duyulduğunda bir göstergesidir.

4.1.5. Animasyon ve Videolar:

Türkiye’de çocuk cinsel istismarı konusuna dikkat çekmek amacıyla hazırlanmış ve erişimi internet aracılığıyla sağlanabilen Türkçe videoların sayısı yazık ki hayli azdır. Sadece bu bile, bu konuda ne kadar çok eksliğimizin olduğunun bir göstergesidir diyebiliriz.

Var olan videoların önemli bir kısmının ise nitelik sorunu vardır. Önemli bir kısmı, internette rahatlıkla erişilebilecek fotoğraflar ve konuya dikkat çekmek amacıyla eklenen metin ve istatistiklerin, kullanım kolaylığı olan video hazırlama programları aracılığıyla bir araya getirmesiyle hazırlanmıştır. Bu bakımdan önemli bir kısmının profesyonellikten uzaktır.

Ayrıca da hedef kitle olarak sadece yetişkinler seçilmiştir.

Bu konuda hazırlanmış olan videolar içinde İnönü Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü’nce hazırlanmış olan farkındalık videosu, hem konuya üniversite öğrencilerinin sahip çıkması hem de ileride bu bölümden mezun olarak alanda çalışmaya başlayacak olan öğretmenlerimizin, bu konudaki farkındalığın geliştirilmesi için daha mezun olmadan çalışmaya başladığının apaçık göstergesidir. Yine aynı topluluk tarafından Türkçe alt yazısı yazılmak suretiyle Türkçe’ye kazandırılan “Komal” adındaki çizgi film, Hindistan’da yaşayan bir ailenin küçük kızının maruz kaldığı bir cinsel istismar durumunu anlatmaktadır. Çocukların bu konudaki farkındalığını artırmayı hedefleyen bu animasyon, beden mahremiyeti, hayır demek ve güvenilen kişilerden yardım alarak kendinin korunabileceği temalarını da vermektedir. Bu animasyon, ulaşabildiğimiz Türkçe videolar içinde çocuklara yönelik olarak hazırlandığını gördüğümüz tek çizgi filmidir. Yetkililerin ve bu alanda çalışan STKların, konuya bu yönden de katkı yapması, korumaya çalıştığımız çocuklara daha direkt olarak ve 21.yüzyıl çocuklarının görmeyi tercih ettiği teknoloji dili üzerinden ulaşılabilmesini sağlayacaktır.

4.2. Çocuk Cinsel İstismarı Üzerine Çalışan Kurum ve Kuruluşlar:

Bakanlıklar nezdinde bakacak olursak, çocuk cinsel istismar konusunun genel hatlarıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını, Sağlık Bakanlığını, Adalet Bakanlığını ve İçişleri Bakanlığını ilgilendirdiğini görmekteyiz. Bu kurumların yanı sıra içinde çocuk cinsel istismarının da olduğu konularda destek veren dernek, vakıf ve merkezlerin de olduğu görülmektedir.

4.2.1. Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği:

Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği, 1988 yılında 7 kurucu üyenin önderliğinde kurulmuş olup bugün 200'ün üzerinde üye ile etkinliklerine devam etmektedir. Derneğin merkezi Ankara'dadır.

Derneğin amacı "Çocuk İstismar ve İhmal" ile ilgili:

- a) Bilimsel araştırmalar yaparak veri elde etmek,
- b) Önleme çalışmalarından biri sayılan farkındalık içeren bilgilerden mümkün olduğunca çok kişinin faydalanmasını sağlamak,
- c) Farklı disiplinlerden gelse de çocuklarla çalışan kişilerin bilgi ve deneyim paylaşımında aracı olmak,
- d) Şayet gerekiyorsa, çocuklarla çalışan kişilere hem çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesi hem de ihmal ve istismar edilen çocukların tedavisinde danışmanlık desteği sunmaktır.
- e) Bu amaçla derneğin bu konuyla ilgili, bilimsel toplantılar düzenlemesi, bu konuda yayın yapması ve yayın yapan kuruluşlarla işbirliği yapması, yapılan veya yapılacak olan bilimsel araştırmaları destekleyerek kişi veya kurumlarla işbirliği yapması, kamuoyu yaratacak çalışmalarda bulunarak, bu alanda çalışanlara danışmanlık hizmeti vermesi beklenmektedir.

Derneğe www.cocukistismari.org web adresinden ulaşılabilir.

4.2.2. Ankara Çocuk Platformu:

Kar amacı gütmeyen, gönüllü bir platformdur. Amacı çocuk hakları alanında hem izlemeler hem de değerlendirmeler yapılmasını sağlayıp bu konuda duyarlılığın artırılmasını sağlamak, çocuk hakları konusunda ulusal ve uluslararası alanda yapılan düzenlemelerin hayata geçirilmesi, güçlendirilmesi ve bu alanda çalışan diğer gönüllü kuruluşlarla iş birliğinin sağlanmasına aracı olmaktır. Platformun hedef ve görevleri ise şöyledir.

- a) Uluslararası ve ulusal çocuk hakları düzenlemelerinin temel ilkeleri konusunda duyarlılık ve bilinç artırmak.
- b) Platform kapasitesini nitelik ve nicelik olarak arttırmak.
- c) Uluslararası ve ulusal çocuk hakları düzenlemeleri konusunda, uygulama ve mevzuatı düzenli olarak izlemek ve raporlaştırmak.
- d) Platform üyeleri arasında bilgi, haber ve iletişim sağlamak.

Platform Üyeleri;

- Ankara Barosu Çocuk Hakları Kurulu,
- Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği,
- Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı,
- Gündem Çocuk: Çocuk Haklarını Tanıtma, Yaygınlaştırma, Uygulama ve Uygulamaları İzleme Derneği,
- Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC),
- Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği (ÖZ-GE DER),
- Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi (SHUD),
- Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı Ank. Şb (TÇYÖV),
- Uluslararası Af Örgütü Türkiye Temsilciliği (UAÖ)'dir (Gündem Çocuk)

Platforma ulaşmak için bilgi@ankaracocukhaklari.org adresi kullanılabilir.

4.2.3. Çocuk Hakları Merkezi:

1994 yılında kurulan Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi, çocuk haklarının tanıtılmasını ve korunmasını kendine amaç edinen bir kurul olarak varlık göstermeye başlamıştır. Çocuğun istismar ve ihmale maruz kalması, eğitim hakkının engellenmesi, ayrımcılığa uğraması, zorla ve kötü koşullarda çalıştırılması, devam eden bir davada avukata ihtiyaç duyuyor ise merkez, hukuki destek verebilmektedir.

2000 yılında Çocuk Hakları Kurulu ve Çocuk Hakları Merkezi birleştirilerek çalışmaya başlamıştır. Daha çok Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, Üniversiteler ve Üniversiteler Bünyesindeki Çocuk Koruma Birimleri, Barolar ve Çocuk Hakları Kurulları, Uluslararası Kuruluşlar, Hükümet Dışı Kuruluşlar, Hükümetler Arası Kuruluşlar ve Sivil Toplum Kuruluşları ile iletişim ve işbirliği içinde çalıştığı görülmektedir.

Kuruma ulaşılabilecek irtibat telefonları: **0 312 416 72 97 - 0 312 416 72 00**

Merkezle ilgili <http://www.ankarabarusu.org.tr/Merkezler/CHM/tr-TR/> sitesinden daha fazla bilgi alınabilir.

4.2.4. Çocuklara Yönelik Ticari Cinsel Sömürüyle Mücadele Ağı:

Türkiye’de her türlü çocuk cinsel istismar durumunun ortadan kaldırılması için çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşları ağıdır. Ağ bünyesinde ayrıca Çocuk ve Gençlik katılımını sağlamak üzere ÇTCS ile Mücadele Gençlik Ağı da oluşturulmuştur. Türkiye Ağı, Uluslararası ECPAT tarafından desteklenmektedir.

Bu ağ ile <http://ctcs-mucadele.net/> sitesinden daha fazla bilgi alınabilir.

4.2.5. Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi:

Kuruluşu, 2002 yılı olan şubenin merkez ofisi İstanbul'dadır. Dünya çapında 80'i geçmiş ofisi ve 150'den fazla ülkede 3 milyonu aşkın destekçisi olan bu örgütün amacı insan haklarına saygı gösterilerek hak ihlallerinin engellenmesi için çalışmalar yapan uluslararası bir harekettir. Amacı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesince kabul edilen standartlara ulaşılmasını sağlamaktır.

Bu teşkilatla ilgili www.amnesty.org.tr sitesinden daha fazla bilgi alınabilir.

4.2.6. Çocuk ve Bilgi Güvenliği Derneği: Derneğin amacı, çocuk istismar ve ihmalinin önlenerek çocukların güvenliğinin sağlanması ve toplumdaki bilgi güvenliği ile ilgili bilincin geliştirilmesidir. Bu amaçlara ulaşabilmek için hedeflenen etkinlikler ise kısaca şöyle anlatılmaktadır.

- * Çocuk istismarı ve ihmali konusunda araştırmalar yapmak,
- * Kurs, seminer gibi bilgilendirme eğitimlerinin yanında panel ve konferans gibi bilimsel içerikli toplantılar düzenlemek,
- * Amaçları gerçekleştirebilmek için gereken bilgi, belge ve dokümanların oluşturulmasını ve dağıtılmasını sağlamak,
- * Eğitim ve sağlık kurumlarında görevli çalışanlara, internet üzerinden çocuk ihmal ve istismarı ile bilgi güvenliği konularında eğitimler vermek,
- * Geliştirilecek yazılımlar yoluyla, filtreleme sistemlerini uzman kişi ve araştırmacılara açmak,
- * İstismar riskinin yüksek olduğu yerlerde halk eğitimleri düzenlemektir.

Bu dernekle ilgili <http://cbgd.org> sitesinden daha fazla bilgi alınabilir.

4.2.7. Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM): Başbakanlığın Ekim 2012 tarihli ve 28431 sayılı numaralı genelgesiyle yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan Çocuk İzlem Merkezi (ÇİM), çocuk istismarının önlenmesi ve istismara uğrayan çocuklara bilinçli ve etkin bir şekilde müdahale edilmesi amacıyla, öncelikli olarak cinsel istismara uğramış çocukların ikincil örselenmesini asgariye indirmek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitimli kişilerden oluşan bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek üzere; Sağlık Bakanlığına bağlı

hastaneler/kurumlar bünyesinde (20.10.2012 tarih ve 28431 sayılı Başbakanlık Genelgesi) kurulmuştur. Sağlık Bakanlığı'nın koordinasyonuna bırakılmış olan ÇİM'ler, istismara uğrayan çocuğa ihtiyaç duyduğu tıbbi, hukuki, ruhsal ve sosyal desteği verebilmeyi hedeflemektedir.

ÇİM'lerin çalışma ve yaygınlaşma sürecinin sağlıklı ve amacına uygun bir şekilde yürütülmesi için gerekli tedbirleri görüşüp karara bağlamak ve bu konuda kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu sağlamak üzere; Sağlık Bakanlığı Müsteşarı ya da yardımcısının başkanlığında; Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Adli Tıp Kurumu Başkanlığı temsilcilerinin (bakanlıklardan müsteşar yardımcısı, başkanlıklardan başkan yardımcısı düzeyinde) katılımıyla ÇİM Yönetim ve Koordinasyon Kurulu (Kurul) oluşturulmuştur (20.10.2012 tarih ve 28431 sayılı Başbakanlık Genelgesi).

Pilot uygulama çalışmaları Ankara'da tamamlanan ve alınan verim nedeniyle de ülke genelinde yaygınlaştırılması hedeflenen ÇİM'ler, Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı'nın 24.11.2014 tarihli ve 23859870 sayılı yazısına istinaden, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne ÇİM'lerin sayısının 19'a ulaştığını bildirmiştir. Çocuk istismarı ve ihmali durumunda rehber öğretmenleri çocuğu bu kurumlara yönlendirmesi gerektiğini ifade eden bu yazı, MEB'den 05/12/2014 tarihli 6116300 sayılı yazısıyla Adana, Antalya, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, İstanbul, İzmir, Gaziantep, Kayseri, Kocaeli, Konya, Manisa, Mersin, Samsun ve Sivas Valiliklerine ulaştırılmıştır.

ÇİM'ler, cinsel istismara uğrayan çocuğun, o olaya dair yaşadıklarını, aynalı oda sistemi ile konunun uzmanlarına anlattığı, yapılan görüşmenin kaydedilerek gerekli mercilerde delil olarak kullanılması ve diğer yandan ruh sağlığının daha fazla bozulmaması için gerekli önlemleri almayı hedeflemektedir. Koruma altına alınması gereken olgularda ise çocuğun kalabileceği uygun bir ortam sağlanıncaya kadar geçici olarak barınma, beslenme, giyim, sağlık ve güvenlik gereksinimlerini karşılamaktadır.

4.2.8. Çocuk Koruma Merkezlerini Destekleme Derneği (ÇOKMED):

UNİCEF'in teknik desteğiyle 2008-2009 yılında gerçekleşen "Önce Çocuklar: Çocuk Koruma

Mekanizmalarının İl Düzeyinde Modellenmesi Projesi"nden çıkan önermelerden biri de "Üniversite Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezlerinin" kurulmasıdır. Bu

merkezlerin kurulmasıyla birlikte üniversitelerin sahip olduğu olanaklarla korunmaya ihtiyaç duyulan hem tanı, tedavi, korunma ve izlenmelerine hem de uygulama ve araştırmaların yapılabileceği düşünülmüştür. Projeye üniversitelerin gösterdiği ilginin fazla olması nedeniyle proje sonrası, UNICEF’ in teknik desteğiyle;

- o) Marmara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi’nin Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkez / Birimlerinin öğretim üyeleri,
- p) “Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği ”
- q) “Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği” temsilcileriyle birlikte üniversite çocuk koruma uygulama ve araştırma merkezleri/birimleri arasında eşgüdüm çalışmaları başlatmışlardır.

Bu sayede yeni merkezlerin kurulması, var olan merkezlerin geliştirilmesi, merkezlerin birbiriyle iş birliği yaparak çalışabilmesi, çocuk koruma birimlerinde çalışacak olan uzmanların eğitilmesi, bu konuda eğitim programlarının geliştirilmesi, verilecek eğitimler için materyallerinin hazırlanması gibi çalışmalar yürütülmektedir. Bu hizmetleri geliştirebilmek için Çocuk Koruma Merkezlerini Destekleme Derneği 2012’de kurulmuştur.

Bu dernekle ilgili <http://cokmed.org>/sitesinden daha fazla bilgi alınabilir.

4.2.9. Uluslararası Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği

Çocuk ihmal ve istismarını önlemek amacıyla 1975 yılından beri uluslararası ölçekli çalışmalar yürüten bir dernektir.

Bu dernekle ilgili <http://www.ispcan.org>/sitesinden daha fazla bilgi alınabilir.

4.2.10. İhbar Telefonları ve İletişim Bilgileri:

Türkiye’de çocuk cinsel istismarı konusunda çalışan kurumların bir kısmına telefonla ya da internet üzerinden ihbarda bulunabilmek de mümkündür. Bu konuda oluşturulmuş ihbar hatlarını kısaca şöyle sıralamak mümkündür.

r) **Alo 183 Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Yardım Hattı:**

s) **0216 450 54 54 Alo Çocuk İstismar Hattı:** Sokak Çocukları Rehabilitasyon Derneği, Sağlık Bakanlığı Türkiye Üreme Sağlığı Programı kapsamında Avrupa Birliği fonuyla yürüttüğü "Çocuklara Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Destek Hattı: Çocuğa Karşı Cinsel İstismarın Gün Yüzüne Çıkartılması Projesi”nin bir ürünü olan bu telefon, günümüzde yazık ki işlevini yitirmiştir. Telefon şimdilerde askeriye ait olarak kullanılmaktadır.

t) **0800 085 33 30 NAPAC**

u) **0216 625 46 22 Marmara Üniversitesi Çocuk Koruma ve Uygulama ve Araştırma Merkezi.** Hastane temelli bir yardım merkezlerinden olup 2009 yılında kurulmuştur.

v) **www.ihbarweb.org.tr :** Bilgi İhbar Merkezi, Telekomünikasyon İletişim

Başkanlığı tarafından 04.05.2007 tarihinde kurulmuştur. 5651 sayılı İnternet

Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi ile ilgili kanunun 8. Maddesindeki suçlarla ilgili içeriklerin internet üzerinden ihbar edilebilmesini sağlamak adına 23 Kasım 2007’den itibaren yayınıını sürdürmektedir.

Yapılan yayınlar doğrultusunda ihbar edilebilecek suçlar olan 26.09.2004 tarihinde çıkan ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunda şöyle sıralanmıştır:

- Madde 84’e göre, intihara yönlendiren içerikler,
- Madde 103’in 1. fıkrasına göre, çocukların cinsel istismarına sevk eden içerikler,

- Madde 190'a göre, uyarıcı ve uyuşturucu maddelerin kullanılmasını kolaylaştıran içerikler,
- Madde 194'e göre, sağlığa zararlı maddelerin teminini içeren içerikler,
- Madde 226'ya göre, müstehcenlik içeren içerikler,
- Madde 227'ye göre, fuhuş içeren içerikler,
- Madde 228'e göre, kumar oynanması için imkân ve yer sağlanmasını içeren içeriklerdir.

İhbar hattına 166 numaralı telefonda da ulaşılabilceği gibi, 1199'a atılacak kısa mesaj ile de ulaşabilmek mümkündür.

5. BULGULAR:

5.1. Alana İlişkin Bulgular

5.1.1.Çalışma Yapılan Bölgenin Özellikleri:

Çalışmanın yapıldığı bölge, İstanbul İli Bahçelievler İlçesi sınırları içinde, ilçe merkezine yaklaşık 3 km mesafede bulunmaktadır. Türkiye'nin pek çok bölgesinden göç yolu ile bu bölgeye yerleşmiş olan ailelerin çoğunun, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumları son derece düşüktür. Annelerin önemli bir kısmının okuma yazma bilmediği, tahsilli olanların ise çoğunlukla ilkokul mezunu olabildiği, çoğu ailenin en az 3 çocuk sahibi olduğu, ailede geçimi çoğunlukla babaların sağladığı, aile bütçesine katkıda bulunmaya çalışan az sayıdaki annenin ise çoğunlukla sigortasız olduğu ve hazır giyim sektörü için parça hazırladıkları söylenebilir. Annelerin çocuklarının öz bakımıyla ilgilendiği lakin akademik başarılarını desteklemek konusunda çoğunlukla yetersiz kaldığı görülmektedir.

5.1.2. Çalışma Yapılan Okulların Özellikleri:

Çalışma yapılan ilkokulun çevresi, madde kullanan gençlerin yoğun olarak bulunduğu, eğitim öğretim saatleri dışında okul bahçesi bu gençler tarafından da kullanılmaktadır. Güvenlik güçlerinin bu çevredeki madde kullanımını henüz durduramadığı, mahalleliler tarafında da ifade edilmektedir. Veliler tarafından gençlere uyuşturucu madde satışının yapıldığını da defalarca kez görmüştür. Bu nedenle çocuklarını bu ilkokula gönderirken tedirgin olduklarını da ifade eden çok sayıda veli bulunmaktadır. 4+4+4 sistem değişikliği nedeniyle, 3 okulun öğrencilerinin bir arada bulunduğu bu ilkokulda, öğrenci sayısı önceki yıllara kıyasla hayli düşmüştür.

Ortaokul ise, 2012-2013 yılında dönüşümünün tamamlanmasının ardından 3 okulun birleşmesiyle birlikte çok sayıda öğrenci olayı ile mücadele etmek durumunda kalmıştır.

2013-2014 eğitim öğretim yılında ise öğrenci kayıtlarının önemli ölçüde İmam Hatip Ortaokullarına kayması neticesiyle, okulda öğrenci sorunlarıyla nedeniyle yaşanan karmaşa da önemli ölçüde azalmış ve sınıf mevcutları düşmüştür.

5.1.3. Araştırmaya Katılan Eğitimcilerin Genel Özellikleri:

Bu bölgede çalışan öğretmenlerin önemli bir kısmı genç yetişkin diye ifade edilebilecek 25-35 yaş aralığında olup, hizmet yılları 0-32 yıl arasında değişmekte olup, ortalama olarak 10 yıldır.

Örneklem olarak seçilen 1980 öğrencilik ortaokulun 1 Rehber Öğretmeni bulunmaktadır. 2010 yılından beri ki yaklaşık olarak 1 norm kadro ile hizmet veren bu okul, 2013 yılında atanan 1 rehber öğretmenle kadrosunu 2'ye çıkardıysa da, şimdilerde yine 1 rehber öğretmenle çalışmaktadır.2400 öğrencinin öğrenim gördüğü ilkokulda ise 2012 yılından beri 1 rehber öğretmen görev yapmaktadır.

X İlkokulunda görev yapan eğitimcilerimizin tamamı mezuniyet branşları ile görev yaptıkları alanlar aynı iken, Y Ortaokulunda görev yapan eğitimcilerimizin 7 tanesi mezun oldukları alanın dışındaki bir branşta görevlerini yürütmekte olup, Çizelge 1.1'de, bu branşların hangileri olduğu gösterilmiştir.

Görüşme yapmayı kabul eden eğitimcilerin 22'si kadın, 21'i erkektir. Medeni durumları ile ilgili soru sorulmamasına rağmen çoğu, röportajları sırasında bu detayı da vermişlerdir. 44 eğitimcimizin 27 tanesi evlidir.

Araştırmaya katılan öğretmenler içinde, rehber öğretmenler dışındaki 42 eğitimciden 5 tanesi, konu ile ilgili ya yakınlarının görev yaptığı okullarda olan olayları duyduğunu ya görev

yaptıkları okullarda denk geldiklerini ya da böyle bir olayın yaşanmasının ardından sığağı sığağına bu tür bir olayı öğrendiklerini ifade etmiştir.

Rehber öğretmenlerden birinin birinin böylesi bir vaka ile karşılaştığı, diğere rehber öğretmenin ise karşılaşmadığını ifade edilmiştir.

Görüşme sorularını yanıtlarken eğitimcilerimizin kimi zaman “bilmediğim için konuşmakta zorlanıyorum” , düşünmek bile istemiyorum” , “zor bir konu, konuşmak da çok zor” gibi cümleler kurarak, görüşme sorularını yanıtlarken yaşadıkları duygu ve düşünceleri de ifade etmişlerdir. Görüşmelerin ardından yapılan sohbetlerde ise, konunun kendilerini yordüğünü söyleyen eğitimci sayımız, görüşme yapılan eğitimcilerin yarısından fazladır. Eğitimcilerin sordığımız sorulara en çok verdikleri cevap ise “hiç başıma gelmedi, o yüzden bilmiyorum” şeklindedir.

Görüşme yapma teklifinde bulunduğumuz eğitimci sayısı 198, görüşme yapmayı kabul eden eğitimcilerin sayısı ise 44’tür. Görüşmenin istenmeme gerekçesi sorulduğunda ise en çok vurgu yapılan ifadeler “konunun sıkıntı verici olması” , “moralinin bozulmasını istememesi” , “bu konuda söyleyecek bir sözünün olmaması” şeklinde sıralanabilir.

5.2.Çalışmaya Dair Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular, sözü edilen 19 soruya verilen yanıtlar temel alınmış ve 7 temaya ayrılarak değerlendirilmiştir. Bu temalar aşağıdaki gibidir:

- Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve Çocuk Cinsel İstismarı Üzerine Bilgisi
- Eğitimcilerin Fail ve Mağdur Üzerine Bilgisi
- Eğitimcilerin Bu Konudaki Tecrübesi
- Eğitimcilerin Cinsel İstismar Durumundaki Müdahalesi
- Eğitimcilerin Farklı İstismar Durumlarına Yönelik Müdahalesi
- Eğitimcilerin Olayların Hukuki Arka Planına İlişkin Görüşleri

- Eğitimcilerin, Bu Durumda Bilgi ve Destek Almayı Tercih Edecekleri Kişi ve Kurum

5.2.1. Eğitimcilerin Çocuk İstismarı ve Çocuk Cinsel İstismarı Üzerine Bilgisi

Araştırmaya katılan eğitimciler arasında, hizmet yılları 0-15 yıl arası olanlarının, çocuk istismar ve cinsel istismar nedir sorularına verdikleri yanıtların daha çok tanım yapmak üzerine yoğunlaştığı, hizmet yılı 15 yıl üstü olan eğitimcilerin istismarı anlatırken daha çok bunun sonuçları üzerine konuşmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Çocuk istismarı nedir diye sorduğumuz eğitimcilerimizin bir kısmı, istismar kavramını, çocuk cinsel istismarı kavramının tam karşılığı olarak algılayıp cevaplarını bu şekilde vermiştir. Bu tanımlama biçiminde ne yaş, ne branş, ne hizmet yılı gibi değişkenler arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Fakat bu şekilde cevap veren eğitimcilerimizde cinsiyete dayalı bir fark görülmüştür. Soruyu bu şekilde yanıtlayan eğitimcilerimizin tamamı erkektir.

Çizelge 5.1: Eğitimcilerimizin çocuk istismarı tanımlarına göre dağılımı

<i>Çocuk istismarı nedir?</i>
%72,72 Cinsel istismar,
%38,63 Çocuğun çalıştırılması,
%34,09 Fiziki istismar,

%18,181 Duygusal istismar,

% 15,909 İhmal,

%4,54 Eğitimsel istismar,

%4,54 Suça teşvik

Yaptığımız çalışmaya göre, eğitimcilerimizin çocuk istismarı kavramını tanımlarken en sık kullandığı ifadelerin cinsel istismara dair ifadeler olduğu görülmüştür. Eğitimcilerimizin çocuk istismarı kavramını en çok cinsel istismar kavramı, ardından da taciz, tecavüz gibi kelimelerle açıkladıkları görülmüştür. Hatta bazı eğitimcilerimizin, çocuk istismarı kavramının tam karşılığını cinsel istismar olarak ifade ettikleri de görülmüştür. Sonuçların bu şekilde çıkmasının 2 nedeni olabilir. İlki görüşme yapmayı kabul eden eğitimcilerin, çalışma konusunun çocuk cinsel istismarı olduğunu öğrendikleri için gelecek soruların tamamının cinsel istismarla ilgili olabileceği yönündeki beklentileridir. İkinci neden ise eğitimcilerimizin neredeyse tamamının ifade ettiği üzere, televizyon ve sosyal medyaya yansıyan çocuk cinsel istismarına dair haberlerin, istismar kavramının cinsel istismar kavramıyla özdeşleştirilmesine neden olması da, bu oranı etkileyen bir başka neden olabilir. Özellikle de basına yansıyan haberlerin çoğunun, çocuğun aleyhine sonuçlanan davalardan seçildiği ve dava kararlarının kitlelerce tartışılıp anlamlandırılmadığını eğitimcilerimiz de dile getirmiştir. Bu sonuçların eğitimcilerimizde derin bir öfke yarattığı ve bu öfkenin de cinsel istismar kavramının diğer istismar türleri içindeki bilinirliğinin artmasına neden olduğu söylenebilir. Öte yandan, eğitimcilerimizin tamamı görüşme süresince kimi zaman basından duydukları cinsel istismar vakalarındaki artışa vurgu yapmışlar kimi zaman ise yakın veya uzak çevrelerinden örnekler vermişlerdir. En çok N.Ç. davasına vurgu yapan eğitimcilerimiz, literatürde az rastlanan bebek tecavüzleri gibi uç örneklerle de sık sık değinmişlerdir. Bu tür örneklerin, eğitimcilerimizin zihinlerinde iz bıraktığı, söylemlerinden anlaşılmaktadır.

Çizelge 5.2. Eğitimcilere sorulan çocuk istismarı nedir sorusuna verilen yanıtların diğer 2 araştırmaya göre kıyaslaması

<i>Sizce çocuk istismarı nedir?</i>		
Sözduyar (1989)	Dereobalı ve ark (2013)	Özgül (2015)
%86 Duygusal istismar, %55 Fiziksel istismar, %26 Küçük yaşta çalıştırmak, %22 Eğitimsel istismar, %7 Fiziksel ihmal, %7 Cinsel istismar, %7 Suça teşvik	%32,85 Cinsel istismar %30,48 Fiziksel istismar %28,1 Duygusal istismar %8,57 İhmal	%72,72 Cinsel istismar, %38,63 Çocuğun çalıştırılması, %34,09 Fiziki istismar, %18,18 Duygusal istismar, %15,909 İhmal, %4,54 Eğitimsel istismar, %4,54 Suça teşvik

Yukarıdaki tablo, farklı tarihlerde eğitimcilere sorulmuş olan bir sorunun yanıtlarını göstermektedir. Araştırma sonucumuzun Sözduyar'ın 1989 yılında yapmış olduğu çalışmayla

önemli ölçüde farklılık gösterdiği görülmektedir. Dereobalı ve arkadaşlarının 2013 yılında, daha yakın tarihli olarak yapmış oldukları çalışmada eğitimcilerin en yüksek oranda (%32.85) cinsel istismar, en düşük olarak da %8.57 oranında ihmal içeren ifadeler kullandıkları ortaya konulmuştur. Çalışmalar arasındaki zaman arttıkça, eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı kavramına bakışlarının değiştiği görülmektedir. Buna hem teknolojiadaki ilerlemeler hem Dünya hem de Türkiye'deki toplumsal değişimlerin sebep olduğunu söylenebilir.

Eğitimcilerimizin çocuk istismarı nedir sorumuza verdiği yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.3. - “Çocuk ilgili ihmal. Onu yalnız bırakmak ve onunla ilgilenmemek, gözlemlememek.

(...) *Çocuğun altını zamanında değiştirmezsen bu da cinsel istismar olur.”*

Eğitimcimiz, çocuk istismar kavramını çocuğun hem kişisel bakımın hem de duygusal ihtiyaçları açısından ihmal edilmesi olarak tariflemiştir. Ayrıca çocuğun altının zamanında değiştirilmemesinin bile cinsel istismar sayılabileceğini söylemiştir.

E1.16. -“*Tecavüz geliyor. Yurtlarda tecavüze uğrayan çocuklar geliyor ki en çok bu konuda haberlerde izliyoruz ya, en çok bundan etkileniyorum ben çocuk istismarı denilince. Onun dışında dayak olabilir. Yani anne baba şiddeti ya çevreden gördüğü şiddet olabilir. Onun dışında yanlış konuşmalara maruz kalan çocuklar olabilir. Küfür filan gibi.”*

Bu eğitimcimiz gibi pek çok eğitimcimiz de, çocuk istismarını tariflerken basından izledikleri haberleri referans göstererek, çocuk istismarı kavramını açıklarken öncelikle cinsel istismardan bahsetmiş ve tecavüz kelimesini sık kullanmıştır. Diğer taraftan fiziksel istismar kavramı için aile veya çevreden görülen şiddet ile sözel ifadelerin de istismar olarak düşünüleceğine vurgu yapmıştır.

Duygusal istismar kavramına vurgu yapan eğitimcilerimizin önemli bir kısmı sözel ifadelerle sevgi göstermemek ifadelerine daha çok vurgu yaptıkları görülmektedir.

E2.3. - *“Nasıl anlatayım ki çocuk istismarını. Çocuğun, kadın veya erkekliğinden faydalanılması, yetişkin gibi düşünülmesidir. Çocuktan cinsel olarak faydalanılmasıdır. Çocuğa haksızlık yapılmasıdır. (...) Hem becerisinden hem kendisinden her türlü yararlanılmasını çocuk istismarı denilebilir. Çocuğun çalıştırılması da bir çocuk istismarıdır. (...) Mesela 2.sınıflarda 12 kişi okula devam etmiyor. Ailelerini ziyaret ettiğimde bize çocuğum çalışıyor dedi. Çocuk 13-14 yaşındaymış ama bizde 2.sınıfta görünüyor. Aile verin parayı bana çalıştırmayayım diyor. Şimdi ben devlet değilim. Benim elimde bir şey yok. Bence o aile çocuğu istismar ediyor. (...) İstismar çocukların zor işlerde çalıştırılması, oyun oynatılmaması, istediklerinin yapılmaması, eğitim hakkının engellenmesi de istismardır. (...) Bence İstanbul’daki okullarda yapılan da bir istismardır. Çocukların oyun alanları yok. Çocuklar kapalı hapisane gibi ortamlarda eğitim alıyorlar. (...) Sabahçılar ve öğlenciler birlikte bir araya geldiğimizde bahçeye sığmıyoruz.”*

Bu eğitimcimiz, çocuğun cinsel açıdan kullanması ve çocuğun çalıştırılmasının çocuk istismarı sayıldığını ifade ettikten sonra, özellikle de örnek verdiği çocuklarını çalıştıran bu aile karşısında yaşadığı çaresizliği dile getirmiştir. Eğitimcimizin kendini, durumu değiştirecek güçte görmediğini “ben devlet değilim, elimde bir şey yok” ifadesinden çıkarmaktayız. Bu nedenle eğitimcimiz, çaresizlik içinde de olsa durumu kabul etmek zorunda olduğunu ifade etmiştir. Eğitimcimiz aynı zamanda, İstanbul’daki okul bahçelerinin yetersizliğinden dem vurarak çocuğun oyun oynama hakkının engellenmesinden ötürü, bunun da bir istismar biçimi olduğunu söylemiştir.

E2.6. - *“(…) İnternet ve medya üzerinden düşünecek olursam da çocukların cinsel amaçlı kullanılması geliyor.”*

Eğitimcilerimiz internet ve medya üzerinden çocukların cinsel amaçlı olarak kullanılmasının daha da mümkün olabileceğini vurgulamıştır. Benzer yanıtları veren başka eğitimcilerimizin

ise çocuk pornosu kavramıyla teşhir kavramlarını genel anlamda yan yana kullandıkları görülmüştür.

E2.13. -“(…) Zaten adı üstünde anlaşılan birşey. Çocuğun bir karşı cins tarafından, erkek tarafından cinsellikle ilgili müdahalede bulunması. Ama tabii bu istismarcılık sadece sözle de olmalı. Ona kırıcı sözler söylemek veya cinselliğine yönelik sözler söylemek de bir istismarcılıktır. Sadece istismarcılık fiziki değil, kötü sözler söylemek de istismarcılık yani. Burada en çok şey aileye düşüyor. Çocuklarıyla ilgilenmeleri lazım, cinsellikle ilgili bilgi vermek lazım. Bu yüzden genç yaşta yanlış cinsel sapmalara yönelen kişilerin kız olsun erkek olsun gerçekten de eğitim hayatları başarılı olmuyor. Bunlar liseden terk üniversiteden terk. Bir şekilde hayatlarında bir düzen ve eğitimlerini en üst kademeye kadar ulaştırıyorlar gerçekten. Yani cinselliği genç yaşta yaşamamak lazım. Vakti gelince cinsellik de olur.”

Bu eğitimcimiz, çocuk istismarı kavramını, sadece cinsel istismar kavramıyla açıklamayı tercih etmiştir. Bu açıklama sadece tek bir eğitimcimizin ifadesine değil, pek çok eğitimcimimize de özgü olan bir görüştür. Öte yandan bu eğitimcimiz de pek çok eğitimcimiz gibi, cinsel eğitimin ailede verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda cinselliği erken yaşta yaşayan kişilerin, hayat başarısının düşük olduğuna dair bir düşünceye sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu eğitimcimiz sorumuzu daha çok, çocuk yaştaki kişinin kendi rızasıyla cinsellik yaşaması üzerinden yanıtlayarak buna mani olunması gerektiğine vurgu yapmıştır.

E2.20. - “Ben genellikle anne ve babanın geleceği düşünmeden, Allah verdi, rızkını da verir diyerek doğurulan, dünyaya gelen çocukların, eğitimi, gelecek hayatı garanti altına alınmadan sokağa salınmasını ben birinci istismar olarak görüyorum. Onun geleceğini, eğitim düzeyini ayarlamadan, bir tanesine bakabilecekken 6-7 tane yapıp, sağlıksız bir nesil yetiştirmek benim için istismardır. (...) Bunun yanı sıra kapalı toplum oluşumuzun verdiği sebep nedeniyle kız çocuklarına karşı cins gözüyle bakmaya başlayan eğitilmemiş bir toplum

cinsel tacizle bulunma durumuyla karşı karşıya kalıyor kız çocuklarımız. Ben gözümle görmediğim ama gazetelerden dedikodu haberlerinden vs. duyduğumuz şeylerdir.”

Eğitimcimiz, çocuk istismarı kavramı için 2 sınıflandırma yapmıştır. İlki yukarıda da belirtildiği gibi bakabileceğinden fazla sayıda çocuk doğurmaktır. İkincisini onların çalıştırılmasıdır ki özellikle de çocuğun çalıştırılması yanında kötü şartlarda çalıştırılmasına da değinen eğitimcimiz ayrıca, kız çocuklarına yöneltilen tacizden bahsederek cinsel istismar kavramına da vurgu yapmış, bu tür haberleri yazılı ve görsel medya aracılığıyla öğrendiklerini ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak da toplumun kapalılığı ifadesini kullanmış, baskılanan duyguların kız çocukları üzerinden tatmin edildiğini söylemiştir.

E2.21. - *“Ekonomik olarak istismar geliyor. Çizgi film kanallarında çocuklara dayatılıp ‘al’ deniliyor. Cinsel vs. istismarlar olduğunu görüyoruz. Saplantı ve sapkınlara yönelik istismar olduğunu görüyoruz. 18 yaş altına çocuk deniyor. Akli melekeleri yetersiz olduğu için onların her türlü durumundan faydalanmayı çocuk istismarı olarak görüyorum.”*

Bu eğitimcimiz gibi bir kısım eğitimcimizin ekonomik istismara da vurgu yaptığını görüyoruz ama görüldüğü gibi cinsel istismar, hemen hemen tüm eğitimcilerimizin ifade ettiği ortak bir türdür. Öte yandan çocuğun yanlış sürüklenebilir oluşu ve 18 yaşına kadar buna müsait olduğu da bu eğitimcimizin değindiği bir başka husustur.

E2.24. - *“Eğitimsizlik, ailenin çocuğa bakışı, değer vermeme sevgisizlik, bence öyle bir şey anne ve babanın hataları çocuğa ödetmesi, aslında bir de sanırım İstanbul’da yaşanan istismarın sebebi göç. (...)En önemlisini sevgisizlik olarak görüyorum tabii ki. Çocuk ailesinde alamadığı sevgiyi, kendinden yaşça büyük birinden bulmak için, ne bileyim 13 yaşında bir kız, 35 yaşındaki bir insana karşı bir şeyler hissediyor. (...) annenin yaşadığı bazı yanlış ilişkiler diyeyim o ilişkilerin ev ortamında yaşaması ve bundan dolayı da çocuğun zarar görmesi. Sadece kız çocuklar yaşamıyor bunu. Bazen, yani eskiden derdim ki, öğretmenliğe yeni başladığımda sadece tecavüz ve istismarı kızlar yaşar zannediyordum*

ama şimdi anladım ki kızla erkeğin hiçbir farkı yok yani. Hani derler ya kız çocuğu büyütmek zordur. Aslında erkek çocuk büyümesi de zor ki çocuk sonuçta korunması, sevgiye muhtaç, o yüzen kız ve erkeğin farkı yok. Erkek çocuklar da en az kız kadar istismara uğruyorlar.(...)"

Bu eğitimcimiz, çocuk istismarını, göçün neden olduğu toplumsal uyum, sevgisizlik, anne babanın hatalarının çocuklar tarafından ödenmesi olarak ifade etmiştir. Çocuk istismarının en önemli nedenin sevgi eksikliği olduğunu ifade eden eğitimcimiz, çocuğun bu ihtiyacının ailede doyurulmaması durumunda, bunu başka insanlarda tatmin etme yolunu seçebileceğini, bu durumun da yetişkinler tarafından kullanılabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca annenin yaşadığı yanlış ilişkilerin çocuğa zarar verebileceğini söyleyen eğitimcimiz, cinsel istismara kız çocuklar kadar erkek çocukların da uğrayabileceğine vurgu yapmıştır. Eğitimcimiz ardından çocuğun çalıştırılması konusuna da değinerek, cinsel istismarı diğer tüm istismar türlerinden ayrı tuttuğunu *"Bunlar da çok kötüdür ama işin içine cinsellik girdiğinde durum daha da çirkinleşiyor bence."* cümlesiyle ifade etmiştir.

E1.4. -*"Hem lisansta hem de yüksek lisansta bayağı ders aldık. Çocukların gelişimlerini aksatacak şeyler. Pasif şekilde yaparak, ihmal ederek, aktif şekilde yaparak istismar ederek yapmak. Tarihçesi geliyor aklıma mesela. 1870'lere kadara dayanıyormuş. Bir avukatın açtığı dava geliyor. Ülkemizde yakın zamana dayanıyor, çocuk hakları sözleşmesinin kabulünden sonra. (...) Çocuğun fiziksel, sosyal veya duygusal yönden aktif ya da pasif olarak ihmal edilmesi veya gelişimlerinin sekteye uğraması. Yüksek lisansta öğrendim ne yapmam gerektiğini. İstismar türleri ve kuramları geliyor."*

Bu konudaki donanımını, lisans ve yüksek lisans eğitimiyle edindiğini ifade eden, sadece 1 eğitimcimiz olmuştur. Ne yapması gerektiğini özellikle de yüksek lisans eğitimi sırasında öğrendiğini ifade eden eğitimcimizin, bu konuda kapsamlı bir çerçeve çizdiği görülmektedir.

44 eğitimcimizin içinde, bu konuda eğitim aldığını söyleyen sadece 2 kişidir.

Eğitimcilerimizden biri, lisans ve özellikle de yüksek lisans eğitimi sırasında bu bilgilerle donandığını ifade etmiştir. Bu eğitimcimizin sorulara vermiş olduğu yanıtlar, son derece doyurucudur. Diğer eğitimcimiz ise, Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen 2 günlük bir eğitime katıldığını söylemiştir. Bu eğitimcimiz, aldığı eğitiminin niteliksiz oluşundan dem vurmuş, çocuk istismarı ve çocuk cinsel istismarına dair bilgisini öğrenmeye çalıştığımız soruların tamamında ise, aldığı eğitimin yetersizliğini ortaya koyan pek çok ipucu vermiştir. Bunun nedenini ise eğitimin konunun uzmanı olan kişilerce verilmemesi, verilen bilginin kitabi söylemler olmaktan öteye geçememesi, bilgilerin etkili bir şekilde sunulmaması, örnek olay incelemesi gibi metotlarla kişilere hangi durumda ne yapması gerektiğinin öğretilmemesi şeklinde açıklamıştır.

Eğitimcilerimize cinsel istismar kavramının ne olduğunu sorduğumuzda bir kısmının, kavramı tanımlamak için birden çok kategoriye girebilecek ifadeler kullandıkları, bir kısmının ise sadece tek bir kategoriye girecek ifadeler kullandıkları görülmüştür. Aşağıdaki çizelgede, verilen yanıtların dağılımı görülmektedir.

Çizelge 5.3. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı tanımına göre dağılımı

<i>Cinsel istismar denilince aklınıza ne geliyor?</i>
%75'i Fiziki temas,
%25'i Sözle taciz,
%18,18'i Teşhircilik.

Eğitimcilerimizin $\frac{3}{4}$ 'ü fiziksel temas olarak ifade edilebilecek genel manada kötü dokunma, özelde ise taciz, tecavüz ve kucağa oturtma kelimelerini kullanarak çocuk cinsel istismarını tanımlamışlardır. $\frac{1}{4}$ 'ü ise sözle taciz diye ifade edebileceğimiz cinsel içerikli sözlerin kullanıldığını ifade etmişlerdir. Yaklaşık $\frac{1}{5}$ 'i ise teşhircilik kavramından bahsederek en sık olarak porno kavramını kullanmışlardır.

Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı nedir sorumuza verdiği yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.4. -“(…)Bir yetişkinin kendi tatmini için yaptığı herşey.”

E1.8. -“Bedenlerine zorla dokunmak bunun içine girer.”

E1.11. - “ Yaşça büyük kişinin dokunması. Cinsel içerikli sözlerin kendinden yaşça büyük kişi tarafından söylenmesi.”

E2.11. -“Çocuğun kendi rızası olmadan bedenine dokunulması cinsel istismardır. Her şeyi kapsayabilir. Sevmek amaçlı dokunmak da onun bedenine izin alınmadan dokunmak olduğu için cinsel istismara girer. (...)”

E2.16. – “Cinsel istismar hepimizin az çok bildiği gibi insanların bilgisi dışında veya isteği dışında, herhangi bir taciz, fiziksel temas, sözsel temas veya sözsel ifade. Benim aklıma bu geliyor.”

Genel manada eğitimcilerimizin çocuğa yönelik cinsel istismarı tanımlarken, çocuğa rızası olmaksızın bir yetişkin tarafından cinsel tatmin elde etmek amaçlı dokunulmasını vurguladıkları görülmektedir. Öte yandan cinsel içerikli sözel ifadeler de zikredilen bir başka detaydır.

E1.12. -“(…) Ensest ilişki. Benim duyduğum ve bir arkadaşım vasıtasıyla öğrendim. Erkek bir öğrencinin tecavüze uğrayıp bir düzenek kurularak kendini asmaya zorlanması. Daha çok kız çocuklarının erken yaşta para karşılığı satılıp evlendirilmesi (...)”

Eğitimcilerimizin bir kısmının vurgu yaptığı şeylerden biri de istismarcının çocuğa yakınlık veya uzaklık ilişkisine aittir. Kim olduğuyla bunların yabancı olduğuna vurgu yaparken kimi de çocuğa yakın, hatta ailesinden olduğunu ifade etmiştir. Yukarıdaki ifadede ayrıca, çocukların başlık parası adı altında küçük yaşta evlendirilmesine vurgu yapan eğitimcimiz, cinsel istismara uğrayan bir erkek çocuğunun kendini asmaya zorlandığı bir vakadan da bahsetmiştir. Bu vakanın ölümünün kayıtlara nasıl geçtiği bilinmemekle birlikte merak

konusu olup, ülkemizde işlenen namus cinayetlerinden sadece kızların nasibini almadığına da bir örnek teşkil edebilir.

E2.6. - *“Çocuğa herhalde farklı boyutlarda birebir bir şey yapamazlar ama mesela farklı şekillerde dokunmak gibi ki bir keresinde haberde görmüştüm. Bir öğretmen varmış, sınıf öğretmeni çocukları kucağına alıyormuş özellikle kız çocuklarını haberde, kendisi de bu şekilde deşifre olmuştu. Yani sadece bu şekilde bir temas olarak aklıma geliyor. Karşı tarafın rahatsız olduğu her durum cinsel istismar sayılabilir.”*

Bu eğitimcimizin *“çocuğa herhalde farklı boyutta bir şey yapamazlar”* diyerek çocuk cinsel istismarı vakaları içinde basına yansıyan çoğu sarsıcı haberleri izlemediği sonucunu çıkartmamız mümkündür. İstismarcının öğretmen olduğu bir haberdan örnek veren eğitimcimiz, *“çocukları kucağına alarak”* ona cinsel istismar uygulayan öğretmenlerin olabildiğini ifade etmiştir. Özellikle de medyaya yansıyan haberler düşünüldüğünde bir dönem, öğretmenlerin çocukların uyguladığı bu tür bir cinsel istismar durumuyla ilgili haberlerin çokça yer bulduğu söylenebilir. Eğitimcimiz, cinsel istismar tanımında bu tür bir fiziksel temasın cinsel istismar sayılacağını ve çocuğu rahatsız etmesini bir kriter olarak değerlendirmiştir.

E2.8. - *“Mardin’de devlet memurlarınının 13 yaşındaki bir kıza tecavüzü sonrasında alınan karara vardı ve 13 yaşındaki kızın kendi isteği ile bunu yaptığına karar verilmişti. Ben 13 yaşındaki bir çocuğu okuttuğum zaman onun öyle bir yapıya sahip olmayacaklarını biliyorum. Ergenlik döneminde olan bir kişinin o yapıda bir karar vereceğini sanmıyorum. Bu şekilde olan olaylar cinsel istismara giriyor. Taciz olabilir, zorla tecavüz olabilir yani başka şekilde anlatmak gerekirse ...”*

Yukarıda bahsedilen N.Ç. davası, eğitimcilerimizin yaklaşık 1/3’ünün zikrettiği bir vakadır. Olayın kendisinden çok, davanın sonucunda verilen kararın, çocuğun gelişimine uygun olmaması ve beklentiyi karşılamamasıyla hafızalara kazındığı görülmektedir. Yukarıda da

görüldüğü gibi mağdurun aleyhine verilen kararın gerekçesinin sorgulandığı bu örneği, eğitimcimizin ayrıca cinsel istismar kavramını açıklamak için de kullandığı görülmektedir.

E2.9. - *“Çocukların sözlü veya elle taciz veya tecavüz vakaları oluyor, özellikle de bebeklerin. Ve onlar kendilerini savunamadıkları, bir şey söylemedikleri, korkutuldukları için hem etraflarına hem ailelerine olayların büyüdüğünü ve bilmediğimiz bu tür durumların çok fazla yaşandığını düşünüyorum. Çünkü çocuklar genelde söyleyemiyor. Herkes eminim ki en az bir defa cinsel tacizi yaşamıştır hayatında.”*

Eğitimcimiz, cinsel istismarı sözlü veya elle tacizden tecavüze kadar uzanan bir tanımla ifade etmeye çalışmıştır. Eğitimcimiz, “özellikle” diyerek bebeklere yönelik cinsel istismar durumunu vurgulamıştır. Oysaki Prof. Dr. Figen Şahin Dağlı’ya göre, 3 yaş altındaki çocuklara yönelik olarak gerçekleşen cinsel istismar vakaları “nadirdir”. Eğitimcimizin literatürde az sayıda geçen bebeklere yönelik gerçekleşen cinsel istismar durumunu medyadan öğrendiğini söylemek, yanlış olmayacaktır. Eğitimcimiz ayrıca çocukların kendilerini savunamadıklarını, kimseye bir şey söyleyememe nedenlerini kolayca korkutulmaları şeklinde açıklamıştır. Dağlı da, mağdurun durumuyla ilgili bu söylemleri doğrulamıştır. Öte yandan eğitimcimiz, “herkes eminim ki en az bir cinsel taciz yaşamıştır hayatında” diyerek cinsel istismarın toplum nezdinde ne kadar yaygın olduğunu ifade etmiştir.

E2.12. - *“Mesela okurken şey görmüştük. Daha küçükken bile bazı hareketlerin buna yönelik olduğunu görmüştük mesele. Çocuğun poposuna vurularak sevilmesi. Bu bile ileride çocuğa, hoş olmayan davranışlar kazandırıyormuş. (...) Aileler cinselliklerini çok göz önünde yaşıyorlarsa, davranışlarına dikkat etmiyorlarsa bu da bir cinsel istismardır sonuçta. (...) Çocukların birbirine karşı olan davranışlarını hiçbir şekilde istismar olarak değerlendirmiyorum ben. Bunu çocuğun gelişimi olarak görüyorum.”*

Eğitimcimiz, öğrenim yaşamında, çocuğu severken gösterilen bazı davranışların onlarda olumsuz sonuçlar doğurabileceğine vurgu yapmıştır. Cinsel istismar vakalarını daha çok medya ve televizyon aracılığıyla gördüğünü söylemiş olan eğitimcimiz, ailelerin cinselliklerini çocuklarının gözünün önünde yaşamalarından çocukların etkilenip zarar gördüğünü ve bunun da cinsel istismar olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Teşhircilik olarak ifade edilecek bu durumun, cinsel istismar olduğu, literatürde de görülmektedir. Pek çok eğitimcimizin aksini düşünüyor olmasına karşın bu eğitimcimiz, çocukların akranları arasında gelişen bir takım davranışların cinsel istismar olarak değil, gelişiminin bir gereği olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

E2.13. –*“Burada daha çok kız çocuklarına cinsel istismar yapılıyor. Ama erkek çocuklarına da yapıldığı görülmüştür, duyulmuştur. Nasıl söyleyeyim kızın veya çocuğun fiziki cinselliğine müdahalede bulunulması erkek tarafından yani. Bu çocuk istemedi karşı tarafın erkek tarafından zorla cinsel müdahale yapması. Ama iki taraf da istiyorsa bu suiistimal olmaz bence. (...) böyle kişileri cezalandırmak lazım gerek kanuni cezalandırmak lazım. (...) Bizim toplumumuzda cinsellik, cinsel istismara uğramama çok önemli.”*

Eğitimcimiz cinsel istismarı, kız veya erkek çocuğuna yönelik olarak bir erkek tarafından gerçekleştirilen eylem olarak ifade etmiştir. Ayrıca eğitimcimiz, kızların daha çok istismara uğradığını ifade ederek erkek çocukların da mağdur edilebildiğini dair bir bilgiye sahip olduğunu ifade etmiştir. Dağlı da bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir. *“Kız mıdır erkek midir daha çok tacize uğrayan denirse yabancı literatür 2/3 oranında kızlar daha cinsel istismara uğrar diyor. Tacizcilerin hemen hemen tamamı erkek. Kadın cinsel istismarı çok nadir.”* diyerek bu düşünceyi doğrulamıştır.

Eğitimcimiz, iki tarafın da istemesi durumunda bu durumun suiistimalden sayılmayacağını ifade ederken çocuğun da bu konuda gönüllü olup olmamasının durumu değiştirebileceğini ifade etmiştir. Oysaki yasalar gereği, durumun çocuğa yönelik cinsel istismar sayılabilmesi için çocuğun 18 yaş altı olması ve diğer kişi ile arasında 5 yaş fark olması yeterlidir.

Eğitimcimiz, faillerin kanunlarla cezalandırılması gerektiğini ifade ederken akabinde toplumda cinsel istismara uğramamanın ne denli önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadeden istismarcıya ceza veren kişilerin her zaman kanunu uygulayanlar olamayabileceği düşüncesi de çıkartılabilir. Bu nedenle eğitimcimiz, cezalandırma işleminin kanunlar aracılığıyla yapılması konusuna da değinmiştir.

E2.21. – *“Çocuklar belli bir yaşta bazı duygulara ulaşmaya başlıyorlar, ergenlikte mesele. Bizim toplumumuz kapalı bir toplum olduğu için, yetişkinler ayıp günah gibi yaklaşımlarda bulunup açmadıkları için çocuklar başka şekillerde öğrenmeye çalışıyorlar. Bu sırada yanlış kişilerle de karşılaşabiliyorlar. Kendi menfaatlerine uygun olarak bazı faaliyetler içine geçebiliyorlar.”*

Eğitimcimiz, cinsel istismarı, özellikle de ergenlik çağındaki çocukların, zaten merak ettiği ama toplumsal yapının ayıp ve günah yaklaşımı nedeniyle cinselliği öğrenebileceği bu mecraya arayışını, istismarın nedeni olarak görmektedir. Bu arayış içinde çocuğun karşısına art niyetli yetişkinlerin çıkabileceğini ve onun yetişkinler tarafından kullanılmasını ise eğitimcimiz, cinsel istismar olarak açıklamaktadır. Bu ilişkiyi bir nevi alışverişe benzetmiş ve yetişkinin kendi menfaatine göre davranmasını olayın kilit noktası olarak ifade etmiştir. Ayrıca eğitimcimizin ifadelerinden cinsel istismara uğrayan çocukların sadece ergenler olduğuna dair bir düşünce de çıkarılmaktadır.

E2.22. – *“Bunu tüm samimiyetimle söylüyorum ki bence meydana çıkmamış ensest ilişkide Türkiye, ensest ilişkide Avrupa’da Afrika’da başı çekiyor. Toplum yapısına baktığımızda kadına yönelik şiddete bakın, çocuklara yapılan haksızlıklardan tutun, okuma oranının kadınlarda düşük olmasına tutalım da pek çok anlamda bir çocuk istismarı mevcut. Özellikle de kız öğrencilere ve kadınlara yönelik bir istismar mevcut. Çünkü Türkiye kapalı bir yapı. Ataerkil bir yapıdan geliyoruz. Sosyolojik incelersek, toplumları irdelersek pek çok topluma baktığımızda biliyoruz ki cinsellik hep kapalı olarak yaşanmış. Kapalı yaşandığı için de birçok şey açığa çıkamamış yazık ki. Türkiye’de ensest ilişkisinde cinsel istismarın da çok fazla olduğunu düşünüyorum.*

Nasıl bir durum cinsel istismar sayılabilir? Eğer sevgi dediğimiz kelimeyi tamamıyla karşısındakini düşünerek yapıyorsa burada bir sakınca yok. Ancak burada kişi kendi egosunu tatmin etme yoluna gidiyorsa bu her türlü istismara girer bence.”

Eğitimcimiz, çocuk cinsel istismarı ile ilgili sorumuza öncelikle ensest kavramının Türkiye’deki yaşanma sıklığının Avrupa ve Afrika’dan fazla olduğunu düşündüğünü ifade ederek çoğunun açığa çıkmadığını söylemiştir. Ayrıca cinsel istismar kavramını açıklarken kişiler arasındaki ilişki, sevgi kavramının gereğine uygun olarak gerçekleşiyorsa bunun sorun edilecek bir şey olmadığını ama amaç kişinin kendini tatmin etmekse bunun her türlü istismar kapsamına girebileceğini ifade etmiştir. Kadına yönelik şiddet, eğitim sorunu ve çocukların maruz kaldıkları haksız durumlar düşünülerek çocuk istismarı kavramına geçiş yapan eğitimcimiz, kız çocukları ve kadınlara yönelik gerçekleşen istismarın ataerki yapıdan kaynaklandığını ifade etmiştir.

5.2.2. Eğitimcilerin Fail ve Mağdur Üzerine Bilgisi: Araştırmaya katılan eğitimcilerimizin failin özelliklerine ilişkin değerlendirmelerine baktığımızda durumu aşağıdaki çizelgedeki gibi özetlemek mümkündür.

Çizelge 5.4 : Eğitimcilerimizin fail üzerine bilgisi düzeyine göre dağılımı

<i>Eğitimcilerin Fail Üzerine Bilgisi Nedir?</i>
%43,18’i Hastalık olduğunu,
%36,36’sı İstismarcının da istismara uğramış olabileceğini,
%25’i Aile desteğinden uzak olmak veya ailesinden dışlanmış olduğunu,
%9,09’u Karakersizlik,
%6,81’i Sapıklık,

Araştırmanımıza destek veren Prof. Dr. Figen şahin Dağlı (2013)ise, “*cinsel istismar olarak bakıyorsak çocukları kurban olarak seçen yetişkin, genç ve ergenlerin çok az bir kısmı, bir kısmı pedofildir.*” diyerek bunun çocukları cinsel olarak çekici bulmak olarak özetlenebilecek psikolojik bir bozukluk olduğunu ifade etmiştir. “*Ama ben Türkiye’deki sorunun genel olarak pedofilinin yaygın olmasından çok, cinsellik anlamında sağlıklı ilişkiler kurulmasına engel olan toplumsal tabulardan kaynaklandığını düşünüyorum.*” diyerek cinselliğin toplumda tabu olarak görüldüğünü ve çocuk cinsel istismarı gibi sağlıksız yaklaşımların bir bakıma temel nedeni olabileceğini ifade etmiştir. Polat (2006) ise, pedofillerin sürekli olarak risk durumlarını hesap eden ve kendilerini güvende hissettiğinde, çocuğun güvenini oluşturması sayesinde harekete geçtiklerini ifade etmiştir.

Dağlı (2013), çocukların cinsel merak yaşadıkları 2 dönemden bahsetmiştir. İlki çocukların cinsel farklılıklarını merak ettikleri 3-6 yaş arası dönemdir. Çocukların nereden geldiklerini de sorguladıkları bu dönemi ailelerin leylek masallarıyla geçiştirdiklerinden de bahseder. İkinci merak dönemi olan ergenlik döneminde ise bu kez de hormonların devreye girdiğini söyler. Özellikle de erkek çocuklarının kendilerini nasıl tatmin edeceklerini düzgün bir şekilde öğreten yakınlarının olmaması durumunda birbirlerinden öğrendiklerini ifade ederek bu durumda pornografinin devreye girdiğini, bu sayede de abartılı cinsel davranışlar görebildiklerini ifade etmiştir. Erkek çocuklarda, ergenlik döneminin oluşturduğu bu riski Dağlı şöyle anlatmaktadır:

“*Bu yaşta da bir pratik yapmak istediklerinde bizim toplumumuzda kız çocuklar gene çocukluktan itibaren küçük yaştan itibaren erkeklere karşı uyarılarak büyütüldüğü için “aman ha erkekler tek şeyin peşindedir kendini koru” falan diye kız çocuklar biraz daha korunaklı büyür hem kız çocukları kendilerini koruyor hem aile koruyor. Ama erkek çocuklar böyle bir şeyin farkında değil. Onun için biz de çok sayıda ergenliğe yeni girmiş, cinsel dürtülerinin ne olduğunu ve nasıl doyurulacağını bilmeyen ergen çocuklar için en kolay hedef, kendilerinden biraz daha küçük, henüz ergenliğe girmemiş ne olup bittiğini bilemediği ve gücünün kuvvetinin yetebileceği, korkutup ikna edebileceği bir takım çocukları okulun tuvaletinde istismar ediyorlar. Bu bizim çok sık gördüğümüz bir şey.*” Bu durumun herhangi

bir kişilik özelliğine bağlanamayacağını ifade eden Dağlı, eğitimsizlik ve düşük sosyo ekonomik düzeyin bu durumda etkisi olabildiğini ifade etmiştir.

Daha büyük yaştaki istismarcıların ise *“cinsel doyumlarını yaşamakta zorluk çeken kişiler”* olduğunu söyleyen Dağlı, istismarcının karşı cinsten bir partner bulmadığı, sosyal kabulün olmadığı bir evlilik ilişkisinin olmadığı veya varsa da içinde cinsel tatminin sağlanmaması nedeniyle *‘kolay hedef’* olarak çocukların seçilebildiğine vurgu yapmıştır. *“Nasıl kolay hedef, kendine uygun bir genç kıza veya hanıma sosyal yetersizliğinden ulaşamadığından, onunla sağlıklı bir ilişki kurması toplumda ayıp veya günah diye baskılandığından gizli saklı olarak yapmanın en kolay olduğu hedef grup çocuklardır. Çünkü çocuklar kandırılabilirler. Zorlamazlar, tehdit etmezler, korkutmazlar.”* Bu ifade çocukların neden çocukların istismarcılar tarafından tercih edildiğini açıklamaktadır.

İstismarcıların çocuklarla iyi iletişim kurabilen kişiler olduğunu ifade eden Dağlı, bu kişilerin özgüveni olmayan, yeterince sevgi ve şefkat görmemiş çocuklara, *‘ilgi gösteriyor bahanesiyle’* yaklaştığını ifade etmiştir. *“Özellikle anne ve babasının ona vermediği diyelim ki bir bilgisayar oyununu öğretmek, derslerine yardımcı olmak, diyelim ki bisiklet vermek falan gibi çocuğun çok hoşuna gidecek eve kendini sevilmiş, kabul edilmiş olarak (“dostluk” içinde, biz arkadaşız, dostuz) ben senin her şeyine destek olurum gibi bir şeyle başlayan sonra bunu özel bir sevgi gösterme biçimi şeklinde sundukları bir cinsel oyun içine, bir cinsel kullanmanın içine sokarlar çocukları.”* Çocuğun kendini sevilmiş hissettiği için, bu kişiye ihanet etmek istemeyeceğini söyleyen Dağlı, çocuğun *“çoğu zaman yaptığından hoşlanmaz ama hoşlana bilir de. Ama çocuğun hoşlanıyor oluşu istismarın, bir cinsel istismar olduğu gerçeğini değiştirmez.”* diyerek bu tür bir durumun her halükarda çocuk cinsel istismarı sayıldığının altını çizmektedir. Bu saptama, çocuğun da istemesi durumunda olayın cinsel istismar sayılmayacağını ifade eden eğitimcilerimizin düşüncesiyle taban tabana zıttır. Öte yandan *“Çocuk da istedi, ben onu zorlayacak bir şey yapmadım, ben ona bir şeyler öğrettim.(...) tabii çocuğa her şeyi ben öğreteceğim, bunu da öğretmek benim görevim gibi.”* savunmasının özellikle de baba ensestinde karşılaşılan en sık ve eski savunma mekanizması olduğunu da ifade etmiştir.

İstismarcıların genel özelliklerini ise Dağlı, şöyle anlatmaktadır: *“Baktığımızda toplumda genel olan o algı, istismarcılar sapık insanlardır, yüzüne bakınca hemen anlarsın böyle kirli*

pasaklı, sırtlarında çöp torbası dolaşırlar gibi insanlar asla değildir. Aksine, düzgün görünümlü, güven uyandıran, çocuklarla iletişim kurmakta iyi olan, hatta özellikle de çocuğa yakın olabileceği işleri tercih eden kişilerdir eğer pedofiller ise.” Diğer yandan aslında tercihlerini yetişkinlerden yana yapan kişilerin ise çocukları tercih etme nedenini Dağlı *“uygun kişiyi bulmadığı için çocukları kurban edenler”* diyerek bu kişilerin sosyal beceri anlamda yetersiz olduklarına vurgu yapmıştır. Polat (2006) ise, Dağlı'nın ifadelerine ek olarak pedofillerin, başkaları üzerinde güç gösterisi yapma ihtiyacı olan kişiler olduğunu da vurgular. Çocukların kullanılma nedeni de özünde budur der. Faillerin çocuğa verdiğini ve incittiğini asla kabul etmeyeceğinin de altını çizer. Topçu (2009, akt: Şahin ve Taşar, 2012) ise, ensest suçlularının, diğer cinsel istismar suçlularına göre daha edilgen, daha içe kapanık, bağımlı bir kişilik özelliği gösteren, çok daha fazla miktarda tekrarlayıcı düşünceye sahip ve özellikle de küçüklüklerinde çok daha az miktarda ebeveyn bakımı verilmiş kişiler olduğunu ifade etmiştir.

Kadının cinsel istismarının çok daha nadir gerçekleşen bir olgu olduğuna değinen Dağlı, *“Onlarda da salt cinsellikten çok duygusal bir bağ olduğunu düşünüyorum”* diyerek kadın faillerin nedeni için açıklama getirmiş, erkek faillerin hormonik nedenler kadın faillerin ise kurdukları duygusal bağ nedeniyle istismarcı olabildikleriyle ilgili temel bir ayrım yapmıştır.

Eğitimcilerimizin failin özellikleri nedir sorumuza verdiği yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.4. –*“Çevresel, ailesel faktörler, madde bağımlılığı, kendi istismara uğramış olabilir. Maddi olarak iyi olmayabilir tek ebeveynli aileler, göç etmiş aileler, üvey anne veya babayla büyüyen çocuklarda görülebiliyor. Depresyon gibi psikopatik rahatsızlığı olan kişilerde görülebiliyor. Risk faktörüne sahip çocuklarda görülebiliyor. (...)”*

Bu tür bir açıklama yapan sadece 2 eğitimcimizdir. Literatürde bulunan hemen hemen tüm nedenlere kısaca değinildiği görülmektedir. Öte yandan istismara uğrayan kişinin bir süre sonra istismar eden kişi haline dönüşebileceğini de ifade eden eğitimcimiz, grubun hemen hemen tamamına yakınının da söylemiş olduğu bu ifadeye değinmiştir. Bu tespit literatürce

de doğrulanmıştır. Eğitimcilerin böyle düşüncelerinin en önemli nedeni, meslekleri gereği öğrenme üzerine sahip olmuş oldukları bilgi dağarcığı ve tecrübedir.

E1.17. – *“Bu insanlar çocukluklarında böyle bir sorun yaşadıkları için böyle yapıyorlardır bence. Bence bu insanları toplumdaki iş çevresinden, ailelerinden uzaklaştırmak gerekiyor belki sert ama.”*

Eğitimcimiz, failer için, yaşayan yaşattır şeklinde özetlemiş ve çoğu eğitimcimizin düşüncesini ifade etmiştir. Ayrıca eğitimcimiz, diğer pek çok eğitimcimiz gibi, failerin toplumdaki uzaklaştırılması gerektiğine de vurgu yapmıştır.

E1.7. -*“(…) Psikolojik olarak bazı sapkın insanların davranışları yüzünden çıkıyor bu. Çocuklarda daha değişik orijinal yeni şeyler getiriyor belki de çocukların aklına. Bunların boyutu da yüksek, görüyoruz çevremizde, duyuyoruz. Kaçırılan çocuklar; bu yollarda fotoğrafları çekilen çocuklar, görüyoruz.”*

Eğitimcimiz, sapkınlık olarak ifade ettiği bu durumun, çocuk pornografisine varabileceğine vurgu yapmaktadır.

E1.8. –*“Genelde eğer fiziksel olarak daha yumuşak davranacaklarını düşünüyorum çocuğa yaklaşabilmek için. Başlangıç için çocuğa daha iyi gözükecektir. Onun anlayacağı dilden, kandırabileceği yöntemler kullanacaktır. (...)”*

Burada eğitimcimiz, failin çocuğa yaklaşıp güvenini kazanabilmek için çocuğa hoş gelen bir tavır takınacağını ifade etmiştir.

E1.12. –*“Genelde cahil olabilir. Yeni yetme, 17-18 yaşlarda da olabilir. Aşırı yaşlı da olabilir, bunu sınırlayamam. Ben doğuda da çalıştım uzun bir süre. Orada kadın bir mal, alınıp satılan*

bir eşya. Onların kullanıp atacakları bir mendil gibi bakıldığı için onlar da içlerine kapatıyorlar yaşadıklarını, hiçbir zaman açığa çıkmıyor. Kullanıyorlar yani çocukları bir şekilde. Görüyorum yani 60-65 yaşındaki adamların yanında 11 yaşındaki genç kızlar, kucaklarında bebekler. Bu ne yani? Kocasını. Bu bana göre, bir şey yani, midem kaldırmıyor, söyleyemiyorum.”

Eğitimcimiz burada, fail olan kişi ile belli bir sınırlama yapamayacağını ifade ederek ülkemizdeki kadınların sosyal haklar konusunda yaşadığı sıkıntılardan bahsederek çocuk gelin diye ifade edilen çocukların küçük yaşta evlendirilmesi durumuna da değinmiştir.

E2.9. – *“Zaten bir kere psikolojilerinin normal olmadığını düşünüyorum ki zaten sağlıklı olan bir insan bunu yapmaz. (...) Genelde kitaplarda filmlerde bunu görüyoruz. (...)”*

Eğitimcimiz, faillerin, psikolojik sorunları olan ve sağlıklı sayılmayacak insanlar olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca kitap ve filmlerde de bu tür insanlara rastlanabildiğini söyleyen eğitimcimiz, yapılan karakter tahlillerinde genelde ‘hasta’ olarak değerlendirilen insanların, bu tür durumları yaratabilen insanlar olabildiğini ifade etmiştir.

E2.13. – *“(…) Bu kişiler bir defa psikolojik yapıları bozuk olabilir. Ailesinden şiddet görmüş olabilir. Maddi sıkıntılar içinde olabilir. Bir şekilde hayatı boş görür. Bir beklentisi yoktur. Bunların temelinde biraz da ekonomiye bakıyor. Aile ekonomisi bozuk, geçinme sıkıntısı içinde olan ailelerin çocuklarıdır. Bu tür aileler çocuklarıyla yakından ilgilenemiyorlar ve yanlış yollara sapabiliyorlar. Yani hepten de istismarı yapan kişileri yüzde yüz suçludur demek bence doğru değildir. Evet, suçları büyüktür ama onları bu yola kanalize eden ekonomik yapılarıdır. (...)”*

Eğitimcimiz failin psikolojik bozukluğunun ve ailesinden şiddet görerek büyümüş olması ifadelerinin ardından aile içi yaşanan ekonomik sorunların istismarın esas nedeni olarak gördüğünü ifade ederek, bir bakıma bunu suçu azmettiren olan gördüğünü ifade etmiştir. Gelir

seviyesi düşük olan ailelerin eğitim durumlarını ilerilere taşıyamadıklarını ve bunun da hem istismar etme hem de istismara maruz uğrama ihtimalini artırdığını ifade etmiştir.”

E2.14. –“(…) İster kadın, ister erkek olsun, kendini eğer doyurursa hiç kimse istismara uğramaz yani (...).”

Eğitimcimiz, doyurulmamış cinsel isteğin, istismarın esas nedeni olarak gördüğünü ifade etmiştir.

E2.15. –“(…) Bizim halkımızda yanlış bilinen bir şey de bu işte. İstismar eden kişilerin genelde alkol alır, uyuşturucu alır, kafası sapkın olur, kıyafetleri yıkık dökük perişan olur, kötü konuşur veya ekonomik açıdan kötüdür, kafasını böyle dağıtıyordur gibi yanlış bir algı var. Hâlbuki cinsel istismar eden kişilerin çoğu düzgün giyimli insanlar olurlar bilinenin aksine. Gayet temiz düzgün giyimlidirler, düzgün konuşurlar, hitapları iyidir mesela. Bu aslında halkımızın kaçırdığı bir nokta, biz yanlış yerlerde arıyoruz aslında. Düzgün giyimli olur, belki ekonomik durumları çok da iyi olur. İlle de bir şeye ihtiyaçları olduğu için değil mesela. Bir de şöyle bir şey var aslında, cinsel istismarı yapan kişiyi uzaklarda sanıyoruz. Ama bu araştırmalarda da sabit, yakınlarımızdan çıkıyor bu. Aile tanıdıkları veya maalesef akraba, anne, baba, abi gibi. Yani o bilinen klişe o tanımı kaldırmak lazım. Uzakta, köşede, kenarda keş adamlar değildir, bu algıyı kaldırmak lazım. (...)”

Eğitimcimiz, Dağlı'nın da ifade etmiş olduğu bir bilgiyi paylaşmış ve failerin sanılanın aksine karşıda güven uyandıracak kişiler olduğunu söylemiştir. Halkın genelinde bu konuda bir bilinç eksikliği olduğunu ifade eden eğitimcimiz bir bakıma, bu algının değiştirilmesi için gayret gösterilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

E2.17. –“Öğretmense çocukluğunda sorun vardır Freudçu bakış açısı ile. (...)”

Eğitimcimiz, eğitimcilerimizin çoğunun ifade ettiği bir başka şeyi ifade etmektedir, o da istismarcının sorunlu bir çocukluk geçirmiş olabileceği. Eğer bu kişi öğretmense diyerek, öğretmenlik mesleği içinde, çocuklara yönelik cinsel istismarda bulunan kişilerin olabileceğine de vurgu yapmıştır. Nitekim medyada yer yer öğrencisine cinsel istismar uygulayan eğitimcilere rastlanıldığı da görülmektedir.

E2.19. –“(…) *Sadist diyeceğim. Çünkü ben de bir babayım. Ben bunu sadistlik olarak yorumluyorum, bir hastalık ya da başka bir şey değil. Düşünebiliyor musun, 8 yaşında, 10 yaşında çocuğa cinsel istismarda bulunan sadece öğretmen grubu değil, başka gruplar da var. Esnafta da var. Bakkalıdır. Çünkü günümüzde görüyoruz..*”

Eğitimcimiz, cinsel istismar uygulayan kişi için sadist kavramını kullanmıştır. Bunu yapabilecek meslek grupları içinde öğretmenin yanı sıra esnaf, bakkal gibi çocuğun yakınında bulunabilecek kişiler olduğuna değinmektedir.

E2.21. –“(…) *ekonomik anlamda çocukların bazı şeylere heves etmelerini fırsat bilmeleri olarak görüyorum.*”

Eğitimcimiz, failin sapıklık veya sapkınlığının olabileceğini ifade ederken, mağdur olan çocuğun ekonomik olarak karşılanmayan ihtiyaçlarını gidererek çocuğun bu heveslerinin kullanılabilmesine vurgu yapmıştır.

E2.23. –“*Çocukluktan başlayarak karşı cinsle fazla irtibata geçmemiş, kendi halinde içine kapanık kişilerin daha fazla istismarda bulduklarını düşünüyorum.*”

Eğitimcimiz, tıpkı Dağlı'nın da ifade ettiği detaylardan biri olan, karşı cinsle fazla irtibata geçmemenin de çocukların cinsel istismara maruz kalabilme gerekçesi olarak ifade etmiştir.

E2.24. –“(…)Ya da çok büyük bir travma geçirdi, böyle bir rahatsızlık geçirdi diye düşünüyorum çünkü akli başında olan birinin yapabileceği bir şey değil diye düşünüyorum. Duyuyoruz öz çocuğuna bile bunu yapan insanları duyuyoruz. Tamam başka çocuklara da yapılmamalı elbette ama insan öz çocuğuna yapabilmesi için aklını kaybetmiştir diye düşünüyorum.”

Eğitimcimiz, failin hastalık, sevgisiz büyüme, aynı şeye maruz kalmak gibi nedenlerle bu eyleme giriştiğini ifade ederken Özellikle de baba-çocuk enestine vurgu yapmış, bunu yapabilecek bir yetişkinin akıl sağlığından şüphe edilmesi gerektiğine söylemiştir.

E2.25. – “ (...) cinsel yönden etkilenen için erkek olarak bir şeyler hissedebilmen için karşındakinin seni etkilemesi, tahrik etkilemesi gerekir. Ama çocuktan tahrik oluyorsa bu kişi demek ki ruhsal yönden bir rahatsızlığı var. Ama bunlar toplum içinde nasıl tespit edilir, görünüş olarak sana bana mı benziyorlar, normal insanlara mı benziyorlar bunu anlaması nasıl olur o konuyu düşünmek gerekiyor, yapmadan önüne geçebilmek için.”

Eğitimcimiz, bu kişilerin sapkınlıkları olabileceğini ifade etmiştir. Çocuktan tahrik olmayı akıl dışı bulduğunu söyleyen eğitimcimiz, istismarcı olan kişilerle ilgili net bir bilgiye sahip olmadığını üstü kapalı olarak ifade ederek, bu konuda önlem alınması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Eğitimcilerimize mağdur olan çocukların ortak özellikleri olabilir mi diye sorduğumuzda, bize verdikleri yanıtların dağılımı aşağıda görülmektedir.

Çizelge 5.5 : Eğitimcilerimizin mağdur olan çocuğun genel özellikleriyle ilgi verdikleri yanıtlara göre dağılımı

Sizce mağdur olan çocukların genel özellikleri neler olabilir?

%45,45'i İçine kapanık,

%25'i Aile Şefkatinden yoksun,

%20,45'i ParçalanmıŐ aileye mensup olduğu,

%9,09'u çocuğun sahipsiz veya kimsesiz olduğunu,

%9,09'u herhangi bir özelliğinin olmasına gerek olmadığını

EĞitimcilerimizin yaklaşık yarısı, çocuğun içine kapanık, öz elde ise özgüveninin düşük olduğunu ifade etmiştir. Pek çok eğitimcimiz, lider ruhlu öğrencilerin bu tür durumlara karşı koyacağını veya faili açık edebilecek potansiyelinin olduğunu söyleyerek, bu tür çocukların istismarcıları korkutabileceğini ifade etmişlerdir.

Prof. Dr. Figen Şahin Dağlı'nın(2013) mağdur çocuklarla ilgili ifade ettiği ilk Şey, her yaştaki çocuğun istismara uğrayabileceğini ama 3 yaş altının nadir olarak gerçekleŐtiĐidir. Dağlı, ocuğun 2 dönemde istismara daha açık olduğunu ifade etmiştir; biri okula baŐladıkları devre diğeri ise ergenlik evresidir.

Neden ocuğun okula ilk başladığı yaş diye sorduğumuzda Dağlı (2013), "*olayın ne olduğunu anlamadan kolay kandırılabilirdikleri yaş, biraz daha aileden uzaklaŐtıkları daha az korunaklı oldukları yaş*" demiştir. Ergenlik dönemiyle ilgili ilk açıklamalarını kız çocukları üzerinden yapan Dağlı, "*12-13-14 yaş gibi onların da bedenlerinin biraz deĐiŐip kadın bedenine benzer, bedenlerinin büyüdüğü ama aklı içerdeki ocuk yani, bedeni büyük aklı ocuk oldukları bu dönem, genel olarak daha kolay kullanıldıkları dnemdır*" diyerek, erkek çocukları için de benzer bir yaş aralığından söz edilebileceğini söylemiştir. Ayrıca Dağlı, ergenlik dönemindeki erkek çocuklarının hormonlarının aktifleŐtiĐini ve oluşan cinsel merakları nedeniyle edinmiŐ oldukları çoğu doğru olmayan bilgilerle pratik yapmak ihtiyacı içine girdiklerini, bu nedenle de kendilerinden daha gücŐsüz çocukları kurban olarak seebildiklerini ifade etmiştir. Kız çocuklarının küüklüklerinden beri erkeklere karşı kendilerini korumaları için tembihlendiğini ama erkek çocuklarının böyle bir bilgiyle donatılmadığını ifade eden Dağlı, "*(...) ergen çocuklar için en kolay hedef, kendilerinden biraz daha küçük, henüz ergenliğe girmemiŐ ne olup bittiğini bilemediği ve gücünün kuvvetinin yetebileceği, korkutup ikna edebileceği bir takım*

çocukları okulun tuvaletinde istismar ediyorlar. Bu bizim çok sık gördüğümüz bir şey.(...)” diyerek bilgisizliğin çocuğu, cinsel istismar vakasında mağdur tarafına alabildiğine de dikkat çekmiştir.

Ayrıca tacizcilerin hemen hemen tamamının erkek olmasına rağmen, kız çocuklarının erkek çocuklarına kıyasla 2/3 oranında cinsel istismara uğrayabildiklerini de ifade etmiştir.

Yabancı literatürde çocuklarda tacize uğrayanların daha çok kız çocuğu olduğunu ifade eden

Dağlı, bu konudaki gözlem ve deneyimini şu şekilde paylaşmıştır. *“Biz Gazi Koruma Merkezinde ilk vakaları kabul etmeye başladığımızda yarı yarıya idi neredeyse, kız çocuk kadar erkek çocuk tacize uğramış olarak geliyordu ki toplumun özelliklerine bakmak lazım. Biraz daha varoş semtteki erkek çocukların cinselliklerini yaşamalarına uygun ortam ya da kendi kendilerini tatmin etme yolu öğretilmediği için küçük erkek çocukların kullanılması çok çok daha fazla görünüyor.”*

Mağdur çocuğun kişilik özellikleriyle ilgili ise Dağlı'nın açıklamalarını şu şekilde maddelemek mümkündür:

- a) Sevgi ve şefkat ortamında büyümemiş,
- b) Kendiyle ilgili hoşnutsuzlukları olup özgüveni eksik olan,
- c) Anne ve babayla, birlikte güvenli bir aile ortamında birlikte yaşamayan,
- d) Ailevi değerleri, toplumun değerlerine uygun olmayan bir ortamda büyüyen (evde fuhuş olan veya evde 'özgürlük' adı altında çıplaklığın meşru sayıldığı bir ortam vs.),
- e) Aile içinde alkol veya madde bağımlılığının olması,
- f) Eğitimsizlik,
- g) Özellikle de en çok rastlanan baba-kız ensestinde
 - 1.1. Annenin pasifliği ve olaylara dur diyememesi,
 - 1.2. Annenin kronik bir hastalığının olması,

1.3. Anne – baba arasındaki cinsel kopukluğun çocuğun cinsel istismar mağduru olabilmesine neden olduğunu ifade etmiştir.

Tüm bu grupların risk taşıdığını ifade eden Dağlı, sevgi ve özgüven eksikliği ile büyüyen çocukların kolaylıkla kandırıldığını, ailesinden görmediği ilgi ve değeri verebilen herhangi bir kişiye kolayca meylebileceğini, o kişiye ihanet etmek istemeyeceği için durumdan hoşlanmasa bile susmayı tercih edebileceğini söylemiştir. Ayrıca aile içinde madde bağımlılığının var olmasının riski önemli ölçüde artırdığını, annenin eş olarak rolünü yeterince yerine getirememesinin özellikle baba-kız ensesti için büyük risk oluşturduğunu bunun da annenin ya durumu fark edememesine ya da durduramaması nedeniyle oluştuğunu vurgulamıştır.

Polat (2006) ise, evden kaçmış olan çocukların, özellikle de pornografik malzeme olarak kullanılma oranının yüksek olduğunu söyler.

Eğitmcilerimizin mağdurun özellikleri nelerdir sorumuza verdiği yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.4. –“*Tek ebeveynli çocuklar ki baba bırakıp gidiyor kimi zaman. Yurtlarda büyüyen çocuklar. Madde bağımlılığı önemli bir etken. Engelli çocuklarda görüldüğünü görüyoruz.. Daha çok kız çocuklarında rastlanmakta. Yurt dışında ise kız-erkek oranının daha yakın olduğu görülmekte. 6-10 yaş aralığındaki çocuklarda daha yoğun görülüyor.*”

Eğitimcimizin, literatürde geçen pek çok bilgiye yer verdiği görülmektedir. Bu şekilde yanıt alabildiğimiz sadece 2 eğitimcimiz bulunmaktadır.

E1.11. –“ *Tüm çocuklar mağdur olmaya aday. Ailesine kendini iyi ifade edememiş kişiler.*

(...)”

E1.10. – “ *Anne babası tarafından başıboş bırakılmış çocuklardır. Yani hep göz önünde olan çocuklar değil de. Gerçi fiziksel olarak çocuğun belli bir özelliği olmasına gerek yok bence.*

Çocuk olsun, yetiyor. Örüntü veya şekil önemli değil bence.”

Eğitimcilerimiz, mağdur olan çocukların belli bir özelliğinin olmadığını söylemiştir. Öte yandan ailesinin yakın ilgisinden uzak kalan çocukların yanı sıra, çocuğun ailesi ile olan diyalogunun kalitesinin de çocuğun bu tür mağduriyet yaşama ihtimali için önemli olabileceğini vurgulamışlardır.

E1.7. – *“Ailesiz, kimsesi olmayan çocuklar ya da ailesi olup da çok kardeşli olabilir, ailesi önemsemez, çocuk oynar oynar akşam eve gelse de gelmese de önemli değildir. Zaten her çocuğu bu tarz tuzaklara düşüremezler ama ailesi iyi olup da kaçırılan çocuklar da oluyor tabi.”*

Eğitimcimiz burada kimsesiz çocuklarla ailesinin kontrolünden uzak olan çocukların yanında, kardeş sayısının fazla olduğu ailelerin çocuklarının da mağdur olabilme ihtimallerinin olabileceğine değinmiştir. Ayrıca ailelerinin ilgili veya ilgisiz olduğuna bakılmaksızın kaçırılan çocukların da, bu tür mağduriyetler yaşayabileceklerine değinmiştir.

E1.12. – *“(…) Özellikle de küçük yaşlarda Yatılı Bölge Okullarına (YİBO) terk edilen çocuklar erkek çocukları. Bir dönem YİBO’da nöbet tuttuğumda 6-7 yaşındaki çocuğun YİBO’ya bırakıldığını gördüm. Onlar için çocuk yük. (...) Ve tacize, cinsel istismara uğrayan çocuk da bunu söyleyemez ailesine. Çünkü ailede konuşma hakkı yok.”*

Eğitimcimiz, kız çocuklarını daha savunmasız bulduğunu ifade ederek, erkek çocuklarının da cinsel istismara uğrayabildiğine vurgu yapmıştır. Özellikle de YİBO’larda yaşanan durumla ilgili değerlendirme yaparak, çocukların oralarda sahipsiz kaldığına değinmiştir. Son olarak ise cinsel istismara uğrayan çocuğun bunu söyleyemediğini ifade eden eğitimcimiz, bunun nedenini ‘çocuğun ailede konuşmaya hakkı yok’ şeklinde açıklamıştır. Dağlı ise, çocuğun olayla ilgili

açıklama yapmamasını çocuğun tehdit edilmesi, aile bütünlüğünün bozulmasına dair yaşanan korku gibi nedenlerle açıklamıştır.

E1.14. –“*O çocuktan kaynaklanan bir şey değildir, bence o bakan kişiyle ilgilidir. O an hangi çocuk istismar edebilmeye müsaitse ona yaklaşır. Bakan kişinin kötülüğü ile ilgilidir. (...) Çocuk ne giyerse giysin, hiçbir yetişkin çocuğa o gözle bakamaz. Şimdi bunu düşününce bile belimde bir rahatsızlık oluyor. Korkunç bir şey bu.*”

Eğitimcimiz, istismar için seçilen çocuğun herhangi bir çocuk olabileceğini ifade ederken, durumu failin kötülüğü olarak gördüğünü söylemiştir. Öte yandan eğitimcimiz, kimi zaman çocuklara giydirilen kıyafetlerin farklı bir gözle bakıldığında durumun teşhircilik olarak da görülebileceğini ifade ederken, bu konuya dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Eğitimcimiz ayrıca bu konuyu düşünmenin bile kendisini rahatsız ettiğinin altını çizmiştir.

E2.3. –“*Kırgın, üzgün olurlar. Hayata karşı sahipsiz hissederler kendilerini. Mutsuz hissederler.*”

Eğitimcimiz, istismar edilen çocuğun, istismarın ardından yaşayacağı hisleri ifade etmiştir.

E2.4. –“*(...) Genelde sessiz, kendini çok iyi ifade edemeyen çocuklar olduğunu düşünüyorum. Zaten lider ruhlu, tuttuğunu koparan çocuklar, pek fazla bunu yapacak kişi tarafından da seçilmez, o kişi de korkar çünkü. Bu çocuk beni deşifre eder mi, kaçır mı diye tedirgin olabilir.(...) Özellikle de doğu kültüründe çok yaygın bir şey.*”

Eğitimcimiz, daha çok sessiz ve karmaşık aile ilişkileri olan çocukların mağdur olabildiğini ifade ederken, kaçırılan çocukların da buna maruz kaldığını ifade etmiştir. Çocuk kaçırmalarından bahseden eğitimci sayımız yaklaşık olarak eğitimcilerimizin ¼'üdür. Ayrıca

eğitimcimiz, lider ruhlu çocukların istismarcıyı korkutma ihtimalinin daha fazla olduğunu ifade ederek özellikle de doğu kültüründe, istismar eden kişilerin daha çok çıktığını söylemiştir.

E2.8. – *“Mağdur olan kişilerin özelliklerini tam olarak anlayamıyorsun çünkü onların psikolojileri nasıldır, yaş çevresine baktığımızda hangi dönemdedir bunlar tamamen araştırıp incelemek lazımdır çünkü çok geniş bir konudur bu da. Tamamen ileriki yaşamını etkileyecek bir duruma maruz kalıyor bu kişi. Şu an için pek bir şey diyemiyorum.”*

Eğitimcimiz, konunun çocuğun psikolojisi boyutu ve yaş aralığı gibi konuların araştırılması gerektiğini belirterek kendisinin çoğu eğitimcimiz gibi, bu konuda bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir.

E2.11. – *“Onlar da evdeki aile sevgisinden ve şefkatinden uzak kalmış olan kişiler olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden belki de orada bulamadığı sevgiyi başkalarında arıyor, onlardan görmüş olduğu ilgiyi sevgiyi zannediyor. Ona yönelebiliyor ve bu durumda da farklı sonuçlar ortaya çıkabiliyor.”*

Eğitimcimiz, mağdur olan çocuğun ailesinden göremediği sevgi ve ilgiyi tamamlayacak birilerini ararken, karşısına çıkacak insanlardan gelen yakınlığı o büyük sevgi olarak değerlendirebileceğini ve bunun da olumsuz sonuçlar doğurabileceğini ifade etmiştir.

Eğitimcilerimizin yaklaşık yarısının da bu görüşü destekler ifadeler kullandığı görülmektedir.

E2.12. – *“Eğer bu bir çocuksa pek bir özelliğinin olması gerekmiyor. Zaten savunmasızdır. Zaten müsaittir. Zaten şikâyet edecek bir dili bile yoktur. Yani şikâyet etse bile çocuk olduğu için önemsenmeyecektir. Çoğu şeyleri çocukların uydurduğunu düşünüyoruz. Aslında çocuk hiçbir zaman yalan söylemez. (...) Özgüveni az olan çocukların uğrayabileceğini düşünüyorum ya da*

savunmasının az olan çocukların olacağını düşünüyorum. Ya da birilerinin himayesinde olan çocukların olacağını düşünüyorum.(...)”

Eğitimcimiz, çocuğun bir yetişkine kıyasla doğal olarak fiziki ve duygusal anlamda daha narin olduğunu söylemiştir. Ayrıca yetişkinlerin çocukların söyledikleri kimi şeyleri uydurdukları ve yalan söyledikleri gibi düşüncelerle onlara inanılmadığına vurgu yaparak çocukların her sözüne dikkat edilmesi gerektiğini söylemiş ve ipuçlarının bu şekilde yakalanabileceğine vurgu yapmıştır. Özgüvenin önemine değinen eğitimcimiz, genelde mağdur olan çocukların özgüveni düşük, kendisini savunamayan ve başkasına bağımlı olan çocuklardan olduğu ifade etmiştir.

E2.25. –*“Ailesi tarafından belki korunmuyor olabilirler, çok açık olabilirler, anne ve babalarının sahiplendiği, koruduğu, bilgilendirdiği bir ortamda büyümüş olsa kendini korumasını da yapabilir. Ben küçükken hiç unutmuyorum annem hep şunu söylerdi, ben yokken karşımızda yaşlı bir karı-koca çift oturuyordu ve o yaşlı amcadan annem pek hoşlanmazdı. Beni uyarırdı, kucasına oturma, bir yerine dokunmasına müsaade etme, özel bölgelerimiz vardır, buralara kimsenin ellemesine müsaade etme, eğer böyle bir şey yaşarsan mutlaka gel bana söyle, babana söyle ama bizden birine mutlaka söyle, kapının deliğinden bak, kapıyı hemen açma diye. Bize bu konuda o zamanlar pek anlam veremezdim ama söylediklerine dikkat ederdim tabii ki. Belki de bu çocukların ailelerinin bu konuda eksiklikleri olabilir. Eğitimli insanlar olsalar daha farklı olabilir diye düşünüyorum. (...)”*

Eğitimcimiz, ailelerinin koruyup sahiplendiği ve kendilerini nasıl korumaları gerektiğini öğrenen çocukların, bu tür mağduriyetler yaşamayabileceğini ifade ederek kendi ailesinin tembihlerinden bahsetmiştir. Böylelikle bir ailenin çocuğun kendisini koruyabilme becerisini nasıl verebileceğine dair düşüncesini ifade etmiştir. Ailelerin eğitim seviyesinin, çocukların bu konuda bilgi sahibi olma ihtimallerini artırdığını söylemiştir.

Öte yandan Dağlı ise, kız çocuklarının almış oldukları tembihlerle kendilerini korumayı küçük yaşta öğrenmeye başladıklarını ancak erkek çocuklarının böyle bir bilgidan habersiz ve bir koruma kalkanından uzak olarak yetiştirildikleri için istismara açık olduklarını ifade etmiştir.

5.2.3. Eğitimcilerin Bu Konudaki Tecrübesi

Çizelge 5.6 : Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarına dair tecrübesine göre dağılımı

Öğrencileriniz arasında cinsel istismara uğrayan var mı?	Hangi belirtiler, öğrencilerinizden birinin cinsel istismara uğradığını düşündürür?
---	--

%59,09'u hayır, %18,18'i evet, %9,09'u duyduğum çok oldu, %6,81'i bildiğim kadarıyla hayır, %2,27'si rastlamadım, %2,27'si habersizim.	%34,09'u içine kapanır, %18,18'i iletişim kurmaktan kaçır, %15,9'u çocuğun her zamankinden farklı davranışlar sergiler, %11,36'sı hırçınlaşır, %15,9'u aynı davranışı bir başkasına yapar.
--	--

Yukarıdaki çizelgeye göre eğitimcilerimizin yarısından fazlası öğrencileri arasında cinsel istismara uğrayan herhangi biri olmadığını net olarak söylerken yaklaşık %10'u tereddüt etse de yine de hayır diyebilmiştir. Eğitimcilerimizden yaklaşık 1/5'i ise, öğrencilerinin cinsel istismara uğradığını ifade etmiştir.

Eğitimcilerimize, hangi belirtiler öğrencilerinizden birinin cinsel istismara uğradığını düşündürür diye sorduğumuzda eğitimcilerimizin tamamının, çocukta ortaya çıkabilecek duygusal bulgulara ve önemli bir kısmının ise onu, sosyal ortamından koparan gözlenebilir davranışlarına odaklanarak soruyu yanıtladıkları görülmüştür.

Dağlı ise, cinsel istismarın hem fiziksel hem duygusal bulgularının olabileceği gibi bunların hiçbirinin görülemeyeceğini de söylemiştir. Böyle bir durumun bir eğitimci tarafından anlaşılabilmesini ise *“Tamamen çocukla olan yakın ilişkinizle, çocuk size açılmak isterse tamamen ortaya çıkabilir, uzaktan baktığınızda fark etmeyebilirsiniz.”* diyerek çocukla kurulan ilişkinin kalitesine vurgu yapmıştır. Çocuğun öğretmeniyle güven ve sevgiye dayalı bir ilişki kurduğunda ona tuhaf gelen, canını sıkan, kendisini üzen herşeyi öğretmeni ile paylaşabileceğini söyleyen Dağlı, *“hiçbir belirti vermeyen çocuğu da öğretmen tanıyabilir. Öğretmenler bu anlamda özel bir yerdedir.”* diyerek bu konuda eğitimcilerin kilit bir rol oynadığının altını çizmiştir.

Çocuğun kimi zaman duygusal belirtiler de verebileceğini söyleyen Dağlı, idrar kaçırma, korku, belli bir yere gitmeyi istememe, erkeklerden kaçınma gibi davranışların, cinsel istismara ait belirtiler olmamasına rağmen yine de önemli davranışlar olduğunu ifade etmiştir.

Daha spesifik bulgunun ise 'cinsel dışa vurum' olduğunu söyleyen Dağlı, çocukların 3-6 yaşları arasında cinsel organlarıyla ilgilenmeye başlayarak biraz mastürbasyonu andıran davranışlar sergileyebildiğini ve bunun normal bir gelişim özelliği olduğunu ifade etmiştir. “Ama bunun çok ötesinde yaşına uygun olmayan örneğin bir kız çocuk gidip erkek çocukların üzerine oturuyor, onları öpmeye çalışıyor falan gibi, aşırı ve o yaş çocuğundan beklenmeyecek cinsellik gibi ya da bir yetişkin gibi cinsel ilişki sırasında çıkartılan sesleri çıkartan oyunlar oynuyor, herkesin içinde açıkta cinsel organını gösteriyor, mastürbasyonu açık açık yapıyor gibi o yaş grubu için normal sayılmayacak şeylerden öğretmenler kuşkulandırmalı.” diyerek eğitimcilere yol göstermiştir.

Belirtilerin bir bakıma çocuğa özel olabildiğini söyleyen Dağlı, “fiziksel belirtilerden ciddi bir organ penetrasyonu da içeren, eğer cinsel istismara uğruyorsa, kanama, kaşıntı, gayt yaparken acıma, idrar kaçırma gibi bir takım fiziksel belirtiler varsa öğretmen bunu fark edebilir.” diyerek eğitimcilerimize bir başka ipucu daha vermektedir.

Öte yandan “çocuktan yaşından beklenmeyen cinsellikle içeren konuşmalar ve davranışlar olduğunda veya bir çocuk diğerine cinsel sapkınlık ya da cinsel olarak kendi yaşında yapmaması gereken şeyler yapıyorsa, saldırgan çocuğun çok daha dikkatli ele alınması ve incelenmesi gerekir.” diyerek bir çocuğun yaşından beklenmeyecek cinsel davranış ve bilgiye sahip olmasının bunun öğrenilmiş olduğunun kanıtı olduğunu söylemiştir.

Ovayolu ve ark (2007) ise, çocukken tacize uğrayıp mağdur olan bir kişinin, ilerleyen zamanlarda istismarcı olarak karşımıza çıkabileceğini söylemiştir.

Eğitimcilerimizin öğrencilerinizden birinin cinsel istismara uğrağını nasıl anlarsınız sorumuza verdiği yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.3. – “Bunu detaylı olarak öğrenmek isterim. Derse girdiğimde bu gözlemlemeyi yapabilecek bilgiye ihtiyacım var. Bu konuda bilgi sahibi değilim. Erkek çocukların kız arkadaşlarına dokunmaları, okşamaları, üstüne çıkması, köşe bucakta, onları görürsem bir şeyler gizlediklerini düşünür, şüphelenirim.”

Eğitimcimiz, eğitimcilerimizin neredeyse tamamının ifade ettiği gibi, bu konuda bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Ve sadece cinsel istismarın resmen yaşandığını gördüğünde bu ihtimali aklına getirip şüpheleneceğini söylemiştir.

E1.4. –“ *Ders başarısında ani düşme görür. Çocukta hiç görülmeyen farklı davranışların ortaya çıkması. Bu davranışı arkadaşlarına yapması. İçine kapanması. Masumca dokunmadan bile irkilmesi. Çocuktaki ani değişim yapan kişinin yakınlığı güvenini zedeliyor. Çocuğun çizdiği resimler çok önemli. Karanlık resimler ya da bazen çocuk, birinin cinsel organını da çizebiliyor.*”

Eğitimcimiz çocuğun ders başarısındaki ani düşme, yaşına uygun olmayan davranışlar sergileme, arkadaşlarına yaşına uygun olmayan şekilde davranması, masumca dokunmadan dahi irkilmesi ve çocuğun çizdiği resimlerden bahsetmiştir. Böylelikle eğitimcimiz, hem Dağlı'nın ifade ettiği hem de literatürde yazan diğer tespitlerin bir kısmına yer vermiştir.

E1.6. –“*Ben bu çocuktan örnek vereyim. Çocuk çok değişik davranışlarda bulunuyordu.*

Fermuarını açıp arkadaşlarına gösteriyordu. Sürekli tuvalette duruyordu. Arkadaşlarına karşı sürekli bir şiddet eğilimi vardı. Bunları gördükçe çocuğun iyi şeyler yaşamadığını düşünüyorum.”

E1.8. – “*Herhangi bir arkadaşına, kendisine uygulanan şeyi uyguluyorsa böyle bir şey olabilir.*”

E1.10. –“*Kendisi de bir başka arkadaşına yapıyorsa aynı durumu, kesin ya birinden öğrenmiştir ya da buna maruz kalmıştır. Çünkü küçük yaşta bir çocuğun aklına gelebilecek şeyler değil bunlar.*”

Eğitimcilerimizin neredeyse tamamına yakının üzerinde birleştiği bu tespit, Dağlı'nın da ifade ettiği belirtilerden biridir. Eğitimcilerimizin tamamına yakının herhangi bir eğitim almamalarına

rağmen, öğrenme kavramını iyi biliyor olmaları nedeniyle çocuğun öğrendikleri üzerine verdiği ipuçlarını değerlendirerek olası belirtileri fark edebildikleri görülmektedir.

E1.7. – *“Tabi ki bir farklılık olur çocukta. Kendini dışlanmış hisseder, okula gelmek istemez. Korkar, muhakkak kendini belli eder. Ailesi de anlar bunu mutlaka ama onlar anlamazsa biz nasıl anlarız, arkadaş çevresinden uzaklaşır, oyun oynamak istemez. Derslerinde bir düşüş olur. İsteksizlik olur. Muhakkak anlaşılır.”*

Eğitimcimiz, çocuğun saklayamayıp davranışa döktüğü bir takım tepkiler sayesinde durumun anlaşılabilirliğini ifade etmiştir.

E1.9. – *“Bilmiyorum, bu konuda bir ayırım yapmayacağım.”*

Eğitimcimiz, bu konuda bilgi sahibi olmadığını ve böylesi bir ayırım yapamayacağını ifade etmiştir.

E1.12. – *“Bir kere kalkıp elimi uzattığımda vücut olarak kendini geri çekiyorsa, ürküyorsa, korkuyorsa kesinlikle anlarım. Ya da vücudunda belli oluyor, izler kalıyor illa ki.”* Eğitimcimiz, çocuğun sıradan bir dokunuşta bile ürkmesi ve kendini geri çekmesi ile vücudunda kalan izlerden durumun anlaşılabilirliğini ifade etmiştir. Kimi cinsel istismar durumlarının fiziki belirti vermediği hem literatürde dile getirilmekte hem de Dağlı tarafından ifade etmiştir.

E1.14. – *“Hiç böyle bir şey yaşamadım. Çevremde yaşayan birileri de olmadı. Bilemiyorum. Geçen gün çocuk cinsel istismarı üzerine bir kitabı okurken çocuğun rahatsız olduğunu gördüm.”*

Belki o benim için bir ipucu olabilir. (...) Belki de çocuğun ürkek olması, çekingen olması, büyüklerden rahatsız olabilmesi belki ipucu olabilir. Belki de fark edemedim.

Maalesef rahatsız olduğum bir şey olduğu için hep hayatımdan uzak tuttum. Hâlbuki gündemime almam lazım. Ya da ben fark etmiyorum. Belki de çocuklar saklıyordur. Ya da belki ben kendi hayatımda uzak tuttuğum için yok gibi davranıyorum. Tez konun beni biraz uyandırdı aslında. Daha açıkgozlu olmam daha dikkat etmem gerek.”

Eğitimcimiz, böyle bir şey yaşamadığı için nasıl anlayacağını bilmediğini ifade ederken çocukların kendilerini cinsel istismardan koruyabilmeleri için yazılmış bir çocuk kitabını okuduğunda öğrencilerinden birinin rahatsız olduğunu gözlemlediğini söyleyerek bunun kendisi için bir ipucu olabileceğini söylemiştir. Eğitimcimiz rahatsız edici bulduğu bu konuyu hayatından uzak tuttuğunu ama gündemine alması gerektiğini ifade ederek araştırmamızın kendisini uyandırdığını ifade etmiştir.

E1.16. –*“Hiç böyle bir şeyle karşılaşmadığım için, bilemiyorum ki. Ne olabilir? Belki karne filan verdiğimizde öpüyoruz ya çocuklarımızı, yani çocuğa yaklaştığımızda, bir tepki olabilir. Yani o zaman öpme beni der gibi bir tutum sergileyebilir, belki oradan yani, ille de bundan kaynaklanacak diye bir şey yok ama belki olabilir.”*

Eğitimcimiz bu konuda bilgi sahibi olmadığını söylemiş ancak konu üzerine fikir yürüttüğünde çocuğa karne vermek gibi masumca bir yaklaşımda bile çocuğun alışılmadık bir tepki verebileceğini, bunun kafasında soru işareti yaratacağını ama tek başına da cinsel istismar olarak değerlendiremeyeceğini ifade etmiştir.

E2.17. –*“Ben anlar mıyım, anlamam herhalde. Hiç öyle bir tecrübem de olmadığı için. Hani öyle bir şey geldiyse başına o çocuğun çok konuşabileceğini, çok anlatabileceğini zannetmiyorum. O yüzden anlar mıyım belki rehberlik hocası olduğumda birebir konuşmada alttan alta hani hocam dayım ya da kim yapıyorsa artık böyle bir şey var derse bilebilirim.*

Bilemeyeceğim şimdi, hani böyle bir tecrübem de olmadığı için.”

Eğitimcimiz, böyle bir tecrübesi olmadığı için çocuğun başına böyle bir durum geldiğinde anlayabileceğini sanmadığını ifade ederek rehber öğretmenin bu konuda kendisine kıyasla daha yetkin olduğunu ifade etmiştir.

E2.8. –“*Eğer kendine zarar verme gibi bir durumu varsa, yani bedensel olarak, fiziksel olarak kendine zarar verdiyse, içine kapanıksa, dersle ilgilenmiyorsa, aktif olarak derse katılmıyorsa bu gibi durumlarda kendisi ile iletişime geçerim. Ama tam olarak bunun belirtileri var mı yok mu, böyle bir karar veremem.”*

Eğitimcimiz, çocuğun verdiği bir takım farklı duygusal belirtilerden şüphelenip çocukla iletişime geçebileceğini söylemiş ama hangi belirtilerin cinsel istismarı anlamak için bir eşik olduğunu karar verebilecek bilgiye sahip olmadığını söylemiştir.

E2.9. –“*Öğrenci söylemeden kanıtlayamayız ama belki bazı belirtilerden anlayabiliriz. Ruh halinden, çekingenliğinden, erkeklere karşı tutumundan, karşı cinse karşı diyeyim, erkek demeyeyim de genelde hep kız olarak düşünülüyor. Karşı cinse karşı ya açık rahattır veya çok fazla kapalıdır. Oradan belki anlaşılabilir. Kişi söylemeden bilemeyiz, bunun için işi bilen, tıbbi biri tarafından incelenmesi gerekiyor.”*

Eğitimcimiz, çocuğun karşı cinse karşı davranışlarının aşırı rahat veya aşırı çekingen olmasının şüphe uyandırabileceğini ama öğrenci söylemeden bunun anlaşılmasının mümkün olmayacağını ifade etmiştir. Çocuk söylemeden veya fiziksel bir belirti vermeden anlayamayacağını söyleyen eğitimci sayımız ise hayli fazladır.

E2.21. –“Bu konuda bilemeyeceğim. Çocuk suskundur, saldırgandır. Ama insan farklı durumlarda da benzer tepkileri verebileceği için adlandıramayız bu çocuk cinsel istismara uğramıştır diye. Belki aile içinde şiddet görmüştür, belki kardeşler arasında ayırım vardır, belki ekonomik sıkıntılar vardır, belki hevesleri gerçekleşmemiştir. Yani pek çok sebepten ötürü çocuk böyle davranabilir ve bunu paylaşmayabilir. Bu durumda pek çok kişi, ben yani bu konuda bilgisizim. Bu durumda anca kişi kendi ifade ederse, ya da kişinin anca defterinde böyle bir yazı görürsem anca bu şekilde algılayabilirim. Yoksa fiziksel bir darp filan yoksa algılayamam, öğrenemem, diyebileceğim bu.”

Eğitimcimiz, fiziksel bir belirti görmeden bunu fark edebilecek bir bilgiye sahip olmadığını söyleyen onlarca eğitimcimizden biridir. Öte yandan, çocuğun vereceği fiziksel belirtilerin, başka nedenlerden de ortaya çıkabileceğini bu eğitimcimiz de zikretmiştir. Dağlı da benzer düşüncededir. Zaten cinsel istismarın bu denli zor fark edilen bir özelliğe sahip olmasının temel nedeni de budur.

E2.11. –“Öğrenciye yaklaştırmaya çalıştığımda onun verdiği tepkiler genel olarak korku, çekinme, içine kapanıklık hali olabiliyor. Böyle durumlar evde farklı bir şeyler mi oluyor acaba diye düşünmeye sevk ediyor tabii ki.”

Eğitimcimiz, öğretmeni olarak çocuğa masumca yaklaştığında bile olağandışı tepkiler görüyorsa, çocuğun evde farklı şeyler yaşadığını düşünebileceğini ifade etmektedir.

E2.12. – “Gerçekten ciddi bir istismara uğruyorsa bunu mutlaka algılayacaktır. Dokunma ve okşanma döneminde olduğu için mesela sert hareketleri öyle algılamayacaktır. İlla ki belli bir şeyden sonra, o hoşuna gitmeyecektir. Bunu ya içine kapanarak yansıtacak ya karşı tarafa, (...) (ya da) o da kendi küçük yaş grubu arkadaşlarına yaklaşımda onlara öfkeli hareketlerde bulunarak ki tabii bu fazla ise, mutlaka bir sorun olduğunu düşünürüm. Bu şekilde verir mutlaka tepkisini.

Bir de engelli çocuklar, esas gizli kalan istismarların onlar olduğunu düşünüyorum. Üstelik davranışına da çok yansıtamıyor. Engelinden ötürü zaten bir öfke sahibi, engelinden ötürü öfkelerini yansıtma bile anlayamıyorsun. Çok uzun beraberliğin olacak ki anlayasın.(...)”

Eğitimcimiz, özellikle de okul öncesi çağındaki çocukları kastederek bu çocukların dokunma ve okşanma ihtiyaçlarının çok daha fazla olduğunu söylemiştir. O yaş çocuğunun sert ve kaba dokunuşu anlayabileceğini söyleyerek duyduğu rahatsızlığı ya aynı türden davranışlar yaparak ya da içine kapanarak ama her halükarda fark edilebilir bir şekilde göstereceğini ifade etmiştir.

Eğitimcimiz, rehabilitasyon merkezinde 2 yıl süre ile çalıştığı için, engelli çocuklar açısından da cinsel istismar durumunu yorumlamış ve engelli çocukların bu tür bir istismara maruz kaldıklarından emin olduğunu ve en gizli kalan mağdurların onlar olduğunu söylemiştir.

Engelli çocukların engellerinden ötürü zaten bir öfkeye sahip oldukları için davranışlarından fark edilmesinin çok zor olduğunu, anlaşılmasının tek yolunun çocuğu gerçekten de tanımak olduğunu ifade etmiştir. Ancak var olan yapıdan ötürü kimi zaman çocukların kuruma gelmemeleri kimi zaman uygulanan rehberlik programlarının değişmesi kimi zaman derse giren öğretmenlerin sık değişmesi ya da bu tür kurumların kapatılması nedeniyle, çocuk öğretmen ilişkisinin yeterince kurulamadığını da söylemiştir.

E2.14. – *“(...) onlar rahatlıkla annem babam utanır, arkadaşım utanır hiç demeden her şeyi söyler. Bu bana böyle yaptı der. Bilmem şunu gösterdi böyle yaptı der.(...)”*

Eğitimcimiz, çocukların hemen her şeyi süzmeden söylediği için, mağdur olduğu durumda da bunu söyleyebileceğini ifade etmiştir.

E2.16. – *“Bir kere basit bir özgüven sergiliyorsa, pasif bir durum sergiliyorsa, karşısındakine karşı sürekli bir güven problemi yaşıyorsa, bayansa bu erkek öğretmenlere karşı tedirgin yaklaşıyorsa, veya erkekse bayan öğretmenlere karşı güvensiz yaklaşıyorsa, aynı zamanda*

soyutlanmış bir tavırdaysa, yalnızsa, sürekli bir yalnızlık içindeyse, veya sürekli bir örtünme ve kapanma dürtüsü yani orasını burasını sürekli olarak bir kapatma dürtüsü içindeyse, bu benim dikkatimi çeker açıkçası. Ve o kişinin cinsel istismara veya fizyolojik bir istismara uğradığını düşünürüm diye düşünüyorum.”

Eğitimcimiz, çocuğun özgüven eksikliğinin olmasının, belirli bir cinsteki öğretmenlere karşı daha ürkek ve güvensiz yaklaşmasının, bedenini sürekli bir örtmeye çalışmasının dikkatini çekeceğini, bu durumda istismardan şüphelenebileceğini ifade etmiştir. Çocuğun özgüven probleminin olması, ürkekliği ve belli bir cinsteki insanlara karşı tedirgin bir tavır içinde olması, arkadaşlarından ayrı kalması ve yalnız olması durumu pek çok eğitimcimizin ifade ettiği tespitler arasındadır.

E2.19. –“(…) Eğer bu çocukla oturup konuşmak, niye böylesin, niye arkadaşlarıyla oynamıyorsun, niye konuşmuyorsun, sana karşı yapılan bir şey mi vardır gibi vs. şeyler, çocuk artık o güveni kazanırsa bir yerde patlar ve yaşadıklarını açıklar. Bunda psikologlar, rehber öğretmenlere büyük iş düşüyor. Öğretmen arkadaşlarımız da kendilerini geliştirmeli yani. Çocuk pedagojisini de çocuk psikolojisini de anlamaları lazım. (...) Veli toplantılarında ben anlatıyorum, çocuklarınıza baskı yapmayın, alın karşınıza konuşun. En azından çantalarını bir yoklayın, neler var neler yok. Çocuğunuzu yolluyorsunuz okula, çocuk okula gelmeyebilir. Çocuk biz öğretmenler diyoruz çocuk her sabah 7’de okulda olmalı diyoruz.

Çocuğun 8’de geliyorsa o 1 saatlik arada çocuk nerededir? Yaşıyoruz. (...)”

Eğitimcimiz, dikkati çeken bir durum olduğunda çocuk yapılan bir görüşme sonucunda çocuk, öğretmenle güven ilişkisini kurmuşsa dayanamayıp anlatacaktır diyerek Dağlı’nın ifadelerini tekrarlamıştır.

Öte yandan psikolog ve rehber öğretmenlere çok iş düştüğünü söyleyen eğitimcimiz, öğretmenlerin de özellikle de çocuk pedagojisi ve çocuk psikolojisi üzerine kendilerini geliştirmeleri gerektiğini ifade etmiştir.

Eğitimcilerimizin öğrencileriniz arasında cinsel istismara uğrayan oldu mu sorumuza verdiği yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.5. – “Aslında bir kız bir şey anlatmıştı ama emin olamamıştım. 1.sınıf çocuğu onun kalçasına dokunmuş. Kız ağlıyordu. Ne oldu diye yanına gittim, öğretmenim anlatamam utanıyorum dedi. Bir de böyle bir şey var, onun yaptığı bir şey yok ama utanıyor. 1.sınıf çocuğu olduğu için yaşı daha küçük olduğundan bunun cinsel istismara girmeyeceğini düşündüm ben. Onun dışında bildiğim kadarıyla yok.”

Eğitimcimiz, 1.sınıfa giden bir öğrencisinin başka bir akranı tarafından maruz kaldığı rahatsızlık verici bir dokunma sonucu kendisine geldiğini ve kendisinin bunu her iki çocuğun da yaşlarının küçük olması nedeniyle cinsel istismar kapsamında değerlendirmedeğini söylemiştir. Yasal mevzuat da cinsel istismar kavramından söz edebilmek için aradaki yaş farkından bahsetme olup, akranlar arasındaki yaşanan bu tür durumların cinsel istismar olmadığı ifade edilmiştir.

E1.6. – “Suriyeli bir çocuk geldi benim sınıfıma. Dönem ortasında başka bir sınıftan geldi. Suriye’de muhaliflerin elinde kalmış 15 gün sürede. Orada işkenceye maruz kalmış, abisini gözünün önünde öldürmüşler. Annesi çocuğun cinsel istismara uğradığını söyledi.”

Eğitimcimiz, Suriye’den göç yolu ile gelen bir öğrencisi olduğunu ve çocuğun annesinden öğrencisinin cinsel istismara uğradığını öğrendiğini ifade etmiştir.

E1.8. – “Yok, olduysa bile bilmiyorum çünkü biz bunu anlamakta zorlanıyoruz, bir problem de o. Çocuk bir şekilde dillendirirse ya da bu konuda çok iyi uzman olmak gerekir ki anca o şekilde fark edilsin.”

Eğitimcimiz, öğrencilerinden herhangi biri böyle bir duruma maruz kalmışsa bile kendisinin bundan haberdar olmadığını söyleyerek ya çocuğun bunu ifade etmesi ya da bu konuda uzman koşuluyla bu durumun fark edilebileceğini ifade etmiştir.

E1.9. –“Yatılı bölge okulunda okuyan çocuklar, ortaokula giden bir kız çocuğunu ki nereden tanıyorlar bilmiyorum artık, kızı tehdit etmişler. Artık aralarında nasıl bir şey ilişki olmuş o da tartışılabilir bir şey. Ki ben bu konuda aileleri suçlu buluyorum. İşte bize çocuk getireceksin denmiş. İşte 2 tane çocuk, biri öldü. Diğeri de ağır yaralı bir şekilde kurtarıldı. Ama bu olayın altından daha farklı birileri beklenirken, yatılı bölgede okuyan ortaokul çocukları çıktı. Tecavüz olayı. (...)”

Eğitimcimiz, görev yaptığı bölgedeki yatılı bölge okulunda okuyan iki öğrencinin, akranları olan bir kız çocuğunu kullanarak 2 küçük çocuğa tecavüz ettiklerini, mağdur olan çocuklardan birinin öldüğünü ifade etmiştir. Bu olayın ardından düşündüklerini şöyle anlatmıştır:

“ (...) Bundan sonra bizler kimseye güvenemedik. Kendi aralarında yaşanan ensest ilişkiler var mı diye sorguluyorsun. Mesela seni çok sıcak bir şekilde karşılayan buyur eden insanların evlerinde kapılar kapandıktan veya ışıklar söndükten sonra neler oluyor? Bu şekilde insanlarla olan ilişkilerde daha fazla duvar örmene neden oluyor. Doğru mu yanlış mı bilmiyorum. Hani insanları eğitmek konusunda bize düşen pek çok görev var, en azından ben öyle düşünüyorum. Hani onları eğitmeye yönelik bir çalışma mı yapmamız gerekiyor ve biz bunları nasıl sağlayabiliriz? Onlarda örf, adet ve büyüklerin sözleri hepsinden önce geliyor. Bunu mu yapman gerekiyor yoksa daha mı fazla duvar örmen gerekiyor insanlar arasında onu sorguluyorsun. O kadar eğitim veriyorsun o kadar uğraşıyorsun, insanlara örnek olmaya çalışıyorsun hiç mi faydası olmuyor diyorsun. Ondan sonra ailelere karşı bir güven eksikliğinin oluştuğunu görüyorsun. Ya da sınıfta çocuk senin gözünün içine her baktığında, acaba bu da evde cinsel istismara maruz kalıyor mu diye sorguluyorsun. Sadece kız çocuğu değil, erkek çocuğu için de aynı şeyleri düşünüyorsun.(...)”

Eğitimcimiz o kasabadaki insanlara dair yaşadığı güvensizliği, özellikle de ataerkil yapı nedeniyle kadınların yaşamış olduğu toplumsal baskıyı ve bu nedenle ezilen ve bir bakıma eriyen çocukluğa dair bir takım sorgulamalar yaşadığını ifade etmiştir. Eğitimcimiz,

(...) Bu olayda hukuki süreç işledi. Emniyet olabilecek en güzel şekilde çalıştı. Biraz halk çok fazla ayaklanmıştı, onlar çok iyi yatıştırdılar. Ama işin en kötü tarafı, yapan kişinin yabancı olduğunu, o halktan birinin olmadığını düşünüyorlardı ama işin en kötü tarafı yapanların o halktan çocukların olduğunu duyunca ertesi günü sanki öyle bir olay yaşanmamış gibi davrandılar. Kendi aralarında kapattılar. Biz kendi aramızda hallederiz, işi biraz daha kan ve para yoluyla halletmeye çalıştılar. Hani kol kırılır yen içinde kalır, ona gittiler biraz da. Bir gün önce kıyameti koparan halk, ertesi günü, hiçbir şey olmamış gibi sokağa çıkmaya, kahvelerde oturmayla, çocuklarını okula göndermeye başladı. Onun haricinde 1 gün öncesinde eğer devlet gerekli önlemleri almazsa, biz çocukları okula göndermeyeceğiz dendi.

Ertesi gün hiç öyle bir şey olmamış gibi. Olay Perver'de yaşandı.

İnsanlara baktığınızda yaşayış tarzları, birbirleriyle ilişkileri, dışarıdan gelen insanlara bakış açıları, bakıyorsun çok güzel, küçük hoş bir kent. Kent de değil aslında, ilçe ama kasaba gibi.

Diyorsun ki ne güzel insanlar burada birbirlerini tanıyorlar, kötü olaylar olmaz, yaşanmaz. Hırsızlık olayları bile, öyle ufak tefek çocukların yaptıkları hırsızlıklardan ibaret. Onun haricinde insanların birbirleriyle yardımlaşmaları ve güvendikleri bir yer. Ama kendi içlerinde çok baskılılar. Birbirlerine çok baskı yapıyorlar. Mesela kadının dışarı çıkması yasak denecek dereceden ileri seviye. Çok hastane işi olmadıkça ya da okula gidip gelme olmadığı sürece kadın eve kapanmış durumda. Alanları sınırlı. Dışarıda sokaktan geçmeleri neredeyse imkânsız. Biz memur olduğumuz için dışarıda işlerimizi biraz daha rahat görüyordum ama biz bile o baskıdan etkileniyorduk. Yürürken bile eteğim çok mu kısa, kolum açıkta mı diye düşünüyordun. Birbirlerini fazla baskıya almışlar. Vay falanca niye böyle yapmış, filanca niye böyle demiş diye. Ama dışarıdan gelen insana inanılmayacak derece misafirperverler. Başka hiçbir yerde belki bulamazsınız o kadar misafirperverliği. Ama kendi içlerinde inanılmaz derece baskı uyguluyorlar. Kültür seviyesi, gelir ve eğitim düzeyi düşük olan insanlarda fazlasıyla baskıya neden olduğu için baskının olduğu yerlerde inanılmaz şeylerle karşılaşabilirsiniz. Sonuçta baskı altında olan birine başını açma, gözünü dışarı çıkarma, ya da perdeyi açma dediğinde o kişi

okula geldiğinde inanılmaz hareketler görebiliyorsunuz mesela. Karşı cinse olan aşırı merakı, fazla yakın temasta bulunma isteği. Aynı şey erkek çocuk için de geçerli, sadece kız çocuğu için değil. Hani bunlar ortaya çıkabiliyor. Bu hem eğitim hem gelir düzeyi düşük olan insanlarda ortaya çıkabiliyor. En azından benim gözlemlediğim böyle diyebilirim.”

Eğitimcimiz, vakanın öğrenilmesinden sonra hukuki sürecin başladığını ve güvenlik güçlerinin olayı yatıştırdığını söylemiştir. Halkın, failleri yaşadıkları bölgenin yabancıları zannettiklerini ve onların kim olduğunun ortaya çıkıncaya kadar çocuklarını okula göndermeyecekleri yolunda yetkililere baskı yaptıklarını, faillerin kendi halkından çıkmasının ardından verilen tüm tepkilerin bıçak gibi kesilip, hayatın birden normale döndüğünü ifade etmiştir. Örf ve adetler nedeniyle özellikle de kadınlar üzerinde müthiş bir baskı olduğunu söyleyen eğitimcimiz, bu baskıyla yetişen çocukların okula gelip tek başlarına kaldıklarında normal olmayan, hatta eğitimcimizin tabiriyle ‘inanılmaz hareketler’ sergileyebildiğini ifade etmiştir. Bu olayın ardından özellikle de misafirperver ve yardımsever halkıyla göz dolduran bu halkla ilgili düşüncesinin değiştiğini, halkla kendisi arasına duvar örmeyi düşünecek kadar güvensizlik yaşadığını, töre, örf ve adet karşısında eğitimle değiştirebileceklerinin sınırları olduğunu görüp yaşadığı umutsuzluğu dile getirmiştir.

E1.12. –“Benim bir öğrencimin başına gelmişti, çocuğun kolunda, bacağında aşırı derecede sıkma izleri, darp izleri. Aileyi çağırdık. Aile inkâr etti, tehdit etti, bir şey tutturamadık sonunda. Bu gibi durumlarda direkt sosyal hizmetler aranmalı bence. Ama saçma sapan geleneklere bağlıyız, fazlasıyla kapattıyorlar üstünü. Yani polise filan söyleyen ne olacak? Ya çocuğu kaldırıp öldürecekler ya kendini asmaya zorlayacaklar. Ya atacaklar, diyorum ya her taraftan elimiz kolumuz bağlı.

Kendi öğrencimde dayak zorlama olup de sonucunun ne dereceye vardığını göremediğim birkaç olay da gördüm. Çok çocuklu çok kalabalık aileler, hepsi de aynı odanın içinde olduğu için her şey onların gözlerinin önünde olup bitiyor. Bilemiyorsunuz yani.”

Eğitimcimiz, kendi öğrencisinde böyle bir durum yaşadığını, çocuğun vücudunda izleri de olduğu için aile ile görüşme yapıldığını ama ailenin durumu inkar ettiğini, durumun geleneksel nedenlerle kapatıldığını bu nedenle de çaresiz kaldıklarını ifade etmiştir. Çocuğun geniş ailede yaşamasının, bu tür durumların daha sık yaşanmasına neden olduğunu ifade etmiştir.

E1.13. – *“Şimdiye kadar rastlamadım. Buna da dikkat ediyorum. Kendim de bilinçlendirmeye çalışıyorum çocukları. Ama böyle bir şeyler karşılaşmadım. Ama Roman Okulu’nda çalışmışım mesela, oradaki çocuklar uğruyorlardı ve bunu çok da normal bir şeymiş gibi karşılıyorlardı. Kendi aralarında bile birbirlerini el kol hareketleriyle istismar ediyorlardı.*

O okulda 1,5 - 2 yıl çalıştım. Orada bu tür hareketler son derece doğal çünkü. Aynı odanın içinde bir yerde anne baba yatıyor, bir yanda çocuk. Yani o anne babanın yaptığı herşeyi, cinsel olarak olarak yaşadığı herşeye şahit oluyor çocuklar. Çocuk ondan sonra bunları doğal olarak karşılayıp ben de yapabilirim diyor. Mesela orada küçük yaşta evlenmeler 13-14 yaşında çok görülüyor. Onlar için çok sıradan bir olay yani.”

Eğitimcimiz, kendi öğrencileri arasında böyle bir olayla karşılaşmadığını ama bir dönem çalıştığı bir Roman Okulunda bu tür duruma rastladığını ifade etmiştir. O çocukların davranışlarına yansıyan bu öğrenilmiş tepkilerin ebeveynlerin özel hayatlarını çocuklarının gözleri önünde yaşamalarından kaynaklandığını söyleyerek, yaşananların çocuğun durumu normalleştirmesine neden olduğunu ve akranlarıyla olan ilişkisine de yansıyabildiğini ifade etmiştir.

E1.15. – *“Evet. İlk kez bu yıl karşılaştım ben de. Tuvalette kendinden 2 yaş büyük bir çocuk tarafından oldu. Ama orada çocuğun psikolojisi iyiydi. Olayı duyar duymaz müdahale ettiğimiz için belki daha iyiydi. Diğer çocuk zaten gönderildi okuldan. Belki şaka amaçlı yapmış olabilir ama işin boyutu kötü olduğu için.*

Öncelikle diğer çocuğu okulda istemedik, atılmasını istedik. Velisi filan çok itiraz etti ama ben ısrarla söyledim müdüre çünkü çocuk onu gördüğünde daha kötü olacak. Önce çocuk gönderildi

ve sonra biz daha hassas davrandık. Bir kere bu konu hiç açılmadı. Orada konuşuldu, ben gerekli şeyleri yapıyoruz dedim çocuğa. Ders esnasında koridorda konuştuk çocukla. Böyle bir şey yaptı bu çocuk, bu okuldan uzaklaştırılacak. Daha sonra velisi ile hatta velisi ile daha çok konuştuk. Çocukla pek bu konuya giremedik. Velisine hani gerekli şeylerin yapılacağını söyledik, önce velisini rahatlattık. Bu konuyu evde de dahil çocukla konuşulmasını istemedik. Bir daha hiç konusu açılmadı. Çocuk da çok sıkıntı yaşamadı bu konuda. Yani benim gözlediğim yaşamadığıydı. Rehberlik servisine de gönderdik hani. Ama onlar nasıl bir çalışma izlediler bilmiyorum. Sıkıntı yaşamadı yani çocuk, kolay atlattı.

Aslında ben ilk olayda da gerekeni yaptığımı düşünürdüm ama çocukla daha fazla iletişime geçerdim. Yani onu daha fazla gözlem altında tutardım değişiklik oluyor mu olmuyor mu diye.

33 kişilik bir sınıftı. Çok fazla gözleme şeyim yoktu ama daha çok gözlem altında tutulabilirdi. Ya da velisi ile daha fazla irtibata geçilebilirdi. Çünkü bunun kızı da ablası da aynı duruma maruz kalmış amcası mı dayısı mı ne. Aslında ailede var bir şey. Ailenin de rehberlik açısından bir şey yapılması lazım.”

Eğitimcimiz, aralarında 2 yaş fark olup birinin öğrencisi olduğu iki çocuk arasında böyle bir durum yaşandığını ifade etmiştir. Şiddeti uygulayan çocuğun kendisinin ısrarıyla okulunun değiştirildiğini, mağdur olan çocukla sadece o gün konu hakkında konuşulup bir daha konuşulmadığını ama aileyle iletişimini sürdürdüğünü, çocuk için okulun rehberlik servisinden de destek alındığını, bunun sonucunda çocuğun kısa zamanda normal hayatına devam ettiğini söylemiştir. Öte yandan mağdur olan çocuğun ablasının da aile içi enseste maruz kaldığını ifade eden eğitimcimiz, bu durumu ‘aslında ailede bir şey var’ diyerek yadırgadığını ve bu nedenle de ailenin desteğe ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir.

E2.2. – “Birebir böyle bir vaka ile karşılaşmadım ama duyduğum oldu. Tabii duyularla hareket etmek ne kadar doğru? Çalıştığım okuldaki öğretmen arkadaşların başka öğretmenlerin öğrencilerine karşı cinsel istismarı oldu. Onların bana anlatmasıyla bilgi sahibi oldum. Ama gerek benim kendi arkadaşlarımın öğrencilerden aldığı bilgiyi yetkililere iletmesiyle gerek öğrencilerin cesur davranması ve ailelere bildirmemizle olay uzamadan çözüldü. (...)”

Eğitimcimiz, görev yaptığı okulda böyle bir durumun olduğunu ifade ederek olayın meslektaşlarının ifadeleri ve çocukların cesareti sayesinde çözümlendiğini söylemiştir.

E2.3. – *“Daha önce çalıştığım okulda, çocuklar kendi aralarında birbirlerinin evine gidiyor ve oradaki erkek çocukların kendilerini görüntüledikleri ve bunu sanal ortamda yayınladıklarını duydum. Bir de burada bir olay olmuştu. Burada da o çocuğun başka bir okula gönderildiğine şahit oldum.”*

Eğitimcimiz, çalıştığı iki okuldaki 2 farklı durumdan bahsetmiştir. Biri akranlar arasında yaşanan pornografik bir durumken bir diğeri ise çocuklardan birinin okulunun değiştirilmesiyle sonuçlanan bir başka durumdur.

E2.4. – *“Cinsel istismar, çocuklar arasında çok oluyor. Gerçi büyüklerin çocuklara istismar etmesi gerekir ama çocukların kendi aralarından çok duymuşluğum var. Bana bu şikâyetle geldiğinde çok var. Kendi sınıfımda da çok oldu bu. Çocuklarla konuşuyorum bu durumda. Bunlar küçük çaplı olarak başlıyor, özellikle de fiziksel olarak. Sonra özellikle de erkek çocuklarının birbirine şaka adı altında yaptığı o hareketler, birçok kişinin zaten hiç hoşuna gitmiyor ama kimse gururuna yedirip de söylemiyor. Herkes birbirine yapıyor diye birazcık da normal karşılanıyor. Hep mağdur edilenler var. (...)Bir kez 8.sınıflarla böyle bir durum yaşadık ve aslında kendi sınıf öğretmenleri durumla ilgileniyordu ama ben de açıkçası çok rahatsız olmuştum bu durumdan. Çünkü okulun en başarılı öğrencilerinden birine uygulanıyordu bu cinsel istismar. Bu ciddi anlamda da ileri boyuttaydı. Ve sadece bir öğrenciye o sınıftaki pek çok öğrenci tarafından uygulanıyordu. O yüzden çocuk psikolojik olarak gözlemliyordum ki gerçekten de sıkıntı bir hale gelmişti ama buna rağmen ders başarısı hala iyiydi. Çocuğun eğitimi açısından düşünüş yaşadığı dönemler oldu ama toparlandı. Demek ki çocuk bu durumu atlatabilecek kadar potansiyeli bir çocuktaki ki atlatabildi. Zaten zeki bir çocuktaki da ki problem de buydu. Hem zeki hem de görsel olarak iyi olmasıydı ki bu durum kıskanılarak böyle bir duruma maruz kalmasının da en önemli nedeni buydu.”*

Eğitimcimiz, çocuk cinsel istismar kavramının yetişkinden çocuğa olması gerekirken çalıştığı okulda akranlar arasında benzer durumlara çok fazla rastladığını ifade etmiştir. Şaka adı altında yapılan bir takım davranışların çocuklarının kimini mağdur ettiğini söyleyen eğitimcimiz, bu konuda çok fazla şikayet aldığını, bu durumda genellikle çocuklarla konuşmayı tercih ettiğini, durum daha ciddi boyutlara taşındığında ise velileri ile konuştuğunu ifade etmiştir. Hem akademik başarısı çok yüksek hem de fiziksel olarak çekici olan bir öğrencisinin akranları tarafından istismar edildiğini, bunu öğrendikten sonra öğrencisini gözlediğini, çocuğun akademik başarı ivmesinde düşüşün yaşandığı bir dönem olduğunu lakin çocuğun bunu telefî edebildiğini, bunun da çocuğun potansiyeli ile ilgili olduğunu ifade etmiştir.

E2.6. – *“Hiç fark etmedim, duymadım da. İlk yılım olduğu için olabilir. Ama geçen yıl ücretli öğretmenlik yaparken iki erkek öğrencinin başka iki erkek öğrenciyi tuvalette sıkıştırıp bir şeylere zorladığını duymuştum ama derin detay bilmiyorum. O iki çocuğun ailesi çocuklarını okuldan aldı. Diğer iki çocuk okula devam etti, 8.sınıftı zaten. Çok da derin detayını bilmiyorum. O çocuklarda bir şey de fark etmemiştim, duydum sadece.”*

Eğitimcimiz, kendi öğrencileri arasında böyle bir durum olduysa da fark etmediğini ama önceden çalıştığı bir okulda, 2 erkek öğrencinin 2 erkek öğrenciyi tuvalette sıkıştırdığını ve detaylarını bilmediği bir durumun yaşandığını söylemiştir. Sonuç olarak ortaokul son sınıf olan çocukların 2’sinin okuldan ayrıldığını diğer ikisinin ise okula devam ettiğini ancak bu çocuklarda olağandışı herhangi bir şey fark etmediğini ifade etmiştir.

E2.15. – *“En azından kendi okulumda şöyle bir şey yaşadım, bir çocuğum vardı daha önce böyle bir cinsel istismara uğramış. Ben okula geldiğimde o 8.sınıftaydı o çocuk. Çocuk bu okula ilk başladığında 3.sınıfta böyle bir şeye uğramış. Onun sürecini iyi bildiğim için rahatlıkla konuşuyorum. Aradan 6 yıl geçmiş. O çocuğun o olayı bir anlatışını görmeleri gerekiyor. Yani hala o anı yaşıyormuş gibi öyle bir ağlaması, öyle bir titremesi öyle bir korkması var ki bu çocuğa hizmet filan verilmemiş. O çocuk o olayın tazeliğiyle kalmış. Bizim insanlarımız şey*

zannediyor hani çocuğu tedavi şey gibi, yanında konuşmazsın, yanındayken hatırlatmazsın, o olay da kapanır gider. Yok böyle bir şey. O çocuğun içinde hiçbir şeyin kapandığı ettiği yok ki ben o çocukta çok net gördüm. Ki o kız çocuğu oral sekse zorlanmış. Bu kendinden çok yaşça büyük bir kişi işte, onu böyle bir şeye zorlamış onu 3.sınıftayken. Ve kızda belirtileri hala duruyor ve kendine yakın hissettiği için. Şurada da şunu anlamamız lazım, bu çocukların ne kadar ihtiyacı olduğunu görmemiz lazım. Bu çocuk bunu daha 3.sınıfta yaşıyor, daha okula yeni gelmişim, o 8.sınıfa gidiyor, demek ki o güveni yeterince almış ki çocuk, yapılacak bir şey olmamasına rağmen, ki kişi zamanında tutuklanmış yetişkin bir insan olduğu için, cezasını almış, süreç işlemiş. Yani o saatten sonra benim yapabileceğim, ihbar edebileceğim herhangi bir durum olmamasına rağmen, çocuk yine de bunu paylaşma ihtiyacı hissediyor. Buradan bile eksikliğimizi görmemiz lazım, bu çocuk niye hala bunu yeni gelmiş bir öğretmen olmasına rağmen, evet güven aşılamış olabilirim ama güvenden de ziyade bu çocuğun hala bunu paylaşmaya ihtiyacı var. Ve o çocuk hala arkadaşları arasında ki 8.sınıf ergenlik dönemi, bilirsiniz, ve cinsel içerikli konuşmalar çocuklar arasında mutlaka ki geçer yani meraktır, birbirlerine sorar ederler, bu çocuk o konuşmaları asla dinleyemiyor. Kim konuşursa ağlayarak geliyor, asla onların yanında duramıyor. İçeriğini bırakın asla cinsel kelimesini duymak bile çocukta ağlama nöbetlerine neden oluyor. Peki neden? Zamanında tedavi edilmediğinden. Süreç orada da nasıl işlemiş kişi şikâyet edilmiş, cezasını almış, tutuklanmış ama gerisi yok. Çocuk kaldı, çocuk yaşadığıyla duruyor hala. Onun ceza alması o olayı kapatmıyor ki. (...)

Eğitimcimiz, görev yaptığı okula ilk geldiğinde, o tarihten 6 yıl önce yaşanmış bir çocuk cinsel istismarı olayının mağdurunu gördüğünü, 3.sınıfa giderken oral sekse zorlanmış olan bu çocuğun, aradan geçen 6 yılın sonunda bile ‘o olayın tazeliğiyle kalmış’ olduğunu söylemiştir. Yasal sürecin işleyip failin ceza almış olduğunu, bu noktadan sonra kendisinden görevi gereği beklenen herhangi bir şey olmadığını ama var olan sistemin, mağdur çocuğu normal hayatına döndürmeyi başaramadığını söyleyerek bu konunun önemli bir eksiklik olduğunu ifade etmiştir. Sistemin yalnızca ceza vermek üzerine kurulu olduğundan yakınan eğitimcimiz, çocuğun esas ihtiyaç duyduğu ve kendisine verilmesi gereken hizmetin çocuğun ruhsal olarak onarılması olduğunu söylemiştir.

E2.19. – “3 - 4 tane oldu. Hepsi de değişik şeyler. O.... ile M..... O.... içine kapanık bir çocuktü, sessiz bir çocuktü. O.... Türkçe bilmiyor. Tuvalete gidecek, tuvalete gideceğini bile söyleyemeyen bir çocuk. Hep öğretmen abi öğretmen abi. Ailede var olan yanlışlar, çocuğa yansıyor. E günümüzde artık televizyonudur, özellikle de basınıdır. Çocuk bir şeyler görüyor ve uygulamaya çalışıyor. Merak. Anne baba çocuğu alıp eğitmemiş. Oğlum bak şu şudur. Mesela benim bir arkadaşım var. Bizim şu an müdür başyardımcımız. O ve ben, çok rahat benimle birlikte rehberlik, danışmanlık yapardık. Çocukları alırdık karşımıza konuşurdük. Yani bir insanın kendisini tanumasını, çocuklar bak ergenliğe giriyorsunuz, yaşınız büyüyor, vücudunuzda değişiklikler olacak, korkmayın, bazı şeyleri merak etmeyin, herşey aşama aşamadır, sakalınız da çıkabilecek, vücudunuzda kılınma da olabilecek, gelişeceksiniz, anatominiz gelişecek. Bunları anlattıkça çocuklar o meraktan kurtuluyor. (...)Öğretmenlik sadece A,B,C öğretmek değildir. Onu kenara koyacak, eğiteceksin çocuğu. Ondan sonra eğitimle çocuğa öğretirsen başarı asıl o zaman gelir, çocuğu kazanırsın. (...)”

Eğitimcimiz, meslek yaşamı boyunca birkaç kez bu tür durumlarla karşılaştığını söylemiştir.

O... diye bahsettiği öğrencisinin ailesinde gördüklerini uyguladığını ve bunun yanlışlara neden olduğunu söyleyerek ailelerin çocuklarına gerektiği şekilde rehberlik edemediklerini ifade etmiştir. Bu nedenle okuldaki bir meslektaşıyla birlikte 4 ve 5.sınıfa giden öğrencilere cinsel eğitim verdiğini söyleyen eğitimcimiz, bu sayede ailenin eksik bıraktığı bu konuyu kendilerinin tamamlamaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Ailede babanın sadece evin geçimini sağladığı ve genel manada çocuğun eğitiminde sorumluluk alamadığını, bu nedenle de esas sorumluluğun annede olduğunu ifade eden eğitimcimiz, yaptıkları rehberliğin annenin sorumluluğunu yerine getirmek olarak adlandırmıştır. Rehber öğretmenlerin bu konuda sorumluluğu olduğunu, onların yapamadığı yerde deneyimli öğretmenlere görev verilebileceğini ve eğitimcinin esas başarısının çocuğu sadece akademik manada değil, hayata hazırlamak anlamında attığı adımlarla ortaya çıktığını söylemiştir.

E2.22. –“(...) Sırf öğrencilerim için açtığım bir ağda ve öğrencimin kafasının başka bir görüntü kullanılarak kullanıldığını gördüm. Ya da nasıl desem çocuklar pek çok anlamda bilgisayarı çok

kötü kullanıyor ki tabi bu istismara girer mi aile içinde ne kadar bu cinsellik eğitimi veriliyor bilmiyorum ama çocukların eğilimlerinden de anladığımız kadarıyla cinse anlamda bir eğitimden geçmediğini ve aileleri tarafından anlatılması gereken birçok konunun onlara anlatılmadığını gördük. Bence anlatılmaması da bir istismar. Çocuk bu durumdan bir haber. (...)”

Eğitimcimiz, öğrencileri için açmış olduğu bir sosyal paylaşım sitesinde, öğrencilerinden birinin kafasının porno malzemesi olarak kullanıldığını gördüğünü söyleyerek bu konuda ailesinin cinsel eğitim vermemesinin çocuk için büyük tehlike ve bir çeşit istismar olduğunu söylemiştir. Eğitimcimiz akabinde sorunu sınıf rehber öğretmeniyle ve çocukla konuşarak çözmeye çalıştığını söylemiştir.

E2.24. –“*Evet, çok uzun zaman önce gelmişti, erkek bir öğrencimde olmuştu. Hatta bunu başka bir öğretmenimiz, hatta çocuk bana bunu anlatmamıştı aslında. Bu çocukta bazı değişik davranışlar gördükten sonra ve öğretmenim bir sorunum var ama sizinle kesinlikle paylaşamam dedikten sonra rehber öğretmene yönlendirdim. Rehber öğretmene, durum hakkında genel bir bilgi vermemiştim kendisi sorsun diye. Sonra rehber öğretmen onunla görüştüğten sonra bazı şeyler söylemişti bana yani çocuğun direkt olarak bana anlattığı bir şey yoktu. Rehber öğretmenle ne yaptınız diye konuştuğumda o da sosyal hizmetlere başvurabiliriz ama başvurduğumuzda çocuk aileden alınabilir demişti. Fakat sonra oturup konuştuğumuzda daha sonra, bunun bizim açımızdan, burada tabii ki önemli olan çocuk ama biz hala aynı yerde öğretmenliğe devam edeceğiz ki aile de orada oturuyor, bu ailenin de böyle bir durum karşısında her ne kadar çocuğuna ilgi, sevgi göstermese de böyle bir durum karşısında çocuğunu sahiplenmeye kalkacaktır. Açıkçası bu nedenle herhangi bir girişimde bulunamamıştık ki sonra o aile taşınmıştı, çocuğu bir daha görememiştik. Böyle bir şey olmuştu.*”

Eğitimcimiz, erkek bir öğrencisinin cinsel istismara uğradığını öğrendiğini, çocuğu rehber öğretmene yönlendirdiğini ve rehber öğretmenin Sosyal Hizmetler Kurumu’na başvurulabileceğini ancak bu durumda çocuğun aileden alınabileceğini ifade etmiştir. Aynı yerde görev yapmak ve aile ile karşı karşıya kalınabileceği düşüncesiyle herhangi bir girişimde

bulunmadıklarını, çocuğun ailecek taşınması üzerine ondan bir daha haber alamadıklarını söylemiştir. Bu durumda suçun bildirilmeme suçudur. Lakin eğitimcimizin rehber öğretmenle birlikte suçu bildirmeme gerekçesinin kendi can güvenliklerine dair yaşadıkları çekincedir. Ve görüşme yaptığımız eğitimcilerimiz arasında benzer şekilde davranacağını söyleyen eğitimcilerimiz de olmuştur.

E2.25. –“*Hiç böyle bir şey yaşadım, denk gelmedi çok şükür, çok şükür. İnşallah olmamıştır da. He bir şey olmuş ve ben habersizsem üzülürüm buna da ama hiç denk gelmedi, hiç duymadım.*”

Eğitimcimiz, böyle bir durum ile daha önce hiç karşılaşmadığını ifade ederek, inşallah olmamıştır, temennisinde bulunarak habersizsem üzülürüm şeklinde fikrini beyan etmiştir.

5.2.4. Eğitimcilerin Cinsel İstismar Durumundaki Müdahalesi

Çizelge 5.7 : Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı durumundaki ilk müdahalesine göre dağılımı

<i>Çocuk cinsel istismarı durumuyla karşılaştığınızda ilk ne yaparsınız?</i>
%47,72'si Rehber Öğretmene gideceklerini,
%36,36'sı Uzman dan destek almaya çalışacağını,
%29,54'ü Veli ile görüşeceğini,
%27,27'si Çocukla konuşacağını, %20,45'i Okul idaresine başvuracağını,
%13,63'ü Polise gideceğini ifade etmiştir.

Eğitimcilerimiz, öğrencilerinden birinin cinsel istismara uğraması durumunda en yüksek oranda rehber öğretmene gideceklerini söylemişlerdir. Akabinde en çok oy alan şıkkın ise uzman desteği olduğu görülmektedir. Uzman olarak görülen kişilerin daha çok alanda çalışan akademisyenler, psikologlar, psikiyatrlar ve pedagoğlardan oluştuğu görülmüş, tüm bunların içinde en çok başvurulacağı söylenen kesimin psikologlar olduğu tespit edilmiştir. Sosyal Hizmet Uzmanı kavramının eğitimcilerin hiçbiri tarafından dile getirilmediği de, tespit edilen bir başka ayrıntıdır. Veli ve çocuk ile görüşmek, genelde eğitimcilerin ikincil olarak yapmayı tercih ettikleri şeylerdir. Bunun en önemli nedeni, eğitimcilerin çoğunlukla karşılaştıkları herhangi bir sorunda sorunun çözümünü birinci elden çocuk veya veli ile konuşarak çözüme kavuşturmayı alışkanlık haline getirmesidir. Okul idaresi, başvurulacak sondan bir önceki grup olarak ifade edilmiş, son grupta ise polise yer verildiği görülmektedir.

Eğitimcilerimize, uygulanması gereken yasal prosedürün ne olduğunu sorduğumuzda aldığımız yanıtların dağılımı aşağıdaki çizelgedeki gibidir.

Çizelge 5.8 : Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı durumunda, uygulanması gereken prosedürle ilgili görüşlerine göre dağılımı

<i>Çocuk cinsel istismarında uygulanması gereken yasal prosedür nedir?</i>
%34,09'u bilmiyorum,
%27,27'si okul idaresine başvururum,
%22,72'si psikolog ve psikiyatra başvururum,
%20,45'i rehber öğretmene başvururum,
%15,9'u savcılığa giderim,
%13,63', sosyal hizmetlere başvururum,
%13,63'ü polise başvururum,
%2,27'si RAM'a başvururum.

Eğitimcilerimizin önemli bir kısmı, direkt olarak yasal prosedürü bilmediğini söylemiştir. Sorumuzu bu şekilde yanıtlayarak sonraki soruya geçmeyi bekleyen eğitimcilerimizin sayısı hayli fazladır. Çeşitli kişi ve kurumlara başvurabileceğini söyleyen eğitimcilerimizin de önemli bir kısmı mesleki deneyimleri ile çözüm üretmeye çalışmışlardır. Bu durumunda en çok okul idaresinden yardım isteyeceklerini ifade eden eğitimcilerimiz, ardından en çok psikolog ve psikiyatrist gibi okul dışındaki uzmanlara danışacaklarını ifade etmişler, rehber öğretmen ise bu iki seçeneğin ardından başvuru alan kişi olarak görülmüştür.

Çocuk Koruma Sistemi içinde okullardan beklenen, sistemin Rehber Öğretmenler vasıtasıyla işlemesidir. Bu nedenle de okullardaki en kritik kişi, rehber öğretmenlerdir. Dağılımı da, öğretmenlerin şüphe duydukları bir konuda çocuğun rehber öğretmene yönlendirilmesi için *“Rehber öğretmene yönlendirmek bence çok doğru bir davranış, çünkü rehber öğretmenler çok farklı bir eğitimden geçiyorlar. Zaten onlar psikolojik danışmanlar, çocuk psikolojisinden*

anlıyorlar. Eğer işini iyi yapan bir rehberse çocuğun ona açılması ve derdini anlatması mümkün” diyerek destek vermiştir. Ayrıca Dağlı, Rehber Öğretmenlerin yasal süreci başlatan kişi olduklarını ifade etmiştir. Eğitimcilerimizin de verdikleri yanıtlardan çıkan sonuç, en çok başvuracakları kişinin rehber öğretmen olduğudur. Neredeyse ona yakın bir başka kişi ise uzman grubu olarak tabir edilebilecek psikolog, psikiyatr, pedagog veya akademisyenlerden oluşan gruptur.

Rehber öğretmenlerin, Çocuk Koruma Sistemi içinde yakın zamana kadar uyguladıkları prosedür, istismar durumuyla ilgili olası bir şüpheyi 1.derecede önce mülki idare amirine, oradan Sosyal Hizmetler İl / İlçe Müdürlüğüne, eğer durumdan eminlerse yine önce mülki idare amirine ve ardından da Çocuk Büro Amirliği'ne bildirmektir. Öte yandan daha az bilinen bir başka yöntem ise üniversitelerdeki Çocuk Koruma Merkezleri'dir. Bu kurumlar, Dağlı'nın ifadesine göre, *“çocukla iletişimi bilen ve multidisipliner çalışan birimlerle irtibata geçip çocuk bir takım şüpheli şeyler söylüyorsa önce onların çocuğu değerlendirdiği”* yerlerdir. Dağlı, yapılan değerlendirmelerden sonra çocuğun istismar edildiğine kanaat getirilirse veya bu konuda ciddi bir şüphe oluştuğunda bile adli makamlara gerekli bildirimlerin yapıldığı bir ara basamak olduğunu söylemektedir.

Bir başka değerlendirme kurumu ise Çocuk İzleme Merkezi'dir (ÇİM). 05.12.2014 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce gönderilen yazıda, Sağlık Bakanlığı koordinatörlüğünde cinsel istismar olgularının kurumlardaki yönetimin sağlanması amacıyla açılmış olan 19 ÇİM'lerden bahsedilerek, bu tür bir olguya okullarda rastlandığında Rehber Öğretmenlerin vakayı direkt ÇİM'lere yönlendirmesi istenmiştir. Böylelikle ÇİM'lerde çocuğun ifadesinin alınması, muayenesinin yapılması, aile ile görüşülmesi, psikolog, psikolojik danışman, sosyal hizmet uzmanı, çocuk psikiyatristi, çocuk hekimi ve hemşirelerden oluşan büyük bir kadro ile çocuğa hizmet verilmeye çalışılmakta, gerektiği durumda yasal prosedür için gerekli adımlar bu kurum tarafından atılabilmektedir.

Uygulanması gereken yasal prosedür konusunda eğitimcilerimin önemli bir kısmının “bilmiyorum” yanıtı vermesinin bir nedeni, eğitimcilerin çocuk hukuku gibi bir alanda eğitim görmemiş olmaları yanında öğretmenlerden beklenenin eğitim ve öğretim çalışmalarına yoğunlaşmaları olduğu söylenebilir.

Eğitimcilerimize cinsel istismar durumuyla karşı karşıya kaldığınızda ne yaparsınız ve Cinsel İstismar durumunda uygulanması gereken yasal prosedür nedir diye sorduğumuzda, verilen yanıtların hemen hemen tamamının, çok iç içe geçtiğini tespit edilmiştir. Bunun en önemli nedeninin, özellikle de yasal prosedür konusundaki bilgi yetersizliği olduğu söylenebilir. Çok az sayıdaki eğitimcimiz, cinsel istismar durumuna müdahale etmek için yapabileceklerini sıralarken, yasal prosedür konusunda bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Bu nedenle, bu iki soruya verilen yanıtları aşağıdaki birlikte sıralamayı uygun bulduk.

Eğitimcilerimize cinsel istismar durumuyla karşı karşıya kaldığınızda ne yaparsınız ve Cinsel İstismar durumunda uygulanması gereken yasal prosedür nedir diye sorduğumuzda, verilen yanıtlar, aşağıdaki gibidir:

E1.1. – “Uzman kişinin görüşüne başvururum. Altında yatan nedeni anlamaya çalışırım. Uzman psikolog, ileri düzeydeyse psikiyatr. Rehber öğretmen den yardım alınmalı. RAM’den destek alınır.”

Eğitimcimiz, böyle bir durumda önce okul dışındaki sistemlerden psikolog veya psikiyatr gibi bir uzmana başvuracağını, diğer yandan rehber öğretmen ile RAM’den de destek alınması gerektiğini ifade etmiştir. Birden çok yere başvurma konusundaki tercihin nedeni, bu konuda ne yapılacağından emin olamamak ancak durumun farkında olduğu için hemen bir çözüm bulabilmek kaygısı olduğu söylenebilir.

E1.5. – “Zor bir soru. Öncelikle rehber öğretmenle konuşurum o benden daha iyi fikir yürütebilir diye. Aslında önce polise haber vermek isterim. Ailenin izni olmadan bunu yapamam, aileye haber vermek de bizim toplumumuzda kolay bir şey değil. Bu olay burada bir cinayete de dönüşebilir. Ama babanın bilmesini de isterim. Bu durumda bir fikir alışverişi yaparım arkadaşlarımla ondan sonra karar veririm. Zor bir soru. şu an cevap veremeyeceğim ama öncesinde rehber öğretmene giderim.”

Eğitimcimizin öncelikle kendisinden daha iyi fikir yürüteceğini düşündüğü rehber öğretmene danışacağını söylemiştir. Lakin polis, ailenin haberdar edilmesi, meslektaş paylaşımı gibi konulardan da bahsederek yaşadığı kafa karışıklığını da göstermektedir. Ancak eğitimcimizin emin olduğu tek şey rehber öğretmene gitmesi gerektiğidir.

Okulun içinde Rehber öğretmen, eğitimcilerimizin en çok destek almayı tercih ettikleri kişidir. Öte yandan eğitimcilerimizin bir kısmının meslektaşlarıyla durum değerlendirmesi yapmaya ihtiyaç duydukları da görülmektedir.

E1.6. – *“Yine o çocuk üzerinden örnek vereyim. Çocuğu okulun rehberlik servisine gönderdik. RAM’a sevk edildi ama herhangi bir sorunu olmadığına dair raporla geri geldi.*

Sonra annesiyle yine görüştük, araştırdık. Belediyenin bu şekilde bir hizmeti varmış, Sosyal Hizmetler, oraya yönlendirdik. Buraya götürebilirsin, çocuk iyi şeyler yaşamamış, buraya götürmelisin diye. Ama bir faydası olmadı çünkü annesi götürmedi. Biz de sürekli olarak çocuğun peşinden koşamayacağımız için, annesine bir şeyler söyledik. Hatta veliler olarak toplandık, bu çocuğu buraya götür, çocuk kurtulsun dedik ama anne götürmedi. Bir defa baba yok, babayı da orada öldürmüşler. Anne çalışmıyor, herhangi bir güvencesi yok. Ne sosyal olarak ne de ekonomik olarak. O yüzden olabilir. Çocuğun birkaç tane daha kardeşi var, çalıştıracak herhalde, pek de fazla ilgilenilmiyor galiba.”

Eğitimcimiz, yaşadığı bir olay üzerinden verdiği örnekte çocuğun rehberlik servisi aracılığıyla RAM’a yönlendirildiğini, ilk değerlendirmeyi RAM’ın yaptığını ve çocukta istismara dair herhangi bir bulguya rastlanmadığına dair raporun geldiğini ifade etmiştir. Çocuk Koruma Sistemi’ne göre RAM’lar böyle bir tespit yapıp, bu tür bir rapor verebilme yetkisine sahip değildir. Çocuk ve aile ile baş başa kalan eğitimcimiz, bu kez Sosyal Hizmetler Kurumu’nu bulduklarını ama bu kez de annenin kişisel sebepler nedeniyle çocuğu bu kuruma götürmediğini ifade ederek çocuğun belki de eğitim sistemi dışına çıkabileceğini ifade etmiştir.

E1.7. – *“Tabii önce bir kendim anlamaya çalışırım. Ailesi ile konuşurum, rehberlik servisiyle birlikte hareket ederiz. Rehberlik öğretmenimizle birlikte fazla bu konu yayılmadan*

arkadaşlarına diğer öğretmenlere ailesiyle birlikte konuşuruz. Durum ciddi boyutta ise yargı organlarına başvururuz. Nasıl oluyor, kim yapıyor. Biri mi başka birileri mi? Yardım alınır yani”

Eğitimcimiz, olayın doğruluğundan önce kendisinin emin olmak istediğinden bahsetmektedir. Bu tavır, eğitimcilerimizin hemen hemen yarısında da gözlemlediğimiz bir durumdur. Dağlı, bu konuda “*Öğretmen adli bildirimine başvurmak için emin olmak istiyor. Çünkü çocuk adli süreçte o kadar çok örselenecek ki, aile bu süreçte o kadar çok sarsılacak ki, öğretmen attığım taş ürküttüğüm kurbağaya değer mi, durup dururken bir strese yol açmayayım kaygısıyla öğrenmeye çalışıyor.*” diyerek eğitimcilerimize hak verdiğini ifade etmiştir.

E1.10. – “*Önce konuşurum çocukla. Sonra ailesiyle konuşurum, çocuk böyle bir şey yaşadı mı diye. (...) Anca bu şekilde çözülebilir. Biz uzman değiliz, eğitimini de almadık bunun. Anca konuşup tespit ederiz, sonra da uzmanlara bırakırız bu konuyu. Uzmanlar dediğim, psikologlar, pedagoğlardır. Anca onlar yapabilir. Ben anca sinirlenebilirim bu konuda. Çünkü kendim de çocuk sahibi olduğum için. Benim çocuğuma da böyle bir şey olduğunda ne yaparım diye düşünüp anca sinirlenirim. O yüzden bu olaya daha serinkanlı yaklaşabilecek, olaya vakıf kişiler olmalı. Onlarla onu buluştururum, aileyi buluştururum o kadar yani.”*

Eğitimcimiz olayın doğruluğundan emin olduktan sonra uzmanlara yönlendirebileceğini ifade ederek, bu konuda herhangi bir eğitim almadığını söylemiştir. Bu durumda üstüne düşenin uzmanlarla aileyi buluşturmak olduğunu ifade etmiştir.

E1.14. – “*Şu an bununla ilgilenen birine danışırım. İnternette bakarım. Sevdiğim doktorlar var, onların yazılarını okurum. Sonra bir gezinir bakar sonra da ona göre yol çizerim.”*

İnternete başvurmak da eğitimcilerimizin bir kısmının tercih edeceğini söyledikleri yollardan biri olduğu görülmektedir.

E1.17. – “Çocukla konuşurum, ne olduğunu anlamak isterim. (...)Yalnız olup bunu aileye iyi bir şekilde anlatmak gerekiyor. Çünkü bu çocuğun hatası değil sonuçta. (...) En sonunda yardım mercilerine başvururum diye düşünüyorum. Önlem alırım. (...) Onu daha fazla nasıl etkileşime alabilir, sınıfa daha fazla uyum sağlayabilmesini sağlayabilirim diye bir sürü şey yapmayı isterim açıkçası. Bilmiyorum yapabilir miyim ama yapmayı isterim açıkçası.”

Eğitimcimiz, çocukla ilgili her türlü sorumluluğu yüklenerek aileyi de arkasına aldıktan sonra başvurulması gereken diğer mercilere gidebileceğini, diğer yandan da çocuğun içine kapanmaması için onu sınıfta aktifleştirmeye çalışacağını ifade etmiştir. Bu sayede çocuğun gündelik yaşamına daha çabuk kavuşabilmesini sağlamaya çalışacağı görülmektedir.

E2.2. –“Bir kere öğrenci ile bir arkadaş ile konuşmak gerek. (...) öğrencinin düşüncelerini dikkate almadan sorunu kendimizin çözmeye çalışırken bazen kaş yaparken göz çıkarabiliriz.

Çünkü bizim bilmediğimiz bir şeyler olabilir. Öğrenci gerçekten de tehdit alıyor olabilir.

(...) Sonra da işin farklı yönü, bu suça bulaşan kişiler cezalandırılmalı ki, buna bir daha cesaret edilememelidir. (...) Bazen olay yetkililere intikal ettikten sonra yetkililerin de burada bir zaafı var, yani devletin mağduru koruyamama zaafı var. Şiddet gören kadınlarla ilgili bunu her gün televizyonda da görüyoruz. Yani artık insanlar güçlüyü bile şikâyet edemiyor. (...) devletin de suçluyu bildiren vatandaşları gerçekten de saklaması gerekiyor. Batı ülkelerinde (...)insanlar cesaretlendiriliyor ki insanlar suçu gördüklerinde bana ne demeden suçu bildirsin ve suçlu cezalandırılsın.”

Eğitimcimiz, çocukla yapılacak görüşmede çocuğun fikri alınmadan hiçbir adım atılmaması gerektiğine değinerek önce çocuğun güvende olduğundan emin olunması gerektiğini ifade etmiştir. Öte yandan sistemde yaşanan sorunlara dem vuran eğitimcimiz, devletin koruma mekanizmasındaki zaafına değinerek kişiye göre yapılan uygulamaların suçluyu cezalandırmadığı gibi, mağdura zarar verebileceğini söylemiştir. Bu konuda eğitimcilerimizin

genelinin ‘devletin koruyamaması’ konusunda en çok verilen örneğin kadına yönelik şiddet konusu olduğu görülmektedir.

E2.3. – “Böyle bir durum olmadan önce önlem alınması gerekir. Mesela ABD’de çocuk doğduğu andan itibaren eğitim başlıyor. Buraya uyarlayacak olursak bence anne daha hamile kalmadan böyle bir eğitime başlaması gerekiyor. (...) aileler ve öğretmenlerin cinsel istismara karşı bilinçlendirmeli. (...) Bu konuda biz öğretmen ve idareciler öncesinde ne yapacaklarımızla ilgili plan oluşturmamız gerekiyor ama okullarda var olan yapının ben yetersiz olduğunu düşünüyorum. (...) biz hem öğrenci ve veliye yardım edecek kişileri bulmalıyız. Kimler olmalı bu yardımcı olacak kişiler, ilçede aile ve sosyal hizmetler birimi olmalı. Aileden sorumlu bir bakanlık varsa her ilçede ailenin korunabildiği bir birim olmalı.

(...) Bu çocukların çevrelerinin değişmesi lazım ki yoksa istismar devam eder diye düşünüyorum.”

Eğitimcimiz, aile ve öğretmenlerin bu konudaki bilgi eksikliğinden bahsederek, okullardaki yapının ise böyle bir durumla mücadele etmekte yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Okulun, hem öğrenci hem de aileye yardım edecek kişileri bulması gerektiğini söyleyerek bu uzmanların Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın bünyesinde kurulacak olan birimler sayesinde olması gerektiğini söylemiştir. Buradan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın kurum olarak kendini eğitimcilerimize bile yeterince tanıtamadığı sonucu çıkartılabilir.

E2.5. “Bence okullardaki rehberlik öğretmenlerinin sayısının artırılması gerek. (...) Sınıfımla sorun yaşadığımda genelde rehber öğretmenden yardım alıyorum çünkü çocuklara nasıl davranacağımı bilemediğim çok zaman oluyor. (...) Aile büyük risk, öğrendiğinde çocuğa nasıl davranacak acaba? Ama yetkililere haber verdiğinde ne olacak çocuğa? Devlet yurtları daha mı iyi? Bunu çok iyi düşünmek gerek çünkü orada çocuklar bile birbirini cinsel istismara maruz bırakıyor.”

Eğitimcimiz, rehber öğretmen sayısında artışa gidilmesi gerektiğini ifade ederek, böyle bir durumla karşılaşırsa öncelikle rehber öğretmene gideceğini söylemiş, çocuklara nasıl davranması gerektiği konusunda tıkanırsa bu şekilde aydınlanacağını söylemiştir. Öte yandan aile ile durumu paylaşmak, yetkililere haber verildiğinde yaşanacak diğer durumlar ve devlet yurtlarıyla ilgili hafızalarda yer etmiş olumsuzluklar arasında doğru adım atmanın gerekliliğine değinen eğitimcimiz, tüm bunları rehber öğretmenin yönlendirmesiyle aşabileceğini ifade etmiştir.

E2.19. – *“Önce olayın doğruluğunu. (...) Önce çocuğa güveni vermeliyim ki çocuk içini döksün. Çocuk anne babasından daha çok öğretmene düşkündür. (...) Baba ikinci planda kalır. Babanın kabullenme duygusu farklıdır. Baba hemen çocuğa şiddet uygular. (...) Anneye tatlı dille, anneye anlatıp, annenin yardımı önemli. Sonra babaya tabi. Bu arada rehber öğretmenin yardımı önemli. Onun devrede olması lazım. İdare sonraki aşamada. İdareden sert tepki gelebilir. Yani okulun adı çıkmasın. Yani sacayağı öğretmen. Rehber öğretmen, anne, aile sonra da yasal işlemler.*

Eğitimcimiz, olayı doğruluğunun öğrenilmesinin ardından sınıf rehber öğretmenin anne ve rehber öğretmenle ortak hareket etmesi gerektiğini ifade ederek babaya ve okul idaresine durumun sonrasında aktarılması gerektiğini ifade etmiştir. Baba ve okul idaresinin sert tepki verme ihtimalinin fazla olduğunu söyleyen eğitimcimiz, babanın öfkeli davranmasını duygusal bir tepki, okul idaresinin vereceği sert tepkiyi ise ‘okulun adının çıkması endişesiyle yapılabileceğini söylemiştir. Bu bakış açısının çocuğun mağduriyetini artıracığı söylenebilir.

Eğitimcimiz, çocuğun psikolog nezaretinde adli işlemlerin yapıldığını, bu durumda bir eğitimcinin en fazla ailenin yanında olabileceğini ifade ederek, öğretmenlere yapılan bildirimlerin önemine vurgu yaparak şöyle demiştir:

“ (...) Tek başına kahramanlık yapıp da çözmek, yanlış bir şey. Çünkü destek olmadan herşeyi ne kadar doğruluğa inansan da karşı tarafın yön değiştirmesi seni ortada bırakıyor. Benim düşüncem o. Ben anneyi alırım konuşurum, sonra babayı alırım. Rehber öğretmeni ile konuşurum ne yapabiliriz. Herşeyi ben yapabilirim diye bir olay değil, beni de aşan şeyler var.

(...) ” Yasal prosedürle birlikte başlayan sürecin yıpratıcı olması nedeniyle kimi zaman sonuna kadar gidilemediğine vurgu yapan eğitimcimiz, bu nedenle mağdurun ailesinin ve rehber öğretmenle birlikte etraflıca düşündükten sonra yola çıkılması gerektiğini, aksi takdirde davalardan vazgeçilebildiğine de vurgu yapmaktadır.

E2.21. – “Bu örnekte ne oldu, çocuğun doğru söyleyip söylemediğini anlamak için çocuğu hastaneye götürüp bekâret testi yaptılar. Bu çocuk söylediğine de söyleyeceğine de pişman oldu. Sonra o okulda herkes çocuğun böyle bir şeye maruz kaldığını öğrendi. İnsanların ona bakışı, öğretmenlerin ona bakışı, arkadaşlarının ona bakışı daha da farklı oldu. Acıyarak dahi baksanız çocuğun psikolojisi daha berbat bir hale geldi. Çocuk yardıma ihtiyacı varken, daha da kötü bir hale geldi. Doktorlar bekâret testi yapıyor, kaymakam koruma altına alıyor vs. Çocuk belki böyle bir durumu kendi içinde yitirmek için uğraşırken her şey daha da ayyuka çıktı. Yani o açıdan insanın başına bir şeyler gelmesin tabii ki de bilemem nasıl davranılması gerektiğini bilemem ama bu durumda psikolog ve sosyologların epey etkili olması gerektiğini düşünüyorum. Özellikle de yön bulmada. Bence bu durumda kaymakamlığın hareketi son derece yanlış bir hareketti. Olay hem deşifre, doktorlar karşısında yaşadıkları vs. o açıdan neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar vermekte çok zorlanırım. Ha ne olur okulda olduğumuz için okul idaresine bildiririm. Rehber öğretmene bildiririz, birlikte oturur ne yapacağımıza karar veririz, Allah kimsenin başına vermesin, sıkıntılı bir durum yani.

İlk önce çocukla görüşerek durumu anlamaya çalışırdım. Eğer çok kırılğan bir çocuksa daha uzun süre düşünerek nasıl yardım ederiz diye düşünürüm. Ama mutlaka adli birimlere bunu söyledim yani polis olsun, okul idaresi olsun.”

Eğitimcimiz, yaşanan bir örnek üzerinden giderek çocuğa yapılan bekâret testinin onu ne kadar hırpaladığından başlayarak kaymakamın koruma altına almasıyla birlikte okul ve çevresinin bakış açısıyla çocuğun ne denli yaralandığından bahsetmiştir. Eğitimcimiz, mağdurun gizli kalamaması ve olayın açığa çıkmasını, yanlış bir adım olarak değerlendirmiştir. Ayrıca bu tür olumsuzluklarla karşılaşmaktan kaynaklı olarak neyin çocuk için en doğru olduğuna karar

vermekte zorlanacağını ifade eden eğitimcimiz, vakayı her durumda adli birimlere bildireceğini ifade etmiştir.

E2.26. – “*Tek başıma anlayabileceğimi pek sanmıyorum. Bu durumda bu bilgilerle bunu idrak edebileceğimi hiç sanmıyorum. (...) Belki şöyle bir yol izlenebilir, rehberlik hizmetlerinin artırılması ve rehber öğretmen başına düşen sayının azaltılması gerekir. Biliyoruz ki 1000 kişilik bir okulda 1 rehber öğretmen hangi öğrenciyi tanıyacak kime yardım edecek. Bizler çocuğun dersine giren öğretmenleriz ama bilemiyoruz. Böyle bir birikimimiz yok. (...) Kolluk kuvvetlerine gelince bunun bir çözüm olduğuna inanmıyorum çünkü adalet sisteminde bir takım sorunlar var. N.Ç. davasında olduğu gibi. 13 kişi idi sanırım sayıyı tam anımsamıyorum ama N.Ç.’yi suçlu bulan bir hukuk sistemimiz var. Bu da boşluklardan kaynaklanıyor. Sanmıyorum ki kişiler öyle karar versinler. (...)*”

Eğitimcimiz, durumu tek başına anlayabileceğini sanmadığı için rehber öğretmene başvuracağını ifade ederek, rehber öğretmenin de durumu RAM’a taşıyabileceğini ifade etmiştir. RAM’lar, genel itibarıyla rehber öğretmenlerin başvurduğu bir nevi üst kurul olduğu için, eğitimcimizin böyle bir yordama yapması normal görülebilir. Ayrıca rehber öğretmen sayısında yapılacak artışın onun daha verimli çalışabilmesine katkı sağlayacağını ifade eden eğitimcimiz, öğretmenlerin bu konuda belli bir birikimleri olmadığını ifade ederek, adalet sisteminde yaşanan sorunlara örnek teşkil edebileceğini düşündüğü N.Ç. davasından bahsetmiştir.

Eğitimcilerimize, cinsel istismar durumuyla karşılaştığında okuldaki Rehber Öğretmenin neler yapacağını sorduğumuzda, aldığımız yanıtların dağılımı şöyle ifade edilebilir.

Çizelge 5.9: Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı durumunda rehber öğretmenin neler yapacağına dair görüşlerinin dağılımı

<i>Rehber öğretmen neler yapar?</i>
%29,54’ü çocukla konuşacağını,

%22,72'si yasal süreci başlatacağını,

%20,45'i olayın gerçekliğinden emin olmamızı sağlayacağını ifade etmiştir.

Eğitimcilerimizin önemli bir kısmı, rehber öğretmenin kendilerinden daha farklı bir eğitim aldıklarını söyleyerek, çocuğun yaşadığı olumsuzlukla ilgili kendisini daha iyi aydınlatacağını ifade etmiştir. Ardından rehber öğretmenlerin yasal süreci başlatma ve sonrasında da olayın gerçekliğinden emin olunabilmesi açısından katkı sunacağını söylenmesi, rehber öğretmenlere dair en çok ifade edilen sözlerdir.

Eğitimcilerimizin rehber öğretmen neler yapmaktadır sorumuza verdikleri yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.1. – “Çocuğu rehber öğretmene gönderdikten sonra takibini sınıf öğretmeniyle birlikte yapmalı. Veliye yansıtılmaktan yana değilim. Toplum kapalı. Okul idaresi gerekli ciddiyeti göstermeli. Çocuğu psikolog veya psikiyatriste götürmeli. RAM'a yönlendirme olsun, okul yönetimi takip etmeli.”

Eğitimcimiz, rehber öğretmenle başlayan sürecin okul idaresince yönetilmesi gerektiğini ifade etmiş, çocuğun psikolog veya psikiyatriste götürülmesinden olsun, RAM'a yönlendirilmesi olsun, her aşamayı dikkatlice takip edilmesi gerektiğine vurgulamıştır. Ailenin sürece dâhil olmasının toplumsal yapının da kapalı olması nedeniyle çocuğu örseleme ihtimaline değinerek tercih etmeyeceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla rehber öğretmen süreci başlatan kişi olarak görülmektedir.

E1.3. – “Benim psikolojim daha hassas, önce benim kendimi sağlıklı hissetmem ve bilgilenmem gerek. Ondan bilgi alırım. O öğretmen işine dört elle sarılırsa, o konuda tatmin olursam elimden geleni yaparım. Güven duymazsam daha fazla araştırırım. Bir kişiyle kalmam. Hem mağdurun hem de istismarcı olan çocuğu dinlemek gerekir.”

Eğitimcimiz, rehber öğretmenin bilgi alınacak kişi olduğunu ifade ederek, konunun onun tarafından titizlikle ele alınması durumunda çocuk için elinden geleni yapacağını söylemiştir.

Rehber öğretmeninin performansından tatmin olunmadığı durumda ise araştırmaya kendisinin devam edeceğini ifade etmiştir. Eğitim alanının, alınan eğitimin yanı sıra kişisel özellikleri de bağlayan bir tarafının olması nedeniyle eğitimcimiz, rehber öğretmenin performansının ve verdiği güvenin, bu konuda yapılacak olan yön tayininde önemli olduğuna değinmiştir.

E1.10. – *“İlk etapta aile ile konuşup onlara yol göstermeye çalışabilir. (...)Psikolojik olarak tedavi edemez, bunun uzmanı gerekir. Ama yönlendirme açısından okul idaresiyle birlikte aileyi yönlendirme açısından yardımcı olabilir. Önce kolluk kuvvetleriyle ilgili bir yönlendirme yapabilir çünkü bir suç var ortada. Bu olaya devlet yardımcı olmuyorsa kendi götürüp uzmanlarına, uzman psikologlara götürmesi gerekir.”*

Eğitimcimiz, rehber öğretmenin aileye yol gösteren ve çocuğu kurumlara yönlendiren kişi olarak tanımlamış, psikolojik tedavi konusunun uzmanlık alanına girmediğini vurgulayarak resmi kanalların yetersiz kalması durumunda çocuğun ilgili uzmanlara götürme işinin rehber öğretmen tarafından yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

E1.13. – *“Bu çocuğu cinsel istismara uğrama sebebini araştırabilir, daha deneyimli olduğu için bu konuda. Benim çocuğa nasıl yaklaşmam gerektiğini anlatır. Ya da kimlerden nereden yardım alabileceğimizi bize söyler.”*

Eğitimcimiz, rehber öğretmeni istismarla ilgili bilgiye erişen, eğitimcinin nasıl yaklaşması gerektiği konusunda çerçeve çizen, yardım alınabilecek kişi ve kurumlar konusunda bilgi veren kişi olarak tanımlamıştır. Sürecin nasıl yürüyeceği konusunda eğitimcimizin görüş bildirmediği görülmektedir.

E1.14. – *“Bence iyi bir rehber öğretmen, bizi yönlendirmeye çalışabilir. Mutlaka bu konuda bilgisi olmalı. Biri yönlendirebilir derken utaniyorum da aslında. O bizi niye yönlendirsin*

aslında. Belki o sadece ailelerle görüşüp onları yönlendirmeli. Bizim aslında böyle bir konuyla ilgili donanımımız olması, o noktada olmamız gerekiyor.”

Eğitimcimiz, rehber öğretmenin sadece aileyi konu ve süreç hakkında bilgilendirmesi gerekirken, diğer eğitimcileri de yapılması gerekenler konusunda yönlendirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Eğitimcimiz son cümlesinde, her eğitimcinin hiç değilse ne yapılması gerektiği konusunda belli bir birikime sahip olması gerektiğine vurgu yaparak bu konudaki eksikliğini de vurgulamıştır.

E2.5. – *“Rehber öğretmen ilk yapacağı çocuğun bu durumdan ne kadar etkilendiği ne gözle algıladığı ve ailesinin içinde ne yaşadığını öğrenmek. Yani bir şekilde öğretmen bunları söylettiriyor çocuğa, dille söylemese de hareketlerle başka şeylerle çıkartıyor ortaya.*

Rehberlik öğretmeni bu konuda kilit bence.”

Eğitimcimiz, rehber öğretmenin çocuğun olayın nasıl gerçekleştiğini ve bundan etkilenme düzeyini anlamak için önemini ‘kilit’ kelimesi ile ifade etmiştir.

E2.7. – *“Bilemeyeceğim ki hocam. (...) Çocuk yalan da söyleyebilir her çocuk doğru söylemiyor sonuçta. Zor yani gerçekten de.”*

Eğitimcimiz, kimi eğitimcilerimizin de ifade ettiği gibi çocuğun bu konuda doğruyu söyleyebilme ihtimali üzerinde durmuştur. Rehber öğretmeni ise, çocuğun ifadesindeki gerçekliği anlayacak kişi olarak gördüğünü söyleyen eğitimcimiz, konunun kendisini aşacağını ifade etmiştir.

E2.20. – “Çözebilirse çözer, esas rehber öğretmenın görevi de bu. Eğer yılmazsa, bıkmazsa, ailesi ile diyalog kurarsa, ikisi arasında köprü oluşturur. (...) Temeline indi baktı çözemiyor, o da kendinden sonraki makamlara, psikiyatristlere havale eder. Ya devlet hastanesine ya da rehberlik merkezinde varsa böyle bir şey oralara götürecektir. Netice itibariyle tedaviye ihtiyacı vardır bu insanın. (...)

Eğitimcimiz, rehber öğretmenın esas görevinin kişiler veya kurumlar arası köprü kurmak olduğunu vurgulayarak bu konuda gayret sarf etmesinin çok şey değiştireceğine vurgu yapmıştır. Sonraki sözlerini rehber öğretmenlerin istihdamındaki uygulamalarla sürdürmüş ve yönetmeliğin 600 öğrenciye 1 rehber öğretmen verdiğini, görev yaptığı okulda 6-7 rehber öğretmene ihtiyaç varken sadece 1 tane olmasının, tek başına işin içinden çıkmayacağı kadar iş yükü getirdiğini ifade etmiştir. Merkezi bir okul ile varoşta bulunan bir okul arasında sosyokültürel ve sosyoekonomik olarak çok fark olduğuna değinerek görev yaptığı okuldaki aile profilini şöyle tanımlamaktadır:

(...) *Burada akraba evlilikleri vardır, zekâ özürölüler çoktur. Beslenmeden kaynaklanan eksiklikler çoktur.*

Bu eksiklikler nedeniyle, özellikle de rehber öğretmene duyulan ihtiyaçtan bahseden eğitimcimiz, merkezi yerlerdeki yığılmanın, varoş olarak tabir edilebilecek bölgelerde ise ihtiyacın kimi zaman minimum seviyeye bile ulaşamayarak kimi zaman alan dışı görevlendirmelerle durumun idare edilmeye çalışıldığını vurgulamıştır. Bunun düzeltilmesi gereken bir uygulama sorunu olduğunu ve asıl rehberlik gibi bir alana varoş kesimlerin yoğun olarak ihtiyaç duyduğuna değinmiştir.

(...) *devletin buna hassasiyet gösterip eğer kendinde yoksa bile atama gücü yoksa ki maliye bakanlığın verdiği ödeneğe göre atama yapılıyor. O da yoksa yerel idareler uyarılarak yerel idare bunu mecbur tutmalı. Gerekiyorsa mevcut bütçelerinden birer ikişer tane okullara birer ikişer tane böyle psikolojik danışmanlar gönderilmeli. Ama maalesef yapılmıyor dediğim gibi.*

(...)

Eğitimcimiz, rehber öğretmenlerin istihdamı ile ilgili önerilerde bulunarak, merkezi ve varoş bölgelerdeki istihdamın gerçek ihtiyaç boyutunda olmaması durumunda yapılan her türlü Şeyin sadece göstermelik olarak kalacağını ve bunun ‘kendimizi kandırmaktan’ öteye geçmeyeceğini ifade etmiştir.

5.2.5. Eğitimcilerin Farklı İstismar Durumlarına Yönelik Müdahalesi

Eğitimcilerimize, cinsel istismarın okulda veya aile içinde gerçekleşmesi durumunda verecekleri tepkinin ne olacağını sorduğumuzda, bu konuda farklı davranışlar geliştirmeyi tercih edecekleri grlmştir.

Sonuçların birbiriyle daha iyi kıyaslanabilmesi için, aynı tabloda yan yana vermesi tercih edilmiştir.

Çizelge 5.10 : Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarının okulda veya çocuğun ailesi içinde gerçekleşmesi durumundaki ilk müdahalesine göre dağılımı

Vaka Okulda Gerçekleştiğinde	Vaka Çocuğun Ailesi İçinde (Ensest) Gerçekleştiğinde
-------------------------------------	---

%34,09'u Rehberlik öğretmenine giderim,	% 25'i MEB, Çocuk Mahkemesi, çocuk koruma evleri, yetiştirme yurtları, özel kliniklere başvururum,
%22,72'si Emin olmak için çocukla konuşurum,	
%22,72'si Okul yöneticileriyle görüşürüm,	% 15,9'u Çocuğun ailesi ile görüşürüm,
%15,9'u Psikolog ve psikiyatra başvururum,	% 15,9'u Emniyet güçlerinden destek alırım,
%13,63'ü Çocuğu ortamdan uzaklaştırırım,	% 13,63'ü Yasal organlara başvururum,
%6,81'i Hukuki yollara başvururum,	% 6,81'i Çocuğun aileden alınması gerekir,
%6,81'i Sinirlenirim,	
% 4, 54'ü Ne yapacağımı bilmiyorum,	% 6,81'i Meslektaşlarıma (tecrübeli öğretmenlere) danışırım,
% 4, 54'ü Milli Eğitim Müdürlüğüne veya MEB'e başvururum,	% 6,81'i Ne yapacağını bilmiyorum,
% 4, 54'ü Polise giderim,	% 4,54'ü İnternette araştırırım.
% 2,27'si Sosyal Hizmetlere başvururum.	

Vakanın okulda gerçekleşmesi durumunda eğitimcilerimiz müdahale etmek için daha çok okulun içindeki sistemlerden rehber öğretmen ve akabinde okul yöneticilerine başvuracağı ancak vakanın ailenin içinde gerçekleşmesi durumunda, okulun içindeki sistemlerin etkili olamayacağına inandıkları için çözümü dışarıda aradıkları görülmektedir. Bu durumda Milli Eğitim İl Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Çocuk Mahkemeleri, Sosyal Hizmetler

Müdürlükleri gibi kurumların ilk başvuru kurumları olduğu görülmektedir. Özellikle de Sosyal Hizmetlere bağlı kurumların, eğitimcilerimizin neredeyse tamamında büyük bir güvensizlik yarattığı görülmüştür. Eğitimcilerimizin gerek bu kurumlarla ilgili çıkan olumsuz haberlerin, gerek bu kurumlarda çalışan yakınlarından dinledikleri gerekse bu kurumlarda bir süre yaşamış olan kişilerin anlattıklarından dinlenenlerin eğitimcilerimizde olumsuz bir algı yarattığı görülmüştür. Ancak, vakanın okulda gerçekleştiği durumda son tercih olarak görülen sosyal hizmetler kurumunun, ensest durumunda neredeyse ilk akla gelen tercihlerden biri haline geldiği tespit edilmiştir. Bunda bu kurumlara eğitimcilerimizden birinin ifadesiyle '*kötünün iyisi*' şeklinde bakılmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Ensest durumda okulun içindeki sistemleri çok sonraya atan eğitimcilerimizin bu tavrının durumun okulun görev ve yetki alanının dışında görülmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Onun yerine tecrübeli öğretmenlere danışmak okulun içindeki sistemlerdence çok daha güvenilir bulunan bir kaynak olarak düşünülmektedir.

Öte yandan eğitimcilerimizin müdahale etmek konusunda yaşamış oldukları kafa karışıklığını çoğunlukla '*bilmiyorum*' ve '*bu konuda eksikiz*' cümleleriyle ifade ettikleri görülmüştür. Eğitimcilerimizin çoğunun çocuk koruma sisteminin nasıl işlediğini bilmedikleri, bu çalışmayla tespit edilen durumlardan biridir. Eğitimcilerimizin nasıl müdahale edebileceğine dair sormuş olduğumuz iki soruya da '*bilmiyorum*' şeklinde yanıt vermelerine rağmen yapılabileceklerle ilgili olasılık üretmeye çalıştıkları, çok az bir kısmının ise bilmediklerini söyledikten sonraki soruya geçmeyi bekledikleri görülmüştür.

Eğitimcilerimizin söylemlerinden genel manada, öğrencilerini sahiplendiklerini ve ister vaka okulda isterse çocuğun ailesi içinde gerçekleşsin, her iki durumda da destek bulmak için gayret sarf edecekleri görülmüştür.

Eğitimcilerimizin, genelde sorun karşısında çocukla konuşma ve veli ile iletişime geçme işini kendileri olarak gördüklerinden rehber öğretmenlerden, beklenen daha az oranda destek aldıkları görülmüştür. Bunu mesleki bir alışkanlık olarak değerlendirmek mümkündür. Zira eğitimciler öğrencileriyle alakalı hemen her türlü sorunlarını ellerinden geldiğince tek başlarına çözmeye çalışan bir mesleğin mensupları olarak, okulun içindeki diğer sistemler olan rehber öğretmen ve okul yöneticisine, sadece üstesinden gelemeyeceklerine inandıkları durum ve olayları

taşımaktadır. Çocuk Koruma Sistemi açısından, çocuk cinsel istismarı durumunda okulda bu konudaki en yetkili kişi rehber öğretmen olarak görülmektedir. Lakin araştırmamızda eğitimcilerin önemli bir kısmının çocukla kurdukları duygusal ilişki, bu konudaki bilgi eksikliği ve sorunu kendi öğrencileri olduğunda kişiselleştirme ihtimalinin yüksekliği nedeniyle kendilerini çocuğun derdine derman bulmak konusunda birinci dereceden sorumlu hissettikleri fark edilmiştir. Ayrıca eğitimcilerimizin önemli bir kısmının okulu sadece eğitim-öğretim veren bir kurum olarak görüyor olması nedeniyle çocuk cinsel istismarı gibi bir durumun çözümünde etkin olamayacağı, bu durumun okulun görev ve sorumluluk alanının dışında algılandıkları görülmektedir. Bu nedenle de özellikle de ensest gibi bir durumla mücadelede okul yönetimi ve rehber öğretmene neredeyse hiç danışılmadan, çözüm başka kurum, kuruluş ve kişilerde aranmaktadır.

Eğitimcilerimize vakanın okulda gerçekleşmesi durumunda ne yaparsınız sorumuza vermiş oldukları yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.3. – “*Mağduru daha iyi gözlemlemeliyiz, daha hassas yaklaşmalı. (...) Uğrayan kişiden çok, uygulayan kişinin daha çok üzerinde durulmalı. Kim olursa olsun, yapan kişinin ruh sağlığından şüphe eder ve emniyetin çocuk bürolarını bilgilendiririm. Onlar gerekeni yapar.*”

Eğitimcimiz, mağdura hassas yaklaşılması gerektiğini ifade etmiş ama failin üzerinde daha çok durulması gerektiğini ifade etmiştir özellikle de her ikisinin de çocuk olması durumunda. Failin ruh sağlığından şüphe edeceğini söyleyerek çocuk büro amirlerine başvurarak durumu yetkililere bildireceğini ifade etmiştir.

E1.5. – “*İkisiyle de konuşurdum, mağdurla da konuşurdum. Ama onu mağdur duruma düşüren kişiyle konuşmak ben yapamazdım o durumda fazlasıyla sinirlenirdim. Bu durumda onunla rehber öğretmenin konuşmasını daha doğru bulabilirdim ama onlarla konuşur sonra da polisi arardım. Belki de ceza bir yöntem olabilir. Çünkü cezayı eğitimde çok savunan bir öğretmen değilim ama ceza burada bir yöntem olabilir.*”

Eğitimcimiz, mağdurla konuşacağını ama özellikle de faille görüşme işini rehber öğretmenden isteyeceğini ifade etmiştir. Eğitimcimiz, ardından polisi arayacağını ifade etmiş ve çocuğu korumak için bir sistemin varlığından çok, kendisini bu konudan sorumlu bir birey olarak gördüğünü söyleyebiliriz. Bunun da nedeninin çocukla kurulan ilişki olduğu söylenebilir.

E1.6. – *“Onu bilemiyorum o anda, bilemeyeceğim.”*

Bilmiyorum ifadesi, eğitimcilerimizin önemli bir kısmının ifade ettiği bir cümledir. Bazı eğitimcilerimiz ise, bilmediklerini söyledikten sonra çözüm bulabilmek adına olasılık üretmişler, kimi ise bilmediğini söyledikten sonra cevabı sonlandırmışlardır.

E1.8. – *“Önce olaydan emin olmak gerek. Bundan da tek başıma emin olmayacağım için bir rehberlik öğretmeniyle konuşmak gerekir. Ya da psikolog vs. Sonra da güvenlidir (...)Onun dışında benim bir öğretmen olarak yapabileceğim çocuğun yanında olduğumu hissettirebilmektir. O güveni tazelemektir.”*

Eğitimcimiz, rehber öğretmen veya psikologla yapılacak bir görüşmeyle işin emin olunma durumunu gerçekleştirmeye çalıştıktan sonra güvenlik güçlerine bildirilerek çocuğun aile içinde korunmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır. Öğretmen olarak yapması gerekenin ise çocuğa yanında olduğunu hissettirmek olduğunu ifade etmiştir.

E1.10. – *“Önce tabii ki çok sinirlenirim. Hele ki o kişi büyük biriyse. Mümkünse o kişi benim gözüme görünmese çok iyi olur, öyle diyeyim. Ama arkadaşlıysa, denkse yani o zaman (...) sakın olabilirim. Ama küçük çocuk ve yetişkin bir insan varsa işin içinde, hiç psikolojik bir durum araştırmam yani, hiçbir şey gözümün önüne gelmez, önce onun cezasını ben kesmek isterim ilk etapta. (...)*

Eğitimcimiz, bu konudaki duygusal tepkisini ifade ettikten sonra failin çocuk veya yetişkin olması durumundaki tavrının farklı olacağını ifade etmiştir. Özellikle de failin yetişkin olması durumunda ‘once onun cezasını ben kesmek isterim’ diyen eğitimcimizin bu ifadesinde çocukla kurmuş olduğu duygusal bağın etkili olduğu s3ylenebilir.

E1.11. – “*Ortamdan uzaklaştırmaya çalışırım. Psikolojik destek almalı. Bir de bu konuda eksiziz. Yapacağımız her şey çocuğa daha fazla mağduriyet yaşatır.*”

Eğitimcimiz, mağdur olan çocuğun ortamdan uzaklaştırılarak kendisine psikolojik destek sağlanması gerektiğini ifade ederken, bu konudaki bilgi eksikliğinin hata yapmaya m3sait oluşuna vurgu yapmıştır. Bu bilgi eksikliğine pek çok eğitimcimiz değinmiş olup, ne yapacağı veya ne yapılması gerektiği konusunda yaşamış olduğu karmaşanın ana nedeninin bu olduğu s3ylenebilir.

E1.12. – “*(...) Yapan çocuğu tedavi altına almak lazım. (...) Olur da bunu yapan kişi bir yetişkinse onun gereken cezayı alması için elimden geleni yaparım. Bu durumda başvuracağım ilk yer okul idaresi olur.*”

Eğitimcimiz, failin çocuk olması durumunda ailesi ile konuşulup tedaviye alınması gerektiğini ifade etmiştir. 3nlem alınmazsa bunun devam edebileceğine değinmiştir. Failin yetişkin olması durumunda ise ceza alması için gerekeni yapacağını ifade etmiş olup, ilk başvuracağı yerin okul y3netimi olduğunu ifade etmiştir.

E1.13. – “*Okul y3netimiyle g3r3ştir3m. Yapan kişi kesinleşir. Sonra rehber 3đretmenden yardım alınır, ailesi çağrılır. Sonra da polise haber verilerek yaptırım uygulanır.*” Eğitimcimiz, failin okul y3netimiyle birlikte kesinleşeceğini akabinde rehber 3đretmenin desteğiyle durumun aileye bildirileceğini, ardından da suç için verilecek ceza s3recini başlatmak için polise haber verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

E1.14. – “12 yaşındaki bir çocuğun istismarını istismar saymam ben. Onunki görmektir, taklit etmektir. (...) Ona sadece acırım. (...) Mutlaka görmüştür, duymuştur, kötü niyetli olmayabilir. Hatta o istismarcı bunun dışında pırıl pırıl bir çocuk da olabilir. Çocuk masumdur benim gözümde.”

Eğitimcimiz, 2 çocuk arasında gerçekleşen durumun cinsel istismar sayılmayacağını çünkü çocukları taklit eden varlıklar olarak gördüğünü söylemiştir. Çocuğun masum olduğunu ifade eden eğitimcimiz, yaptığı olumsuz bir davranışın, onun masumiyetini bozmayacağını söyleyerek bunu bir çeşit öğrenme süreci olarak gördüğünü ifade etmiştir. .

E1.16. – “Böyle bir durumda önce çocukla konuşurum. Eğer kendi gelip bana söylediye tamam ama arkadaşlarından duyduysam, onunla konuşmaya çalışırım. Daha sonra ailesinin ağzını yoklamaya çalışırım. Daha sonra rehberlik servisiyle görüşürüm. Daha sonra internetten araştırma yaparım çocuğa yardım edebilecek başka ne yapabilirim diye.

Halletmeye çalışırım ama bu arada da insanlarla görüşmeye devam ederim.”

Eğitimcimiz, olası bir durumda çocuk ve veli ile konuşma işini kendisinin yapacağını, bunların akabinde rehber öğretmenle görüşeceğini ifade etmektedir. Bunun ardından eğitimcimiz, kendisinin yapması gereken başka bir şeyin olup olmadığını öğrenmek için internetten araştırma yapacağını ve arayışını sürdüreceğini ifade etmiştir. Eğitimcimizin bu tavrını hem mesleki olarak müdahalesini eksik bırakmamak hem de çocuk için denenmemiş bir çıkış noktasının kalmaması şeklinde de değerlendirebiliriz.

E2.2. – “Cinsel istismar suçtur. Ama maalesef okulda öyle öğrenciler de var ki, cinsel istismara uğramış, bunu düşünemiyor. Ya da hangi ortamlardan geçtiyse bu olaydan utanmadığı gibi bunu başkalarına övünerek anlatan öğrenciler de var. Şimdi bu öğrenciler mağdur olarak kabul

edilir mi? Edilirse bunlara önce şunu anlatmak gerek. Bu başından geçen olay kötü bir olay, iyi bir olay değil. Bu konuda öğrenciye bunu kabul ettirmek lazımdır. (...)Bir diğer öğrenci ise mağdur olduktan sonra içine kapanmış oluyor, o çocuğu ise önce hayata bağlamak gerekiyor. (...) En hayati can alıcı nokta onu bir an önce psikolojik olarak rahatlatmak lazım. Bunu öğretmen veya idareci yapabiliyorsa onlar yapacak, yapamıyorsa en iyisi rehber öğretmen yapacak. Yapılacak en önemli şey bu okulda. Sonra öğrenci ile konuşup ne yapılması gerektiğine karar verilmeli çünkü her durum özeldir. (...)”

Eğitimcimiz, mağdur olan çocuğu iki kategoriye ayırmıştır; mağdur olduğunun farkında olmayan çocuk ve mağdur olan çocuk olmak üzere.

Mağdur olduğunun farkında olmayan çocuğun, bu durumu bir övünme vesilesi olarak görerek bir bakıma kullanıldığının farkına bile varmadığını söyleyen eğitimcimiz, durumu çocuğa önce anlatıp ardından da ona bunu kabul ettirmenin gerekli olduğunu söylemiştir.

Eğitimcimizin ifade ettiği bu durumu çocuğun ergenlik dönemindeki merakıyla açıklayan Dağlı, işin içine hormonların devreye girdiğini söyleyerek çocuk bundan hoşlansa bile durumun her halükarda istismar olduğu ifade etmiştir. Eğitimcimizin ikinci grupta bahsettiği türdeki mağdur çocuklar ise yaşadıkları nedeniyle yapılması gereken en önemli işin psikolojik olarak çocuğu rahatlatmak olduğunu söylemiştir. Bunu okulda öğretmen veya idareci, onların yetmediği durumda ise rehber öğretmenin yapması gerektiğini ifade eden eğitimcimiz, çocuğun ailesi ile konuşulması işinin sonraya kalması gerektiğini ifade ederek, olayın gizliliğinin korunmasının önemine vurgu yapmış ve her durumun özel olduğunu belirterek olayın ‘kuluçkaya yatırılmasının’ gerekebileceğini ifade etmiştir.

E2.6. – *“Ben ne yapmam gerektiğini açıkçası bilmiyorum. Nasıl yaklaşmam gerekir çocuğa, diğer çocuğa nasıl yaklaşmam gerek. Az önce söylediğim gibi rehberlik öğretmeninden yardım alırdım çocuk kendi öğrencim olduğu için. Ailesine bildirmem gerekiyor mu? Söylenmemesi gereken bir durum mu? Öğrenciyle aramızda halletmemiz mi gerekiyor? Bu şekilde ben de*

danışarak bir şeyler yapmaya çalışırdım çünkü ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Nasıl davranmam gerektiğini, nasıl yaklaşmam gerektiğini bilmiyorum.”

Eğitimcimizin, görüşme yaptığımız çoğu eğitimcimizin yaşadığı kafa karışıklığını net olarak ifade ettiği görülmektedir.

E2.8. – *“Öğrenciler arasında olmak ihtimali yüksek, çünkü ergenlik döneminde oldukları için böyle bir aktivite içinde olabilirler. Çocuklara önce bir rehberlik eğitimi veririm, rehber öğretmenle konuşurum çünkü onun branşı buna uygun olduğu için konuşarak halletmeyi düşünürüm. Ama herhangi bir öğretmen tarafından yaşanırsa bu olayda artık okul yönetiminin alacağı bir karar vardır. Okul yönetimi ne karar verirse öğretmen hakkında o uygulanır, yapacak bir şey yok.”*

Eğitimcimiz, cinsel istismarın öğrenciler arasında olması durumunda onlarla konuşacağını ve bu konuda rehber öğretmenden destek alacağını, failin bir yetişkin hatta ve hatta meslektaşlarından biri olması durumunda ise, okul yönetiminin öğretmen hakkında vereceği kararın uygulanacağını ifade etmiştir.

E2.9. – *“Çocukla konuşur sonra bir psikolog ve psikiyatrdan yardım alırım.”*

Eğitimcimiz, çocukla konuştuktan sonra direkt olarak çocuğun psikolojik yardıma ihtiyaç duyacağını düşünerek çocuğu okulun içindeki sistemlere sokmadan direkt olarak okulun dışındaki sistemler olarak ifade edebileceğimiz psikolog ve psikiyatra başvuracağını söyleyerek, pek çok eğitimcimizin başvuracağını söylediği bir olasılığı söylemiştir.

E2.11. – “*Muhtemelen ben bunu sonradan öğreneceğim, az önce söylediğim gibi çocuktan bunu konuşur ve öğrenirim. Daha sonra bu kişi kimse, olay okulda gerçekleştiği için okul idaresiyle konuşarak bunu çözüme kavuşturmaya çalışırım sonra ailede de devreye girer.*

Okul idaresi ne yapar? Okul idaresine durumu bildirmek zorundayım olay okulda yaşandığı için, ama okul idaresinin bu konuda fazla bir yaptırımı olacağını düşünmüyorum.

Muhtemelen o kişi çağrılıp tavırlarına dikkat et şeklinde bir uyarı olacağını düşünüyorum.

Yaptırım olacağını zannetmiyorum.”

Eğitimcimiz, çocukla konuştuğundan sonra olayın okulda olması nedeniyle durumu okul idaresine taşıyacağını söylemiştir. Lakin okul idaresinin ‘uyararak’ atacağı adımın yetersiz olacağını ifade ettiği de görülmektedir.

E2.15. – “*Böyle bir durumda iki çocuk da aynı okulda ise çocuğun okulunu değiştirmek gerekiyor. (...) olayı unutmasını ve normal hayatına devam edebilmesi için o olayı hatırlatacak olan objeyi, yani istismar eden kişiyi, okuldan uzaklaştırmak, okulunu değiştirmek gerekiyor. (...)*”

Eğitimcimiz, failin de mağdurun da çocuk olduğu durumda, failin okulunun değiştirilmesi gerektiğini, aksi takdirde mağdurun bunu unutmasının çok daha zor olacağını ifade etmiştir.

E2.16. – “*(...) Bir kere ailesiyle konuşurdum ya da idare ile konuşurdum ama bu şöyle değil, bu çocuk şöyle bir şey yaşadı bunun çözümüne bakın diye değil, çözümün içine kendimi de dâhil ederek. (...) Biraz önce de söyledim, bunun onun hatası olmadığını, isteği dışında geliştiği için karşı tarafın suçlu olduğunu ve bunu o noktada çözmemiz gerektiğine ikna etmeye çalışırdım. Başka türlü çünkü yani polise karşı tarafı polise vermek de pek bir çözüm gerektirecek bir durum değil. (...)*”

Eğitimcimiz, böyle bir durum olduğunda kesinlikle bildirim yapacağını söyleyerek çocuğun ailesi ya da idare ile konuşarak çözümün içine kendisini de dâhil edeceğini söylemiştir. Çocukla konuşarak bunun onun hatası olmadığını çocuğa kabul ettireceğini söyleyen eğitimcimiz, failin polise verilmesinin çözüm getirecek bir sonuç olmadığını ifade etmiştir.

E2.20. – “(...) Gerçekliğinden emin olduktan sonra yerel yönetim veya psikoloji merkezlerinden çocuğa destek alacak yerler ararım. Başka da yapacak bir şey yok ki? (...) nihayetinde sen bir öğretmensin. Dünyasına ne kadar girebilirim ki?”

Eğitimcimiz, olayın gerçekliğinden çocukla konuşarak emin olduktan sonra, yerel yönetimlere ve çocuğa psikolojik destek verebilecek merkezlere başvurabileceğini, bir öğretmenin en fazla bu kadar yapabileceğini ifade etmiştir.

E2.24. – “İdare ve rehber öğretmenle paylaşılması gerekir daha sonra sosyal hizmetlere mi başvurur, yoksa önce ilçe milli eğitim müdürlüğüne mi başvurur, onu bilemiyorum. Şöyle bir şey söylemeliyim, hiçbir zaman öğretmenin cahilce lap diye çocukla konuşmaması lazım. Çünkü bu kez geri tepiyor, çocuk anlatmak istemiyor. Hatta öyle bir şey olmamıştı deyip üzerini bile kapatmaya çalışıyor. Çünkü çocuk korkuyor. Bence onun korkutmadan, ya biz psikolog değiliz, öğretmeniz. Bu nedenle de nasıl davranacağımızı zaman zaman bilemiyoruz. O yüzden içimizdeki merak güdüsüyle çocuğa gidip de ne oldu çocuğum, anlat bakalım dememek gerek, ben bunu anladım kesinlikle. Bu nedenle bunu bilen, çocuğu korkutmadan ona anlattırabilecek birisiyle görüşmesi gerekli.”

Eğitimcimiz, okuldaki okul yönetimi ve rehber öğretmenle paylaştıktan sonra sürecin nasıl işlediğinden emin olmadığını ifade etmiştir. Öğretmenin çocukla konu üzerine konuşmasını ‘cahillik’ diye niteleyen eğitimcimiz, bunun ters teptiğini ifade ederek bu konuda eğitim alan bir kişi tarafından çocuğun konuşturulması gerektiğine vurgu yapmıştır.

E2.26. – “(...) Çok da müdahil olma tarafında olmam çünkü kapalı bir toplum, böyle bir şeyi söylediğinizde başınıza gelebilecekler bilinmiyor. Nasıl bir şiddete maruz kalacağınız belli değil. Bu yönden biraz çekingen davranırdım. Yani bir yere kadar çekingen davranırdım, bir yere kadar gider bir yerden sonra da kendi güvenlik ihtiyacımı karşılamak için orada dururdum. Artık bu işin beni aştığını düşündüğümde dururdum. (...)aile boyutuna taşındığında bu iş benden çıkmıştır, okuldan da çıkmıştır. Rehberlik servisinden de çıkmıştır. Bundan sonra artık devletin eline geçmiştir. Yani korumakla yükümlü olan kişiler devlettir okul veya kişiler değildir.”

Eğitimcimiz, durumu rehberlik servisi ile görüştüktan sonra geri çekilmeyi tercih edeceğini ifade ederek, sonrasında başına gelebileceklerden ötürü yaşayabileceği tedirginliğe değinerek bunun kendisinin ‘dur’ noktası olduğunu belirtmiştir. Çocuğun ailesi ile görüşülmesiyle birlikte olayın devlet eliyle çözümlenmesi gerektiğini söyleyen eğitimcimiz, hem kendisini hem okulun rehberlik birimini hem de okul yönetimini sınırın öte yanında gördüğünü ifade etmiştir.

Eğitimcilerimizin vakanın çocuğun ailesi içinde gerçeklemediği durumda ne yaparsınız sorumuza vermiş oldukları yanıtlar, genel manada şöyledir:

E1.1. – “Suç ciddi bir boyuttaysa aile hakkında emniyete suç duyurusunda bulunulmalı. Çocukla ilgiliyse psikolog desteği alınmalı. Genelde suçu işleyen inkâr ettiği için biz eğitimcileri muhatap almıyorlar. Sen hâkim misin, polis misin diye tepki verebiliyorlar. Bizim sorgulamamızdansa gerekli mercilere iletmeliyiz.”

Eğitimcimiz, suç ileri boyutta olduğunda ise emniyete suç duyurusunda bulunulması gerektiğini ifade ederek, çocuğun psikolojik destek alması gerektiğini ifade etmiştir. Suç işleyen kişinin inkâr edeceğine vurgu yaparak eğitimcilerin bu konuda dikkate alınmadığını söylemiştir.

E1.3. – “Ailenin içine tek tek giremem. Durumu anlatan bir dilekçe yazarım. Belediyelerin Halkla İlişkiler birimine ya da emniyet teşkilatına dikekte yazabilirim.”

Eğitimcimiz, ailenin içine tek giremeyeceğini ifade ederek, durumu anlatan bir dilekçeyi belediyeye veya emniyet teşkilatına vereceğini ifade etmiştir.

E1.4. – *“Anne de bunu kabul edemiyor aile içinde olduğunda. Dışarıdan biri olduğunda o sistemi dağıtmak daha kolay. Anne bunu –baba ise- kendi düzeltmeye çalışıyor ama başaramaz. Kesinlikle şikayet etmeli. Aileye yardım etmek gerek. Sadece ortaya çıkarmak değil.”*

Eğitimcimiz, bu tür bir durumda en çok annenin yardıma ihtiyaç duyacağını, annenin aile içinde gördüğü herhangi bir bozukluğu düzeltmek için çabaladığını ancak genel olarak başaramadığını ve durumu kabul de edemediğini ifade ederek önemli olanın olayı ortaya çıkarmak değil, aileye yardım etmek olduğunu vurgulamıştır.

E1.5. – *“O çocuğun o ailede kalmaması gerekiyor ama çocuğun çocuk esirgeme kurumuna da verilmemesi gerekiyor. Çevremizden duyduğumuz kadarıyla oradaki şartların hiç de iyi olmadığını söylüyorlar. Orada da belki istismar olayları olabiliyor, şiddet olayları olabiliyor. O yüzden daha iyi bir kurum kurulduktan sonra çocuk aileden alınıp ona teslim edilsin diyebilirim ama bunu şu an diyemiyorum. Çünkü o da kötü bu da kötü. Karar veremiyorum aslında.”*

Eğitimcimiz, çocuğun ailesi ile kalmasının da, çocuk esirgeme kurumuna verilmesini de iki ‘kötü’ alternatif olarak değerlendirmiştir. Güvenebileceği 3.bir alternatif arayan eğitimcimiz, onu buluncaya kadar hangisinin daha iyi olacağına karar veremeyeceğini ifade etmiştir.

E1.7. – *“Tabii ki aile ile konuşmadan bazı yasal organlara başvurulur. Kesin biliniyorsa zaten o kişiler gerekli cezalarını alır. Çocuk koruma evlerine ya da yetiştirme yurtlarına filan gönderilmesi gerekir. Başka da kimsesi yoksa.”*

Eğitimcimiz, aile ile konuşmadan yasal organlara başvurularak failin cezalandırılması çocuğun ise çocuk koruma evleri veya yetiştirme yurtlarına gönderilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yetiştirme yurtları eğitimcilerimizin bir kısmı tarafından ifade edilirken, çocuk koruma

evlerinden bahseden sadece 3 eğitimcimiz olmuştur. Bu durum da bu kurumların eğitimcilerimiz tarafından pek tanınmadığı şeklinde yorumlanabilir.

E1.10. – *“O zaman kolluk kuvvetleri hemen polise haber veririm. Bundan sonrası uzmanların işi ama ben önce kolluk kuvvetlerine haber veririm. Kendim girmem olayın içine. Hele baba veya abisi filansa hiç girmem o işe. Ama dışarıdan yabancı biriye en azından bir şey yaparsın. Ama babası veya abisi girince işin içine daha karışık, daha çetrefilli bir olay. Mutlaka polisin müdahalesi girmesi gerekir ki sonra devreye başka uzmanlar da girsin. Ama önce o kişiyi polisin bir tutuklaması gerekir.”*

Eğitimcimiz, failin çocuğun birinci veya ikinci derece akrabası olması durumunda, kendisini dışarıda tutarak duruma müdahale etmesi için öncelikle emniyet güçlerinden destek isteyeceğini ardından da başka uzmanlara gereksinim olacağını ifade etmiştir.

E1.12. – *“Çocuğun o aileden alınması için elimden geleni yaparım. Çocuğun o aileden uzaklaşması gerekir.(...)”*

E1.11. – *“Sosyal hizmetlere başvurularak çocuk aileden alınmalı.”*

E1.13. – *“Polise şikâyetle birlikte sosyal hizmetlerden yardım alınmalıdır. Sosyal hizmetler onları alıp psikolojik olarak destek vererek bir süreliğine çocuğu ortamdan alarak ona unutturmaya çalışıyorlar.”*

Eğitimcilerimiz, daha önceki söylemlerinde sosyal hizmetlere güvenmediğini ifade etmiş olmasına rağmen, çocuğun yaşadığı cinsel istismar enste girdiğinde ise çekinmeden sosyal hizmetlere başvurabileceğini ifade etmiştir. Benzer söylemi başka eğitimcilerimiz de zikretmiş olup, sosyal hizmetlere başvurma halinin, çocuğun ailenin içinde kalmasının sakıncalı olacağı

ensest durumunda, tercih edildiği görülmekte olup, bunu eğitimcilerimizin çaresizlik anında tercih ettikleri bir yol olarak değerlendirmemiz de mümkündür.

E1.14. – *“Panik olurum. Güvendiğim birkaç kişiye danışırım. Öğrenmeye çalışırım. (...) Yapan kişinin herhalde teşhir edilmesini isterim. (...)Devlet bunun için ne yapıyordur? O kişi hapse atılması gerekiyorsa hapse atulsın. O kişiden uzaklaşması gerektiğini düşünürüm. O kişinin de cezasını bulması gerekir. Devletin kanunları nedir bunlarla ilgili şu an onu da bilmiyorum. Dediğim gibi devletin bu konuda bir baskısı var mıdır? Yoksa bir aile baskısı yapılmasını sağlarım. Bu çocuğun amcası, dayısı her kimse, ille de vicdan sahibi birileri vardır. O yaratıktan uzak durmalı, onun takibini yaparım. O çocuk her gün güvende olmalı. (...) Ben bir öğretmen olarak onun ailesinin yerine geçemem, onu olmadı akrabalarına bırakabilirim. Onlara havale ettikten sonra sana iş kalmaz.”*

Eğitimcimiz, böyle bir durumla karşılaştığında panikleyeceğini ifade etmiş ve ne yapması gerektiğini gerek güvendiği kişilere danışarak gerek internet ve kitaplar aracılığıyla öğrenmeye çalışacağını ifade etmiştir. Failin teşhir edilmesini isteyeceğini söyleyen eğitimcimiz, o anki bilgisi ile istismarcının değişmesini pek beklemediğini ifade etmiş, bu konuda araştırma yapmanın fikrini değiştirebileceğini söylemiştir.

Devletin bu konuda neler yaptığını bilmediğini söyleyen eğitimcimiz, devletin herhangi bir yaptırım yoksa çocuğun ailesi kanalıyla faile baskı yapılmasını sağlamaya çalışacağını ifade etmiştir. Öğretmen olarak çocuğun ailesinin yerine geçmesinin mümkün olmadığını söyleyen eğitimcimiz, çocuğa güvenilir bir yer bulmak için çocuğu akrabalarının da bırakabileceğini söylerken ardından kendisinin yapması gerekenleri tamamlanacağını söylemiştir. Bu sayede eğitimcimiz, eğitimcilerimizin çoğunun vurguladığı gibi çocuğu sahipsiz bırakmamak için çabalayacağını ifade etmiştir.

5.2.6. Eğitimcilerin Olayların Hukuki Arka Planına İlişkin Görüşleri

Eğitimcilerimize, Çocuk Koruma Sistemi'nin en önemli ayaklarından biri olan hukuki dayanaklar üzerine sorduğumuz sorulardan ilki, mağdur olan çocuğu korumak için hazırlanmış ve uygulanan yasa, yönetmelik, sözleşme vb. gibi herhangi bir yaptırımın olup olmadığı üzerineydi. Aldığımız yanıtların dağılımı, aşağıdaki çizelgede görülmektedir.

Çizelge 5.11. Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarına uğramış mağdur çocuğu korumaya dayalı kanun, yönetmelik, sözleşme olup olmadığına dair bilgisine göre dağılımı

<i>Mağdur olan çocuğu korumaya dayalı kanun, yönetmelik, sözleşme vs. var mıdır?</i>
%31,81'i Bilmiyorum,
%25'i, Sistem yetersiz,
%13,63'ü Çocuk Hakları Sözleşmesi,
%11,36'sı Kanunlar yok,
%9,09'u Anayasa var,
%9,09'u Var ama ne olduğunu bilmiyorum,
%6,81'i Herhalde vardır, %2,27'si Umarım ardır.

Eğitimcilerimizin vermiş olduğu yanıtlara bakıldığında, yaklaşık 1/5'inin Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Anayasa gibi somut bir koruyucu sistemin adını söyleyebildiği görülmüştür. 1/4'ü ise sistemin yetersizliği ve yaşanan olumsuzluklardan bahsetmiştir. 1/10'unun yasal bir dayanağın olduğunu söylemiş ancak bu dayanağın ne olduğunu söyleyememiştir. Önemli bir kısmı yasal dayanağın olup olmadığını dahi bilmediğini ifade etmiş, yaklaşık 1/10'u ise olması yönünde temennisinin olduğunu söylemiştir. Kanunların olmadığını söyleyen eğitimcilerimizin oranı da yaklaşık olarak 1/10'dur. Öte yandan bu soru, gerek görüşme sırasında gerekse görüşme sonunda, görüşme yapan kişiye cevabı en çok sorulan sorudur.

Eğitimcilerimiz, bu soruyu yanıtlarken en çok da amacı çocuk koruma olan kurumlara dair güvensizliklerini ifade ettikleri görülmüştür. Yetiştirme Yurtları ve Çocuk Esirgeme Kurumu, bu konuda en çok adı geçen kurumlar olarak göze çarpmaktadır.

Eğitimcilerimize “mağdur olan çocuğu korumaya yönelik yasa, yönetmelik sözleşme vs var mıdır?” sorumuza dair aldığımız yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.1. – “ MEB’in Etik Sözleşmesi var yapılan davranışların okula uygun olup olmadığını belirlemek için. Rehberlik servisinin psikolog danışma hizmetleriyle ilgili bir yönetmeliği var. Burada mevzuat gereği izlenen yollar anlatılıyor. Yoksa çözüm yolu yok.”

Eğitimcimiz, mağdurun korunması için MEB’in içindeki sistemlerde daha spesifik olarak bilinebilecek iki düzenleyici unsurdan bahsetmiş ve bunların dışında başka bir çözüm yolunun olmadığını ifade etmiştir.

E1.3. – “Bilgi sahibi değilim, söyleyin ben de öğreneyim.”

Bu soru, hem eğitimcilerimizin önemli bir kısmının, bilmiyorum yanıtı verdiği hem de gerek görüşme sırasında gerekse görüşme sonunda görüşme yapan kişiye en çok sorulan soru olmuştur.

E1.4. – “ H. Ü. Davası, medyaya biraz daha yansıyan haberlerden sonra ülkemizde konuşulabilir hale geldi. Suçun artması konuşuluyor mecliste ama bence bunun uygulanabilirliği çok düşük. Çalışan personel alanı çok iyi bilen kişiler değil. Ama yine de hiç yoktan iyidir. Şu anki durum bir başlangıç noktası. Biz yanlış yapa yapa öğreniyoruz. Birkaç yıla kadar bu kadar kurum olduğunu bilmiyordum. Yüksek lisans eğitimde öğrendim. (...)”

Eğitimcimiz, eğitimcilerimizin yine bir kısmı tarafından bahsedilen bir başka davaya, H.Ü. Davasına değinmiş ve bu davanın, konunun konuşulabilirliği açısından bir milat olduğunu söylemiştir. Var olan kurumların yapısına da değinen eğitimcimiz, bu kurumlarda çalışan personelin kiminin yeterliliğinin de sorgulanması gerektiğine değinerek, durumu *'hiç yoktan iyidir'* şeklinde değerlendirmiş ve doğru olanı yapmak için önce yanlıştan yola çıkıldığını söylemiştir. Birkaç yıla kadar çocuk koruyan bu kadar kurum olduğundan habersiz olduğunu ve bunları almış olduğu Yüksek Lisans eğitimi sırasında öğrendiğini ifade etmiştir.

E1.5. – *“ Uygulanmıyor ki mesela Bingöl'de tecavüze uğrayan kızı suçlu buldular.*

Dolayısıyla ben bir yasa ve kanun olduğunu düşünmüyorum. Zaten muhtemelen bu yüzden de mağdurlar kendilerini yeterince ifade edemiyorlar. Hani demiştim ya kızım bana utanıyorum demişti. O bir şey yapmamış ama utanıyorum diyor. Şikâyet etse de ceza almayacağını biliyor. O yüzden de kimseye anlatma gereği duymuyor. O yüzden de tacizciler, tecavüzcüler, elini kolunu sallayarak gezmeye devam ediyor.”

Eğitimcimiz, uygulamada sorunlar olduğunu ifade ederek, Bingöl'de yaşanan davanın sonuçları üzerinden *'kanun olduğunu düşünmüyorum'* diyerek bu konuda işler bir yaptırım gücünün olmadığını ifade etmiştir. Mağdurların hem utanmak duygusu hem de faillerin ceza almayacağı fikrinden ötürü bir bakıma pasifleştiğini, buna karşın bu suçu işleyen kişilerin ise hiçbir şey olmamış gibi yollarına devam ettiklerini söylemiştir.

E1.7. – *“Onu tam bilemiyorum Türkiye'de nasıl, kanun var mıdır çocuğu koruyan? Ama şöyle bir şey var bunun duyulmaması gerekiyor. Tabii böyle medyaya düşmemesi, okulda ise okula yayılmaması gerekiyor. Ama var mıdır böyle bir kanun, bilemiyorum.”*

Eğitimcimiz, kanun olup olmadığını bilmediğini söyleyerek mağduru korumak adına konunun başka kişilerce duyulmasının önemli olduğuna ve bu yolla mağdurun rencide edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır.

E1.8. – “Zaten Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde bunların hepsi var. Zaten sen devlet olarak bunları kabul etmiş durumdasın. Yasal olarak da bir engel yok. Sorun bunu kurumların ve kişilerin bunu gerçekten önemseyip önemsemesinde yatıyor. Bir de şöyle bir şey var baktığımızda, ailelerin veya öğretmenlerin, yani bu kişilerin karşılaşılabilecekleri kişilerin de çok yeterli bilgiye sahip olması gerek. Ama dediğim gibi, bununla ilgili yasalar var, sözleşmelere var. Bunlar açık olarak hepsini kapsıyor. Mesela çocuğa nasıl davranılması gerektiği vs. hepsi var. Sadece uygulamada bizim en büyük sıkıntımız. Yani bu konuda yeterli derecede ilgimizin olmamasında kalıyor.”

Eğitimcimiz, ülkemizin, imzaladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi ile bu konuda sorumluluk almayı kabul ettiğine değinerek bu konuda önlem almak için hiçbir yasal engelimizin olmadığını ifade etmiştir. Kurum ve kişilerin bu konuda gereken hassasiyeti göstermediğini söyleyen eğitimcimiz, uygulamada sorunlar yaşandığını, aile ve öğretmenlerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadığını bunun nedeninin ise ilgisizlik şeklinde yorumlanabileceğini ifade etmiştir.

E1.9. – “Var gibi görünüyor ama çok da fazla olduğundan emin değilim. Çok da araştırmadım ama ailesinden alınan çocukların çok da iyi ortamlarda büyütüldüğünü düşünmüyorum. Derler ya aşağıya tükürsen sakal, yukarıya bıyık hesabı az önce de söyledim. (...) O çocuğu sen aileden alıp yatılı bir yere versen, orada da maruz kalmayacağı ne malum, televizyonlarda görüyoruz. Çok da sağlıklı olduğunu düşünmüyorum. Ha vardır belki sağlıklı yerler ama orada çalışan idarecilerin ve çalışanların özverisine bağlı. Ama gerekli denetimin tüm kurumlara yapıldığını düşünmüyorum. Oraya birileri atanıyor, işte hani bu kadrolu biz ona ne yapabiliriz ki hesabı uyguluyorsa orada da, sonra da çocukların vay haline. Ama gerçekten de vicdan sahibi ve çalışanlar da özveride bulunup elinden geleni yaparsa, çok başka olur.”

Eğitimcimiz, çocuğu koruyan yasal bir yapının varlığını hissedemediğini ifade etmiştir. Ailesinden alınan çocukların iyi ortamlarda büyümediğini düşünen eğitimcimiz, bu konuda olumsuz bir algıya sahip olduğunu ifade etmiş, sisteme dair aksaklıklarının denetim eksiklikleri

nedeniyle fark edilmediğini ifade etmiştir. Düzgün bir işleyişe sahip olan yerlerin ise kişisel çabalarla yürüyebileceğini söylemiştir.

E1.10. – “Çocuk hakları sözleşmesi var zannedersem. Bir de devlet buna yönelik kanunları yapmalı ki zannedersem yok şu an. Hatta Bingöl’de olan olayda, yapan kişiler devlet kademesindeydi hatta alt kademedede memur, uzman vs. onların serbest kaldığını duydum. Bu toplumda şey yaratır. Devlet bununla ilgili hemen önlem almalı. Büyük ceza verilmeli onlara.

Büyük ceza verilmeli ki en azından daha sonrasında, vicdanen ben rahat etmeliyim. Belki Bingöl’deki olay beni ilgilendirmez ama burada benim vicdanım ağrıyor. İstismardan sonra hala eli kolu serbest dolaşıyorsa insan, mutlaka buna yönelik kanunlar çıkartılmalı ki yok yani, yok. En azından Dünya Çocuk Hakları Sözleşmesi uygulanmalı ki ülkede ki uygulanıyor galiba ama en azından bu şekilde olabilir.”

Eğitimcimiz, Çocuk Hakları Sözleşmesi nedeniyle devletin bu konuda kanunlar yapması gerektiğini ancak Bingöl İli’nde gerçekleşen vakanın adli sonuçlarından yola çıkarak bu konuda uygun kanunların olmadığını düşündüğünü ifade etmiştir.

E1.11. – “Uluslararası sözleşmelerde, Çocuk Hakları Sözleşmesi var ama işletilmiyor. (...).

Adli makamlar yetersiz. (...) Mevcut yasal sistem uygulamada yok.”

Eğitimcimiz, Çocuk Hakları Sözleşmesinin ülkemizde işletilmediğini, bunun için adli makamların yetersiz olduğunu, kadına şiddet ve çocuk istismarı gibi konularda büyük sorunlar yaşandığını ve mevcut yasal sistemin uygulamadaki yetersizliğini “uygulamada yok” ifadesi ile açıklamaya çalışmıştır.

E1.12. – *“Ha bunlar var ama göstermede var. Gerçek anlamda yok.”*

Eğitimcimiz, var olan hukuki yapının bir bakıma göstermelik olduğunu ifade ederek bir bakıma bu konuda güvensizliğini belirtmiştir.

E1.14. – *“Var mıdır? Bilmiyorum ki? Öğrenmem lazım. Böyle bir olayda devlet ne yapıyor, merak ediyorum şimdi. (...)*

Eğitimcimiz, yasal olarak çocuğu koruyan bir sistemin olup olmadığını bilmediğini hatta sorumluz üzerine merak ettiğini ifade ederek, sözlerini çocuk evlerinden biri ile ilgili fikrini devam ettirmiştir.

(...) Kayışdağı’ndaki çocuk evleri geldi aklıma. Hepsi pırıl pırıl çocuklardı ama ailelerinin görmeye bile kimi zaman gelmediği yerlerdi. Mutsuz çocuklardı. Orada çocukların birbirlerine yönelik cinsel içerikli davranışlarda bulunmuşlar. Birbirlerine lavaboda, tuvalette uyguladıkları oral... oyuna çevirmişler. Belki çocukça bir de haz duyuyorlardır onlar. Ve bunları tekrarladıklarını biliyorum, arkadaşım söylemişti. Orada mutlaka kameraların bulundurulması gerekmiş ama yokmuş. Kim bilir buna benzer daha neler olabiliyordur başka yerlerde. Başlarında bulunan görevlilerin çocuklara karşı yanlış davranışlarıdır. Yani malüm, çocuklara çok sabır gösterip çok emek vermek gerekiyor. Çocuklardan güçlerinin üzerinde çok şey bekliyorlar. Hakaret ediyorlar. Gördüğümüz bir şey, çocukları anlamamaktan ileri gelen onların hırpalandığı şeyler.

Onlara daha yumuşak davranılması. En azından bazı işlerini kendilerinin üstlenmeleri sağlanabilmeli. Küçük bir çocuğun orada kendi dolabını düzeltmesi bir zorunlulukmuş ki o yaştaki çocuğun yapamayacağı bir şey bu. Benim de oğlum o zamanlar o yaşta idi. Bu onun asla yapamayacağı bir şey. Kıyafetlerini muntazaman hazırlaması ve aradığı şeyi orada bulması çok zor küçük bir çocuk için. Bir çorabı başka diğer çorabı başka giyerek okula giden çok fazla çocuk oluyormuş orada. Üstü başı perişan halde. Bu oradaki görevlilerin içinden gelmese bile, en azından bunun kurallarla sağlanabilmesi gerekli diye düşünüyorum. Bunu yapmak zorunda olup da yapmayan görevliler varmış çünkü denetim yok. Arkadaşlarım o kurumları şikayet

ederlerdi. Çocukların saçlarının sabunlu kalışı, üstlerinin başlarının kirli olması, çoraplarının farklı farklı oluşu. O işten sorumlu biri vardı ama görevini yapmıyordu. Yapmıyorsa o kişi görevini, yaptırımı olmalı.

Ben o çocuk yuvalarına çok soğuk bakıyorum, beni ürpertiyor. Çünkü çocuk dilinden, çocuk ruhundan anladıklarını düşünmüyorum. En azından bir kurumda demirbaş gibi biri olması gerekir. Çünkü tayin oluyor. Ama o çocukların güvendikleri en az bir kişinin olması gerek. Sevdikleri her kişi ayrıldığında çocuklar büyük bir yıkım yaşıyorlar. Bunların sağlandığını hiç düşünmüyorum. Ben bir tek orayı biliyorum tabi. Halen de sağlandığını düşünmüyorum.”

Eğitimcimiz, bir arkadaşı vesilesiyle bir çocuk evinde yaşanan çocuk dramlarından bahsetmiştir. Çocukların kimi zaman akranları tarafından cinsel istismara uğrayabildiğini ve bunun bir bakıma oyunlaştırıldığını ifade eden eğitimcimiz, çocukların orada çalışanlar tarafından ayrıca ihmale de uğradıklarına dair pek çok şey ifade etmiş, var olan bu tür kurumlara güvenmediğinin altını çizmiştir.

E1.16. – *“Bence çok az, kesinlikle. Aile ve sosyal politikalar bakanlığının çok az şeyleri var bu konuda. Ben mesela Facebook’tan filan da takip ediyorum, bir arkadaşım yayınlamıştı Bingöl’deki tecavüz olayıyla ilgili. Orada yazılan şu, çocuk cinsel istismara uğradığında bağırmadığı için istiyormuş gibi sayılmış. Pek çok insanın mahkemesinin sonucunu yazmışlar oraya, şimdi bile tüylerim diken diken oldu. Bu kadar basit nedenlerle o insanların ceza almamış olması beni çok acıtıyor bir bayan olarak, bu kişilerin çok daha ağır cezalar almaları gerekiyor. Yolda da mesela bayarlara tecavüz ediyor mesela, yok bağırmadı, yok yeterince çırpınmadı diye suçun hafifletilmesi gibi bir durum olamaz yani. Ben inanmıyorum hiçbir kadının hiç tanımadığı bir insan tarafından bu şekilde bir hakarete uğradığında yok rahatsız değilim diyemez.”*

Eğitimcimiz, var olan yasal dayanakların az olduğunu “kesinlikle” kelimesiyle vurgulamıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bu konuda yetmediğini ifade eden eğitimcimiz, Bingöl'de gerçekleşen vakayla ilgili verilen mahkeme kararını sorgulayarak mağdurun mağduriyetini artıran bir bu sonucun kendisi rahat ettiğini “*tüylerim diken diken oldu*” ifadesiyle belirtmiştir.

E2.02. – “*Benim bildiğim Çocuk Hakları Sözleşmesi var. Anayasanın kişi haklarını korumayan, kişinin dokunulmazlığıyla ilgili maddeleri var. Ama demek ki bunlar pratikte uygulanması zor olduğu için midir yoksa uygulanmadığı için midir, bu tür hadiseler hala devam ediyor.(...)*”

Eğitimcimiz, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Anayasa'nın mağduru koruyan maddelerinin olduğunu söylemiş ancak bunların varlığının, bu tür olaylara noktayı koyamadığını da ifade etmiştir.

E2.04. – “*Aklımda bir şey yok. Umudum olması yönünde. Umarım vardır. Olması gerektiğini düşünüyorum. Bununla ilgili çalışma yapılmıştır herhalde. Mağdur olanı korumaya yönelik ama bizim ülkemizde sokak ortasında kadın öldürülüyor. Mağduru, mağduriyeti ya da bunun olası sonuçları zaten değerlendirmeye bile alınmadığı için bunu yapan insanlar da rahatlıkla serbest bırakıldığı için ki duyuyoruz, köy yerinde çocuğa 7-8 kişi tecavüz ediyor, serbest bırakıyor. Yani çocuklar arasında olanlar mı cezasını bulacak. Ben inanmıyorum. Yetişkin insanlar ceza almıyorsa, yetişkin olmayan çocuklarsa zaten ceza alması gibi bir durum yok. O yüzden ben umutsuzum bu konuda. Şu anlamda, şu şekilde, şu şartlarda umudum yok yani.*”

Eğitimcimiz, mağdur olan çocuğu korumaya yönelik olarak yasal bir zırhın olmasını umut ettiğini ve olması gerektiğini düşündüğünü, lakin anımsadığı herhangi bir şey olmadığını söylemiştir. Öte yandan mağdurun korunmadığı yolunda en çok zikredilen kavram kadına yönelik şiddettir. Ve hemen hemen tüm eğitimcilerimiz gibi, bu eğitimcimiz de bu konuya vurgu yapmış ve yine pek çok eğitimcimizin ifade ettiği gibi, çocukların mağduriyetlerinin giderilmesini sağlayacak bir ceza sisteminin yetersizliğinden bahsetmiş ve bu nedenle umutsuz olduğunu ifade etmiştir.

E2.05. – *“Mutlaka vardır tabi, günümüzde birçok şey yapıyorlar, pek çok şeyi güncelliyorlar. Tam olarak bilmiyorum, yasa şudur diyemem ama Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bu konuda bir şeyler yapıyor, televizyonda reklamları dönüyor. Bir şeyler yapıyorlardır kendilerince. Bir dönemlerde çocuk esirgeme kurumlarıyla ilgili çok sıkıntılar vardı belki de aşılmıştır şu anda. Çalıştığım diğer okulda yurtlardan gelen çocuklar var. İyi şartlarda kaldıklarını söylüyorlar, belki de orada ailelerinin yanındakinden daha mutlular. Ama yine de ailelerinin yerini hiçbir şey tutmaz. Ama konun noktasında herhangi bir bilgim yok açıkçası.*

Yani şu şu kanun şöyledir diyemeyeceğim.”

Eğitimcimiz, var olan yasal dayanaklarla ilgili bilgi sahibi olmadığını ifade ettikten sonra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın televizyonda dönen reklamlardan bahsetmiştir. Eğitimcilerimizin çocuğun adını tam olarak söylemekte zorlandığı bu bakanlık, daha çok sosyal hizmetler kavramıyla bir tutulduğu için, bu eğitimcimizin de bakanlığın adını Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak zikrettiği görülmüştür. Öte yandan önceden çalıştığı okulda koruma altına alınan çocukların geldiklerini söyleyen eğitimcimiz, bu yerlerde çocukların iyi şartlarda kaldıklarını ancak hiçbir şeyin ailelerinin yanlarında kaldıkları kadar onları mutlu edemeyeceğini ifade etmiştir.

E2.06. – *“Muhtemelen vardır ama ben pek uygulandığını sanmıyorum. Uygulanmış olsa insanlar bu kadar rahat bir şekilde yapamazlar. Çekinirler yaptırımı olduğu için ama gördüğümüz, gözle görülen ağır bir yaptırımı olmadığı için yok sayılabilir bence.”*

Eğitimcimiz, var olan yasal düzenlemenin uygulanmadığını, gözle görülen ağır bir yaptırımı olmadığı için bunun yok olarak düşünülebileceğini ifade etmiştir.

E2.07. – *“Pek onu bilmiyorum onu açıkçası, kanun filan bilmiyorum.”*

E2.08.– *“Tam olarak o konuda bilgim yok ama gerekirse o konuda araştırma yaparım çocuğun iyiliği için, ne gerekiyorsa yaparım.”*

E2.09. – *“Benim bildiğim yok ama bu konuda araştırmadığım için bilmiyorum. İlla ki vardır, yani umarım vardır. Ama benim bildiğim yok.”*

Eğitimcilerimizin, büyük bir kısmının ifade ettiği şey, kanunlarla ilgili bilgisinin olmadığı yönündedir. Yukarıda bunun ifade edildiği başka örnekler de görülmektedir.

E2.10. – *“ Genelde şey biliyorum ben, milli eğitimin ilgilendiğini. Yani milli eğitimin o müfredatta ne varsa, kadrolu öğretmen olmadığım için bilmiyorum ben. Hani yasada, yürürlükte ne varsa, onu uygulayacaklardır. Hapis cezası alıyorlar mı, alıyordur herhalde, bilmiyorum hocam. Ya uzaklaştırma alıyordur ya da görev değişikliği alıyordur. Bu olay duyulmuşsa çocuğun çevresinden, çocuğun okulunun değiştirildiğini biliyorum, öyle bir şey duymuştum.”*

Eğitimcimiz, böyle bir durumla ilgilenen kurumun Milli Eğitim Bakanlığı / Müdürlüğü olduğunu ifade etmiş, suç işleyen kişinin cezalandırılacağını, mağdurun ise okulunun değiştirildiğini ifade ederek kadrolu öğretmen olmadığı için başka detay bilmediğini söylemiştir.

E2.11. – *“Var olduğunu düşünüyorum ama bunun işlemesi için olayların büyümesi ve mahkemelere taşınması gerekiyor. Ki eğer aile içinde böyle bir istismar durumu olursa hiçbir aile adının böyle bir olayda geçmesini istemeyeceği için buna pek yönelmiyorlar.”*

Eğitimcimiz, kanunların işlemesi için, olayların büyümesi gerektiğini ifade etmiş ve ailelerin isimlerinin böyle bir olayla duyulmasını istemedikleri için, genelde yasal yollara başvurmadıklarını söylemiştir.

E2.12. – “ Çocuk istismarıyla ilgili yasal düzenlemelerin olduğunu duydum haberlerden ve sosyal medyadan filan. Ama ne düzeyde olduğunu bilemiyorum. Çok ciddi düzeyde olduğunu düşünüyorum ama ne kadarını yapabildiler. Eğer istismarcı baba ise, bir çocuğu babadan alabilme durumunun olup olmadığını bilmiyorum. Açık bir şekilde bakmadım yani. Hiç başıma gelmediği için.”

Eğitimcimiz, bu konuda yeni düzenlemelerin yapıldığını duyduğunu ama içeriği konusunda bilgi sahibi olmadığını ifade etmiş, detay bilmeme nedenini ise “hiç başıma gelmedi” şeklinde ifade etmiştir. Bu ifade, eğitimcilerimizin önemli bir kısmından duyduğumuz bir söylemdir.

E2.15. – “ Yasalarımızda var, bunu biliyoruz. Mesela cinsel istismara uğrayan bir çocuğu bildiği halde ihbar etmeyen kişi en az 1 yıl ceza alır diyor, bu çocukları korumaya yönelik sonuçta, sen ihbar etmek zorundasın. Ama gerçekten koruyor mu, orası tartışılır yani. (...) Her zaman söylüyorum, sonrası yok. (...) Amaç sadece ceza vermek olmamalı. O ceza verdiğin çocuk sonra ne olacak? Veya ona maruz kalan çocuk sonrasında ne olacak? Önce o boşlukların doldurulması lazım.(...)”

Eğitimcimiz, Anayasa’da çocuğu koruyan maddelerden ve görevi gereği çocuğun mağduriyetini öğrenen kişinin söylemesinin zorunlu olduğunu ifade etmiştir. Lakin hem atılan adımın planlanmamasının hem de çocukların sonrasına yeterince odaklanılmamasının kendisinde güven oluşturmadığını söylemiştir. Konuyla ülkemizde kadına yönelik uygulanan şiddetin sonuçları üzerinden bağ kuranda eğitimcimiz, kurumların yetersiz kalmasından yakınmış, alanda çok sayıda boşluğun olduğunu ifade ederek bunun uygulamayı olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Eğitimcilerimize, cinsel istismar durumuyla karşılaştıklarında yetkililere gereken şikâyetleri yapma konusunda tereddüt yaşayıp yaşamadıklarını sorduğumuzda aldığımız yanıtların dağılımı aşağıdaki gibidir.

Çizelge 5.12 : Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarını öğrenme durumlarında şikâyet etme konusunda tereddüt yaşayıp yaşamama duygusuna göre dağılımı

<i>Şikâyet etme konusunda tereddüt yaşar mısınız?</i>
%54,54'ü Hayır,
%29,54'ü Evet,
% 13,63'ü Eminsem ve destek görürsem yaşamam.

Eğitimcilerimizin yarısından fazlasının şikâyet etme konusunda tereddüt yaşamayacakları görülmektedir. Eğitimcilerimizin yaklaşık olarak 1/4'ü tereddüt yaşayacağını söylemiştir. 'Evet' diyen eğitimcimizin önemli bir kısmı olayın aile içinde gerçekleşmesi durumunda tereddüt yaşayabileceklerini ifade etmiştir. Bunun nedeni sorulduğunda ise can güvenliklerinin tehlikede olacağına dair bir endişe taşıyacaklarını söylemeleridir. Eğitimcilerimizin yine yaklaşık 1/10'u ise emin olduğu ve meslektaşlarıyla yetkililerden gerekli desteği görmek şartıyla tereddüt yaşamadan şikâyet edebileceğini söylemiştir. Ancak bu desteği göremediği durumda ise can güvenliği korkusuyla şikâyet etme konusunda tereddüt yaşayabileceğini söylemiştir.

Eğitimcilerimize “ şikâyet etme konusunda tereddüt yaşar mısınız?” diye sorduğumuzda aldığımız yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.4. – “Yaşardım. Neden yaşardım, çünkü çocuk aile içinden biriye mesela, çocuğun aileden alınma ihtimalinin çocuk için ne kadar doğru olacağına dair bir çekincem olurdu mesela. Böyle bir şeyden çekinirdim mesela. Aile içindeyse kesin söylerdim baba filan ama çocuğun çok kötü bir ortamı var, haber verdiğimde evden alınacağını düşünüyorsam orada biraz

çekince olurdu yani. Çünkü çocuk oraya gittiğinde daha iyi olacak mı emin olmayabilirim yani. (...) Bir ikincisi, ben bunu söylesem bile, okul müdürlerinin pek bunu duyuracağını düşünmem bile. Hiç başıma gelmedi inşallah da gelmez ama okul müdürleri bu konuda çok şeyler. Aman hallederiz, sen çağır görüş veli ile diye. Tamam, bitti. Duyurma konusuna pek taraftar değiller neden çünkü Milli Eğitimde vaka şeyi var oraya yazıyorsunuz. Medya duyabiliyor, okulun çevresi duyabiliyor ve okul müdürleri bunu pek desteklemiyor yani. Özellikle de iyi okullarda olduğunu bir düşün, hadi bizim okulda bunu söylemekten nefret ediyorum ama böyle bir durum belki normal karşılanır ama çok iyi bir okulda, asla bir rehber öğretmenin bence bildirmesine çok imkân verilmez. İzin verilemez gibi geliyor bana.

Ya da çok insani, şikâyet ettiğim ailenin bana zarar vermesinden korkabilirim yani. Raporlama ile ilgili çalıştım ya, bu da bir sebep, etkiler yani. Ve yapılan araştırmalar gösteriyor ki bayan öğretmenler daha pozitif, daha açıklama eğilimindedir. Erkek öğretmenler daha çok yedirebiliyorlar böyle bir durumu. (...) Çocuk sahibi olmak bile etkiliyormuş mesela. (...) İdarenin senin yanında olması bunu bildirmeni çok etkiler. Çocuğun gideceği yerde rahat ve mutlu olacağını bilmek bence çok fazla etkiler. Eğer eminsen çocuk gittiği yerde daha çok mutlu olacaksa söylersin tabi, neden söylemeyeceksin ki? Zarar görüyor çünkü orada. Ama gittiği yerde daha büyük zarar göreceğini düşünürsen işte o zaman bir tercih yapmak zorunda kalırsın. Kesin buraya seçerim diyemiyorsun. Yani ben de kesin söylerim diyemiyorum. (...)Biraz duruma göre hareket ederim sanırım. Çocuk ne durumda? Aile onu koruyabilecek düzeyde mi? Ailenin bunu bildiğinde vereceği tepki ne?

Aile bunu inkâr mı edecek yoksa bunu öğrendikten sonra çocuğu korumaya mı alacak? Çocuğu profesyonel bir hizmetten yararlandıracak mı? Şu anki aile durumu ne? Hani bunları göz ardı etmezdim yani. (...) Genel olarak söyleyeyim, okul ortamlarında bildirilmeden çözülüyor yani. Çoğunlukla bildirilmiyor, çok az bildiriliyor, çok çok az yani. Genel olarak hastanelerde mesela çocuk başka bir şey için götürülüyor ama bakılıyor ki fiziksel istismar. Ya da çok çok ileri bir şey oluyor tecavüz gibi o zaman ortaya çıkıyor. (...) ama okullarda mesela genellikle sümenaltı ediliyor. (...)”

Eğitimcimiz, şikâyet etme konusunda ciddi manada tereddütlerinin olacağını ifade ederek bunu pek çok değişken açısından irdelemiştir. Şikâyet edildiğinde çocuğun daha iyi bir ortama gidip gidemeyeceğini bilmediğini, şikâyet edip de çocuğun herhangi bir olumsuzluk yaşadığını

duyduğunda vicdanen çok rahatsız olacağını ve bunu göze alıp alamayacağına karar vermek zorunda kalacağını söylemiştir. Diğer yandan okul yöneticilerinin bu konuda yetkililere bildirmekten imtina ettikleri için genel olarak olay duyulmadan kendi içlerinde çözümlenmeye çalışıldığını, bunun da en önemli nedenin okulun adının kötüye çıkma ihtimali olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bildirim yapıldıktan sonra Milli Eğitim Müdürlüklerinde de vakaların kaydedildiğini ve bu dosyalardaki bilgilerin dışarıya sızdırılma ihtimallerinin çok fazla olduğunu ifade ederek okulların bu nedenle bildirim yapmaktan çekindiklerini söylemiştir. Ailenin vereceği tepkinin de önemine dikkat çeken eğitimcimiz, şikâyet etme konusundaki literatür bilgisini cinsiyet, çocuk sahibi olup olmamak, okul yönetiminin eğitimcinin yanında olup olmamasın dahi etkili olabildiğini söyleyerek, okul yöneticilerinin çok daha fazla gizleme eğilimi içinde olduğunu, bu konuda çok az sayıda bildirim yapıldığını ve genelde ileri düzeydeki vakaların hastane personeline tespit edilebildiğini ifade etmiştir.

E1.9. – *“Yaşarım. O da bu ülkede yaşamış olmamızdan kaynaklı bir durum. Duyulursa, edilirse aile çocuğa daha fazla zarar verebilir mi? Gerekli olan kurumlar, hadi bu seferlik oldu, bir daha olmasın diyerek çocuğu yine verecekler. Yani olan hep şikâyet edene oluyormuş gibi bir durum söz konusu. Yani bana öyle geliyor. Çünkü böyle düşünmeye iten şey Siirt Merkez’de de böyle bir olay yaşandı, üstü kapatılmaya çalışıldı. Birçok yerde yaşandı, üstü kapatılmaya çalışıldı. Ya da çocuklar öldürüldü, görmemezliğe gelindi. Yapan üst düzeyde konumda kişilerdi ve hep çocuklar suçlu bulunmaya çalışıldı. Bundan kaynaklanıyor.”*

Eğitimcimiz, bu konuda tereddüt yaşayacağını söyleyerek çocuğun ailesinin çocuğa zarar verebilme ihtimali, başvuru kurumlarının işlem yapmaktansa inisiyatif kullanarak ara bulmak adına çocuğun aleyhine karar verebileceğini veya olayın kapatılması için başka tür yollar denenebilecek olması nedeniyle mağdurun haklı olamayacağı konularında tereddütleri olduğunu ifade etmiştir.

E2.2. – “Tereddüt yaşırdım (...) Çünkü bugün insan bir kötülük gördüğünde polise söylemeye çekiniyor. Komşusunun kavga ettiğini gördüğünde bir başkasına söylemeye çekiniyor. Acaba devlet onu korur mu korumaz mı diye çekiniyor. Ama sonuç itibarıyla yine de yetkililere söylememiz gerekenleri söyledik diye düşünüyorum. Ya da en azından bu konudaki bildiklerimizi söyledik diye düşünüyorum. Ama başlangıçta, tereddüt yaşırdım. Ama insan niye tereddüt yaşıyor, bu insanların tereddütlerini önleyici çalışmaların yapılması lazım.”

Eğitimcimiz, tereddüt yaşayacağını, bunun nedeni olarak da kişilerin şikayet ettiklerinde devlet tarafından korunamama ihtimali olduğunu ifade etmiştir. Bu endişeyi yaşasa bile bildirim yapacağını söyleyerek, kişileri tereddütte düşüren durumları ortadan kaldırmak gerektiğini vurgulamıştır.

E2.5.- “Yaşarım. Çünkü hangisinin daha iyi olacağını bilmemem. Çocuğun kaderiyle alakalı bu. Sizin bir sözünüz çocuğun kaderini değiştirecek. Tereddüt etmem şu noktada olur, gözümlle görsem tereddüt etmem. Ama gözümlle görmedim, ne yaşadığını nasıl algıladığını bilmiyorum. Çünkü çocuklar bazen çok farklı algılıyorlar herşeyi. Bakışları çok farklı olabiliyor. Aileyi tövmet altına koyuyorsunuz bu çok zor bir şey. Bence iki ucu zor, farklı yola çıkan bir durum yani.”

Eğitimcimiz, hangi seçeneğin daha iyi olacağını bilmediğini söyleyerek bu konuda tereddüt yaşayacağını ifade etmiştir.

E2.7. – “Yaşamazdım. Sonuçta çocuğun geleceği bu. Yaşamazdım herhalde.”

E2.8. – “Kesinlikle hayır, yaşamazdım. Çünkü bu ihmale gelmeyecek bir durumdur. Çocuğun şu an yaşayacağı bir olay, onu tüm yaşamı boyunca etkileyecektir. Kesinlikle yaşamazdım, direkt başvururdum.”

Eğitimcilerimiz, pek çok eğitimcinin de ifade ettiği gibi çocuğun geleceğini ilgilendirdiği için bu konuda tereddüt etmeyeceklerini ifade etmiştir.

E2.15. – “ *Bence en fazla buraya dikkat edilmesi lazım. Ben kişisel olarak sorduğunda asla şüphe etmem. Bunu kime sorarsanız aynı yanıtı verir, asla tereddüt etmem. Şöyle tereddüt etmem, bu vicdan meselesidir. (...) Yetişkin biri bile bu olayı kaldıramazken bir çocuğun bunu yaşamasını kaldıramıyorum. (...) Ben o çocuğun durumunu gördükten sonra, araştırmalarda okuyup ettikten sonra asla tereddüt yaşamam. Ama eminim ki insanların %90'ı bu konuda tereddüt yaşar. Çünkü çok eminim, nedeni de az önce söylediğim gibi şeyler. Bazen okul idareleri kapatmak istiyor. Yani bu da çok acı bir şey. Yani eğitimde olan bir insanın, o okulda eğitimcilerin de başı olan bir insanın okulun adı kötüye çıkmasını diye o konuyu kapatıp öğretmenlerini tehdit etmesi, bu konuyu kapatması ki böyle kişiler var, dinliyoruz bunları, o onların cesaretini kırıyor bir. İkincisi ise az önce söylediğim gibi gizliliğinin olmaması. Aileyi başıma bela mı alırım, süreç nasıl işler, ya böyle bir şey yoksa ve her şey tersine dönerse ben bu işin içinden nasıl çıkacağım, diye. Yani burada boşluktan kaynaklanan şey var. Kolay kolay cesaret edilebileceğini düşünmüyorum ben. Yani öğretmenlerin bile başına geleceklerden korktukları için ya da o gizlilik yeterince sağlanmadığı için ki bence o gizlilik yeterince sağlansa çoğu öğretmen bunu söyler. En azından çocuk polisini arayıp böyle bir durum var diye bildirebilir. Ama o gizlilikte yeterince sağlanmıyor. Yani gruplara göre de ayırabiliriz bence bunu. Bir grup bu süreçte çocuğun çok fazla yıpranacağını düşündüğünden böyle bir şeye sokmayabilir ki kendi aile arasında halleder ki bu hiç doğru bir şey değil. Belki istismar eden çocuk kurtulabilir ama başka çocuklara sirayet edebilir. Yani bu şey gibi bana dokunmayan yılan bin yaşasın hesabı. Ben çocuğumu kurtardım gerisi önemli değil hesabı. Bir grup sürece inanmadığından ve çocuğun yıpranacağını düşündüğünden böyle bir şeyi ihbar etmez. Bir kısım da korkudan. Benim de başıma bir şey gelebilir diye ondan.”*

Eğitimcimiz, çocuk cinsel istismar vakası görmese bile bu konuyla ilgili bir miktar araştırma yapan hiçbir kişinin, tereddüt yaşamayacağına dikkat çekerek, okul yönetimlerinin bu tür bir olay olduğunda daha çok kapatmaya çalıştıklarını, bu konuda sağlanması gereken gizliliğin ne emniyette ne de okulda yeterince sağlanmadığını ve bunun çocuğu daha fazla yıpratarak

eğitimciyi hareket etmek konusunda ürkütebileceğini ifade etmiştir. Bu nedenle çoğunlukla yaşananın fail ve mağdurun aileleri arasında halledildiğini, kapatıldığını veya durumun görmezden gelindiği olduğunu söylemiştir.

E2.19. – *“Yaşarım. Ha inanırsam, ailenin de benim yanımda olacağını, insan olarak, aileyi de bir kenara koy insan olarak çocuğa güveniyorsam, çocuk da benim yanımdaysa, ben onun mağduriyetini gideririm, benim boynumun borcudur. Hiç çekinmem, kim olursa olsun gerekli yerlere başvururum.”*

Eğitimcimiz, bu konuda tereddüt yaşayacağını ancak çocuğun ailesinin desteğini yanına alır, çocuğa gerçekten de güvendiği koşulda tereddüt etmeden bildirim yapacağını ifade etmiştir.

E2.25. – *“Olabilir, anlık yaşayabilirim şimdi samimi olmak lazım. Çünkü hiçbir aile bunu kabul etmeyecektir. İnkâr yoluna gidecektir, eminim. Amca demeyecektir ben bunu yaptım ya da dayı demeyecektir yaptım, babası evde büyük tepkiler gösterecektir. O anlık bunu düşünebilirim ama kesinlikle gerekeni yapmak için elimden geleni de yaparım.”*

Eğitimcimiz, bu konuda çocuğun ailesinden gelecek tepkiler nedeniyle anlık da olsa tereddüt yaşayacağını ama kesinlikle gerekeni yapacağını ifade etmiştir.

Eğitimcilerimize şikâyet edildiği takdirde mağdurun korunacağına inanıyor musunuz diye sorduğumuzda alınan yanıtların dağılımı, aşağıdaki gibidir.

Çizelge 5.13 : Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı durumunda, failin şikâyet edilmesi halinde mağdurun korunacağına inanıp inanmamasına göre dağılımı

<i>Şikâyet edildiği takdirde mağdurun korunacağına inanıyor musunuz?</i>
%61,36 Hayır,
%31,81'i Hukuk uygulanmıyor,
%4,54'ü, Evet,
%4,54'ü Çocuğu ailesi korur.

Eğitimcilerimizin vermiş oldukları yanıtlara baktığımızda, 6/10'u tereddüt bile etmeden hayır yanıtını vermiştir. 3/10'u hukukun uygulanmadığını, hukuki yanlışların olduğunu, yasaların etkin olarak uygulanmadığını, cezaların yeterli ve caydırıcı olmadığını, devletin koruyamadığını, uygulamaların amirlerin insafına kaldığını ifade ederek mağdurun sistem içinde mağdur edildiğinden bahsetmişlerdir. Mağdurların mağduriyeti açısından verilen örneklerin tamamı hem çocuk cinsel istismarına yönelik davalar hem de kadınlara yönelik şiddete yönelik şiddetten ve devletin koruma kararı verdiği kadınların ölüm haberleri üzerinedir. Eğitimcilerimizin çok küçük bir kısmı mağdurun korunacağına inandığını söylemiş, birkaç eğitimcimiz de ne olursa olsun çocuğu en kötüsü bile olsa ailenin koruyabileceğini ifade etmiştir.

Eğitimcilerimizin görüşlerinden yola çıkarak, gerçekleşmesi durumunda baş etmekte en çok zorlanacakları cinsel istismar türünün enest olduğu tespit edilmiştir. Kendilerini ve ailelerinin

güvenliğini tehlikeye atmak istemeyen eğitimcilerimizin bir kısmı, özellikle de ensest durumunda şikâyet etmekten vazgeçebileceğini ifade etmiştir.

Eğitimcilerimize “şikâyet edildiği takdirde mağdurun korunacağına inanıyor musunuz?” sorumuza dair aldığımız yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.4. – “ Çok inanmıyorum, keşke inansam. İşte o zaman hiç şüphe etmem. (...)Yasalara, onu koruyacak insanlara çok iyi güvenebilsek hiç yani tereddüt etmeden her insan şey yapar yani. Ama bunu kime sorsan mesela Sosyal Hizmetlere gittiğinde daha iyi olacak mı bundan emin değil mesela. Bu vicdani bir sorumluluk. Yani bence onlara inansak herşey çok daha farklı olur. (...) Bu noktada değişim oluyor bence daha da değişecek de ilerleyen süreçte (ben) emekli olmadan olursa. Güvenmiyorum açıkçası, ne kurumlara ne yasaların doğru dürüst uygulandığına. Yani bilmiyorum sanki yasalar kişiye göre değişiyor sanki, anlayamadım ben bu işi. Yani net bir şey yok yani. Hele ki çocuk istismarında, cinsel istismarda cezaların öyle çok büyük olması gerekiyor bence. Evet bunu bir yetişkine yapmak da çok kötü kabul ediyorum ama bir çocuğa yapmak çok daha kötü bir şey. Çok savunmasız çünkü, çok savunmasız, çok minik. Bir yandan bunu yapan kişinin de normal olmadığını düşündüğüm için aslında o insanların da hapishaneye kapatılarak ıslah edilmesi mümkün değil. Zaten o insanlar böyle ıslah olabilecek bir insan olsa, yapmazlar bir daha böyle bir şey. Ben o insanların da tedavi görmesi gerektiğine inanıyorum. Yani o insanların da yatıp çıkınca aynı şeyi yine yapacak, ona inanıyorum. O insanlar hapishanedeyken yine psikolojik olarak neyse bunun tedavisi artık psikiyatristler ilgileniyor, bizleri aşıyor. (...) Hapishanelerin amacı o insanlara ceza vermek değil, o insanları ıslah etmek. Bizde hapishaneler de çok etkili çalışmıyorlar gibi geliyor bana. Sadece tikiyoruz, 3 yıl sonra çıktığında bir ay sonra geri giriyor veya yakalanmıyor. Daha da ustalaşıyor, yakalanmamanın bir yolunu buluyor. Bu yüzden kaç insan kayıp, görüyoruz işte. (..) yasaların da ben olması gerektiği uygulanmadığını düşünüyorum. Etkili değil yani. Adalet bizde çok yavaş işliyor, uygulanmıyor. Siz bir çocuğun ailesine bunu şikayet edin dediğinizde insanlar adaletten çekiniyor ya. Bu dava kaç sene uzar hocam diyor, yahu neden uzasın ki? Uzamasın yani. Bir sürü avukat var. Ortalık avukat kaynıyor. Sen o insanları al eğitime hakim yap, savcı yap, bu işler hızlı yürüsün yani. Ya da kısa sürede sonuçlanacak bir dava senelerce sürüyor. İnsanlar

senelerce mahkeme beklemek istemiyor. Bu bile insanların şikayet etmemesi için bir sebep bence. Ya da aile korunmuyor yani. Kadın boşanıyor kadına yönelik şiddeti görüyoruz yani. Kadın korunmuyor, öldürüyor eşi. Kadın kaç kez koruma istiyor polisten yine öldürülüyor.

Bir sürü polis var. (...)

Eğitimcimiz, mağdurun korunacağına inanmadığını söyleyerek, bunun sadece kendine has olmadığını, pek çok kişinin yaşadığı bu güvensizlik nedeniyle insanların yetkililere başvurmaktan çekindiklerini, insanların inanması durumunda ise tavrın çok daha farklı olacağını ifade etmiştir. Mesleğinin henüz başında olan eğitimcimiz, kendisinin emekliliğine kadar, bu konuda bir değişiklik yaşanmasını beklediğini ifade ederek bu konudaki güvensizliğini de dile getirmiştir. Faillerin aldıkları hapis cezalarının onların ıslahına yetmediğini söyleyen eğitimcimiz, bu konudaki sistemin sadece ceza vermek üzerine çalıştığını söylemiştir. Yasaların kimi zaman kişiye özel olarak uygulandığını ifade ederek adalet sisteminin yavaşlığından dem vurarak çoğu eğitimcimiz gibi kadına yönelik şiddetle ilgili yaşanan olumsuzluklara değinmiştir.

E1.10. – *“Çocuğun korunacağına inanıyorum ama yapan kişinin yeterli ceza alacağına inanmıyorum. Çünkü ülkemizde bu tür olayları bayağı duyuyoruz. Ülkemizde bakanlığın bile müdahale ettiğini, sonrasında psikolojik tedavilerin hepsinin yapacağına inanıyorum. Ama yapan kişinin, yeterli cezayı alacağına inanmıyorum. Görmedim yani şimdiye kadar. Bence en ağır suçlardan biridir bu. Adam öldürmekten bile ağırdır bence.”*

Eğitimcimiz, çocuğun korunacağına inandığını ama faillerin yeterli cezayı almayacağını düşündüğünü, çocuk cinsel istismarı suçunun adam öldürmekten daha ağır bir suç olarak değerlendirdiğini ifade etmiştir.

E2.2. – *“Mağdur açısından da korunmuyor ki bakıyorsunuz kimi zaman mağdur cinayete kurban gidiyor. Zaten o yüzden mağdur da başına gelenleri gizlemek durumunda kalıyor. Mağdurun anası babası yani sevdikleri tehlikeye giriyor. Onların başına bir şey gelmesin diye susuyor. (...) İnanıyorum desem yalan olur. Çünkü Türkiye’de şiddet gören kadınlar şikayet edip koruma istediğinde bakıyorsunuz kadın, ertesi gün, bir hafta içinde, bir ay içinde, şikayet ettiği*

kişi tarafından öldürülebilir. Bunu her gün görüyoruz, okuyoruz. Bu ortada olduğu için devlet güven veremiyor, maalesef ki veremiyor. (...)”

Eğitimcimiz, mağdurun korunacağına inanmadığını, onun sevdiklerini tehlikeye atmamak için genel olarak susmayı tercih ettiğini ifade etmiştir. Cezaların caydırıcı olmadığını ve polislin kimi zaman elde yeterince delil olmadığını söyleyerek zanlıyı salıverdiğini, cezalarinsa caydırıcı olmadığına değinen eğitimcimiz, Türkiye’deki kadın cinayetlerinin faillerinin kimler olduğuna dikkat ederek bunun devletin gereken korumayı veremediğinin bir kanıtı olduğunu söylemiştir.

E2.3. – *“Her ne kadar demokratik bir ülkeysek de ne kadar demokratik olduğumuz konusu tartışılır. Devletimiz şimdiye kadar devlet yaşasın diye kanunlarını uyguladı. Ama insan yaşamalı. Devlet insan için yaşamalı. Onun için bizim çakma yasalarımızla, başkalarından alma yasalarımızla alma kanunlarımızla bu işin çok olacağına inanmıyorum. Kültürden bir kopuş var, tarihten de bir kopuş var. Siz bir şeyin bir organın bir başka vücuda nakledilmesinde doku uyur mu uyumaz mı birçok tahlil yapıyorsunuz. Ama eğitimde veya devlet bürokrasisinde, anayasasında bir şey yapıyorsunuz ama acaba bu o topluma uyar mı uymaz mı bir şey yapmıyorsunuz. Burada toplumun kendi yaşam tarzıyla hukuk ve sosyal düzen farklı oluyor. Bence burada idarecilerimize ve ailelerimize görev düşüyor. İnsanlarımıza da görev düşüyor. Bunlar eğitimle olacak şeyler. Korunması gerekir ama korunacağına inanmıyorum çünkü öyle bir sistem oluştu. Bir sistem var o kendi kendine gidiyor ve birçok şey yamanarak devam ettiriliyor. Yol yıkılıyor yama atılıyor, taş sökülüyor yama atılıyor. Yani sıfırdan birşeylerin bu toprağa uygun yasaların olması lazım. Son zamanlarda gelişmeler var bunları da göz ardı etmemek lazım. Özellikle kadına karşı şiddet, çocuk istismarı konusunda devletin elinden geleni yaptığına inanıyorum. Ama yeterli mi, yetersiz. İnsan her zaman daha iyisi olsun istiyor.”*

Eğitimcimiz, kanunların insanı yaşatmayı amaç edinmesi gerektiğini söyleyerek var olan yasal düzenin bunu sağlayamadığını söyleyerek çocuk istismarı ve kadına yönelik şiddetle ilgili atılan adımların şimdilik yeterli olmadığını ifade etmiştir.

E2.5. – *“Hayır. Mağdur gidince daha mağdur olacak. Aile ortamında mutsuz olan bir çocuk dışarıda mutlu olabilir mi? Böyle düşünüyorum. Tamam devlet kolunu kanadını açtı ama bir yere kadardır o. Çocuğu aileden alıp kendinden daha cahil ve sorunlu çocukların içine koyuyorsunuz. Yani hayata 1-0 yenik başlamak gibi bir şey oluyor. Çok acı.”*

Eğitimcimiz, mağdurun korunacağına inanmadığını, çocuğun ailesi içinde mutsuz ise alınıp konulacağı herhangi bir yerde mutlu olamayacağını ifade ederek bunun o çocuk için ‘hayata 1-0 yenik başlamak’ olduğunu söylemiştir.

E2.8. – *“Kesinlikle hayır, inanmıyorum. O Mardin’de yaşanan olaydan bahsetmişim. O olayın da sonuçlarını gördükten sonra kesinlikle adaletli bir karar alınacağını sanmıyorum. Şu an yasal bir olay başlatsak, mesela babası, iki gün sonra o kişinin salınacağından ve o kızın başına daha kötü bir şey geleceğinden hiç şüphem yok. Ama yine de şikayet ederim, bana düşen görevi yaparım. Geri kalan onların uygulamasıdır.”*

Eğitimcimiz, mağdurun korunacağına inanmadığını söyleyerek, bu konuda basına yansıyan bir haberin sonuçlarının kendisinin bu konuda adaletin sağlanacağına dair beklentisini boşa çıkardığını, faillerin kısa sürede salıverileceğini söylemesine rağmen yine de şikayet ederek üzerine düşeni yapacağını ifade etmiştir.

E2.13. – *“Gelişmiş ülkelerde olsa daha iyi korunacağını düşünüyorum ama ülkemizde herkes kapatmaya çalışıyor. Bu özellikle kan davalarına da yol açıyor bizim güney ve doğu bölgelerinde. Daha büyük yaralar açabiliyor. Geçmişte Karadeniz bölgesinde hep silah kullanırlardı. Hep vurma yok etme yoluna giderlerdi. Şimdi eğitim seviyesi yükseldikçe bu azaldı. Devlet versin, kanun versin cezasını diye duygular gelişmeye başladı. (...) eğitim ve ekonomi de geliştikçe cinsel istismar daha da azalacak diye düşünüyorum. (...) bugünkü koşullarda devletin çok şey yaptığına inanmıyorum ben.”*

Eğitimcimiz, ülkemiz insanının bu tür durumları örtme yoluna gittiğini ifade ederek bunun kan davası gibi geleneklere neden olabileceğine değinmiş, şimdiye kıyasla eskiden daha çok silah

kullanılan Karadeniz Bölgesi'nde eğitim seviyesinin yükselmiş olmasının, cezanın uygulanmasıyla ilgili beklentiyi de değiştirdiğini söyleyerek sonucu adalete bırakmanın daha tercih edilir olduğunu ifade etmiştir. Eğitim ve ekonomik imkanların artması durumunda, çocuk cinsel istismarı durumunun da azalacağını belirten eğitimcimiz, şimdiki koşullarda devletin kendinden bekleneni uygulamada veremeyeceğini söylemiştir.

E2.20. – *“Valla sözde korunuyor, korunması da gerekli. Yasaların da emri. Hiç bunun tartışması da olmaz. Mağdur elbette ki korunmalı. Kontrol altına alınmalı. Sokağa salınmamalı. Kendi kaderine terk edilip intihara veya benzeri olumsuzluklara meydan verilmemeli. Ama maalesef ki bizde birimler direkt olarak sorumlu olmadıkları için topu birbirinin üzerine atmaktadır. O top kaleyi buluncaya kadar da insanımız telef olmaktadır. Onun için diyorum ki şahsım adına ki bu benim kişisel fikrim, bunları direkt bu konuyla ilgilenebilecek ve topu hiçbirine atmadan direkt muhatap olacak olan birimler oluşturulması lazım. O da okul bazında ilkokul kademesinde direkt rehber öğretmen, ikinci kademe ise direkt rehber öğretmenin yönlendireceği birimler olmalı. Hiç vay efendim şu bilir bu bilir diyerek oyalayıp zaman kaybetmenin bir anlamı yoktur. Çünkü buna yapılan kötülük. O kötülüğü yapan insanlar tarafından daha bunun gibi kaç çocuğa istismar ettiklerini hiç garanti edemeyiz. Çünkü bugün ona, yarın buna öbür gün buna yaygınlaşır gider. O yüzden en kısa yoldan bir vatandaşlık görevidir bu. Bir çocuğun hayattan silinip gitmesi ne demek? Buna benzer daha kaç kişiye bu uygulamayı yapmayacağını kim garanti edebilir ki? Böyle düşünüyorum ben.”*

Eğitimcimiz, mağdurun korunmasıyla ilgili fikrini ‘sözde korunuyor’ şeklinde ifade etmiş, mağdurun mağduriyetini giderebilmek için, direkt irtibata geçilebilecek kurumların olması gerektiğini, okulda bu kurumlara yönlendirecek kişinin ise rehber öğretmenler olması gerektiğini ifade etmiştir. Aksi takdirde bir arayışa girmenin zaman kaybı olduğunu söylemiştir. Böylelikle eğitimcimizin söylemlerinden, çocuk koruma sisteminin okullarda işleyen temel basamağı ve bu basamakların nasıl işlediği konusunda direkt bir bilgiye sahip olmadığı sonucu çıkartılabileceği gibi eğitimcimizin ‘birimler olmalı’ diyerek ifade ettiği yapının, çocuk koruma sistemi içinde karşılığı olduğu söylenebilir.

E2.23. – *“Aileden sorumlu devlet bakanımız var. Kendisinin bayan olması aileyle ilgili konulara çok hassas davrandığını düşünüyorum. Bu devlet bakanı devam ederse ki hükümet arkasında ne kadar durur bilemiyorum ama aileden sorumlu devlet bakanına kalırsa iyi şeyler olacağına inanıyorum ben.”*

Eğitimcimiz, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanının bayan olmasının bu konuda daha hassas davranılmasına neden olacağını söyleyerek, bu durumun, bu konuda kendisine umut verdiğini ifade etmiştir.

E2.24. – *“İnanmıyorum çünkü bence çocuğu en iyi koruyacak olan kişi anne ve babasıdır. (...) anne ve baba koruyamadıysa herkes için ortalama yapılan bir yasa, herkesin yani kişisel özellikleri göz önünde bulundurulmadan yapılan, tabii ki tüm insanlar için ortak yapılmış ama her insanın özelliği farklı farklı. Onlar için ortak yapılmış bir yasa ne kadar koruyabilir ki. İçinde bir kere sevgi yok öyle değil mi, kurallar bütünü. Yasalara karşı olduğum için değil yani, dediğim gibi anne babanın koruyamadığı çocuğu yasaların tam anlamıyla koruyabileceğine inanmıyorum yani. Nerede olursa olsun yani, sadece Türkiye’de değil, hiçbir yerde olamaz bence.”*

Eğitimcimiz, yasaların içinde sevgi barındırmadığı ve kurallar bütünü olduğu için çocuğu korumak konusunda yeterli olamayacağını, çocuğu koruyabilecek en iyi yapının aile olduğunu ve bunu dünyanın hemen her yerinde geçerli olabileceğini ifade etmiştir.

E2.25. – *“Hayır kesinlikle inanmıyorum, çok üzücü ama inanmıyorum. Neden inanmıyorum çünkü ekranda gördüğümüz haberler, görüntüler. Devletin koruma altına aldığı çocukların koruyamamasıyla ilgili o kadar çok şey gördük ve okuduk ki inancım kalmadı. Evet ailede kalıyor, baba taciz ediyor ama sosyal hizmetlere gidiyor ve onu gereken görevli tarafından da tacize uğruyor, tecavüz edilebiliyor. Bunun için de devletin ciddi anlamda reform yapması gerekiyor. Orada çalıştırdığı insanları ciddi testlerden geçirmesi, takip etmesi, kontrol etmesi*

gerekıyor. Oradaki çocuklar daha da savunmasız hale geliyorlar. Maalesef ki orada çocukların korunacaklarına inanmıyorum, çok üzücü.”

Eğitimcimiz, yasal yapı ve var olan çocuk koruma sisteminin yetersiz oluşundan bahsederek mağdurun korunamadığını, basından takip ettiği haberlerin bu konuda etkili olduğunu, devletin bu konuda ciddi bir reform yapması gerektiğini ifade etmiştir.

5.2.7. Eğitimcilerin, Bu Durumda Bilgi ve Destek Almayı Tercih Edecekleri Kişi ve Kurumlar

Çizelge 5.14 : Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarıyla karşılaştıklarında kimlerden yardım alabileceklerine göre dağılımı

<i>Çocuk cinsel istismarı durumuyla karşılaştıklarından kimlerden yardım alırsınız?</i>
<p>%93,18'i okulun dışındaki sistemlerden,</p> <ul style="list-style-type: none">• %61,36'sı alanda profesyonel olarak çalışan psikolog, psikiyatr ve pedagoğlara,• %15,90'ı polise,• %15,90'ı sosyal hizmetler <p>%7,63'ü, rehber öğretmene başvuracaklarını ifade etmişlerdir.</p> <p>%45,45'i ikincil olarak okulun içindeki sistemlere başvuranların</p> <ul style="list-style-type: none">• % 20,75 ile Rehber Öğretmen,• %15,90 ile okul idaresi,• %9,09 ile ise deneyimli öğretmenler

Eğitimcilerimize cinsel istismar durumuyla karşılaştıklarından kimlerden yardım alacakları sorulduğunda, eğitimcilerimizin %93,18'i çareyi öncelikle okul dışındaki sistemlerde arayacaklarını ifade etmişlerdir. %61,36'sı alanda profesyonel olarak çalışan psikolog, psikiyatr ve pedagoğlara, %15,90'ı polise, %15,90'ı sosyal hizmetlere başvuracaklarını söylemişlerdir. Eğitimcilerimizin bir kısmı ise normal şartlarda bile bir uzmana ulaşmanın zor olduğunu, böyle

bir durumda bir uzmana erişmenin daha da zor olabileceğini sözlere eklemiştir. Eğitimcilerimizin neredeyse %90'ının güvenmediğini söylediği sosyal hizmetlere ise böyle bir durumda başvurabileceklerinin altını çizmiştir.

Eğitimcilerimizin %45,45'i ise okul dışındaki sistemlerin ardından ikincil olarak okulun içindeki sistemlere başvurabileceklerini ifade etmişlerdir. Okulun içindeki sistemler içinde en çok başvurulabileceği söylenen % 20,75 ile Rehber Öğretmen, %15,90 ile okul idaresi, %9,09 ile ise deneyimli öğretmenlere başvurarak kimden nasıl yardım alabileceklerini ifade etmişlerdir. Eğitimcilerimizin sadece %13,63'ü, bu konuda direkt olarak rehber öğretmene başvuracaklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni için ise konunun Rehber Öğretmenin, aldığı eğitimle üstesinden gelemeyeceği kadar büyük olması şeklindedir. Öte yandan rehber öğretmenin tecrübesi ve bu tecrübeye duyulan güvenin de bu soruya verilen yanıtı önemli ölçüde değiştirdiği söylenebilir.

Eğitimcilerimize bu konudaki bilgi eksiklerini nasıl tamamlayabilecekleri sorulduğunda %34,09'u internet, %31,81'i akademisyenler, psikologlar, psikiyatristler ve pedagoğlardan oluşan uzmanlara başvurabileceklerini ifade etmişlerdir. %29,54', MEB'in düzenleyeceği eğitimler yoluyla, %27,27'si bu alanla ilgili kitaplardan faydalanabileceğini, %11,36'sı alanda yazılmış makale, tez vb. gibi yayınları okuyacaklarını, %6,81'i ise bu konuda Rehber Öğretmenlerden yardım isteyeceklerini söylemişlerdir.

Eğitimcilerimize “çocuk cinsel istismar durumla karşılaştığınızda, kimlerden yardım alırsınız?” sorduğumuzda aldığımız yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.1. – “Eğitim veren, uzman, bu alanda özel eğitim almış kişiler. Üniversitelerin bu bölümlerinde çalışan psikolog ve bu konuda araştırması olan kişilerden tabii ki destek alınabilir. Okullarda bu konuda seminer verilmeli. Önlem almak çok önemli.”

Eğitimcimiz, önlem almanın önemine değinirken, bu konuda özellikle de üniversitelerin okullarla daha sıkı ilişki içinde olması gerektiğine vurgu yaparak, bu konuda eğitimlerin düzenlemesi gerektiğini ifade etmiştir.

E1.3. – “ Çocuk gelişimi uzmanlarıyla, çocuk psikiyatri bölümlerinden yardım almaya çalışırım. Aile hekimimiz bize gerekli yerleri önerir. Vakıf Gureba Hastanesini biliyorum.

Çocukla ilgili bir durumda yardım almadan çözemem.”

Eğitimcimiz, bu konuda çocuk gelişimi uzmanları ve çocuk psikiyatri gibi uzmanlardan destek alınabileceğini ifade etmiş, bu konuda aile hekiminden de destek alınabileceğini ifade etmiştir. Aile hekimi, sadece bir eğitimcimiz tarafından ifade edilmesine rağmen, hemen herkesin rahatlıkla başvurabileceği ama pek de akla gelmeyen bir uzmandır. Öte yandan eğitimcimiz, hastanelerden destek alınabileceğini de eklemiştir.

E1.4. – “ ÇİM’ler 19 tane olmuş. Çocuğun sürekli destek alıyor olması lazım, çünkü polisin görevi bir yere kadar. Sosyal Hizmetlerden bu konuda destek alınabilir. Çocuğun bakımın devlet tarafından karşılanıyor ama onlara da pek güvenmiyorum açıkçası. Çocuk polislerini yeniden bilgilendirmek lazım. Baba ensesti varsa, ailenin sosyal hizmetler kanalıyla desteklenmesi gerek. Çocuk polisleri ise psikolojiyle ilgili dersler de alıyorlar artık. Ben onlara kötü gözle bakmıyorum.”

Eğitimcimiz, Çocuk İzlem Merkezileri olarak bilinen ÇİM’lerden bahsederek ayrı uzmanlık gerektiren kişilerin bir araya geldiği ve olaya bütüncül bir gözle bakabildiğine vurgu yapmıştır. Tek başına çocuk polisinin güven vermediğini ama aldıkları eğitimlerle kendilerini geliştirmeye çalışan bir meslek grubu olduğunu ifade etmiştir. Aile içi ensest gibi bir durumda ise ailenin desteklenmesi işini sosyal hizmetlerin yürütmesi gerektiğini vurgulamıştır.

E1.5. – “Kadınları korumak anlamında bazı gruplar var ama çok bilmiyorum açıkçası.

Bilmiyorum.”

Eğitimcimiz, pek çok eğitimcinin vurgu yaptığı bir söylemi ifade etmiştir. Genel hatlarıyla çocuk ve kadın konusu hep yan yana durmaktadır. Çocuk üzerine konuşurken eğitimcilerimizin önemli bir kısmı kadına da vurgu yapmayı ihmal etmemişlerdir. Bundan dolayı eğitimcimiz, çocuk cinsel istismarı gibi bir konuda da kadın derneklerinin daha aktif olabileceğini düşünmüştür ama bu düşüncesinin doğruluğundan emin olmadığını da ‘bilmiyorum’ kelimesiyle ifade ettiği görülmektedir.

E2.9. – *“Bilmiyorum. Başvurabileceğim tüm yerleri araştırır başvururum. Ama çözümünü bulamazsak insan haklarına başvururum.”*

E1.6. – *“Sosyal hizmetler yardım edebilir. Rehberlik hizmeti görmesi lazım. Psikolojik destek alması için psikiyatrinin devreye girmesi lazım. İnsan hakları üzerine çalışan dernekler olabilir.”*

Eğitimcimiz, bu konuda hem sosyal hizmetler, hem okulun rehberlik servisinin hem psikiyatrinin hem de insan hakları üzerine çalışan derneklerden destek alınabileceğini ifade etmiştir. Bilgi alınacak ve başvurulacak yerler sorumuza hukuki bir çözüm üretmek isteyen eğitimcilerimizin sayısı hayli azdır. Ama dernek başlığı altında düşünüldüğünde, insan hakları ve kadınlar üzerine çalışan dernekler eğitimcilerimizin bir kısmı tarafından ifade edildiği söylenebilir.

E1.7. – *“ Belli bir yasa var. Onun işleyebilmesi için önce karakollara başvurmak gerekir. Ondan sonra adli süreç başlayacaksa bir dava filan açılacaksa adliyeye de başvurmak gerekir. Ama çocuğun da psikolojik tedavi alması şart bir doktor eşliğinde, bu şart. Bu ceza kısmıydı bizim konuştuğumuz ama diğer yandan tedavisi şart.”*

Eğitimcimizin, başvurulması gereken mecraları hukuki kısım ve tedavi şeklinde 2’ye ayırdığı görülmektedir. hukuki kısım için karakol ve adliyenin adını geçirirken, tedavi kısmı için doktorlardan destek alınması gerektiğini ifade etmiştir.

E1.10. – “İlk etapta olayı şey yapmak için kolluk kuvvetlerine ihtiyaç var. Sonra çocuğa psikolojik destek verecek kurumlara ihtiyaç var. Psikolog mu olur, pedagoğ mu olur. Aile için de olur ki aile de orada bir travma geçirecektir. Çocuk için de olmalı. Yapan kişi için de bunlar geçerli hatta, içeride cezasını çekerken bile o kişi bunu desteği almalı. Çünkü ömür boyu yatmayacak. Çıkınca aynı şeyi yeniden yapmaması için tedavi olması gerekir. İsim isim kurumları söyleyemeyeceğim ama bence bunlar yapılmalı.”

Eğitimcimiz, başvurulabileceği kurumların hangileri olduğunu söyleyemeyeceğini ama hem mağdur, hem mağdurun ailesi hem de fail açısından yapılması gerekenleri hem hukuki hem de tedavi anlamında ifade etmiştir.

E1.11. – “Literatür bence eksik. Bu konuda pek bir kitaba rastlamadım. Alan uzmanlarından destek alınabilir. MEB’in Hizmetiçi eğitimleri yoluyla nelerin yapılması gerektiği aktarılmalı.”

Eğitimcimiz, bu konuda literatürün eksik olduğunu söyleyerek bu konuda herhangi bir kitaba rastlamadığını ifade etmiştir. Alanın uzmanlarından destek alınması gerektiğini ifade eden eğitimcimiz, MEB’in Hizmet içi eğitimleri yoluyla eğitimcilerin bu konudaki farkındalığını geliştirmesi gerektiğini ifade etmiştir. MEB tarafından verilebilecek bir hizmet içi eğitim, hemen hemen tüm eğitimcilerimiz tarafından dile getirilmiştir.

E1.12. – “(...) En fazla sosyal hizmetlere gider çocuk ama orada da. Diyorum ya kurumlara güvenmiyorum çok fazla. Aileden alıp başka bir kuruma yönlendiriyoruz ve orada da başına gelmiyor. Diyorum ya kurumlara, kanunlara çok fazla güvenmiyorum bu konuda.”

Eğitimcimiz, sosyal hizmetler kurumunun genelde ilk akla gelen ama güven vermeyen kurum olduğunu ifade etmiştir. Bu durumun eğitimcimizin hemen hemen tamamının hem fikir olduğu bir konu olduğu rahatlıkla söylenebilir. Hem bu eğitimcimiz hem de pek çok eğitimcimizde

güvensizlik yaratan yegâne şeyin ise çocuğun mağduriyetini devam ettiren başka durumlara maruz kalabilme ihtimalidir.

E1.16. – *“Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Sonra pedagoglar, psikologlar devreye girmeli. Yine çocuğun en yakın çevresi olan biz öğretmenler olabilir, okul idaresi olabilir, bizlere de danışulabilir. Onun dışında, küçük çocukların ıslah evleri filan oluyor ya, aldıkları cezaları veren kurumlar olabilir, çocuk ceza evleri gibi.”*

Eğitimcimiz, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, pedagog, psikolog gibi uzmanların ilk olarak başvurulabileceğini ifade etmiştir. Öte yandan çocuk ve ailesine en yakın çevrenin okul çevresi olduğunu ifade ederek, eğitimcilere de başvurulabileceğini söylemiştir. Lakin eğitimcilerimizin bu konudaki yeterliliği ise bu çalışma boyunca irdelenmekte olup, bunun ne denli doğru bir öneri olup olmayacağı çalışmanın sonuç kısmında ifade edilecektir. Son olarak ise eğitimcimiz, failin cezalandırılmasını sağlamaktan sorumlu kurumlara da başvurulabileceğini ifade etmiştir.

E2.2. – *“Baba ensest ilişki yaşıyor dedik, mesela, devlet ne yapabilir? Hrant Dink’in hanımının çarpıcı bir konuşması vardı. Şunu anlamaya çalışıyorum, biz bu çocuklarımızı nasıl yetiştiriyoruz da katil olup çıkıyorlar? Ben de aynı şeyi babalarımız için söylüyorum. Nasıl oluyor da onlar, ensest ilişkiye cüret edebiliyorlar? Bu şekilde suçlu olabiliyor ağır bir cürüm işleyebiliyorlar. Demek ki bu noktada anne baba eğitimi çok önemli. Bu durumda devletin çabaları yetersiz bu durumda. (...) komşuluk ilişkilerini canlandırmak lazım. Çünkü komşu, karşı komşusunda ensest bir ilişki gördüğünde bu aile meselesidir karışamayız diyebiliyor. Halbuki iş, aile ilişkisi olmaktan çıkmış. Yani suç suçlu ilişkisi olmaya gidiyor.*

Yani bugün kendi kızına karşı bu cürümü işleyen biri bir başkasına çok rahatlıkla işleyebilir. Devlet de bu konuda yetmiyor. (...) Yani bu dünyanın sorunu aslında, insan sorunu. Bu nedenle akrabalık geliştirilmesi gerek. Komşuluk ilişkilerini geliştirmek lazım. Anne baba eğitimlerinin geliştirilmesi lazım. İnsanların birbiriyle ilgilenmesi lazım. (...)”

Eğitimcimiz, anne ve baba eğitimlerinin önemine vurgu yaparak komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesinin önemine vurgu yapmış, akraba ilişkilerinin azalması ve insanların çekirdek aileye dönmesinin bir nevi yalnızlaşmayı da beraberinde getirmesinin bu gibi durumları ortaya çıkaran etken olduğunu ifade etmiştir.

E2.12. – *“Psikolojik tedaviye çok gerekliliğın olduğunu düşünüyorum. Bir de ülkede şu var, ben bile iyi bir pedagoga zor ulaşıyorum. Yani ben bile derken hani alanı az çok bildiğimi düşünüyorum. Ama iyi bir pedagog yani iyi bir pedagog derken teoride kalmayıp kendini geliştiren, gerçekten başarıları olan. (...) Çok kaliteli ve nitelikli psikologlar yetiştirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle milli eğitim giriyor devreye, hastaneler, rehabilitasyon merkezleri giriyor. Gerçi rehabilitasyon merkezlerinin eskiye göre çok daha iyi olduğunu düşünüyorum ilgi alanım da olduğu için, çok daha nitelikli hale geldi, çok fazlalaştı. Yeterli mi tabii değil. O tür kurumların öne geçmesi gerektiğini düşünüyorum. Bununla ilgili güvenlik birimlerinin bile yaklaşımı çok farklı. Karakola götürüp aşağıda bile canına okuyabiliyorlar. Çok haklı görerek, kendi kızlarını eşlerini düşünüp daha bir şiddetlenebiliyor davranışları. O kişilerin çok fazla canını yaktıklarını düşünüyorum, onların bile eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

Eğitimcimiz, alanında uzman olan kişilere ulaşmanın zorluklarından bahsederek bunun önemli bir engel olduğuna vurgu yapmıştır. Daha fazla sayıda nitelikli psikologların yetiştirilmesi gerektiğini ifade eden eğitimcimiz, hastaneler ve rehabilitasyon merkezlerine bu konuda daha çok iş düştüğünü ifade etmiştir. Öte yandan emniyet mensuplarının fail karşısında öfkelerine yenik düşmeyecekleri bir tutum sergilemeleri gerektiğini ifade ederek, bu meslek gurubunun mensupların bu konuda eğitilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

E2.17. – *“ Bu durum hiç başıma gelmediği için bilgi sahibi değilim, araştırmadım ama hocalarımızla, müdürümüzle, müdür yardımcılarımızla iletişime geçerseniz daha çok yardımcı olacaklarını düşünüyorum. En azından Milli Eğitime yakın insanlar oldukları için.”*

Eğitimcimiz, bu konuda bilgi sahibi olmadığı için okul yöneticilerinin Milli Eğitim

Müdürlüklerine daha yakın olduğunu söyleyerek onların daha fazla yardımcı olabileceklerini ifade etmiştir.

E2.21. – *“Ben bu konuda MEB’in hiçbir birimine güvenmezdim. Laçka işe yaramaz insanların oluşturduğu kişilerden oluşmakta. Burada büyük bir ihtimalle devlet hastanesinin psikoloji bölümüne danıştım. Neyi nasıl hareket edeceğimizden, ne yapacağımıza ilk önce psikolog veya psikiyatristine anlatırdım. Sonra o kişiyle ortak hareket edip büyük ihtimalle adli makamlara giderdim. Sonra kurum içi bilgilendirmeyi de mecburen yapardım. Öncelikle güveneceğim kurum devlet hastanelerinin psikoloji veya psikiyatri bölümleri olur yani rehber öğretmenlerden ziyade. Rehber öğretmenler de genel geçer bilgilerle donatılıyor yani, bir psikolog bir psikiyatr değil yani. O nedenle önceliğim işin gerçek uzmanı üzerinden olurdu. (...) Biz bu devlette yaşadığımızı göre, bu tür olayları da kanunlar belirlediğine göre, bu konudaki en büyük iş meclise düşüyor bana göre. Ya da mecliste kamuoyu oluşturacak olan sivil toplum kuruluşlarına düşüyor bana göre. Sonuçta devlet her konuda böyle yapacağım şöyle yapacağım dese de bazı şeylerin bilgilendirilmesinde sivil toplum kuruluşlarının etkili olması gerekir.”*

Eğitimcimiz, bu konuda Milli Eğitim bünyesi içindeki hiçbir kurum ve kişiye başvurmayı seçmeyeceğini, gideceği ilk kurumun devlet hastanelerinin psikoloji ve psikiyatr bölümleri olacağını söylemiştir. Rehber öğretmenlerden destek almayı tercih etmeme gerekçesini ise eğitimlerin psikolog ve psikiyatr uzmanlarına kıyasla daha yüzeysel oluşu ile açıklamıştır. Sivil toplum kuruluşlarının mecliste kamuoyu oluşturmak için ve halkı bilgilendirmek için önemli bir işlevi olması gerektiğini ifade etmiştir.

E2.22. – *“Hepimiz üniversite okuduk ve hepimizin siyasi geçmişi var. Ben buna uygun olarak birçok kitap okudum. Sosyal paylaşım sitelerinden de takip ettiğim insanlar belli. Siyasi görüşüme de uygun olan bu çerçevede çıkan yayın organlarından çıkan romanı, kitabı, röportajı*

okuyarak kendimi geliştirmeye çalışıyorum. Ailem de her türlü konunun konuşulabildiği açık bir aile. Böyle bir zgr ortamda da büyüdüğümüz için, duyduklarımızla, kısmen gördüklerimizle kendimizi bu konuda yetiştirebildik.”

Eğitimcimiz, bu konuda belli bir birikime sahip olduğunu ve bu birikimi okuduğu kitaplar ve sosyal medya yoluyla edindiğini ifade etmiştir.

E2.24. – *“ocuk okul ağındaysa ilk önce Milli Eğitim girer devreye diye dşniyorum. Sonra kadın ve aileden sorumlu bir bakanlık vardı sanırım, onlar devreye girer. Sonra başka kimler devreye girer, bilemiyorum.”*

Eğitimcimiz, ocuğun okul çağında olması durumunda önce Milli Eğitim Bakanlığı'nın ardından da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın devreye girebileceğini ifade ederek, onlar dışında hangi kurumların devreye girebileceğini bilmediğini söylemiştir.

Eğitimcilerimize çocuk cinsel istismarı konusundaki bilgi eksikliğini nerelerden tamamlayabilirsiniz diye sorduğumuzda, verilen yanıtların dağılımı aşağıdaki gibidir.

Çizelge 5.15.Eğitimcilerimizin çocuk cinsel istismarı konusunda nerelerden bilgi edinebileceklerine göre dağılımı

<i>Çocuk cinsel istismarı konusundaki bilgi eksikliğini gidermek için nerelerden bilgi alabilirsiniz?</i>
% 34'ü internet,
% 31,81'i profesyonel olarak çalışan psikolog, psikiyatrist ve pedagoğlara, akademik personel
% 29,54'ü verilecek eğitimler yoluyla,
% 27,27'si kitaplardan,
% 11,36'sı literatürü tarayarak,
% 6,81'i rehber öğretmenler

Eğitimcilerimizin önemli bir kısmı, birden çok seçenek vermeyi tercih etmişlerdir. Yukarıdaki dağılım, en çok tercih edilen seçenekleri ifade etmektedir. Buna göre eğitimcilerimizin %34 oranında en çok başvuracakları kaynak internettir. Lakin önemli bir kısmı internet seçeneği söylerken, internetteki bilgi kirliliğine de vurgu yapmıştır. Onun ardından %31,81 ile en sık telaffuz edilen seçenek psikolog, psikiyatrist ve pedagoğ gibi uzmanlardır. Eğitimcilerimizin çoğunlukla bu uzmanları bir arada söylemeyi tercih ettikleri görülmüştür. %29,54 gibi bir oranda, eğitimcilere eğitim verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu oran sadece bu soruya verilen yanıtları kapsamaktadır. Zira eğitimcilerimizin neredeyse tamamı yaptığımız görüşmenin hemen her sorusuna bu konuda eğitim verilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Dolayısıyla eğitimcilere bu konuda eğitim verilmesini gerektiğini söyleyen kesimin oranı çok daha fazladır. Bu konudaki

literatüre başvuracaklarını söyleyenlerin oranı %11,36, rehber öğretmenlerden bilgi alacağını söyleyen eğitimci oranı ise %6,81'dir.

Eğitimcilerimizin “çocuk cinsel istismarı konusundaki bilgilerimizi kimlerden alabiliriz?” sorumuza dair vermiş oldukları yanıtlar genel manada şöyledir:

E1.1. – “ Çocuk psikolojisi, çocuk gelişimi konusunda kaynak okuyabiliriz. Bu alanda yüksek lisans, doktora çalışması yapabiliriz. Bu konuda yapılmış bilimsel makaleleri okuyabiliriz.

Okuyup hayatımıza geçirebiliriz. Bilmek değil, uygulamak önemli.”

Eğitimcimiz, bu konuda bilgi birikimimizi artırmak için en etkili yolun alanda yazılmış kaynakları okuyup, bilimsel yayınları takip edip, bu alanda akademik çalışma yapmak olduğunu ifade etmiş, bilmenin tek başına yetmediğini söyleyerek uygulamanın çok daha önemli olduğunu söylemiştir.

E1.3. – “Benim Ailem diye kurslar var. Halk eğitim merkezlerinde bunlarla ilgili bilgi veriliyor. Onlardan öğrenip ben de velilerimle paylaşıyorum.”

Eğitimcimiz, hemen her ilçede bulunan Halk Eğitim Merkezlerinden alınacak eğitimlerle bu sorunun çözümlenebileceğini ifade etmiştir.

E1.4. – “ Okul çok dağınık ama yine de seviyorum. Buradaki öğretmenler bir şey almaya açık değil. Bilmiyorsa bile biliyor gibi davranıyor. 40 yaşında biri sizden bir şey almak istemiyor.

Hizmet içi eğitimler çok niteliksiz. Dişe dokunur alana uygun şeylerden bahsetmiyor.

Dışarıdan biri gelse belki dinlerler. Üniversiteden hocalar gelse belki dinleme eğilimi gösterirler öğretmenler. (...)”

Eğitimcimiz, özellikle de orta yaş üstü eğitimcilerin kendi meslektaşından herhangi bir şey öğrenmek istemediklerinden yakınırken MEB tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimlerin niteliksiz olduğunu söylemiştir. Alanda uzman herhangi birinin dinlenebilirliğinin daha fazla olabileceğine vurgu yapmıştır.

E1.5. – “(...) eğitimlerin içinde de böyle derslerin olması gerektiğini düşünüyorum ya da filmler de gösterilebilir. (...) Daha sonrasında da aslında internette bununla ilgili çok sayıda grup da var. Biz kendimiz de bilgi edinebiliriz buralarda ama yeterince önemsemiyoruz.”

Eğitimcimiz, eğitimcilerin almış oldukları eğitimlerin içinde bu tür bir konunun da yer alması gerektiğini ifade ederek bu konuyu işleyen film gösterimlerinin yapılarak eğitimcilerle film üzerine analizler yapılabileceğini ve bunun besleyici olacağını ifade etmiştir. İnternette erişilebilecek olan çok sayıda gurubun olduğunu ve arzu edilirse bu grupların da iyi birer bilgi kaynağı olabileceğini söyleyen eğitimcimiz, konunun yeterince önemsenmediğini düşündüğünü ifade etmiştir.

E1.6. – “Ben size sorsam, çünkü bilmiyorum.”

Eğitimcimiz, cevabı bilmediğini söyleyerek soruyu görüşmeciye sormuştur. Bu tür durumların, bu çalışma süresince çokça yaşandığı sorulardan biri de bu sorudur.

E1.8. – “Okulda rehberlik öğretmeni varsa, ondan bilgi alabilir. Ya da bir psikolog tanıyorsa ondan yardım alabilir. Ya da hiçbir şey yapamıyorsa çocuk esirgeme kurumunun bu yönde yapacakları şeyler vardır diye düşünüyorum. (...)”

Eğitimcimiz, okulda rehber öğretmen varsa ondan destek alınabileceğini, ya da tanıdık bir psikolog varsa ona danışılabileceğini ya da Çocuk Esirgeme Kurumu’nun bu konuda yapabileceği şeyler olduğu için, onlardan yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

E1.9. – “Aslında bize düşen görev, kendimizi her konuda yetiştirebilmek. (...) Mecburu değil de ya da nasıl ki biz çocuklara nasıl ki bir ders programı uyguluyoruz, o konuda dersler veriyoruz. Bizde de yıl içinde belli dönemlerde öğretmenlere dersler verilebilir. Ama veren kişilerin bu konuda eğitilmiş olması gerek. (...) Yani bunu araştırın gelin denmemesi gerekiyor. Şu seminer verilecektir, şu program uygulanacaktır denmelidir. Hatta her öğretmenin ve her velinin bilgilendirilmesi gerekiyor. (...)”

Eğitimcimiz, eğitimcilerin bu konuda kendilerini yetiştirme görevlerinin olduğunu söyleyerek MEB tarafından bu konuda hizmet içi eğitimler düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu tür eğitimlerin isteğe bağlı olmaksızın verilmesi gerektiğini söyleyen eğitimcimiz, eğitimlerin genelinde kullanılan ancak niteliği azaltan iki duruma da vurgu yapmıştır; biri eğitimi veren kişinin bu konuda eğitilmiş olması, diğeri de eğitimcilere konu araştırarak sadece bilişsel düzeyde bir hazırlık yapmalarını sağlayarak eğitimin bitirilmesidir. Eğitimcimiz, eğitimcilerin bu konudaki eksikliğini giderilmesinin ardından velilerin de eğitilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

E1.10. – “Bizler eğitim fakültesinden hiçbir şey öğrenmeyerek mezun oluyoruz, sınıfta öğreniyoruz çoğu şeyi. (...) bakanlığın da bu konuda bizlere eğitim vermesi gerekir. Çünkü böyle bir durumda kalıyoruz, ne yapacağımızı bilemediğimiz için kalıyoruz. Özellikle de sınıf öğretmenlerine, ana sınıfı öğretmenlerine de olabilir. Kitaplar ve internet olur. Uzman

psikologlar olabilir de ama ben ulaşamam. Benim ulaşabileceğim yine kitaplar ve internet olur ama ne kadar sağlıklıdır bilemem.”

Eğitimcimiz, eğitim fakültelerinden bu konuda hiçbir şey öğrenmeden mezun olduğunu ifade ederek, bu konuda eksiğin giderilmesi için MEB’in hizmet içi eğitimler düzenlemesi gerektiğini ve bu tür bir eğitim gerçekleştiğinde ise katılacağını söylemiştir. Eğitimcilerin bu konuda bilgi sahibi olmaması nedeniyle, böyle bir problemle karşılaştıklarında ne yapmaları gerektiğini bilmediklerini ifade ederek özellikle de sınıf öğretmenleri ve ana sınıfı öğretmenlerinin eğitilmesi gerektiğini söylemiştir. Bireysel olarak kendi eksiğini giderebilmek için kitaplar ve internetten yararlanabileceğini söylerken psikolog gibi bir uzmana da danışılabileceğini ancak kendisinin bunu yapacağını ifade etmiştir. Eğitimcilerimizin önemli bir kısmı ise, psikolog, psikiyatr ve pedagoğ gibi uzmanlar erişmenin zorluğundan bahsetmiştir.

E1.11. – “ *Bence bu konuda literatür eksik. Böyle bir kitaba rastlamadım. Alanın uzmanlarından bilgi alınmalı. Bunu da hizmet içi eğitimlerle yapabilir MEB.”*

Eğitimcimiz, bu konuda böyle bir kitap görmediğini söyleyerek literatürün eksik olduğunu ve bu nedenle de alanın uzmanlarından bilgi alınması gerektiğini ifade ederek, MEB’in bu konuda hizmet içi eğitimler düzenlemesi gerektiğini ifade etmiştir.

E1.12. – “*Bu konuda çocuğun yaptığı resimlerden bile anlayabiliyorsun sonuçta. (...) İnternette çok fazla kaynak var bu konuda. (...)İnternetten araştırırım ama bu iş zamanla deneyimle anlaşılır. Şimdi ben 9 yıllık bir öğretmenim ama ilk seneki çocuğu algılamamla şimdiki algılamam bir değil. Yakınlarındaki öğretmenlerden daha çok faydalaniyorsun. Çok yıllıklardan özellikle, deneyim çok önemli. Bilgi gerekiyor ama deneyim çok daha önemli.*

Kitap üzerindeki bilgi ile olmuyor bunlar. Sürekli çocukla olmak gerekiyor bence.”

Eğitimcimiz, böyle bir durumun varlığının çocuğun resimlerinden de anlaşılabilirliğini ifade ederek internette bu konuda çok fazla kaynak olduğunu söylemiştir. Öğretmenliğin tecrübeyle gelişen bir meslek olduğunu vurgulayan eğitimcimiz, bu sayede çocuğun algılanılışının bile farklılık gösterdiğini ifade etmiş, bunun sırrının ise sürekli çocuklarla birlikte olmaktan yattığını ifade etmiştir.

E1.16. – *“Bence bununla ilgili yazılmış güzel kaynaklar vardır, makaleler vardır. Sizin gibi birçok insan bu konuda yüksek lisans yapıyor. (...) Çıkan mahkemelerin sonuçları hani kanunlara uygun mu değil mi, hangi durumda hangi kişilere ne ceza veriliyor, hangi cezalar uygulanıyor veya uygulanmıyor, bunlara bakılabilir. (...) Kendinizi geliştirmek kişisel gelişim kitaplarında, çocuk gelişim kitaplarından birçok şeyden faydalanılabilir.”*

Eğitimcimiz, bu konuda yazılmış kaynakların olduğunu ve pek çok kişinin çalışma yapıyor olduğunu ifade ederek kendisinin lisans eğitimi sırasında makale inceleme dersi aldığını, bu nedenle dergi takip etmenin iyi bir yol olduğunu söylemiştir. İlgili haberlerin takip edilmesi, dava kararlarının incelenerek bunun hukuka uygunluğuna bakılabileceğini, internetten yararlanılabileceğini, yayınlanmış olan kişisel gelişim ile çocuk gelişimi kitaplardan destek alınabileceğini ifade etmiştir.

E1.17. – *“Çocuklarla iç içe olduğumuz için eğitim noktasında böyle bir eksiklik var. Kabul etmemiz gerek. Çocuğun özelliklerini öğrendik, böyle bir durumla karşılaştığımızda ne olur, nerelere başvurmam gerekir, tüm anlattıklarımı size düşünce olarak söyledim ama benim bunları bilmem gerekiyor. Böyle bir durumla karşılaştığımda tamam araştırırım ama böyle bir durum için eğitim verilmesi gerekiyor. Bizim işimiz çocuklar. (...) İnternette başvururum, araştırırım, konu ile ilgilenen uzmanlardan psikologlardan yardım alabilirim. Ben bir öğretmenim, daha çok ders konusunda çocuklara bir şeyler verebilirim ama bu psikologların işi. Rehber öğretmene de sorabilirim diye düşünüyorum çünkü onlar bu işin eğitimini almış. Ben iyi şeyler yapsam da o insanlar benim çok daha üstümde işler yapabilir diye düşünüyorum.”*

Eğitimcimiz, eğitimcilerimizin bu konuda eksikliğini olduğunu, böyle bir şey yaşanmadan bilinmesi gerekenler için eğitim almanın ‘gereklilik’ olduğunu ifade ederek çalıştığı kesimin çocuklar olduğunu vurgulamıştır. Öte yandan internet aracılığıyla öğrenecekleriyle psikolog desteği almaya çalışacağını ifade ederek, rehber öğretmenin de bu konuda bilgi ve desteğini alacağını söylemiştir.

E1.15. – *“Her eylül ve haziranda seminerler görüyoruz ve gördüğümüz konular hep aynı, üniversitede gördüklerimiz, şöyle öğretim böyle öğretim. Bunun yerine daha çok karşılaştığımız problemlerle ilgili çözüm yolu olabilecek konular öğretilse bizim de dikkatimizi çeker. Hızlı okuma seminerini aldım Ziya Baran’dan 3 kez. Bunun yerine daha çok karşılaştığımız sorunlardan istismar konusu işlenebilirdi. Okul yönetimi veya sınıf yönetimi sınıfta hangi tip problemlerle karşılaşıldığı ne yapmak gerektiği gibi. Bunlar işlense daha faydalı olur. O yüzden hizmet içi eğitimlerde istismar konusu kesinlikle işlenmesi gerekiyor. Çünkü yaşadığımız şehir büyük olduğu için bu tür problemlerle karşılaşabiliriz.*

Bazen farkına varamıyoruz. O farkındalığın da artması gerek. (...) bunları bilmiyoruz yani. Ben 7 yıllık bir öğretmenim ve hiçbir öğretmenin bu konuda bilgi sahibi olduğunu düşünmüyorum yani.”

Eğitimcimiz, MEB Hizmet İçi Eğitimlerin, aynı konular üzerinden düzenlendiğini ifade ederek, uzaktan eğitimler yoluyla aynı kişinin aynı konulu seminerini 3 kez aldığını söyleyerek, seminer konusu seçimlerinin çok da alanda yaşanan problemlerinin çözümüne hitap edecek çeşitlilikte olmadığını vurgulamıştır. İstismar konusunun kesinlikle hizmet içi eğitimler kapsamına alınması gerektiğini söyleyen eğitimcimiz, 7 yıllık mesleki deneyimi olmasına rağmen sadece kendinin değil, hemen hemen hiçbir öğretmenin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadığını ifade etmiştir.

E2.1. – *“ Üniversitelerin psikoloji bölümlerinden ve buradaki hocalardan bilgi alınabilir. Suç konusunda emniyet müdürlüğünden destek alınabilir. Bu konuda deneyimi olan öğretmen,*

doktora – masterı olan bilim insanları ders verebilir. Hizmet içi eğitim kurslarına ğretmen istekli gitmeli. (...) Hizmet içi eğitim kursları verildiğinde ğretmen bunu angarya olarak kabul ediyor, severek gitmiyor, mecbur olduğu için gidiyor pekala. Dinlediğini de hiç sanmıyorum. Dinlemiyor yani, bu benim için gerekli diye hiç dğünmüyor.”

Eğitimcimiz, üniversitelerden, emniyet müdürlüğünden, tecrübeli eğitimcilerden, bu konuda yüksek lisans ve doktora çalışması yapan kişilerden destek alınabileceğini ifade etmiştir. Eğitimcimiz, MEB’in açmış olduğu hizmet içi eğitimlere eğitimcilerimizin direnç gösterdiğinden yakınmış ve bunun, verimi düşürdüğünü ifade etmiştir.

E1.15 ile E2.1 numaralı eğitimcilerimizin, MEB’in vermiş olduğu hizmet içi eğitimler üzerine yapmış oldukları değerlendirmenin benzerini yapan pek çok eğitimcimiz olmuştur. Bu söylemleri üst üste koyduğumuzda ortaya çıkan durum, hizmet içi eğitimlerden çok şey beklendiği ancak birbirini tekrarlayan ve alana hitap etmeyen eğitimlerin eğitimcilerin çok önemli bir kısmında büyük bir bıkkınlık oluşturduğu ve gitmemek, gitse de öğrenmemek hususunda büyük bir direnç yarattığıdır.

E2.6. – “ (...) İnternet üzerinden alırdım sadece. Çünkü öyle çevrede birebir faydalanacağım veya kuruluş olarak kimlerden ne alacağımı çok bilmediğim için internet üzerinden alırım. (...)”

Eğitimcimiz, internet üzerinden bilgi almayı tercih edeceğini, bu konudaki siteleri takip ederek başvurabileceği kişi ve kurumlara ulaşabileceğini aksi takdirde şu anki bilgisi ile bu konuda eksik olduğunu ifade etmiştir.

E2.9. – “Bu konularla uğraşan bir avukata başvurulabilir.”

Eğitimcimiz, bu konuda uzmanlaşmış bir avukattan destek alınabileceğini ifade etmiştir.

E2.10. – *“Genelde psikolojiyi bilirim. Konservatuar mezunuyum ama severim. Kaynak olarak elimize bir şeyler alıp okumuyoruz açıkçası. Gördüğümüz ve izlediğimiz kadarıyla haberler, onlardan bir şeyler öğrenmeye çalışıyoruz. (...) başka öğretmen arkadaşlarımla oturup konuşup böyle bir durumda ne yapayım diye konuşulur. Bu işi bilen, benden daha tecrübeli olan hocalarımla konuşup onlardan bir şeyler öğrenebilirim. Kitap alırdım ama. (...) İnternette araştırırdım bilim insanları ne diyor diye bakardım. (...) öğretmenlerin en azından böyle zor durumlarda eğitilmesi gerektiği, eğitilmek değil de mesela okula bir bilir kişi gelebilir. İyi bir sosyolog, iyi bir psikolog gelebilir. (...) Ailelere de böyle bir şey verilebilir. Kaynak olmalı. Biri bilmeli ve anlatmalı.”*

Eğitimcimiz, eğitimcilerin yeterince okumadıklarına vurgu yaparak, bu konudaki bilgilerinin görüp izledikleri haberler kadar olduğunu ifade etmiştir. Öte yandan bu konuda tecrübe sahibi olan öğretmenlere başvurabileceğini söyleyen eğitimcimiz, kitaplar ve internet sayesinde ulaşılabilecek uzman görüşleri sayesinde bilgi edinmeye çalışacağını söylemiştir. Ayrıca eğitimcimiz, okullara davet edilecek sosyolog ve psikolog gibi uzmanlarla hem eğitimcinin hem de velinin bu konuda eksikliğinin giderilebileceğini dile getirmiştir.

E2.11. – *“Bu tür ne kadar sağlıklı bilmiyorum ama kitaplar, internet çevremizde yer alan pedagoglar, psikologlarla görüşülebilir yapılması gerekenler hakkında. Ama öğretmenlere bence bu konuda genel seminerler verilebilir. Topluca bilinçlendirilmemiz sağlanabilir, böylece çok daha faydalı olur.”*

Eğitimcimiz, kitaplar, internet ve uzmanlara ulaşmanın önemli olduğunu ifade ederek, öğretmenlere yönelik seminerlerle toplumun bilinçlendirilmesine katkıda bulunabileceğini ifade etmiştir.

E2.13. – *“Çocuklar bir defa gittiği yerler neresiyse ailesine haber vermeli. Ailesinin kontrolünde olması gerek çocukların. En güzel eğitim ailede verilir. Aile eğitim vermeli bence.”*

Eğitimcimiz, çocukların aileleri tarafından her daim kontrol altında bulundurulması gerektiğini ifade ederek bu konudaki eğitimin ailede verilmesi gerektiğini vurgulayarak, en önemli kaynağın aile olduğu ifade etmiştir.

E2.17. – “Üniversitelerin yetersizliği var. Bu konuda gerçekten de bir şey öğretemiyorlar. Bir de hani resmi olarak şuraya başvuralım, resmi olarak şuradan bilgi öğrenelim diye bir şey yok. Herkes görevini layıkıyla yerine getirmiyor. Getirseydi bu sorunlar yaşanmazdı. Gidiyorsunuz hepsi ayrı bir havada. Onun için internet üzerinden araştırıp kendi kendine öğrenmek daha sağlam olur. Çünkü gerçek istediğimiz yanıtları vermeyecektir karşı taraf, istediğiniz yere de başvurursanız.”

Eğitimcimiz, üniversitelerin de bu konuda yetersiz olduğunu söyleyerek bu konuyla ilgili öğrencisine bir şey öğretmediğini, yaşanan durumların bu noktaya gelmesinde onların da sorumlu olduğunu söylemiştir. İşine yeterince değer vermeyen kişiler nedeniyle sağlıklı bilgi almanın da mümkün olmadığını ifade ederek, bu konuda sorduğu sorulara doğru yanıtları sadece internet sayesinde edinebileceğini ifade etmiştir.

E2.21. – “Bilmiyorum. Hiç aklımda olan bir konu değil sizin söylediğiniz. Tabii bu genelde bizdeki mantık şu, genelde korumacı bir aile yaklaşımıyla bakıyoruz öyle bir yerden besleyelim diye değil. İşte gözümüzün önünde olsun çocuğumuz, onu şu şekilde koruyalım.

Akşam halini hatırını soralım ağzından laf alalım, bu şekilde bu mantıkla hareket ediyoruz. Hiç kendimize böyle bir duruma maruz kalan çocuğun davranışları nasıldır diye şimdiye kadar hiç düşünmedim. O açıdan da bu konuda bilgisizim. Genelde karşılaşmadan anlayamıyorsunuz. (...) Ama yapılabilecek en güzel şey eğitimde, özellikle öğretmenlerin dışında psikologların vs. bazı dersler oluşturarak çocukların kendilerini korumasına yönelik dersler vermesi. Küçük yaşlarda, 2 yaşında 3 yaşında, ya da 2.sınıf 3.sınıf çocuğu, sizlere bu şekilde insanlar size davrandığında siz de bu şekilde davranın, işte ailenize söyleyin, öğretmeninize söyleyin diyerek eğitim verilmesi gerekiyor. Ama bunu öğretmenlerin

vermemesi gerekiyor. Uzmanlıktan ziyade her şeyin ehli olması, yani öğretmenin öğretmen olması gerekiyor. (...)”

Eğitimcimiz, bu konuyu daha önce hiç düşünmediğini ve ne yapılması ve kimselerden destek alınabileceği konusunda ilgili bilgi sahibi olmadığını söylemiştir. Bu konuda sorunun çözümüne odaklanılması gerektiğini söyleyen eğitimcimiz, psikologlar tarafından çocuklara yönelik olarak hazırlanan kendini koruma konularıyla onların eğitilmeleri gerektiğini ifade etmiş ve bu tür eğitimlerin öğretmenler tarafından verilmemesi gerektiğini söylemiştir.

5.3. TARTIŞMA VE SONUÇ

1)Eğitimcilerimizin önemli bir kısmının, çocuk istismarı kavramını çocuk cinsel istismarı kavramıyla eş anlamlıymış gibi açıkladıkları görülmüştür. Bunun 2 nedeni olabilir. İlki eğitimcilerimizin tüm soruların, cinsel istismar kavramıyla ilgili olacağı beklentisine girmiş olabilmeleridir. İkincisi ise eğitimcilerimizin basından takip ettiği haberlerin kendilerinde yarattığı öfke nedeniyle 'istismar' kelimesinin bile tek başına 'cinsel istismar' kavramını çağrıştırmasıdır.

Sözduyar, 1989 yılında yapmış olduğu çalışmada eğitimciler çocuk istismarı kavramını daha çok 'duygusal şiddetle' açıklarken, Ovayolu ve arkadaşlarının 2013 yılında yapmış olduğu çalışmada aynı soruyu eğitimciler daha çok 'cinsel istismar' kavramıyla açıklamayı tercih etmişlerdir. Zeytinoğlu (1991) ve Sözduyar'ın (1989) yapmış oldukları çalışmaların sonuçlarının benzer çıkması, durumun toplumsal açısından benzer algılandığını düşündürmektedir. Öte yandan bizim yaptığımız çalışmada, Ovayolu ve arkadaşlarını destekler tarzda bir sonuca ulaşılmıştır. Bu 4 çalışma arasındaki zaman farkının az olmasının, yaşanan toplumsal değişimi de gözler önüne serdiği sonucuna varılmıştır.

2)Eğitimcilerimizin, çocuk cinsel istismarı alanında büyük bir bilgi eksikliği olduğu ve mağdur olan çocuğu tanımaya dair çok az şey bildikleri görülmüştür. Hatta eğitimcilerimizin mağdur olan çocuğu tanımaya dayalı olarak ifade ettikleri bilgiler bir araya getirildiğinde hepsinin ancak bir bütün oluşturduğu söylenebilir.

3)Eğitimcilerimizin sahip olduğu bilginin önemli bir kısmını medya aracılığıyla edindiği, bu bilgiler aracılığıyla mağdur ve fail üzerine konuşabildikleri görülmektedir. Ancak eğitimcilerimizin meslekleri gereği öğrenme kavramını iyi biliyor olmaları nedeniyle, belirtilerden en çok Sözduyaröğrenme kavramıyla ilişkilendirilebilecek olanları tespit edebildikleri görülmüştür. Öte yandan çocukla kurulan güven ilişkisinin, eğitimcinin çocuğun yaşadığı bu tür olumsuzlukta, kısa zamanda durumdan haberdar olmasını kolaylaştıracaktır.

4)Eğitimcilerimizin önemli bir kısmı faillerin toplumdan uzaklaştırılması gerektiğini söylerken küçük bir kısmı sistemin ıslah etmeyip sadece ceza verdiğini söylemiştir. Özellikle de çocuğun aleyhine sonuçlanan davalar sebep gösterilerek eğitimcilerimizin önemli bir kısmı, yasal sisteme

güvenmediklerini ve mağdurun korunmadığını ifade etmiştir. Eğitimcilerimizin bu konuda en çok verdikleri örnek kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddettir.

5)Eğitimcilerimizin önemli bir kısmı, çocuk cinsel istismar durumuyla karşılaştıklarında ne yapmaları gerektiğini bilmediklerini söylemiş, bir kısmı ise bilmeme nedeni için '*daha önce hiç başıma gelmedi*' demiştir. Bilmediğini söylediği halde eğitimcilerimizin çoğunun, yapılması gerekenlerle ilgili varsayımlarda bulunduğu görülmüştür. Eğitimcilerimizden biri Kamu Personeli Seçme Sınavı'na hazırlanırken acil bir durumla karşılaştığında ne yapması gerektiğini öğrendiğini, bu bilgiyi lisans eğitimi sırasında öğrenmediğini söylemiştir.

Eğitimcilerimizin tamamı ise bu konuda sadece kendilerinin değil tüm eğitimcilere Hizmet İçi Eğitim verilmesi gerektiğini ifade etmiş ve böyle bir konuda verilecek bir Hizmet İçi Eğitime isteyerek katılacaklarını söylemişlerdir.

6)Eğitimcilerimizin tamamı, çocuğun yaşayacağı bu tür bir mağduriyete kayıtsız kalamayacağını ve yaklaşık yarısı şikâyet etmekte tereddüt etmeyeceğini söylemiştir.

Yaklaşık $\frac{1}{4}$ 'ü ise tereddüt edeceğini, $\frac{1}{10}$ 'u ise destek görürse şikâyet edeceğini söylemiştir.

Eğitimcilerdeki en büyük tereddüt kaynağı ise özellikle de ensest durumunda ortaya çıkmıştır. Bu istismar türünün pek çok eğitimci için kırmızı çizgi olarak algılandığı söylenebilir. Kimi zaman çocuğun ailesinden görebileceği olumsuzlukların kendini ve ailesini etkileyebilme ihtimali ile şikâyet eden kişinin gizli kalamayacağına dair çekince, bildirim yapılıp yapılmama kararını önemli ölçüde etkilemektedir. Özellikle de okul yöneticilerinin, okulun adının bu tür bir olayla anılmaması için olayları kendi içinde çözmeye çalışarak bildirim yapılmasını bir nevi engelledikleri, eğitimcilerimizin bir kısmı tarafından ifade edilmiştir. Bunda hem çocuğu hem ailesini hem de kurumu çevresel etkenlerden korumanın daha ağır bastığı söylenebilir. Bildirim yapma yükümlülüğünün olduğunu ifade eden eğitimci sayısı ise 4'tür.

7)Eğitimcilerimizin Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) neredeyse hiç güvenmedikleri görülmüştür. Bu güvensizliği bir dönem basına yansıyan olumsuz haberlerin kurumla özdeşleşmiş olmasının yanı sıra, o tür kurumlarda yakınları çalışan eğitimcilerimizin söylemleri etkilidir. Neredeyse hiç güvenilmemesine rağmen, çocuğun acilen aileden alınmasını gerektirebilecek ensest durumunda akla ilk gelen kurumun SHÇEK'tir. Bu açıdan eğitimcilerimizin SHÇEK'i kötünün iyisi olarak değerlendirdiği görülmekte, bazı

eğitimcilerimiz ise çocuğun SHÇEK'e gitmesindense en kötü ailede bile olsa, onların yanında kalmasının daha iyi olacağını düşündüğünü söylemiştir. Bu sonuç, Dereobalı ve ark (2013) yaptığı çalışmada Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na başvuracağını söyleyen eğitimcilerin %12.11'lik oranından farklılık göstermektedir.

8)Çocuk Koruma Sistemi'ni kuranlar, okullarda bu yapının rehber öğretmenler aracılığıyla yürütüleceğini öngörmüş olsalar da, yaptığımız araştırma göstermiştir ki vakayı ilgililere taşıyacak olan öğretmenler, böyle bir beklenti ve bilgiden haberdar değildir. Okulda gerçekleşen bir cinsel istismar durumunda genelde rehber öğretmen, ilk danışılacak kişi olsa da çözümü psikolog, psikiyatrist gibi uzmanlıklarda arayacağını söyleyen eğitimcilerimizin sayısı az değildir. Özellikle de öğrencisinin ensest gibi bir durumla karşı karşıya kaldığını öğrenen öğretmen, okul içindeki sistemleri bir bakıma yok sayarak çareyi yine psikolog ve psikiyatrist gibi uzmanlara danışmakta arayacağını ifade etmiştir. Tecrübeli öğretmenlere danışma oranı özellikle de ensest durumunda, artmaktadır.

9)Çocuk cinsel istismarı alanında lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitim aldığını söyleyen eğitimcimiz 1 kişidir. Oysaki kendisi ile aynı eğitimi alıp okulunu derece ile bitiren bir başka eğitimcimiz ise lisans eğitiminin ardından, kendini geliştirerek birikim yapabirmiştir. Bir başka eğitimcimiz, bu konuda 2 günlük Hizmet İçi Eğitim aldığını söylemiş ancak aldığı eğitimin niteliksiz olduğunu söylemiştir. Çocuk cinsel istismarı konusunda literatür bilgisine sahip olan sadece 2 eğitimcimizdir.

10)Çocuklara cinsel eğitim verilmesi gerektiğini söyleyen eğitimcimiz hayli fazla olmasına rağmen, bunu vazifeleri olmamasına rağmen yapmaya çalıştığını söyleyen 2 eğitimcimiz vardır. Cinsel eğitimin ailede verilmesini gerektiğini söyleyen pek çok eğitimcimiz olmasına rağmen, eğitimcilerimiz velilerinin o kapasitede olmadığını da sözlerine eklemiştir. 11)Okul yöneticilerinin ve rehber öğretmenlerin yasal mevzuata büyük bir farkla diğer öğretmenlerden çok daha fazla hâkim oldukları açıkça görülmektedir. Okul yöneticilerinde ise, yöneticilik alanında kıdem arttıkça, ilgili prosedürle ilgili bilginin de arttığı açıkça gözlenmiştir.

12)Dağlı (2013) gibi OToole ve diğerleri de (1999) öğretmenlerin çocukların davranışlarındaki farklılığı çok daha iyi fark edebildiklerini ifade etmiştir. Bunun

nedenlerinden birini Şahin ve Beyazova (2001), öğretmenlerin aynı yaştaki çocuklar arasındaki farklılığı kıyaslama imkânına sahip olduklarını ifade etmiştir. Araştırmamızdaki en dikkat çeken kısımlardan biri eğitimcilerin konuyla ilgili belli bir birikime sahip olmamalarına rağmen öğrenme kavramını iyi biliyor olmaları nedeniyle, çocuktaki olası değişiklikleri yakalayabilmeleridir. Son derece önemli olan bu detay, eğitimcilerimizi yine de bu konuda eksik oldukları düşüncesinden kurtarmaya yetmemiş, neredeyse tamamına yakını eksikliğinin, MEB tarafından düzenlenecek Hizmet İçi Eğitimlerle çözümlenebileceğini ifade etmiştir. MEB'in daha öncesinde verdiği Hizmet İçi Eğitimlerin niteliğiyle ilgili yılgınlıklarını da dile getiren eğitimcilerimiz, hep aynı türden konuların seçildiğini, alanın ihtiyaçlarının doğru analiz edilemediğini, eğitimi veren kişilerin çoğunlukla uzman olmadığını, sunum yöntemi olarak genel olarak düz anlatım ve slayttan okuma şeklindeki yöntemlerin eğitimcilerde Hizmet İçi Eğitimlere karşı direnç oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Yaşadıkları bunca olumsuzluğun, onlarda Hizmet İçi Eğitimlere dair büyük bir önyargı oluşturmuş olmasına rağmen, “Çocuk Cinsel İstismarı” konusunda verilecek bir eğitime, ihtiyaç duydukları için kesinlikle başvuracaklarını söylemişlerdir. Bu sayede hem öğrencilerini hem çocuğu olan eğitimcilerimizin çocuklarını hem de yakınlarını koruyabilme konusunda güç kazanacaklarını ifade etmişlerdir. Zira Tower (2003) da öğretmenlerin bu konuda aktif rol alarak toplumsal anlamdaki rollerinin ne büyük bir etki yaratacağına vurgu yapmıştır.

13)Eğitimcilerimizin çoğunluğu, mağdur olan çocuğu korumaya yönelik olarak hazırlanmış yasal sistemleri bilmediğini söylemiş, bir kısmı ise bu konuda hazırlanmış olan kanunların olmadığını söylemiştir. Yaklaşık 1/5'inin Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Anayasa gibi somut bir koruyucu sistemin adını söyleyebilmiş, 1/4'ü ise sistemin yetersiz olduğuna vurgu yapmıştır.

14)Eğitimcilerimizin neredeyse tamamı, çocuk cinsel istismarı durumuyla karşılaştığında, okul dışındaki sistemlerden yardım alacağını söylemiştir. Bu konuda en çok güvenilen kişiler psikolog, psikiyatr ve pedagoglar, sonrasında polis ve sosyal hizmetler uzmanlarıdır. Rehber öğretmenler, bu konuda danışılacak en son kişi olarak söylenmiştir. İkincil olarak başvurulacak olan kişiler arasında en yüksek oranı rehber öğretmenler, ardından okul yöneticileri ve son olarak da deneyimli öğretmenlerden bahsedilmiştir.

15)Eğitimcilerimizin önemli bir kısmı bu konudaki bilgi eksikliğini internetten karşılamaya çalışacağını söylerken, akabinde psikolog, psikiyatr, pedagoğ ve akademik personel, sonrasında da verilecek eğitimlerin etkili olacağını söylemişlerdir. Rehber öğretmenler, bu soruda en son başvurulacak kişiler olarak söylenmiştir.

16)Bütün sonuçlar dikkate alındığında rehber öğretmenler dışındaki hemen hiçbir eğitimcinin cinsel istismara uğrayan çocuğı hem fark edebilme hem uygulanması gereken prosedür konularında yeterli bilgiye sahip olmadığı, özellikle de ensest durumuyla mücadele etmeyi göze alamadıkları, bu konunun çözümünde yasalara ve devlet kurumlarına yeterince güvenmedikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlik branşları arasında çocuğın gelişimi ve ona yaklaşım konusundaki en büyük farkı okul öncesi öğretmenlerinin yarattıkları söylenebilir. Bunun sebebini tüm branşlardan çok daha fazla miktarda çocuk gelişimi dersi almaları ile açıklamak mümkündür. Sınıf öğretmenlerinin önemli bir kısmı olaya nasıl yaklaşması gerektiğı konusunda tereddütlü ve tedirgin olsalar da çocuğı sahiplenmekten kaynaklı olarak onunla iletişim kurmakta zorlanmayacaklarına inanmaktadırlar. Branş öğretmenleri bu durumlarla karşılaştıklarında en büyük desteğı rehber öğretmenden alacaklarını ifade etmişlerdir.

5.4. ÖNERİLER

Çocuk Cinsel İstismarı konusunda eğitimcileri güçlendirmek, çocuğu ve ailesini güçlendirmek için çok büyük ve değerli bir adımdır. Bu nedenle araştırmamızdan elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. MEB'in 2011 yılında ADEY ile yürütmeye başladığı proje, Çocuk Koruma Sistemi içinde çocuk cinsel istismar kavramına da ulusal ölçekte vurgu yapmıştır. Projenin iptal edilmesiyle birlikte Çocuk Koruma Sistemi içinde halen eksik bir halka olarak duran erken uyarı sistemine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu halkanın tamamlanması hem cinsel istismar için risk taşıyan hem de cinsel istismara uğramış olan çocukların kısa sürede fark edilebilmesini sağlayabileceği gibi, eğitimcilerin de bu konuda farkındalık geliştirilmesine katkı sunabilir.
2. MEB, hem yıl içindeki Hizmet İçi Eğitimlerinde hem de Haziran ve Eylül ayları içinde gerçekleştirilen seminer çalışmalarında, eğitimcileri bu konuda bilinçlendirmek için hem yüz yüze hem de Uzaktan Eğitim Sistemi EBA ile eğitimcilerin bu konudaki eksiklerini tamamlayabilmek için çalışmalar yürütebilir.
3. Okullardaki rehber öğretmen sayıları artırılabilir. Böylelikle halen 2000-2500 öğrencinin eğitim gördüğü okullarda 1 tane rehber öğretmenin görev yapıyor olduğu okulların sayısı azalarak, bu öğretmenlerin olası projelerde görevlendirilmesi halinde okullar rehber öğretmensiz kalmayacaktır.
4. Sosyal Hizmet Uzmanlarının okullarda istihdamının sağlanarak, çocuk koruma sistemi içinde çocuğun da öğretmenin de elinin güçlendirilmesi sağlanabilir.
5. İhtiyaç gerekçe gösterilerek rehber öğretmen branşı dışında çok sayıda sosyoloji ve felsefe mezunu kişiye, okullarda rehber öğretmen olarak çalışma imkânı verilmiştir. Alan mezunlarının bile kimi zaman yetersiz eğitildiklerini itiraf ettikleri böylesi durumlarda, alan dışından gelenlerin var olduğu bilinen bu yetersizliği devam ettirecekleri açıktır. Bunun telafisi için, çok daha düzenli ve yoğun olarak hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

6. Müfredatta okul öncesi eğitiminden itibaren çocuk koruma alanına hizmet eden ve çocuklarda bu konuda farkındalık yaratmayı hedefleyen kazanımlar eklenerek bu konu çocuğun yaşına göre basamak basamak ders kitaplarına taşınabilir. Pedagoglar ve alanın uzmanlarıyla birlikte hazırlanacak olan bu içerikle çocuklara kendilerini nasıl koruyabileceği öğretilir. Böylelikle öğretmenin yeterliliğine bakılmaksızın ders kitaplarına taşınacak olan bilgilerle çocuğa devlet eli ile farkındalık eğitimi, daha az bir maliyetle verilebilir.
7. Rehberlik planlarında rehber öğretmenlerce verilen mahremiyet konusunun, sınıf rehber öğretmenlerince de işlenmesi sağlanabilir. Böylelikle rehber öğretmenin olmadığı veya derslere girme fırsatının olmadığı okullardaki öğrenciler, bu bilgiden mahrum kalmayabilirler. Böylelikle rehber öğretmenlerin, konuyu derinleştirme ile ilgili daha ileri düzeydeki çalışmalarda görev alabilmesi sağlanabilir.
8. Öğretmenleri çocuğu koruyan sistemlerden haberdar etmek ve müfredatta nasıl ki çocuk haklarına dair kazanım bulunmakta ise, çocuk koruma sisteminin bileşenlerine dair de kazanımlar da eklenebilir. Bu yolla hem çocuğun hem de öğretmenin bilgilenmesi sağlanabilir.
9. Çocuk Cinsel İstismarı konusunda eğitim alan eğitimci sayısı azınlıktır. Ancak eğitim alan azınlığın, nitelik olarak eğitim almayan çoğunluktan da bir farkının olması için, verilen Hizmet İçi Eğitimlerin nitelik sorunu, alanın uzmanlarınca çözülmeli ve MEB bu konuda desteklenmelidir.
10. Çocuk koruma sistemi içinde rehber öğretmenlerin özellikle de uygulamadaki iş yüklerinin çokluğu, cinsel istismar gibi son derece nazik ve kolay kolay belirti vermeyen bir olgu kendisine gelmediği veya dikkatini çeken bir başka kişi tarafından özel olarak bilgilendirilmediği sürece fark edilemeyecektir. Rehber öğretmenin bu konuda elini güçlendirmek için, hem her çocuğun hem de aktif olarak derse giren öğretmenlerin, farkındalık eğitimleri almalarına önem verilebilir.
11. Okullarda çocuk koruma sisteminin bir parçası olarak komisyonlar oluşturulmalı ve bu komisyonlarda rehber öğretmenin, hemen her sınıftan seçilmiş öğrenciler, istekli

öğretmenler, okul yöneticileri ve veliler ile bir araya gelerek, bir nevi kulüp çalışmaları gibi aylık çalışmalar yürütülebilmesi sağlanabilir. Bu sayede okulda farkındalık sahibi olan zümrelerin sayısı artacak ve hem risk altında bulunan çocuklar hem de böyle durumlarla karşılaşan çocuklar olsun, nasıl davranmaları ve kimlerden yardım alabileceklerini öğrenebileceklerdir.

12. Okullardaki rehber öğretmenlerin elini güçlendirmek için istekli olan sınıf ve branş öğretmenlerine, her yıl çocuk istismarını önleme gibi konularda sertifikalandırılacak eğitimler verilerek öğretmenler, bu alanda çalışmak için teşvik edilebilir. MEB, ilgili STKlarla çalışarak bu alanlarda projeler üretebilir ve bu ilgili öğretmenlerin de bu projelerde çalışarak donanımlarının artırılması hedeflenebilir.
13. Gerek ilgili bakanlıkların gerekse bu alanda çalışan STK'lar tarafından hazırlanacak olan kamu spotlarıyla toplumun bilgilendirilmesi sağlanabilir.
14. Çocuk kitapları alanında bu konuda çok önemli bir eksiklik vardır. Konuya eğilen kişilerce az sayıda yazılmış olan kitapların çocuğun yaş seviyesine hitap edemediği ve kuru bir anlatımla çocuğa bilgi yığmaya çalıştığı görülmektedir. Çoğu çeviri olan bu eserlerin kiminde,yazarın hedef kitlenin kim olduğunu karıştırdığı bile görülmektedir. Alana yönelik verilecek eserlerin çocuk edebiyatı yazarlarının kaleminden çıkması, konunun da eserlerin de değerini artırabilir.
15. Piyasada bulunan ve çocuklara cinsel eğitim ile mahremiyet eğitimi vermeyi amaçlayan bu kitapların bir kısmının görselleri, o yaş çocuğu için bilgilendirmeden öte teşhircilik alanına girecek kadar zarar vericidir. Bu kitapların ilgili otoriteler tarafından yeniden değerlendirilmesi önemli görülmektedir.
16. Çocuk dergileri, çocuklara ulaşmanın bir başka aracıdır. Bu nedenle de çocuk dergilerinde çocuk koruma alanıyla ilgili bölümlerin olması, hiç değilse bu tür dergileri alan çocuklarda bir farkındalık yaratabilir.
17. Okul öncesi, ilk ve ortaöğretimin her kademesi için müfredata eklenecek yeni kazanımlar ve ders kitaplarına eklenecek olan bölümlerle, bu konuyla ilgili farkındalık eğitimlerinin temelini atılması sağlanacaktır. Ders kitaplarının zaten

her yıl yeniden basılıyor oluşu ise, maliyet için büyük bir külfet getirmeyecek olup hem öğrenciye hem de öğretmene kısa yoldan ulaşabilmeyi sağlayabilir.

18. İlgili bakanlıklar ve sivil toplum örgütleri tarafından Çocuk Cinsel İstismarı'na yönelik olarak hazırlanacak farkındalık videoları, çizgi filmler vb. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından tasarlanan Eğitim Bilişim Ağı'na (EBA) yüklenerek, internet erişiminin sağlanabildiği hemen her yerde hem öğrenciye hem de öğretmene ücretsiz olarak ulaştırılabilir.
19. UNİCEF'in desteğiyle başlatılan "Çocuklar İçin Adalet" isimli projeye MEB'in yeterince destek vermesi ve Çocuk Koruma Sistemi içinde çocukları da ailelerini de eğitimcileri de güçlendirebilir.
20. Özellikle de annelerin eğitimi için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nca ortak bir çalışma yürüterek, her okuldaki veliye ulaşılabilecek bir eğitim programı hazırlanabilir.
21. Eğitim Fakültelerindeki formasyon derslerine Çocuk Koruma Sistemi'nin bileşenleri olan çocuğun karşılaşabileceği tehlikeler, bunların nasıl anlaşılacağı, çocuğun bunlardan nasıl korunabileceği, çocuk hukuku türü dersler konularak, öğretmen adaylarının bu konudaki bilgi ve farkındalığı artırılması sağlanabilir. Böylelikle öğretmen de zor durumlarla mücadele etme cesaretini kazanacağı bilgileri alana girmeden önce almaya başlayabilir.
22. Bu konuda farkındalık yaratacak afişler hazırlanarak başta okullar olmak üzere çocukların ziyaret ettikleri tüm kurumlara asılabilir.
23. Hukuki alanda yaşanan sorunların giderilebilmesi için alanın uzmanları tarafından derli toplu ve hiçbir boşluk bırakmayacak nitelikte bir "Çocuk Yasası" çıkartılarak hukukun üstünlüğüne hiçbir gücün etki etmesine izin verilmeyebilir.
24. Hukuki alanda geçmişte mağdurun aleyhine sonuçlanan davalarla ilgili kararlar yeniden gözden geçirilerek, mağdurun mağduriyetini giderici kararlar alınabilir. Öte yandan yıllardır süren cinsel istismar davaları zaman aşımına uğramadan

sonuçlanmalı, bu konuda halkın gözünde oluşan yasalara karşı güvensizlik, giderilmeye çalışılabilir.

25. Bu konuda yapılacak olan çalışmalarda sadece rehber öğretmenlerden değil, istekli olup aktif olarak derse giren öğretmenlerden de destek alınabilir. Böylelikle çocuktaki esas değişimi ve sorunu görerek onu ilgili yerlere taşıyabilecek olan esas kesim derse giren öğretmen olduğu gerçeği unutulmamış olabilir.
26. Eğitimcilerimizin çocuk hukuku konusunda eksiğinin giderilmesinin, hukuki işleyişle ilgili bilgi birikimlerini artırabilir.
27. Çocuk Polisi'ne duyulan güvensizliğin giderilmesi için hem yasal olarak hem de pedagojik olarak çalışmalar yapılabilir.
28. Eğitim fakültesi ders müfredatının, sadece öğretime odaklanmak yerine, eğitimciyi toplumun ve dünyanın değişen ihtiyaçlarına göre daha iyi hazırlayabilmek için, en çok dört yılda bir yeniden gözden geçirilip düzenlenebilir.
29. Eğitim fakültelerinin tüm bölümleriyle Pedagojik Formasyon eğitimlerine, Çocuk İstismarı ve İhmali ile Çocuk Koruma Sistemi Eğitimi konusu, ders olarak konulabilir.
30. Kamu spotları ile halkın tümüne yönelik olarak çocuk istismarına yönelik bilgilendirme çalışması yürütülebilir.
31. Çocuklara yönelik olarak hazırlanmış billboardlarla, Çocuk Koruma Sisteminde kimlerden ve nasıl destek alabilecekleri çocuk, aile ve eğitimcilere aktarılabilir.
32. Çizgi filmler ve çocuklara yönelik olarak hazırlanmış yapımlarla beden mahremiyeti çocuklara anlatılabilir..
33. Bu alanda yapılmış az sayıda animasyon çizgi film bulunmakta olup, dilimize kazandırılanların sayısı çok sınırlıdır. Bu nedenle var olanların Türkçe seslendirilmesi sağlanarak bu alana yeni Türkçe yapımlar kazandırılabilir.

4.5.KAYNAKÇA

Akbaş, T. ve Sanberk, İ. (2011) Çocuklara Yönelik Cinsel Taciz ve Koruyucu Eğitim Karahan Kitabevi, Adana.

Akyüz, Y. (2002).17. Yüzyıldan Günümüze Türk Eğitiminde Başlıca Düzenleme ve Geliştirme Çabaları (Genel Özellikler ve Doğrultular). Türk Tarih Kurumu. Ankara.

Bozbeyoğlu- Çavlin A. (2009). Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu UNFPA. Türkiye’de Enstest Sorununu Anlamak, Ankara, 2009.

Can, C. (2002).Toplumsal İnsanın Evrensel Doğası ve Cinsel Suçlar, Seçkin Yayınları,

Cömert, M. ve Özgül, D. (2013).MEB Uzaktan Eğitimlerinin, 21.yyın Öğretmenlerinin İstek ve İhtiyaçlarını Karşılama Biçimi Üzerine Bir Değerlendirme. 8. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi. İstanbul.

Çocuk ve Ergene Yönelik Şiddetin Önlenmesi Sempozyum Kitapçığı, 15-16 Mayıs 2006, AEM Kitap

Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Öğretmenler ve Aileler İçin Eğitim Kılavuzu,(2008) İnsan Hakları Derneği, Berkay Ofset- Ankara,

Çocuk Adalet Sistemi Sorun Tespit Raporu. Çocuk Hakları Alanında Çalışan Avukatlar Ağı ÇAÇAv. Mart 2015

Dağlı, F.Ş. (3 Kasım 2013).5.Risk Altındaki Çocuklar Sempozyumu’nda bu tez çalışması için verdiği röportajı. Antalya

Dereobalı, N., Karadağ, S. Ç. ve Sönmez, S. (2013). Okulöncesi Eğitim

Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı, İhmal, Şiddet Ve Eğitimcilerin Rolü Konusundaki Görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi 2013 (14) 1: 50–66*

Efendioğlu, A., Berkant, H. G., Arslantaş, Ö. (2010) John Dewey’in Türk Maarifi Hakkında Raporu ve Türk Eğitim Sistemi. 1.Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi. Mayıs 2010.

Erçetin, Ş. (2006).Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu, Eğitim ve Şiddet, Hegem Yayınları, Ankara, 1. Baskı

- 1) **Erçetin, Ş.** (2006). Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu, Çocuk ve Suç, Hegem Yayınları, Ankara, 1. Baskı
- 2) **Erol, D.** (2007). Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin, Çocuklardaki Fiziksel İstismar Belirtilerine İlişkin Farkındalıkları (Eskişehir İl Örneği). Yüksek Lisans Tezi Özü. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
Findings on the Worst Forms of Child Labor/ Çalışan Çocuk Raporu (2012) – Bureau of International Labor Affairs United States Department of Labor
- Genç, G.S. ve Aydın, G.** (2013). Öğretmen İhtiyaçları ile Hizmet İçi Eğitim Programları Arasındaki İlişki. 8. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Kongre Kitapçığı. İstanbul.
- Kahraman, Ayşe. ve Bolışık, B.** (2014) Küreselleşmenin Çocuk Sağlığına Etkileri. The Journal of Pediatric Research. 1(3): 1008-12
- Kayıp Çocuklar Başta Olmak Üzere Çocukların Mağdur Olduğu Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu Temmuz 2010
- Keser, İ.** (2011). Çocuk Cinsel İstismarı Diyarbakır Örneği, Karahan Yayınları, Adana
- Kuş, E.** (2009). Nicel ve Nitel Araştırma Teknikleri, Anı Yayıncılık, Ankara, 3. Baskı
- Ovayolu, N., Uçan, Ö. Ve Serindağ, S.** (2007) Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, Cilt:2, Sayı:4
- Öztürk, M., Güzelhan, Y. ve Ortaköylü, L.** (2000). Ensest Öyküsü Olan Adli Olguların İncelenmesi. Yeni Symposium 38 (1): 15-18.
- Öztürk, C.** (1996). Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası. Atatürk Kültür, Dil Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Polat, O.** (1997). Çocuk ve Hakları, Analiz Yayıncılık, İstanbul, 1. Baskı
- Polat, O.** (2001). Çocuk ve Şiddet, Der Yayınları, İstanbul,
- Polat, O.** (2007). Çocuk Pornografisi, Nokta Kitap, İstanbul, 1. Baskı, İstanbul
- Polat, O.** (2007). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1 Tanımlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- Polat, O.** (2007). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 2 Önleme ve Rehabilitasyon, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- Polat, O.** (2013). Klinik Adli Tıp, Seçkin Yayınları, Ankara

- Rigel, N.** (1995).Haber, Çocuk ve Şiddet, Der Yayınları, İstanbul, 1995
- Savaşçı, B.** (2012).Çocukların Cinsel İstismarı Suçu, Legal Yayınları, İstanbul
- Şimşek, H.** XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine. Milli Eğitim Dergisi, sayı 151, Temmuz- Ağustos- Eylül 2001
- Yurtcan, E.** (2006).Çocuk Koruma Kanunu ve Yorumu, Kare Yayınları, İstanbul, 35)
- Tarımeri, Nihat.** (2007). Çocuk Koruma(ma) Kanunu 1.Sabev. 1.Baskı. Ankara.
- Tarımeri, N.** (2008). Çocuk Koruma(ma) Kanunu 2. Sabev. 1.Baskı. Ankara.
- Tekin, U.** (2012). Çocuk Adalet Sisteminde Sosyal Boyut. Uluslararası Çocuk İçin Adalet Sempozyumu. Uluslararası Çocuk İçin Adalet Sempozyum Kitapçığı. Ankara 38)
- Tezcan, Mahmut.**(2012). Çocuk Sosyolojisi. Anı Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu (2010) Unicef
- Ungan, S. ve Yiğit, F.** (2014).Geçmişten Günümüze Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları. Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 10, 184-198.
- Yaşar, A.** (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali Hukuksal Boyutu. Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 2. Edt: Oğuz Polat. Ankara.
- Taşdemirci, E.** Yüzyılımızın Başından Günümüze Kadar Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sisteminde Çağdaş Pedagojik Yaklaşımlar. T.y
- 2012 Findings on the Worst Forms of Child Labor – Bureau of International Labor Affairs United States Department of Labor – 2012 Çalışan Çocuk Raporu
- Risk Altında Çocuklar Sempozyum Bildirileri (2013), Polis Akademisi, Antalya.
1. Uluslararası Çocuk Koruma Kongresi Bildirileri (2014) , Kadir Has Üniversitesi, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Avrupa Konseyi. Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse, [Erişim Tarihi: 30 Eylül 2013]; <http://www.conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=8&DF=30/01/2013&CL=ENG>.
- Bilge, O.B.** Çocuk Haklarının Dünyada ve Türkiye’de Gelişme Süreci - <http://www.gençbaro.org/makale/av-olcay-bagci-bilge-cocuk-hukuku-uzmani-cocukhaklarinin-dunyada-ve-turkiye%E2%80%99de-gelisim-sureci.html> Alındığı Tarih: 20.10.2014

Kavcar, Cavit. Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması.ty

Çelik, C. (2005) Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının

Tarihi Gelişimi, Sayı 36. E Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi. [http://www.e-](http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20%20MED%20EN%DD%20H%20UKUK%20A%C7ISINDAN%20%20C7OCUK%20HAKLAR%20IN%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm)

[akademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20%20MED%20](http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20%20MED%20EN%DD%20H%20UKUK%20A%C7ISINDAN%20%20C7OCUK%20HAKLAR%20IN%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm)

[EN%DD%20H%20UKUK%20A%C7ISINDAN%20%20C7OCUK%20HAKLAR%20I](http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20%20MED%20EN%DD%20H%20UKUK%20A%C7ISINDAN%20%20C7OCUK%20HAKLAR%20IN%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm)

[NIN%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-](http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20%20MED%20EN%DD%20H%20UKUK%20A%C7ISINDAN%20%20C7OCUK%20HAKLAR%20IN%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm)

[1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm](http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20%20MED%20EN%DD%20H%20UKUK%20A%C7ISINDAN%20%20C7OCUK%20HAKLAR%20IN%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm) Alındığı Tarihi: 12.07.2014

Çelik, C. (2005). Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi. Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimleri Aylık İnternet Dergisi, E-akademi. Şubat 2005, Sayı:36 Alındığı Tarihi: 07.06.2014

[http://sorooptimistturkiye.org/bir-avuc-tohumdur-cocuklargelecegimizde-](http://sorooptimistturkiye.org/bir-avuc-tohumdur-cocuklargelecegimizde-denizlikulubu.html)
[denizlikulubu.html](http://sorooptimistturkiye.org/bir-avuc-tohumdur-cocuklargelecegimizde-denizlikulubu.html) Alındığı Tarih: 10.12.2014

Eşme, İ. (2003).Öğretmen Yetiştirmede 130 Yıllık Bir Sürecin Öyküsü: Yüksek Öğretmen Okulları. Milli Eğitim Dergisi, sayı 160. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/esme.htm Alındığı

Tarih: 10.12.2013

İdin, Ş. Geçmişten Günümüze Öğretmen Eğitimi ve Ülkemize Yansımaları.

Yayınlanmış Doktora Tezi.

[http://www.academia.edu/10078132/GE%C3%87M%C4%B0%C5%9ETEN_G%C3](http://www.academia.edu/10078132/GE%C3%87M%C4%B0%C5%9ETEN_G%C3%9CN%C3%9CM%C3%9CZE_%C3%96%C4%9ERETMEN_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0_VE_%C3%9CLKEM%C4%B0ZE_YANSIMALARI)

[%9CN%C3%9CM%C3%9CZE_%C3%96%C4%9ERETMEN_E%C4%9E%C4%B0](http://www.academia.edu/10078132/GE%C3%87M%C4%B0%C5%9ETEN_G%C3%9CN%C3%9CM%C3%9CZE_%C3%96%C4%9ERETMEN_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0_VE_%C3%9CLKEM%C4%B0ZE_YANSIMALARI)

[T%C4%B0M%C4%B0_VE_%C3%9CLKEM%C4%B0ZE_YANSIMALARI](http://www.academia.edu/10078132/GE%C3%87M%C4%B0%C5%9ETEN_G%C3%9CN%C3%9CM%C3%9CZE_%C3%96%C4%9ERETMEN_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0_VE_%C3%9CLKEM%C4%B0ZE_YANSIMALARI) Alındığı

Tarih: 23.02.2015

Milli Eğitim Temel Kanunu – Alındığı Tarih: 12.11.2013
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html

Müftü, G. Çocukların Hakları, Temmuz – Ağustos Eylül 2001, Milli Eğitim Dergisi Alındığı Tarih: 04.03.2014

http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/151/muftu.htm

[http://www.onlineanne.com/2013/12/09/ola-ile-onbes-dakika-cocuk-istismariguvenlik-](http://www.onlineanne.com/2013/12/09/ola-ile-onbes-dakika-cocuk-istismariguvenlik-aktiviteleri/)
[aktiviteleri/](http://www.onlineanne.com/2013/12/09/ola-ile-onbes-dakika-cocuk-istismariguvenlik-aktiviteleri/)Erişim Tarihi: 07.06.2014

http://www.underwearrule.org/Source/Book_tr.pdf Alındığı Tarih: 24.07.2014.

<http://ctcs-mucadele.net/iki-kucuk-kiz-cinsel-amacli-cocuk-ticaretini-onlemek-elimizde.html> Alındığı Tarih: 10.12.2014

<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2014/PEDAGOJI/FormasyonUsulVeEsaslarDuzeltmeENSON.pdf> Alındığı Tarih : 02.11.2014

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf> Alındığı Tarih: 26.01.2015

<http://www.gundemcocuk.org/haberler/duyurular/ankara-cocuk-haklari-platformu/>
Alındığı Tarih: 03.12.2014

www.tukd.org.tr/dosya/cocuk_haklari_hukuki_duzenlemeler.doc Alındığı Tarih :
31.11.2014

https://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/aciklama_programlar/aa7bd091-9328-4df7-aafa-2b99edb6872f Alındığı Tarih : 05.12.2014

http://www.sabah.com.tr/gundem/2009/09/01/cinsel_istismar_mufredata_giriyor Alındığı
Tarih: 10.11.2014

<http://www.haberler.bbs.tr/cinsel-istismar-ders-oluyor.html> Alındığı Tarih: 10.11.2014

RTÜK Kamu Spotları <http://www.rtuk.org.tr/#> Alındığı Tarih: 27.01.2015

<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/68.html> Alındığı Tarih: 29.07.2014

http://www.cnnturk.com/video/yasam/diger/2012/03/26/cocuk_gelinler_belgeseli/42157.584271/index.html Alındığı Tarih: 13 Kasım 2014

<http://www.memurlar.net/haber/62021/> Alındığı Tarih: 02.11.2014

https://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M+FAK%C3%9CLTES%C4%B0%20%C3%96_%C4%9ERETMEN+YET%C4%B0%C5%9ET%C4%B0RME+L%C4%B0SANS+PROGRAMLARI.pdf/054dfc9e-a753-42e6a8ad-674180d6e382 Alındığı Tarih : 02.11.2014

<http://ctcs-mucadele.net/iki-kucuk-kiz-cinsel-amacli-cocuk-ticaretini-onlemek-elimizde.html> Alındığı Tarih: 8 Aralık 2014

<http://sorooptimistturkiye.org/bir-avuc-tohumdur-cocuklargelecegimizde-denizlikulubu.html> Alındığı Tarih: 20 Kasım 2014

<http://www.onlineanne.com/2013/12/09/ola-ile-onbes-dakika-cocuk-istismariguvenlik-aktiviteleri/> Alındığı Tarih: 07.06.2014

http://www.underwearrule.org/Source/Book_tr.pdf Alındığı Tarih: 24.07.2014

(28431 sayılı,2012/20 Başbakanlık Genelgesi) – ÇİM

<http://www.izmirbarosu.org.tr/haberler/di%C4%9Fer-haberler/%C3%A7ocuk-izlemmerkezleri.aspx#sthash.h7jIZEZX.dpuf> Alındığı Tarih : 12.03.2015

Çocuk Gelinler Belgeseli

<http://www.cnnturk.com/video/yasam/diger/2012/03/26/cocuk.gelinler.belgeseli/4215>

[7.584271/index.html](http://www.egitimis.org.tr/www/files/ADEY%20YD%20%C4%B0T%C4%B0RAZ%20KABUL.pdf) Alındığı Tarih : 13 Kasım 2014

[http://www.egitimis.org.tr/www/files/ADEY%20YD%20%C4%B0T%C4%B0RAZ%](http://www.egitimis.org.tr/www/files/ADEY%20YD%20%C4%B0T%C4%B0RAZ%20KABUL.pdf)

[20KABUL.pdf](http://www.egitimis.org.tr/www/files/ADEY%20YD%20%C4%B0T%C4%B0RAZ%20KABUL.pdf) Alındığı Tarih : 20.07.2014

UNICEF, UNESCAP, ECPAT International. *The Commercial Sexual Exploitation of Children and Child Sexual Abuse in the Pacific: A Regional Report*. Suva,

UNICEF Pacific; 2008. http://www.unicef.org/eapro/Pacific_CSEC_report.pdf. Alındığı Tarih: 1 Ekim 2013

Yapıcı, M. ve Yapıcı, Ş. (2004). Bir Değer Olarak Çocukluk, Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, Cilt 4, Sayı 4, Aralık 2004, <http://www.universitetoplum.org/text.php3?id=205> Alındığı Tarih: 08.06.2014

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Dilek ÖZGÜL

Doğum Tarihi ve Yeri : 22/07/1979, İstanbul

E-posta : dilozgul@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU :

- **Lisans**2002, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü
- **Ön Lisans** 2003, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Halka İlişkiler Bölümü

MESLEKİ DENEYİM :

2003-2008 Uzundere Köyü İlkokulu, Çimenli Köyü İlkokulu, İMKB Fatih İlköğretim Okulu, Bingöl

2008-2014 Boğazköy İlköğretim Okulu, Vali Recep Yazıcıoğlu İlköğretim Okulu, İstanbul.

2014 – (devam etmekte) Halit Ziya Uşaklıgil İlkokulu, İstanbul.

ÖDÜLLER :

- 1) Teşekkür Belgesi– Bingöl İl Milli Eğitim Müdürlüğü 11/07/2007
- 2) Aylıkla Ödüllendirme – Bingöl İl Milli Eğitim Müdürlüğü 05/11/2007 (69766)
- 3) Takdir Belgesi– Bingöl Valisi İrfan BALKANLIOĞLU -01.12.2009 (79)
- 4) Prof. Dr. Sabahattin Zaim Lisesi “Özgün Öğretim Yöntemleri” adlı ulusal yarışmada
2.lik ödülü.- Nisan 2010
- 5) Başarı Belgesi – İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü 08.07.2013 (290)
- 6) Başarı Belgesi – Bahçelievler İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 16.08.2013 (1749)

TEZDEN TÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

- Tekin, U. ve Özgül,D. (2013). *Çocuğun İlk ve Orta Okul Yaşlarında Yaşayabileceği Cinsel İstismar Durumlarında, Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerin Tutum ve Davranış*

Biçimleri Üzerine Bir Değerlendirme.**5. Uluslararası Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu.** Polis Akademisi. Antalya.

- Tekin, U. ve Özgül, D. (2014).*Çocuk Cinsel İstismarı Hakkında Bir Grup Eğitimcinin Görüş ve Düşünceleri Üzerinden Eğitim Politikamızdaki Eksikliklere Çok Boyutlu Bakış ve Çözüm Önerileri*.**1. Uluslararası Çocuk Koruma Kongresi.**Kadir Has Üniversitesi. İstanbul.
- Özgül, D. (2015). *Bir Grup Eğitimcinin Çocuk Cinsel İstismarı Konusundaki Görüş Ve Düşünceleri Üzerinden Ülkemizde Çocuğun Korumasına Çok Boyutlu Bakış Ve Çözüm Önerileri.* **İstanbul Aydın Üniversitesi Temel Eğitim Sempozyumu TEMES- 2.** İstanbul Aydın Üniversitesi İstanbul.
- Tekin, U. ve Özgül, D. (2015). *Bir Grup Eğitimcinin Gözünden Çocuk Cinsel İstismarı Açısında, Ülkemizin Eğitim Planlama Politikaları Açısından Durumu, Var Olan Eksiklikler ve Çözüm Önerileri*.**10. Eğitim Yönetimi Kongresi.** Gaziantep Üniversitesi- EYED-Der. Gaziantep
- Tekin, U. ve Özgül, D. (2015). *Çocuk Cinsel İstismarı Açısından, Türkiye'deki Öğretmen Yetiştirme Politikalarındaki Eksiklikler ve Çözüm Önerileri*.**VII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi.** Eğitim Araştırmaları Birliği Derneği, Sıtkı Koçman Üniversitesi. Muğla.

- Tekin, U. ve Özgül, D. (2015). *Lacks Of Early Interventions Of Child Abuse And Solutions From The View Of Education. Eğitimcilerin Gözünden Çocuk Cinsel İstismarında, Eğitimde Erken Müdahaleye Dair Eksikliklerimiz ve Çözüm*

Önerileri.1. Uluslararası Eğitim Kongresi. ICEFİC. Ankara Üniversitesi. Ankara.

DİĞER YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

- 1) 5-6 Nisan 2008, **5. Eğitimde İyi Örnekler Konferansı 2008**'de “*İlköğretim Okullarında Bir İlk: Doğa Tarihi Okul Müzesi*” isimli sözlü sunum.
- 2) 04-07 Ekim 2011 **X.Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi**'nde “*Sürdürülebilir Okullara Ulaşabilmek İçin Daha Etkili Bir Çevre Eğitim Uygulaması Örneği*” isimli sözlü sunum.
- 3) 31 Mart 2012, **9. Eğitimde İyi Örnekler Konferansı 2012**'de “*Düşünen Çocuklar, Sınırları Aşıyor!*” isimli sözlü sunum.
- 4) 8-10 Eylül 2012, **ODTÜ Uygulamalı Eğitim Konferansı 2012**'de “*İlköğretim Okullarında Ünlü Ressamları Tanıtmaya Yönelik Bir Sanat Eğitimi Uygulaması Örneği*” isimli sözlü sunum.
- 5) 8-10 Eylül 2012, **ODTÜ Uygulamalı Eğitim Konferansı 2012**'de “*Ulusal ve Uluslararası Müzelere Uzanan Köprü, Okul Müzeleri Bingöl İli Örneği*” isimli poster sunum.
- 6) 25 Mayıs 2013, **İstanbul İyi Örnekler Konferansı 2012**'ye “*Düşünen Çocuklar Sınırları Aşıyor!*” isimli sözlü sunum.
- 7) 7-9 Kasım 2013, **8.Eğitim Yönetimi Kongresi**'ne “*MEB Uzaktan Eğitimlerinin, 21.yyın Öğretmenlerinin İstek ve İhtiyaçlarını Karşılama Biçimi Üzerine Bir Değerlendirme*” isimli sözlü sunum.